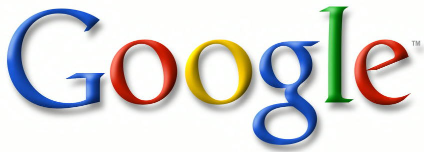
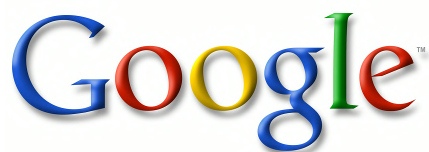
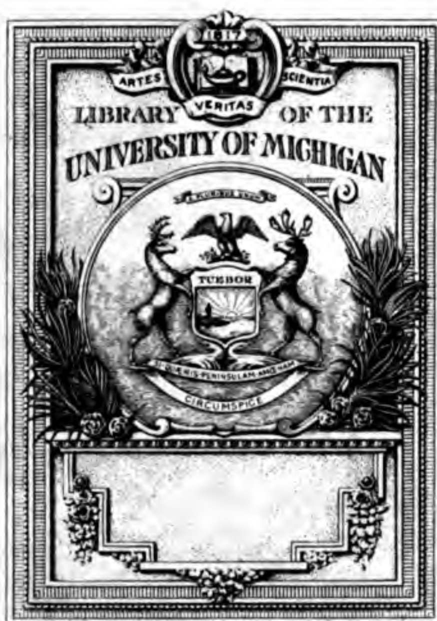

1817
ARTES
VERITAS
SCIENTIA
LIBRARY OF THE
UNIVERSITY OF MICHIGAN
TUEBOR
CIRCUMSPICE

EX LIBRIS
P. BENTZON
7. EWALDSGADE 7.

VILH. ANDERSEN

ADAM OEHLENSCHLÄGER

ET LIVS POESI

UNGDOM

VIGNETTER OG OMSLAGSTEGNING AF
HANS TEGNER
TRÆSNIT AF
J. F. WILLUMSEN
TRYKT FOR
DET NORDISKE FORLAG
(BOGFORLAGET) ERNST BOJESEN
HOS
F. E. BORDING

ADAM OEHLENSCHLÄGER
ET LIVS POESI

VILH. ANDERSEN

ADAM OEHLENSCHLÄGER

ET LIVS POESI

UNGDOM

DET NORDISKE FORLAG (BOG
FORLAGET) ERNST BOJESEN
KØBENHAVN · TRYKT
HOS F. E. BORDING
MDCCCXCIX

Oplag: 1500 Ekspl.

UNGDOM

I en Dagbog, som Oehlenschläger begyndte at føre, da han havde fyldt sit femtende Aar, staar der under 25 November 1794: Jeg begyndte i Dag at skrive et Syngespil — og Dagen efter: Skrev Syngespillet færdigt under Navn af *Besøgelsen.* Da begge Dage var almindelige Skoledage, og den unge Digter vel ogsaa har taget sig Tid til at give Lektierne en Overhaling, ser man, at Adam Oehlenschlägers Poesi allerede den Gang gik rask fra Haanden.

Besøgelsen, et lidet Syngestykke i to Handlinger, den eneste af de bevarede poetiske Øvelser fra Oehlenschlägers tidligste Ungdom, der kan bestemt dateres, er sikkert tillige den ældste af dem. Det er, efter en Paaskrift paa Titelbladet, *for Børn.*

Scenen er en Skolestue. Børnene sidde om Bordet med deres Lærer, der forklarer dem Jordens Omdrejning. Faderen kommer til og fortæller dem, at de kan vente Besøg af deres Fætter Peter. Børnene udtrykke deres Glæde i en Sang:

VILHELM: Papa skal ikke klage,
Vist ikke over mig.

KARL: Alt det, Hr. Ketler kan behage,
Derudi Karl finder sig.

FRITS: Og naar vor Fætter Peter kommer,
Da vanker Æbler, Pærer, Blommer!

Dette gentages, saaledes at Vilhelm og Karl bytte Vers, men Frits bliver ved sit. Derpaa tager man atter fat paa Jordens Omdrejning. Men midt i Undervisningen hører man atter den lille Fyr nynne:

Der vanker Æbler, Pærer, Blommer!

Langt fra at forarges over det uskyldige Udbrud af den barnlige Natur afbryder den ædle og frisindede Lærer Undervisningen for i Dag. Brødrene synge atter:

VILHELM: Vi ganske vist skal artig være.

FRITS: Og spise Æbler, Blommer, Pærer.

KARL: Vi gaa nu hen at rydde op
Og pudse os fra Taa til Top.

VILHELM: Og ta'er beskedent mod vor Ven
Og lede ham i Haven hen.

FRITS: Og naar vi saa i Haven kommer,
Vi spise Æbler, Pærer, Blommer.

Faderen kommer igen og formaner Frits til at være artig. Frits lover det. Faderen mener, han kan dog ikke afholde sig fra at gøre Spilopper. Ja, svarer Frits, naar jeg er glad, ved jeg ikke, hvad jeg gør.

I anden Akt er Fætter Peter endnu ikke kommen. Brødrene synge en Arie til Taalmodighed:

Taalmodighed! din store Værd
Den kendes ej af mange,
Og den kan kaldes vis og lærd,
Som stræber at erlange
Din Bistand, o Taalmodighed! o. s. v.

Frits, der er færdig at gaa til af Utaalmodighed, afbryder: Aa du med din Vise! Det er dog fortræde-

ligt at vente saa længe. — Saa kommer Fætteren. Hejsa, raaber Frits, hvor vi skal have Løjer! Du er nu altid den samme forvildrede Krabat, siger hans Broder. Frits ler. Ak nej, siger han, se mig til det gamle fornuftige Menneske, hvor han ikke moraliserer! Men nu falde de gamle ind med en Arie til Enighed, og Børnene stemme i:

Børn, som enig er,
Ere glade og tilfredse,
Alle har dem kær,
Alles Venskab er dem visse.

De, som derimod
Er uenig, trættekære,
Ingen er dem god,
Alle skyer dem, la'er dem være.
o. s. v.

Dermed ender Stykket.

Dette er virkelig Begyndelsen til Oehlenschlägers Poesi. En Skolestue, hvor der undervises i Jordens Teori, en Have, der bugner af dens Frugter, og en lille rødkindet Dreng, hvis Sind er delt imellem begge — saaledes var hans Barndom.

Og saaledes var fremdeles hans første Ungdom. En frodig Natur, hvis stærke oprindelige Tilskyndelser overdøves af de borgerlige Dyders Arier, en fyrig Natur, der med Heftighed venter Besøgelsen, der skal befri ham.

Den lille Børnekomedie er Urtypen for Oehlenschlägers Poesi indtil Henrich Steffens' Ankomst til København i Sommeren 1802. Han er den Fætter, hvis Ankomst Drengen har ventet saa saare.

Frits er det første naive Aftryk af den naturlige Adam i Oehlenschlägers Poesi.

Det er betegnende, at Helten i hans første Skuespil er en Slikmund. Han var det selv. Han var som Dreng, siger han, en sand Gæk efter Figener. Naar han havde Penge paa Lommen, købte han gerne Fi-

gener for dem. Men han fortærede dem ikke raat som andre Drenge, som en Ko æder Kløver. Hans Tilberedelse af Nydelsen var en fri kunstnerisk Handling, den første fuldkomment ejendommelige Udladning af den digteriske Kraft i ham, man kender. Naar han havde faaet sine Figener, stak han straks een af dem i Munden og løb saa i jublende Besiddderglæde i fuldt Firspring ned ad Gaden med Kræmmerhuset i Haanden, idet han raabte med høj Røst: Lyksaligt er det Land, som har saa gode Figener! Hvilken kraftig Poesi i denne naive Situation og dette primitive Vers: Lykkeligt det Land, hvor Figentræet blomstrer! Lykkeligt det Folk, der har Raad til at fortære dets Frugter! Lykkelig jeg med al Verdens Herlighed i et Kræmmerhus i min Haand! Lykkelig den, som lever! I dette Kræmmerhus ligger virkelig en god Del af Oehlenschlägers Poesi og ikke den ringeste. Fra Æblernes, Pærernes og Blommernes Overflødighed i Børnekomedien fører den lige Linie gennem Skjaldens Sang i *Erik og Roller* fra 1802, Fjernsynet af det forjættede Slaraffenland, som Drengen skimtede gennem Ruderne paa Slotsgartnerens Drivhus i Frederiksberg Have:

Hvor bag grønne Gitter
Druen titter,
Hvor Melonen kraftig,
Kølig, saftig,
Mellem Vedbend hildes
Og forvildes

til *Aladdin,* hvor Aanden dækker Bordet bugnende fuldt af alle de nydelige Retter, som Slotsbetjentens Søn havde set paa Kongens Taffel, og til *Jesus i Naturen,* hvor Druen svulmer som et jordisk Sakramente.

Og i Barnedigtningen er den lille Adams naturlige Appetit paa Havens Frugter et naivt Tegn paa, hvad Drengen ikke endnu var sig bevidst og kunde nævne: den hele sanselige Frodighed, der er Grundlaget for den store Adams Geni. Længe før han endnu havde

tænkt paa at forelske sig i en Kvinde, drømte han i det lille Billedgalleri paa Slottet kække Skønhedsdrømme. Der var den nøgne Venus, Blondinen med Purpurlivstykket, den skønne med Masken. Der var Kopien af Rubens' Maleri af Kristus og Synderinden. Han anede den Gang ikke, at denne sangvinske Kristus, der er ren Menneskelighed, og denne blonde og fyldige Kvinde, der er lutter blomstrende Legemlighed, skulde blive hans Jesus og hans Gulnare. Han vidste jo ikke, at hans Livs Poesi altid skulde bevare Smagen af de saftige Frugter i hans Barndoms Have.

Men han vidste vel, at naar han havde skildret sin Helt som en lille lystig, naiv Fyr, hidsig og utaalmodig, med et helt veludviklet Apparat af naturlige Drengelidenskaber, havde han skildret sig selv.

Jeg begyndte lystig og naiv, siger han. Det er Faderens Natur i ham, som virker tidligst. Nogle af de første Vers, han skrev, er Skoleløjer. I en Vise fra sit trettende Aar, da han var kommen i Efterslægtens Skole, gennemhegler han, til Zetlitzes og P. A. Heibergs kække Melodi, Klasserne i Skolen med en meget godmodig Satire. Hans første trykte Digt, den komiske Fortælling i Wessels Maner *Fanden tog ham* og en anden lignende, tabt: *Snyderen, der blev snydt*, er fra Skoletiden. En bevaret Stilebog fra 1793 begynder med en Række lystige Anekdoter om Jøder og Skræddere. I Dagbogen fra det følgende Aar, der gør omhyggelig Rede for den unge Forfatters Fremgang i Kundskaber og Sæder, berettes ogsaa om Heltens Spilopper: »Da Timen var ude, gik jeg ned i 1. Klasse og rev alle Hattene ned, derfor fik jeg Klø, de andre omringede mig, dog var det Spøg. Siden var Johansen [i hans egen Klasse] arrig, og vi kom op at slaas«. — Hans lystige Indfald var ikke uden Kækhed. En Dag havde Peter Remcke, der drev en storstilet Forretning med sit Skolesmørrebrød, som Oehlenschläger har besunget i en i Erindringerne opbevaret satirisk Vise, haft saa travlt med at komme ud af Skolen, at han først fik Tid til at trække sin Overkjole paa i Gaarden.

Hr. Mellerup fandt herved Anledning til at gøre sig vigtig. Oehlenschläger vendte sig hurtigt om og sagde: Remcke! Har Du set den nye Komedie: *Han blander sig i alting eller Han har sin Næse allevegne?* og var dermed ude af Gaarden. — Et Stykke med denne Titel spilledes i 1794 paa det kongelige Teater.

Af Kammeraterne var han vistnok vel lidt, men blev nok jævnlig drillet, da hans Heftighed var lige saa ubændig som hans Naivetet. Man kan være vis paa, at i det i Dagbogen omtalte Slagsmaal var det ikke blot Johansen, der var arrig. Men ingen kunde drille ham som hans Legekammerat fra Frederiksberg By Bernt Winckler. Denne Bernt var hans Sjæls fortrolige, hans Søsters Ridder, den ældste Ven af hans Muse, selvskreven Medspiller ved Barnekomedierne i Slotssalen. Men det er ikke for intet, at *Besøgelsen* ender med en Hymne til Enighed. De var altid uenige. Adam var sangvinsk, Bernt kolerisk; Adam naiv, Bernt ironisk; Adam var altid hed, Bernt morede det at gøre sig haard for at faa Adam til at sprutte. De var Fyr og Flint. En Tid begyndte deres Sammenkomster regelmæssig med, at Oehlenschläger spændt spurgte: G. eller U.? (Gode Venner eller Uvenner). Naar Bernt sagde U., fik han den Fornøjelse at høre Adam bestorme ham om hans Venskab. Senere betegnedes undertiden Krigstilstanden ved en Afbrydelse af den litterære Forbindelse, som da Adam i November 1794 højtideligt fordrede sin Kritik over Bernts Komedie *Elskeren forvandlet til Velgører eller Den gode Hevn* tilbage. Men endnu Aaret efter gaar det varmt til uden litterære Formaliteter. En Dag, Bernt havde drillet ham, »blev jeg ligesom rasende og tog store Sten og kastede efter ham. Men da den første Hede var gaaet over, dømte jeg med mig selv, at jeg ikke havde handlet fornuftig«. Saa klog var han ikke altid siden. Forholdet til Bernt Winckler forespejler det Forhold, hvori han altid stod til sine Kritikere. Han troede virkelig, at de ligesom Bernt vilde drille eller, som Frits siger, skolemeste-

rere ham, og beklagede, at han ikke kunde faa dem i Haaret.

Havde Oehlenschlägers første Kritiker rigtig forstaaet, hvad heller ingen af de senere ret forstod, sin Digters psykologiske Beskaffenhed, havde han vel ikke drillet ham saa meget. Han havde da i hans ubændige Heftighed set en nødvendig Udladning af den poetiske Naturkraft. Det var ikke blot, naar han var vred, at han blev ligesom rasende. Naar han var glad, vidste han saa lidt som Frits, hvad han gjorde. Da han i Skolen havde faaet sit første Ug. af sin beundrede Historielærer Dichman, styrtede han i Frikvarteret ind i Naboklassen med Protokollen, raabte: Jeg har faaet Ug! og viste paa Stedet, hvor det stod. Drengene lo af ham, men Dichman, som hidtil ikke ret havde kunnet forlige sig med hans kraftige Naivetet, skammede dem ud og viste ham siden Agtelse. Havde han en Fornøjelse i Vente, var han som Frits bristefærdig af Utaalmodighed. Naar han havde faaet en Komediebillet, var han saa spændt af Forventning, at han udfandt en hel Fantasileg for at give sin Følelse Afløb. Han kastede med lukkede Øjne Billetten bort, ledte efter den som en Skattegraver, fandt den og jublede over Fundet »som en Bjergmand, der i et Kobberværk pludselig finder en Sølvaare«, og begyndte forfra.

Naar han havde læst en Bog, der ret havde huet ham, kyssede han Titelen og Forfatternavnet; en, der havde mishaget ham, kastede han fra sig og traadte paa den. Naar han var ivrig, eksploderede han i en Salve af Naturlyde, smækkede med Munden, knækkede med Fingrene. Blev han begejstret, blussede han; følte han sig fornærmet af en voksen, blev han bleg, bed sig i Læberne og knyttede de smaa Næver. Ord, der for andre har blot Navneværdi, at rødme, at blegne, var frisk Virkelighed.

Ikke mindre friskt arbejdede hans Fantasi. Under Læsningen af de første Børnebøger, *Tusind og een Nat* og *Albertus Julius,* arbejdede den om Kap med,

ja overarbejdede Digterens. *Aladdin* og *Øen i Sydhavet* er den naturlige Fortsættelse af dette Medarbejde. Men den kunde ogsaa arbejde paa egen Haand. Bryllupperne og Begravelserne i Frederiksberg Kirke, som han saa fra Orgelværket hos sin Fader med lige Deltagelse, udviklede tidligt det tragiske Sindelag. I begge Tilfælde saa han Mennesker i Livets højtideligste Øjeblikke, i festlig Forstørrelse. Af den aarlige Dyrehavstur blev allerede den Gang, i den dunkle Følelse af Modsætningen mellem det larmende Døgnliv og den evige Natur, Elementerne til *St. Hansaftenspil.*

Undertiden gik Fantasien paa vilde Veje. Før han forlangte en Bog paa Lejebiblioteket, havde han lavet sig et Digt af dens Titel. En Gang i sin første Periode havde han paa sin Bogseddel opskrevet: *Historie om to slemme Purpuri-Træer eller Jord-Rotter.* For hans Fantasi tegnede sig et østerlandsk Billede af to glødende, duftende Træer (af purpurfarvet Potpourri!), skønne, uskyldige omskabte Mennesker, som to onde Troldmænd, der havde forvandlet sig til Rotter, gnavede paa Roden — en hel elementær *Aladdin.* Bogen hed: *Historie om tvende slemme Proprietærer eller Jorddrotter* og var et polemisk Indlæg i Landbospørgsmaalet.

Naar han en Gang om Aaret var i Besøg paa Graabrødretorv, følte han kannibalsk for Slagterboderne. Skamstøtten blev et hedensk Gudebillede, Kødet, der hang rundt omkring med blomstrende Talg og kunstige Indsnit, blodige Menneskeofre. Ulfeldts Plads blev Indgangen til Hakon Jarl.

Saaledes ser man i den lille Vildmand i Oehlenschlägers første Skuespil Udkastet til den store. I Barnets Leg med Følelser og Syner drømmer Mandens Gerning.

Men der er Grund til at tro, at den femtenaarige Digter saa med mere Ironi paa sin første Helt end

den senere paa de senere. Han havde vistnok lige saa megen Medfølelse med de artige Drenge som med den uartige.

I een Henseende lignede han dem i al Fald. Han var lige saa villig til at pudse sig fra Taa til Top som de. Han elskede at være smukt klædt. Ved sin Indtrædelse i Skolen var han i Vildmandskostyme. Han gik om mellem de sirlige københavnske Drenge som en ung Longobard med udslaaet Haar i grøn Frakke. Men Juledag 1794 blev han hjemme fra Kirken, fordi han ikke havde faaet sine nye Bukser. Morgenen før sin sidste Eksamen i Efterslægtsskolen tilbragte han i en ubeskrivelig Spænding, fordi Skomageren havde glemt at sende de nye Sko. At gaa i Støvler ved en saadan Lejlighed var en Genistreg, som Adam Oehlenschläger baade den Gang og siden vel skulde vogte sig for.

Men han lignede dem nok i mere. Der var i hans Barndom baade det ene og det andet, som kunde tæmme ham.

I Efterslægtsskolen lærte han den sagtmodige Humanitet, som han ærede og elskede i Edvard Storms elskelige Personlighed. En Gang, da hans Klasse hos en Lærer, hvor der var fri Spas, var i vildt Oprør paa Borde og Bænke, traadte Storm ind. Han sagde ingenting, saa blot paa dem med sine store, funklende Øjne, vendte sig om og gik langsomt ud. Det mærkes paa Oehlenschläger, at Storm har set saaledes paa ham. Han lignede Franklin, hvis Levned han havde læst, og Sokrates. Han lignede i al Fald Oehlenschlägers *Sokrates*.

I de bevarede Stilebøger vige derfor de lystige Anekdoter meget snart efter Storms Raad Pladsen for moralske Historier og følsomme Breve. I et af Brevene raades en sørgende Ægtefælle til at bære sit Tab af en god Kone og ypperlig Husmoder paa en fornuftig Maade. I et andet, hvorunder Storm har skrevet *Vel*, beder en ulykkelig Skyldner, der har Kone og fem Børn at forsørge, om Henstand

med Betalingen af 24 Rbd. og faar et særdeles ædelt formet Svar, hvori den brave Laaner endogsaa udtaler det Ønske, at han i andet maa kunne være ham til Fornøjelse. I en af Historierne, der ofte er Genfortællinger af hvad »Du (d. e. Storm) fortalte os sidste Lørdag«, høres tydeligt Lærerens Ord. Det er Fortællingen om den forræderske Skoleholder i Falerii, der fører sine Børn uden for den belejrede Bys Mure og tilbyder Camillus at beholde dem som Gisler: »Dette Tilbud tog vel Camillus imod med begge Hænder? Nej, mærk! det er den ædelmodige, den retskafne Furius Camillus, vi tale om. Med ædel Højsind svarede han Statholderen saaledes: ....« Storm giver ham *Bravo* derfor. I den ene Stilebog fra Adams fyldte fjortende Aar er den sidste Historie en rationalistisk Morallegende af egen Opfindelse. Den gode Kristian og den onde Peter er gaaede ud for at plukke Blomster. Paa Vejen møde de en fattig og sulten Dreng. Peter haaner ham; Kristian giver ham sin Frokost: Kristian faar mange flere Blomster, da den fattige Dreng hjælper ham med at plukke. Næste Dag møde de den lille Valentin, der græder, fordi han har tabt sit Skospænde. Peter vrænger ad ham; Kristian finder Spændet til ham: Valentin hjælper ham til Gengæld med Blomsterne. — Alle Historierne er skrevne i en paafaldende ren, naturlig og simpel Stil.

En tydelig Frembringelse af Efterslægtsaanden er ellers en lille Komedie *Ridefogeden,* der vistnok er samtidig med *Besøgelsen* og lige saa skematisk som Fortællingerne i Stilebøgerne. En Baron, der elsker sine Bønder, som om de var hans Børn, kalder paa en gammel Bondes Klage — uden at bryde sig om, at Naadigfrøkenen venter, og Tevandet bliver koldt — sin Foged for sig, irettesætter ham, lover ham hans Afsked og formildes ikke, da hans Tjener, heller ikke da hans Datter, men først da Bønderne selv bede om Naade for ham, og siger Moralen:

O kære Venner! lader os
Af dette Stykke lære:
Ej vær din Undermands Profos,
Hans Fader skal Du være!

For ikke mange Aar siden havde Adam anset det for en herlig Spas en Vinterdag, naar Bønderne kørte ned ad Valby Bakke, fra sit Skjul i Vagtstuen at trykke Jeppe en Snebold i Nakken.

Ved Storms faderlige Lærdom og Eksempel — hans egen Fader gav sig i de Aar lidet af med ham — lærte Adam reel Kærlighed til Mennesker. Da Storm var syg, kom han, Slikmunden, ofte til ham i hans lille Værelse og bragte ham Meloner, Ferskener og Druer — alle de Frugter, hvorefter hans egne Tænder løb i Vand — for at faa et Smil fra de store blaa Øjne og høre hans milde: »Tak, mit kære Barn!« Da Storm var død, fulgte han med nogle Kammerater hans Kiste fra Frederiks Hospital til hans Stue paa Skolen. Da man der tog Dækket af hans Ansigt, græd han, der for faa Aar siden, skælvende af Drengelyst, havde listet sig til at se en henrettet Mand paa Fælleden uden for Søndermarken, for første Gang af Sorg over Døden.

Hos Dichman lærte han at begejstres ved Fantasibilleder. Naar Dichman i sin overordentlig levende Historieundervisning skildrede sjældne Mænd og store Bedrifter, Humanitetens Sejr, Ytringer af det heroiske, da fløød hans Taare, da bævede hans Stemme, og Drengen fulgte ham med flammende Øjne. Dichmans Personlighed gjorde et stærkt Indtryk paa ham ved sin Uregelmæssighed: Sentimentaliteten og Heroismen, Punchetaaren i Helteøjet, og bag ved dette den tungsindige Skælm, det Fritz Jürgensenske Lune — Dichman var Fritz Jürgensens Morbroder. Dichman var ogsaa i det ydre med Pisk og Hanekam ganske forskellig fra Storm med det glat tilbagestrøgne Bondehaar. Mens Adam gik i Skolen, bar han det sorte Haar tilbagestrøget som Storm, ved Teatret havde han Toupée som Dichman.

Den lille Vildmand var bleven en artig Discipel. Han var ikke som de andre kommen i den gode, smukke Skole, som det var en Selvfølge, men ved en Udvælgelse, hvis Forpligtelser han var sig bevidst. Den Dag, da Storm havde mødt ham i Frederiksberg Have og talt med hans Fader, følte han for første Gang, at han var udset. Han gik ikke som Aladdin uden at vide det efter Lampen. Fra det femtende Aar gjorde han svære Fremskridt. Hans danske Stile nævnes næsten hver Uge med overordentlig Ros. Han faar Duksestolthed. Der er ingen, der skriver, uden jeg, hedder det i Dagbogen om Dichmans Historieforedrag. Selv hvor de andre skrev, kunde ingen skrive saa gode Kollegier med saa smuk en Haand som han. Foruden i Dansk Stil var han udmærket i Skrivning og Tegning, til sidst ogsaa i de fortællende Fag og Tysk, ikke i Fransk og mindst i Matematik. Han gik ud af Skolen med 5 ug., 7 mg. og 1 g., erkendt værdig til offentlig Ros paa Selskabets Stiftelsesdag.

Uden for Skolen var hans Læselyst umættelig. Efter Eventyrbøgerne kom nu Komedierne. Naar Forældrene om Aftenen gik paa Besøg i Nabolavet, gik Adam bagefter med Komediebogen under Armen. Paa Bakkehuset — hvor endnu ingen Kamma tilsmilede sin Adagio — blev vi meget godt beværtede, hedder det fra Foraaret 1796; men havde jeg ikke haft *Stregen i Regningen* med, saa havde jeg i Sandhed ennuyeret mig græsseligt. Faa Aar efter var der andre Streger paa Bakkehuset, der forhindrede ham i at kede sig. Hans Kammerater har jævnlig drillet ham for hans litterariske Iver. I en Dansktime i Slutningen af 1794 »var Magnus vittig og sagde, at jeg skrev Vers, og Kierulf, [at det var] prosaiske Vers. Ja, ved han hvad, Far! sagde Riber, der var ved at gennemgaa Stilene; nu skal han se, hvordan hans poetiske Prosa ser ud«.

Det sidste Aar, han sad i Skolen, følte han ikke blot Stolthed. Han havde maattet blive der et Aar efter Konfirmationen, fordi han ikke havde anden

Bestemmelse. Han ønskede at komme i Borgerdydskolen, ligesom Bernt Winckler, for at blive Student. Hans Fader forbød ham det, han havde ikke Raad til at holde ham til Studeringen. Ved den Lejlighed fik Drengen at vide, at han havde haft Friplads i Skolen. Han følte sig ydmyget og kunde nu i en dybere Betydning, end han før havde ment det, synge Arien af *Besøgelsen*:

Taalmodighed! din store Værd! o. s. v.

Men det var ikke første Gang han følte sig ydmyget. En af de dybeste Tanker i hans Barndom er Modsætningen mellem det fattige Hjem og de rige Omgivelser. Et Slot, en pragtfuld Sommerbolig for Landets Konge og Sønnen af en af dets Betjente — af dette Sammenspil fremgik hans Ungdoms Poesi. Fra Slottet fik han sine første Indtryk af Storhed og Majestæt og sine første Ydmygelser.

Lige over for hans Vinduer havde Pagerne Skole. Naar de gik til Taffelet i røde Kjoler og gule Benklæder, hvide Silkestrømper og Guldgalloner, gjorde Drengen store Øjne. Hans Moder sagde, han kunde gerne lege med dem, naar de selv vilde. — Kan jeg da ogsaa sige Du til dem? — Nej, det gik ikke an. — Saa vil jeg heller ikke lege med dem! sagde han. En Dag var en af de unge Herrer gaaet med ham ind i hans Faders lille Have. Adam udbredte sig begejstret over dens Herligheder: Kirsebærtræerne, de fortræffelige Kejserindepærer og Gravenstenerne. Pagen maalte ham med Øjnene og begyndte at tale om sin Faders Rigdomme. De kom op at skændes, Adam blev hidsig og gav den unge Adelsmand en paa Øret. Baade Hirdmandstroskaben og det kamplystne Borgersind, to af de dybeste Følelser i hans Poesi, skyldte Oehlenschläger sin Barndom.

I Hofbetjentens Hus dukkede man sig for Adelsminen. Om sin Farmoder, en skikkelig Bondekone fra Slesvig, der levede sine sidste Aar i Sønnens Hus, ligesom lammet af Slottets Nærhed, mindedes han

ikke andet, end at hun en Gang i en dæmpet Tone, som naar man taler om det hellige, spurgte hans Fader om en forbistoltserende Hofmand: »Hat Er de Slötel?« Hun mente Kammerherrenøglen. Og hans Moder gik altid med bøjet Hoved.

Ingen Mand, ikke, da han var hjemme, hans Faders Vredesbuldren, ikke heller, da han var kommen i Skolen, Storms Retfærdsblik havde en saadan Magt over Drengen som hans Moders sørgmodige Øjne. Naar han havde let sig ud eller larmet af som sin Fader, sad hun endnu der med de tungsindige Spor af en svunden Skønhed i det fine Ansigt, det tunge sorte Haar og de hvide Hænder. Saa bøjede ogsaa han sit Hoved og forstod, at var han end Søn af en let og lykkeligt levende Mand, der blomstrede i alle Blodets Farver, saa var dog dette dunkle Billede hans Moder. Han kunde græde ved hendes Hjerte.

Drengen forstod naturligvis ikke nu sin Moders Smerte. Maaske han heller ikke ret begreb den som voksen, ligesom han næppe nogensinde, uden i digterisk Anelse, helt forstod den beslægtede Natur hos Søsteren Sophie. Da han var Barn, sang Pigerne paa Slottet Visen om Agnete. Som voksen digtede han den om til en Romance, vistnok uden at vide, at det var hans Moder, han digtede om. Saaledes havde hun, da hun var ung og glad, givet sig hen som Agnete til Havmanden til hans Fader, en underlig, halvt barbarisk, halvt musisk Natur, da han bad om hendes Elskov. Thi det var dog vel dette og intet andet, man kunde formode, der gjorde, at Grev Moltke, i hvis Hus de tjente, fik dem gifte og Joakim Conrad Oehlenschläger forfremmet til Organist paa Frederiksberg. Saaledes havde hun følt det som Guds Straf, da hendes førstefødte Søn, der ogsaa var bleven kaldet Adam Gottlob efter Greven, var død kort efter sin Fødsel umiddelbart efter Brylluppet, og endnu mere, da hendes yngste Datter blev født som en Skifting og levede i fem Aar med Vand i Hovedet. Med disse Tanker sad hun ved Adams og Sophies

Vugge og hørte Klokkerne i Landsbyen ringe fra det fjerne.

Drengen saa hende, da han voksede til, i en Tilstand af religiøs Forpinthed, et Bytte for hellig Paavirkning, som hverken behagede ham eller hans Fader, til sidst i en saadan Fortvivlelse, at hun søgte Befrielse i Drik.

Men forstod han ikke helt hendes Sorg, saa begreb han allerede som Dreng meget godt, at denne Sorg, ikke mindre end hans Faders Glæde, var hans Skæbne. Det dybeste Tryk paa Adams Barndom og Ungdom kom fra Moderens Ulykke.

Hendes Syndsbevidsthed blev i ham en dunkel Slægtsbevidsthed, der kunde baade tynge og rejse. Naar hun kyssede ham og kaldte ham sit eget Billed, naar hun om Aftenen sad ved hans Seng og sang med Ild i Hjertet sine stærke Salmer, og naar han laa paa Forhøjningen ved hendes Fod og skrev sine første Vers og rakte hende dem, og hun smilte til ham, forstod han, hvad hun ventede af ham: han skulde skaffe hendes saarede Hjerte Trøst og Slægten Ære. I den Følelse laa i de første vanskelige Ungdomsaar hans største Stolthed og hans største Ydmyghed. Derfor slutter Aladdin ved Morgianes Grav.

Af de Vers, Adam skrev som Barn under sin Moders Øjne, er nogle bevarede. I den lille Morgensalme fra det niende Aar (d. e. efter Oehlenschlägers Sprogbrug efter det fyldte niende Aar), der er trykt i Erindringerne, er der mest af Faderens naive Solskinsglæde over Livets gode Gave. Men endnu ældre er et Lykønskningsvers i hans eget og Søsterens Navn til Moderens Fødselsdag, den 10. September 1789. Det har mere Klangen af Moderens Aftenbønner. Der staar saaledes:

TIL HVOR KJÆRE MODER MARTHA MARIA
ØHLENSCHLAER D. 10. SEPTEMBER 1789

Tak være den Algode Gud
Der unte os den store Glæde
At see vor Moders Fødsels Dag

saa herlig og saa vel Fremtræde
Al-Fader hør bønhør vor bøn
paa denne store Glædes Dag
skenk os umøndige den Naade
At dog vor Kiere moder maae
henleve mangge Fødsels Dage
Til held for os til fryd for os
Og at hun da i stille Glæde
Maa nyde Fuld Lyksalighed
indtil en sildig Snehvid Alder
O Gode Gud vi dig paakalder
Bønhør vor bøn O søde Gud.

ADAM GOTLOB OG
SOPHIE WILHELMINE BERTE ØHLENSCHLÆGER

Det er betegnende, at hans ældste Poesi er en Bøn for hans Moder. Hvad han selv kalder sin passive Natur, *Sjælen* i sig, var jo hendes. At hans Kristus blev noget mere end en blomstrende Yngling, at der i hans Poesi findes ikke blot Begejstringens, men Lidelsens Taarer, at han, der elskede at aabne sig som et Solskin for sit Folk, hele sit Liv trængte til at folde sig sammen i sit Hjem og i sit Gemyt som en Aftenblomst — det var Arven fra hans Moder.

Derfor tæmmedes den lille Vildmand. I et Ungdomsdigt af Oehlenschläger hedder det, at Digteren maa være baade *blid og vild*. Det passer paa hans Barndom. Da han selv fik Børn, genfandt han i sin ældste Søn sit eget Barnesind. Han er blid og heftig som sin Fader, skriver hans Hustru.

Derfor blev Johannes Ewald, blid og vild, hans kæreste Læsning. Han begyndte med at le højt ad Kobberne i Harlekin Patriot, men endte med at føle sig sælsomt betagen af Heltene i de nordiske Skuespil. Hother paa Chodowieckis Kobber lignede ham. I »denne underlige barbariske Trods, forbunden med det følsomme i Ansigterne«, fandt han den højeste Poesi af sit Drengevæsen.

Det var Rytmen i hans Sjæl. Omgivelserne gentog den som en Sangbund. Aarstidernes vældige Stemningsskifte følte ingen saa stærkt som Drengen paa Slottet: om Sommeren et myldrende Liv, en

Folkefest, et Soldater-Skuespil, en larmende Stenbro; om Vinteren en lun Stue mellem tomme Sale, et blankt, lydt Frostvejr, der talte hans Skridt som et Ekko, en grædende Tø i en øde Have. Om Sommeren — gik han paa grønneste Grund; om Vinteren — sad han paa Havsens Bund — han, Naturens Søn, Barnet af de to Naturer, med havblaa Øjne og sort Haar, Sønnen af Agnete og Havmanden med de frydefulde Øjne.

Fra den lille tarvelige Skolestue i Oehlenschlägers Børnekomedie ser man nu vidt ud i en fri Luft og en høj Himmel: et Sommerslot, en vinterlig Have, et Heltebarn, som leger, med funklende Øjne, med Morgenvinden viftende i sit Haar, vild som Helge, blid som Hroar, og paa Himlen i Sommerskyernes Valkyrieridt og Stjernernes Norneblik den Skæbne, hvorefter han spejder.

En af de sidste Optegnelser i Oehlenschlägers Dagbog, fra den 15. April 1797, lyder saaledes: Skrev i Formiddags noget paa mit Skuespil og gav det Titel af *Besøget*. Efter al Sandsynlighed er dette Stykke endnu bevaret i de oehlenschlägerske Papirer under den, vistnok af Hensyn til det omtalte Opus I *Besøgelsen,* forandrede Titel *Opdagelsen, Komedie i fire Akter*, med det for den unge Forfatters Skrivekløe betegnende Motto af *Harlekin Patriot:*

Alle skulle skrive:
Hver ærlig Undersaat, hvis Fingre ej er stive,
Saa snart han blot forstaar at kradse ABC.

Komedien er trods sine fire Akter af ringe Omfang, med faa Ord og megen Handling, næsten kun et Skema ligesom de foregaaende. Ligesom disse har den med Lethed fundet Plads i et lille Oktavhefte. I Erindringerne hedder det under Omtalen af hans Oplevelser i Aaret 1796—1797: Bech (en ubetydelig Skuespiller og dramatisk Forfatter) viste mig sine

Manuskripter, og jeg beundrede det voluminøse i Hefterne. Jeg skrev ogsaa Komedier af alle Slags paa den Tid: Ifflandske, Kotzebueske, Ewaldske og Wesselske, men gav mig ikke Tid til at skrive saa mange Ark fulde paa een Gang.

Handlingen foregaar som i *Ridefogeden* paa et Slot paa Landet. Den gamle Baron er ogsaa her en ideal Jorddrot, der anvender sine Rigdomme til at gøre Mennesker lykkelige. En ung Officer, Løjtnant Vildmand (mærk Navnet) kommer paa Besøg (heraf formodentlig den første Titel). Han har en Gang reddet Baronens Datter Henriette ved en Ildebrand; han elsker hende og hun ham. Men han er fattig, endogsaa lidt luvslidt klædt, og borgerlig; han har vist Tapperhed i Krigen, men er ikke bleven forfremmet. Fyrsten er en god Mand, men han »er omgiven af Snoge, som hvisle omkring ham«. — Det er Udsigten fra Slotsforvalter-Fuldmægtig Oehlenschlägers Vinduer og Ærgrelsen over hans udeblevne Forfremmelse. — Han tør ikke gaa til Baronen og bede om hans Datter. Han mener, han har bestemt hende for sin Søstersøn.

Den unge Baron er en Laps — et Ord, der den Gang havde en massivere moralsk Mening end nu. — Det er Pagen fra Adams Have. — Han bryder sig Fanden om Pigen, men om Pengene. Han vælter sig saaledes ind paa sin Medbejler, at Løjtnanten nødsages til at udfordre ham. Den fejge Junker lejer — efter de bedste Forbilleder — nogle Gaudiebe til at overfalde Vildmand. Forsøget opdages og mislykkes. (Heraf den nye Titel.) Den gamle Baron bliver rasende og vil have sin Søstersøn alvorligt straffet, for at han, siger han, kan raabe til sine Standsfæller: Ser, I adelige Fædre! her et Eksempel. Lad det lære eder at indprente eders Børn saadanne Lærdomme, at de blive eders Stand værdige! — Det er Motivering af Lussingen. — Efter en længere Forhandling, hvori de to unge, Vildmand og Henriette, ret faa Lejlighed til at lægge deres ædle Hjerter for Dagen, finder han

sig til sidst i at opgive Hævnen. Han lægger derpaa deres Hænder i hinanden og siger: Her! hun er Deres. En gammel General, Ven af Baronen, kommer til, bringer Vildmand en Bestalling som Major, idet han beder ham altid være en kæk Kriger og en nyttig Borger i Staten. Vildmand blusser: »Kan jeg andet end være henrykt, naar jeg eftertænker, at jeg for kort Tid siden var et stakkels miskendt Menneske. Nu har jeg min Fyrstes Naade, de to bedste Mænds Venskab og den elskværdigste Piges Kærlighed.« — Det er Fremtidshaabet. — Den gamle Baron slutter Stykket: »Nu da! Gud være med Eder, mine Børn! Elsker altid hinanden. Værer bestandig Dyden og Eders Pligter tro, saa ville I forsøde mig Livet paa mine gamle Dage, og I ville blive elskede af alle Mennesker.« *(Ende.)*

Saaledes er Stilen, fuldkommen naturlig, og Tankegangen, fuldstændig borgerlig. Personerne opfattes udelukkende moralsk: De er en god Datter — en ædel Mand — det er intet godt Menneske; eller endog nationaløkonomisk: at dræbe en Nidding hedder: at berøve Staten en nyttig Borger. Taarerne forsynes med Paaskrift: O ædle Kone! Denne Taare være dig helliget! og vurderes: Tak for Deres Taarer for min Moder! Det bevidner Deres følsomme Hjerte. Derimod er Elskoven endnu meget daarligt skaaren for Tungebaandene. Naar Elskeren er alene med Pigen, er han saa forlegen, at han helst løber sin Vej. Han tier og føler, hedder det.

Mellem *Besøgelsen* og *Opdagelsen* ligger Overgangen fra Barndom til Ungdom. I 1795 havde Drengen, som han skriver i Dagbogen, dræbt den gamle Adam og var derpaa bleven forvandlet til Menneske, det er: [havde] staaet til Konfirmation til Paaske. Næste Foraar gik han ud af Skolen og kom hjem til Frederiksberg for at læse privat til Studentereksamen og tilbragte et Aar med at læse Latin og Græsk og saa mange Morskabsbøger, han kunde overkomme.

Dagbogen fra dette Aar viser Udviklingen. I Marts

1796 læste han Komedier, *Elskovs Barn* og *Kun seks Retter* og *Emilie Galotti*, spillede Puk, Styrvolt, Piket og Fransfus, købte sig et Skrivetøj og anbragte Resten af sin Formue i Chokolade hos *Sultan* paa Børsen; løb tre Gange gal efter *Dyveke* og købte den fjerde Gang en Billet af en Kusk, der blev forhindret i at bruge den, formedelst han skulde køre for Herskabet; skrev et Bind Vers under Titel *Afbrudte Tanker,* bearbejdede *Gert Westfaler* for at spille den med Bechs Børn. Den 13. s. M., som var en Søndag, spillede han og Bernt Winckler Klink for Morskabs Skyld paa »et afsides Sted«. Senere spaserede de paa Kongevejen og »talte om alle Slags, mest dramaturgiske Sager«. Dermed ophører Dagbogen.

I April 1797 begynder han igen. Hvor længe det skal vare, »maa Gud og Bormester vide«. Foredraget er ikke længere naivt, men litterarisk. Forfatteren vil beflitte sig paa Korthed og forbigaa uvæsentlige Ting. Ellers hændte der i Dag — Skærtorsdag — noget, som ikke længe var sket. »1. var jeg i Kirke for at høre Prækenen; 2. spillede jeg i Aften — Hanrej!« Saaledes finder den oplyste Videnskabsdyrker stundom Behag i med et Smil at gentage sin Barndoms Gerninger: *Dulce est desipere in loco*, siger Flaccus. »Men under Billardspil med Bernt Winckler svandt ellers denne Dag [de stødte, uden at vide bedre, *tournée,* med den tykke Ende af Køerne]. 14/4 Og denne med. Fader vilde have Billardet flyttet, men fælles Bønner udvirkede en Opsættelse til efter Helligdagene.« Hvilke vel formede Perioder! Det var nok ikke blot en Billardstang, han kunde turnere. 15/4 gav han »en fuld Karl et Slag i Ryggen, saa Hatten røg af, fordi han var impertinent mod et smukt Fruentimmer. 16/4 Var hos Bechs. Havde adskillige Løjer for der. 18/4 Spaserede med Jfr. E. Bech og min Søster i Søndermarken. Saa *Eugenie* af Beaumarchais i Aften. Stykket er skønt. Jfr. Alstrup spillede fortræffeligt«.

I dette ørkesløse Pubertetsaar begyndte den unge Mand først at føle for Kvinder. Som Dreng foragtede

han alle Piger og undtog blot sin Søster. Da han stod til Konfirmation, skulde han efter Skik og Brug byde den lige overfor staaende unge Pige Armen og føre hende ned ad Kirkegulvet. Skønt han havde stor Lyst dertil, vovede han det ikke, men løb sin Vej og standsede først ude paa Kirkegaarden paa en Ligsten, hvor han, som sædvanlig, besindede sig paa, at han ikke havde handlet fornuftigt. Nu forelskede han sig i en Skuespillerinde.

Da han var fjorten Aar, var den fem Aar ældre Jomfru Maria Smidth første Gang optraadt paa det kongelige Teater. Han saa hende nu som Emilie Galotti og som Dyveke. Hvad han her saa saa godt, at han aldrig glemte det, var ikke Valkyrien, men Kvinden, den hulde, paa een Gang Jomfru og Moder. Her var atter et Par milde Øjne, der saa paa ham.

I disse Øjne, der smilede gennem Taarer, laa Tidsalderens dybeste Poesi. Hvad der den Gang fandtes af Poesi i Danmark, sværmede om disse Øjne. Paa samme Tid som den syttenaarige Adam Oehlenschläger var den femogtrediveaarige Rahbek og den treogtyveaarige Henrich Steffens dybt forelskede i Maria Smidth. Det saa ud, som om denne Kvinde, den moderlige Jomfru, paa Tidens Vendepunkt var Tidens Muse, der endnu favnede alle Tidens Sønner.

I Oehlenschlägers første Kærligheds-Komedie mærker man næppe mere af den ophøjede end hendes Fjernhed. Han havde desuden særlige Grunde til paa denne Tid at vise noget Maadehold i den erotiske Poesi. I Februar 1797, altsaa et Par Maaneder før Komediens formodede Tilblivelsestid, giftede Maria Smidth sig, uden foregaaende Forlovelse, med Steffen Heger, der var bleven Skuespiller for at blive hendes Mand. Oehlenschläger ophørte da at sukke og var i det hele — ved gentagen Forelskelse, siger han — kommen til den Erfaring, at alvorlig Kærlighed aldeles ikke endnu passede til hans halve Drengealder.

Selverkendelsen var vistnok ganske uden Bitterhed,

Helbredelsen ligesaa hurtig som fuldstændig. Paa sidste Side af Manuskriptet til Komedien staar en meget blomstrende Vise om en vis Lene:

Naar jeg tænker paa min Lene,
Da beruser Glæden mig . . .

Naar jeg mig kun forestiller
Den at trykke til min Barm,
I hvis skælmske Øje spiller
Glæde uden nogen Harm:
Her, saa tænker jeg ved mig,
Har du, hvad man loved dig.

Naar hun sover, end jeg finder,
At hun er fortryllende,
Roserne paa hendes Kinder
Blomstre mellem Lilierne:
Her, saa tænker jeg o. s. v.

Aabnes hendes snævre Trøje,
Hvilke Ynder paa et Sted!
Jeg af dem, jeg har for Øje,
Til de skjulte slutter ned:
Her, saa tænker jeg ved mig,
Har du, hvad man loved dig.

Fra den fjerne Herlighed, som man (d. e. Lafontaine og Maria Heger) lovede ham, vender han sine Tanker mod det, som er mer solide: den blomstrende Nærværelse. I farlig Nærhed af Adam begyndte den Gang flere Pigetrøjer i Frederiksberg By at blive for snævre. Farligst var Jfr. Eline Bech, en Datter af Skuespilleren, med hvem han spillede Komedie og havde mange Løjer. Hun var i 1797 femten Aar, en skælmsk og yndig Blondine. I hende fik han nu — lod sig nøje med, siger han — en munter Forgabelse.

Saaledes stod i al Fald senere denne ungdommelige Forelskelse for den ældre Mands Erindring. Da Oehlenschläger første Gang skrev derom i Erindringerne, levede Eline Bech endnu som Justitsraadinde Falbe i Odense. Nogle Aar efter gensaa de, ikke uden Forlegenhed, hinanden. Det er ikke sagt, at dette

Forhold har været lige saa muntert for ham, som det sikkert nok var for hende.

I det mindste to af Oehlenschlägers tidligst trykte Digte synes at skrive sig fra denne Tid. Det ene, der tryktes under Titelen *Aarstiderne,* er endnu bevaret som en, vistnok ikke afsendt, Billet underskreven *Ø.* Det ser saaledes ud: 1. De gifter Dem aldrig? til Lise (Trykket: Stella) jeg taled — — i Vaaren. Svar: Nej. 2. Samme Spørgsmaal, i Sommeren. Samme Svar. 3. I Vinteren — Ja. Brevskriveren synes saaledes paa en sindrig Maade at antyde, at han har Tid til at vente. Det andet, der ligeledes er bevaret i et sirligt Brevpapirmanuskript, er en Elegi, kaldet *Sommeraftenen paa Landet,* hvori en bleg Yngling i en landlig Egn, der overalt erindrer ham om hans Samliv med Stella, vender sig mod den nære Bys Taarne og klager over, at hun, Naturens Datter, kunde rejse fra ham derind, hvor Laster vaage, og ønsker sig død, for at Egnens Ungdom kan begræde ham og fortælle hende hans Smerte. I Foraaret 1797 havde Eline Bech gjort Alvor af Legen paa Frederiksberg Slot, naar hun spillede Komedie med Adam og hans Søster, var taget til København og traadt op paa det kongelige Teater som Gurli i Kotzebues *Indianerne i England,* den vilde Pige, som en rig Englænder vil forføre, men som dog bliver sin Stammebroder tro.

I en af de Noveller fra en senere Tid, hvortil Oehlenschläger ofte tager Stoffet umiddelbart fra sine egne Oplevelser, Fortællingen *Den billige Kunstdommer,* er en ung Mand, Vinfred, forelsket i en Skuespillerinde, Agnes. Han skriver efter Motiv fra Gellert en Tragedie: *Inkle og Iariko.* En vild Pige redder en rejsende Englænder fra Døden; han sælger hende paa Slavetorvet; hun frelses af en ung Vild, som hun har forsmaaet for den nedrige Mr. Inkle. I dette Stof inddigter Vinfred sin egen Skæbne. Han havde oftere hørt Agnes beklage sig over den Haardhed, hvormed man angreb Skuespillerindernes Rygte. Sin Misfornøjelse herover udtrykte han, idet

han angreb de blankes Fordom imod Negrene. Og i Iarikos ulykkelige Elsker havde Vinfred udtalt sine egne Følelser for Agnes. Herved lykkedes det ham virkelig at bevæge hende til Taarer. Han tror, hun elsker ham, indtil han en Dag tilfældig bliver Vidne til en Samtale mellem hende og en Veninde. Gudbevares! sagde Veninden, han er jo slet ikke smuk, han er saa sortsmudset, har store Fødder, er skævknæet, har saadanne kejtede Manerer. — Alt det kunde endda være, sagde Agnes, men hun agter ikke at opgive sin Kunst for at rejse bort med ham til en lille Hytte. Desuden elsker hun ham slet ikke, og han er et maadeligt Hoved. — Ved en Samtale med Lessing bringes Vinfred til at indse, at baade hans Tragedie — med Undtagelse af netop de Steder, hvor han ganske personligt udtalte sine egne Følelser — og hans Kærlighed til Skuespillerinden, der føler med Fantasien, er lige umulige. Han kommer sig af sin Vildfarelse og lever siden lykkeligt, om ikke som Klokker i Jylland, saa som Landsbypræst i Schlesien, gift med Degnens Datter. — Det er ikke umuligt, at Oehlenschläger virkelig selv har skrevet en *Inkle og Iariko*. Det er heller ikke meget urigtigt, at det var Lessing, som trøstede ham.

Men først tyede han til Wessel. Næste Aar 1798 skrev han et komisk Sørgespil i Aleksandriner i een Handling, *Gertrude,* som han senere lod trykke (i sjette Bind af sit Maanedsskrit *Prometheus*). Det er en Parodi paa den følsomme Kærlighed. Heltinden Gertrude er ung og blodrig og fuld af Følelse. Hun har slet ingen Lyst til Køkkenet, men er henrykt i *Clarisse* og citerer Lafontaine. Hun elsker den unge Blokkus — saaledes kaldte Dichman for Spøg de mere ridderligt anlagte af sine Drenge, naar deres Kavallertilbøjeligheder begyndte at udvikle sig — men hendes Fader, der er Brændevinsbrænder og hedder Kristoffersen — med dette Navn og denne Titel plejede Dichman at drille de smaa Spidsborgere i Klassen — har bestemt hende for en Marskan-

diser. Gertrude græder af Hjertenslyst. Det er hende en Motion at græde og en Fornøjelse at se andre fælde Taarer. I en Elegi, der faar hendes skikkelige Moder til at udsondre en sej og vægtig Taare, ønsker hun sig død, for at hendes Fader kan græde paa Graven. Hun er massivere end sin Elsker. Det er hende en Sorg, at den unge Blokkus, der med sit blomstrende Ydre er saa ganske Helt for hende, optræder som en Dreng over for Faderen og den tykke Medbejler. Naar Faderen nærmer sig, knækker han over midt i de dyreste Elskovsforsikringer, slipper Pigen og løber sin Vej. Til sidst beslutter han, i en Elegi, at dræbe sig for at give hendes Taarer frit Løb og som Genfærd beskæmme hendes Fader. Rigtignok er det ikke hans Alvor; men den stakkels Pige er saa spændt af Blod og Sorg, at der maa gaa Bud efter Barberen for at aarelade hende. De danne en Gruppe om hende. Han sætter hende Snæpperten paa Armen. Tæppet falder langsomt.

En Dag i Foraaret 1797, kort efter at Eline Bech havde meldt sig og var bleven antaget ved det kongelige Teater, sad Oehlenschläger og læste over paa den latinske Oversættelse af Pauli Romerbrev, det Sted i andet Kapitel, hvor der med sære og sjældne Gloser tales om den aandelige Omskærelse. Det var rent ud sagt et Helvedes Arbejde. Han skød da Hjertet op i Livet, lagde bestemt Bogen fra sig, gik til sin Fader og sagde, at han vilde holde op med Studeringerne og gaa til Teatret. Faderen, der nok var ked af se ham gaa hjemme og drive, sagde straks Ja. Udbyttet af Adams akademiske Studier var indtil videre en stor Ringeagt for den aandløse Lærdom, der just som han var kommen ud af den smukke borgerlige Skole, havde mødt ham i den skumleste Skikkelse i hans Præceptors, Hr. Højsgaards, Person, lidet Latin og intet Græsk. Han har en Gang senere i et utrykt, tysk Epigram angivet »Grunden til,

at saa mange Digtere kan Latin og ikke Græsk«, saaledes:

Aarsagen jeg at nævne ved,
Saa godt som Wolf og Heyne;
Her gaar det: *typto* op og ned!
Hist: *amo* allevegne!

I Sommeren 1797 flyttede han ind til Byen, blev Rosings Elev, fik Syngemester, Fægtemester og Dansemester for at lære Anstand, lærte at bruge Handsker for at blive af med sine røde Hænder og drev i øvrigt om med nogle unge Mennesker ved Teatret, der havde en meget raa Tone. Billardspillet drev han nu paa en mindre uskyldig Maade end ude paa Slottet. Han kunde, siger han, let være bleven fordærvet lidt efter lidt, hvis ikke hans gode Engel havde bevaret ham. Lapsen Blokkus med sin høje Hat og sine lange Bukser, den dobbelte Urkæde, den pudrede Toupée og, som et Minde om Barndomsidyllen, de æblerøde Kinder er Karikaturen af denne Udviklingsperiode.

Ved Teatret, hvor han optraadte første Gang den 15. December 1797 og sidste Gang den 30. December 1799, følte han sig utilfreds. Man gav ham Elskerroller, og han fandt det flovt at spille Elsker paa Teatret, ikke mindst naar Elskerinden var Maria Heger.

Men Kammeraterne vidste, at den undseelige Svend, der paa Brædderne fik Poesien i den gale Hals, hjemme i sin Stue, naar han fik Pennen i Haanden, var en hel Karl, der turde maale sig med de Mestere, Tidsalderen beundrede. De kaldte ham Manden med de skjulte Talenter. Oehlenschläger skrev i disse Aar for egen Morskab flere Dramer i den Ifflandske og Kotzebueske Smag og læste dem for sine Venner. Kotzebues Hovedstykke *Menneskehad og Anger* spilledes den Gang til Stadighed paa det københavnske Teater. Han følte det maaske som en Fejl ved dette Stykke, at Digteren ikke havde skilt Meinau og Eulalia paa en mindre oprørende Maade. Det passede sig meget ilde at se Maria Heger som en angrende

Ægteskabsbryderske. I al Fald skrev han paa denne Tid, vistnok i 1798, et Sidestykke dertil, hvori denne Fejl fuldkommen er rettet. Det hedder *Kærlighed og Venskab, et Skuespil i tre Handlinger.*

Hamsfeldt har forladt sin Louise, fordi Selboe har kysset hende paa Haanden. Hun er en uskyldigt lidende Eulalia i Maria Hegers Lignelse. Han er en Menneskehader som Meinau. Han tænkte dem lastefulde, siger han, og dømte Verden efter dem; dette Billede betragtede han med en menneskefjendsk Græmmelse. Dog tabte hans lidenskabelige Ophidselser sig gerne i lindrende Vemod.

Det opdages nu, at han er kommen tilbage og opholder sig paa en Gæstgivergaard i Staden. Han føres da atter sammen med sin Ven og sin Pige og forsones efter en heftig Forklaring med dem i Kærlighed og Venskab. Han velsignes af sin Svigermoder og udbryder, idet han rækker sin Ven den ene Haand og sin Pige den anden: Huslig Glæde skal være vor Lyksalighed!

Det er ikke klart, hvilken af de to Følelser den unge Digter giver Prisen. I et af hans ældste trykte Digte, *Visdom, Kærlighed og Venskab,* forherliger han ubetinget Venskabet. Det leder til Visdom og er det eneste, der kan gøre Kærligheden, der i sin første Oprindelse er lig en Feberhede, sund og varig. Venskabet er den højeste Poesi, thi det er en fornuftig Følelse. Hans første trykte Følelsesdigte er Venskabsdigte.

Den lille Vildmand er bleven meget tam, siden han kom i de lange Bukser. Dog man kender ham igen selv i denne Forklædning. Hamsfeldt er et ungt Menneske med overordentlige Lidenskaber. Da han tror at finde sin Mistanke bekræftet, har han, naturligvis, en lang Kotzebuesk Monolog at sige, men siger den i den fra Dagbogen kendte Sindstilstand »i en Art Rasen og Afsindighed«. Da han atter forsones med sin elskede, glemmer han baade Visdom og Venskab: »Pige! Hvilket Øjeblik! O, hvad er alle

Jordens Saligheder, hvad er alle Himmelens Glæder mod den Fryd, to elskende føle, naar de kan trykke sig til hinandens Bryst efter en langvarig Skilsmisse. Alting forsvinder omkring dem, de ænse intet, de føle intet uden Kærlighed.« Det er Skuespiller Flovmand, der forklarer, hvorfor han undser sig for at tale om Elskov. Det er Løjtnant Vildmand, der ved, hvorfor han tier og føler. Det er en Anelse om St. Hansaftenspillets »hellige Poesi uden Ord« og Aksels og Valborgs Møde.

Mellem Oehlenschlägers Papirer findes endnu et stort Skuespil. Det hedder *Hjemrejsen* (ligesom *Besøgelsen, Besøget, Opdagelsen*), men kunde lige saa godt som det andet hedde *Kærlighed og Venskab*. Det har paa Titelbladet en Tilskrift af en senere Haand: *Skrevet 1799. Noget elendigt Tøjeri.*

Den ene af Stykkets to Hovedpersoner, Vilhelm Gyldenskjold, er en ung Mand i stærk Gæring. Der gøres opmærksom paa det inkonsekvente i hans Tankegang. Hans Hjerte, hedder det, overdøver altid de Grundsætninger, hans Fornuft billiger. Hans Fornuft siger ham, at Kærligheden er en Blomst, som opelskes i Romanernes Drivhuse og faar sin Næring af en fordærvet, ophidset Indbildningskraft. Men taler han sig varm, bliver han let »entusiastisk«. Gode Vilhelm, siger en af hans Venner, næsten tror jeg, du elsker, thi du er bleven Digter. Han svarer: Poesi er Følelsernes og Besjælelsens Sprog; naar er disse Sjæleevner stærkere, end naar man elsker? Han elsker Vilhelmine, og — Digteren har her sat Honnetteten noget til Side — Mine skal være Moder. Men han forlader hende, fordi han dømmer, at Kærligheden er en Feberhede, hvorimod han bør søge Helbredelse, og han har intet imod at indgaa et Ægteskab efter sin Faders Ønske, fordi denne lave politiske Kontrakt intet har at gøre med den ædleste af alle Følelser, der hæver os til Himlen. Han er unægtelig, som han

selv siger, et underligt Menneske: Jeg interesserer mig uendelig meget for alt, hvad der er udmærket og stort, føler selv Drift til at udrette det, men mangler Kraft. Nu, jeg er ung endnu, det kan komme med Tiden. — Han er iøvrigt smuk og elegant, aaben og naivt opfyldt af sig selv: Hjertet spiller mig altid paa mine Læber, naar jeg taler med mine Venner, og Tingen angaar mig selv. Han er letsindig og godtroende, og har slette Venner. Hans Spillegæld er betydelig. Han er den nobiliterede Blokkus fra Lømmelaarskomedien.

Han har en Ven, som hedder slet og ret Svendsen, og som er hans Livs gode Engel. Han vil betale hans Spillegæld med Penge, som han har sparet til sin gamle Fader. Han er af tarvelig Herkomst og har i sin Opvækst nydt Understøttelse af Vilhelms Fader, den brave og højt oplyste Oberst og Godsejer G. Han er paa Grund af sine Livsforhold en mørkere og dybere Natur, den moralske Følelse er Sjælen i hans Væsen. Han er ren og kysk som en Kæmper, der gemmer sine Kræfter til den Dyst, hvor han skal staa sin Prøve. Han føler, han er bestemt til noget overordentligt. Hans Selvbevidsthed er, som det hedder i et Vennedigt fra disse Aar, hans Trøst. Paa de unge Levemænd, han ved sit Venskab for Vilhelm kommer i Berøring med, virker denne dybe Selvfølelse, der bryder med Heftighed gennem hans tilbageholdne Væsen, som en simpel Uforskammethed. De finde ham »forbandet frisk«. Han taaler ikke, som Adam ikke taalte det af sin Latinlærer og Guilielmo ikke af Obersten i *Frejas Alter* — at de tiltale ham med *Han*. Men han forstaar bedre at styre sig end Drengen, der pryglede Pagen.

Sammen med disse unge Herrer, der arbejde paa at berøve ham Vilhelms Venskab, har han fulgt denne hjem paa et Besøg paa Faderens Landgods. Han genser her Karoline Gyldenskjold, Vilhelms Kusine. Det er hende, som Vilhelm efter Faderens bestemte Ønske er villig til at ægte. Svendsen elsker hende,

men føler det som sin Pligt at træde tilbage. Dog, da han mærker hendes Genkærlighed, bliver han urolig: Pige, Pige! jeg er en brav Karl, det kan jeg forsikre Dig, men jeg er fattig. Jeg ejer intet uden Mod. — Hun vil ikke slippe ham. — Pige! Du har læst for mange Romaner. Jeg er *saa* fattig! — Obersten, der hører om deres Kærlighed, bliver imod Forventning ikke hidsig, men bedrøvet i den Grad, at det angriber hans Helbred. Da sejrer Svendsens Pligtfølelse. Han griber Karolines Haand og siger:

Vi vil ikke skille ham ved Livet!
KAROLINE: Nej, nej!
SVENDSEN (med kvalt Stemme): Karoline, skal vi handle ædelt?
KAROLINE: Hvorledes?
SVENDSEN: Forlade hinanden!
KAROLINE (med et taareblendet Blik til Himlen): Gud!
SVENDSEN (i hendes Arme): Karoline!
KAROLINE: Vor Lykke var kort . . . .
SVENDSEN: Mit Hjerte knuses, men jeg føler mit knuste Hjerte stort . . . .
KAROLINE: Vi ville skilles ad.
SVENDSEN: Tak, Tak, du store Pige! . . . O, Karoline, vend dit Øje fra mig, ellers dør Ordene paa mine Læber.

De skilles med det Forsæt, at de aldrig oftere vil tale sammen.

SVENDSEN (kommer tilbage og tager hendes Haand med ædel og højtidelig Varme): Nej! Om kort Tid, naar dine skønne Haar ere blegede, og Alderens Rynker staar paa min Pande, da taler jeg ene med dig igen! Da skal min svage Arm favne dig! Da skal vi vakle ud til din *Oncles* Grav, og den Tanke: Her hviler han en Snes Aar sildigere, fordi vi overvandt en Lidenskab — o, Karoline! det skal belønne vor Kamp.

Heldigvis bliver deres Opofrelse ikke nødvendig. En af Vilhelms københavnske Venner viser sig uformodet at være en brav Mand, der hidtil af Klogskab har holdt gode Miner med Kammeraterne. Med ædel Veltalenhed forklarer han Faderen Vilhelms Forhold til Mine og Svendsens og Karolines Selvopofrelse. Den gamle bliver rørt og giver sit Minde til, at de to Par, der elske hinanden, maa faa hinanden.

Saaledes som det her er skildret, vare da nu de to Naturer, den vilde og den blide, blandede i den tyveaariges Sind. Den ene, hans Faders Søn, heftig, aaben, utaalmodigt opfyldt af sig selv, Dichmans Discipel, med en Fantasikærlighed til det store og sjældne, der bestandig overflyver den borgerlige Livsanskuelses Begrænsning, en Storm og en Trængsel, — den anden, Søn af hans Moder, ydmyg-stolt i Følelsen af, hvad Livet vil fordre af ham, som knuser sit Hjerte som en Skal mod Pligtens Kobbermur og føler sit knuste Hjerte *stort,* den højeste Patos af Efterslægtens Lære og Storms Eksempel. De to Venner i det borgerlige Skuespil er Helge og Hroar under Forklædningen ved Faarestien.

Og saaledes, som han her har skildret Kærligheden — ikke blot de unge Piger, af hvilke i al Fald kun den ene, den bedende Vilhelmine, ligner Maria Heger, mens den anden, den svulmende Karoline, er noget helt for sig — men Lidenskabens Oprør og Afkaldets Heltemod, har han ikke skildret dette før. Han synes at have gjort nye Erfaringer om »Kærlighed og Venskab«.

Hurtigere, end han havde ventet, havde det sidste ført ham til det første.

Ved Teatret havde han faaet Rosing til Lærer. Hos Rosing havde han i Sommeren 1798 lært at kende en ung Sømand Per Heger, der var forlovet med en af Døtrene. Per Hegers Søster var den sekstenaarige Frøken Christiane Heger, der boede paa Nørregade og spaserede paa Volden i hvid Kjole og gule Saffians Sko, med store blaa Øjne, hvid og rød i Ansigtet som Mælk og Blod, og med en Haarpragt ned ad Nakken, hvortil der ikke fandtes Magen i syv Kongeriger.

Ved en Mindefest for P. F. Suhm i Dreyers Klub, hvoraf den unge Skuespiller Oehlenschläger var bleven Medlem, havde han truffet og, hvad der var om-

trent det samme, drukket Dus med Rahbek, der lige havde holdt Bryllup med Assessor Hegers ældste Datter, Karen Margrete eller Karmagrete, som hun kaldtes. Han blev snart indbudt til at besøge det nygifte Par paa Bakkehuset. Der lærte han først Christiane ret at kende.

Det var en Søndag først i Sommeren 1799, han spaserede med Karen Margrete og Christiane i Søndermarken. Søstrene var alvorlige, de havde nylig mistet deres Moder. De havde plukket Kornblomster paa Marken og sad nu og bandt Kranse. Han stod og skar eftertænksomt et Kors i Træet, hvor de sad, med Kammas Papmager-Kniv. Da Christiane gik hjem om Aftenen, fulgte han hende og fik Lov at bære hendes Krans. Da de skiltes uden for Porten til hendes Faders Gaard, bad han om den og fik den — den, hun maaske havde bestemt til sin Moders Grav. Han sagde intet, men han mærkede, at Hjertet svulmede i ham. Han tænkte paa Døden: den skulde følge ham i Graven, hun skulde krone hans kolde Isse med den og fælde en Taare derpaa. Det vilde trøste ham. — Den findes endnu blandt hans Efterladenskaber.

Deres første Breve betegne som et tilfældigt Symbol deres Forhold for hele Livet. I den ældste Billet fra ham til hende takker han hende i de ærbødigste Vendinger for en Vest, hun har ladet vadske for ham. Kort efter sender han hende *Tusind og een Nat* med *Aladdin,* i den Forventning, at »nogen Interesse maa den have, naar man betænker, at den er skreven af en Araber«. Saaledes betalte han hende.

I Løbet af Efteraaret og Vinteren mødtes de ofte om Søndagene paa Bakkehuset. Det var hans mandige Forsæt ikke at tale til hende om Kærlighed. Det vilde ogsaa være frygteligt generende.

Aldrig, hulde! skal jeg græmme dig
Med en Klage, som du ej kan hæve.
Til min Kærlighed kan dø med mig,
Skal den kun i mine Taarer bæve.

Saaledes hedder det ogsaa i det i December 1799 i Rahbeks *Charis* trykte Digt *Melodiens Almagt*, at det er een af Musikkens skønneste Virkninger at forvandle en haabløs Elskovs bitre Smerte til blid Melankoli:

> Og det, som bange Yngling ej tør sige
> Den yndige og elskelige Pige,
> Det vover Harpen i en ensom Stund.

Naar de var sammen, sad han mest tavs og betragtede hende, Aftenen randt blid hen ved en tavs Beskuelse, siger han. Christiane drillede ham lidt og frygtede, han skulde gøre et ufordelagtigt Indtryk paa hendes Søster.

Paa denne Tid søgte Oehlenschläger sin Afsked fra Teatret. Grunde have bestemt mig, skrev han. Man gætter dem.

Endelig en Vinteraften, vistnok i Julen, han fulgte hende hjem, eksploderede han ganske uformodet. Men Pigen laa derfor ikke straks i hans Arme. Han fik, skriver han, hendes skønne Hjertes Tilstaaelse, men han maatte ikke tale med hendes Fader. Hun vidste, hvad hun i dette Tilfælde kunde vente sig: den afskedigede Skuespiller A. Øhlenslæger, tyve Aar gammel, Søn af Fuldmægtigen hos Forvalteren paa Frederiksberg Slot, var ingen Mand for Assessor Hegers Datter. Og kunde hun døje sin Faders Vrede, kunde hun ikke for sin Død udstaa sin Broder Carls tørre Drillerier og Kammas Spot.

Oehlenschläger følte sig snart i Svendsens Situation i *Hjemrejsen*. Var det den uforglemmelige Søndagaftens lidenskabelige Udbrud, skrev han, der vakte hendes Følelser — ved Gud! saa vilde han ønske, han aldrig havde talt. Han vil da træde tilbage, hendes Lykke er hans. Men elskede hun ham virkelig forinden, o, saa var han dog lykkelig:

»Jeg tænker mig det Øjeblik som det guddommeligste i mit Liv, naar vi begge en Gang graahærdede og runkne kunne staa ved Gravens Bredde Haand i Haand: naar da Deres matte Øje, som nu blusser

med Ungdoms Ild, maatte smile blidelig til mit, Deres Haand trykke min og Deres skælvende Ord være: Du har gjort mig lykkelig. O, min Elskede! var jeg vis paa at vinde til dette Maal, da skulde Tvivl om Udødeligheden aldrig nage mig, smilende og rolig skulde jeg synke i Graven for at hensmuldre til mit forrige Støv, thi jeg havde nydt en Himmel paa Jorden«.

Sammenkomsterne paa Bakkehuset blev sjældnere. En Veninde, vistnok Fru Drewsen, har raadet Christiane til for Faderens Skyld at være forsigtig og ikke mere tilstaa sin Ven lange, varme Samtaler, og Kamma gav hende Medhold. Hen imod Sommeren hørte de en Tid helt op. Oppe paa Volden gik Adam og skottede ned i den store Have, som han følte sig udelukket af for bestandig. Eller han gik om Aftenen til en aftalt Tid igennem Nørregade forbi hendes Bolig. Der sad hun paa Forhøjningen ved Vinduet i Salen og syede og kastede tungsindige Blikke til Genboens Hus og ventede, han skulde komme forbi. Vilde han gaa i Kirke for at se hende, maatte han være belavet paa at se hende gaa ham forbi med sin Søster under Armen og til Løn for sin dybe Hilsen faa et kort, vemodigt Smil af Christiane og af Fru Rahbek et ironisk: God Dag, Hr. Øhlenslæger! Men om Aftenen, naar han sad hjemme hos sig selv i sit Logis paa Vestergade, især naar det var mørkt i Vejret og den vaade Blæst ruskede i det udspændte Farvertøj i Gaarden, følte han ret sin vemodige Elskov. Saa kunde han tage hendes Lok, som han altid bar paa sit Bryst og kyssede hver Aften, før han lagde sig til at sove, og trykke den til sit Hjerte og lade det slaa saa mange Slag derimod, som der var Bogstaver i hendes Navn, og gik saa hen til det aabne Vindue og kastede tre Gange tre hede Kys ud i Vinden og sagde: Bring dem til min elskede!

Paa denne Tid mistede ogsaa han sin Moder. Men han tog nu Mod til sig og afbrød en lang Række Overvejelser, om han enten skulde skrive til Chri-

stianes Fader eller tale med ham, eller maaske skrive til ham, om han maatte tale med ham, og gik en Dag i Juli op til Assessoren, sagde ham alt rent ud og tillige, at det var hans Mening at blive Advokat, og at Ørsted havde lovet at gøre ham færdig i to Aar. Assessor Heger hørte ganske roligt paa ham, ringede, da han var færdig, lod Christiane hente og lagde deres Hænder i hinanden, og Adam fik slet ingen Brug for den »øjeblikkelige Veltalenhed«, han havde regnet paa, »i det Minut, hans Hjerte blev opstemt«.

Dog hermed endte ikke hans Kval. I Oktober 1800 blev han rigtignok Student. Men det behagede ham slet ikke at læse til juridisk Eksamen, som han havde lovet sin Svigerfader. Allerede den æstetiske Prisafhandling, han skrev i dette Efteraar, var et Udenomsarbejde. Siden Foraaret 1799 havde han faaet Digte optagne i Rahbeks Tidsskrifter. Ved L. Kruses *Almen Læsning* var han i 1800 en flittig Medarbejder. Næste Sommer bebudede han i de *Lærde Efterretninger* at ville udgive et Bind Smaadigte, og om Vinteren optraadte han som Medlem af det litterære Lav som Udgiver af en poetisk Nytaarsgave med Bidrag af flere. Den gamle Heger, der havde mere Sans for de skønne Videnskaber som Teori end som Poesi — han studerede Italiensk og Generalbas — havde ingen Tro paa den unge Mands poetiske Begavelse. Hans Naivetet har været ham en Anledning til ærgerlig Forundring. Han har fundet ham »snovsk« ligesom Faderen, som han sikkert aldeles ikke har kunnet vurdere. Oehlenschläger fandt ham kold og lunefuld, ikke jævn og godlidende nok. Hans Besøg hos Christiane var ikke altid den gamle Heger velkomne. Han mente, de hang for meget over hinanden. En Gang, da Adam i længere Tid havde forsømt Nørregaards Privatret for at hjælpe Christiane med at beskære Roserne i Haven, sagde han det noget brysk til ham. Oehlenschläger holdt sig da fornærmet borte i lang Tid. Det var ham i Grunden

kærest, naar hun var paa Springforbi hos Drewsens. Der var hun glad og han velkommen. Derude et Sted var Arkadien. Der var godt at være!

»Smilende skulde vort Liv hensvinde i Kærlighed mellem Blomster og Træer og Bække og Fugle og Æter i en Hytte i Dalens Skød ved Bredden af en Kilde. Smilende! Og naar da en Gang nogle af vore Ungdomsvenner af en Hændelse kom ud paa Landet, hvor vi havde boet, og besaa Kirken, som var saa lille og simpel, og hvor man havde lagt et Tværtræ til Storkens hellige Rede, da kom der maaske et Par Taarer i deres Øje, naar det sank ned paa den kølige Kirkegaard og fandt vore Navne halvt udslettede af Regnen paa det forfaldne Kors bag en tyk og ubeskaaren Rosenhække.

Ak! vilde da vor Ven sige. Se, der hviler de Arm i Arm. Arm i Arm vandrede de smilende i Livet. De var *vist* lykkelige. Nu er de borte, glemte. En venskabelig Haand har plantet en Rose paa deres Grav. Men det er længe siden. Se, hvor vild den slynger sig om det hældende Kors. Christiane! vil han saa tænke, kan Du ikke stige op paa en blid Foraarsdag og beskære Rosen, det var jo dit kæreste Arbejde i din skønne Vaars svundne Dage.

Pige, Pige! Jeg begejstres. Jeg føler Gud og dig og Kærlighed og Ufuldkommenhed og Død.

Vis ingen dette Brev. Man vilde maaske kalde mit Hjertes hulde Udbrud Sværmeri.«

Dette Brev — der indledes med de i *Mindeblade om Oehlenschläger* S. 21 f. trykte Vers — er vel den højeste Poesi, hvortil et følende Hjerte den Gang kunde naa i Danmark. Pint af de ydre Forholds Overmagt over det indre Livs Begæringer ofrer man Livet for at sværme om Graven. Det hellige Tegn, hvori alle Sjæles utilfredsstillede Længsler forsamledes og forstod hinanden, var endnu ingen blaa og fjern Blomst, men en Rose, der brister paa Graven.

❧

Men en vild Rose, skrev Adam til Christiane.

Han kunde gerne besynge den stille Vemod, som han siger, som sin eneste Fryd og dyrke sin elskede i Frastand i Maria Hegers Lignelse som sin blide Skytsaand. Adam Oehlenschläger var ikke blot vemodig, og Christiane Heger var slet ikke blid.

Hun lignede sin Moder, ikke blot i sin Karakters overordentlige Retskaffenhed og Sanddruhed, men i dens ødelæggende Heftighed. Da Moderen døde i sin bedste Alder, efter at hendes stærke Legeme i mange Aar var blevet svækket ved oprivende Sindsbevægelser, sagde Rahbek, at her havde Klingen udslidt Skeden. Endnu mere end nogen af de andre Søskende havde Christiane den hegerske Natur: at skrue alting op, som Kamma sagde. Dagligdags Følelser blev i hendes Førstehaands-Natur stærkt bevingede Lidenskaber. Der var mere Valkyrieblod i hendes lille Finger end i den hele Maria Smidth og Eline Bech tilsammen.

Vanskeligheden i Oehlenschlägers og hendes Forhold til hendes Hjem æggede hendes Heftighed. Til Kamma maatte hun skrive for at fortælle, at hun elskede ham: havde hun sagt hende det, og Kamma, hvad hun frygtede for, havde talt ufordelagtigt om ham, da — ja hun kendte sine stærke Lidenskaber. Hun var, da hun skrev dette, 17 Aar. Undertiden fik hun Krampegraad. Oehlenschlägers utrolige Frygt for Krampe skriver sig fra disse Aar. En Gang i den første Tid fik han et Brev fra hende, der virkede paa ham »som Lynild«: »Jeg slap med en Smule Bedøvelse, lidt vild Latter og en Beklemmelse, som fik Luft i Næseblod. Gud forlade dem, som bidrog til at bringe din opblussende Sjæl i Gæring«. Imod dem var heller ikke han blid. Imod Faderen surmulede han som Akilles. Med Kamma røg han sammen.

Ogsaa mod ham selv vendte hendes Heftighed sig og fik da rundeligt Svar paa Tiltale. De Billetter, hvori han beder hende »glemme en Scene, hvori ikke vore

Hjerter men vort hidsige unge Blod havde Del«, er af meget tidlig Datum.

Hun gav meget og fordrede meget. En Aften, han havde fulgt hende til Porten til Bakkehusalleen og stod med sin Haand, der var saa smuk, syntes hun, varm og buttet med Negle, der lignede lombardske Nødder, paa Laasen, bøjede hun sig hastigt ned og kyssede den heftigt og ydmygt. En anden Aften, da de kom fra Slottet, standsede de uden for Kirkegaarden og saa ind over Gravene. Da henrykkede han hende med et Udbrud af sin elskende Sjæl, som fik hendes Barm til at svulme. Han gik hen til Kirken, greb med sin højre Haand i Døren og tilsvor hende, som paa et Alter, evig, evig Kærlighed.

I visse Maader er det rigtignok slemt, skrev han til hende, at have varmt Blod, thi saa skændes man mere end andre. Men i visse Maader er det heller ikke saa galt at have varmt Blod, thi saa elsker man højere end andre.

Lad ham da sidde længe nok paa Graven som en gammel Mand, der erindrer; inderst inde rører sig ganske tydeligt den oprindelige Adam, der som Barn skælvede af Utaalmodighed efter Havens Frugter og som halvvoksen Dreng skottede til de unge Jomfruers aabne Trøjer — en ung Adam, der higer efter Eva.

Det er ham, der i et langt Vemodsbrev røber sig i Underskriften som hendes »brændende Elsker«; som kysser Papiret, hun har skrevet paa, og en Gang, da hun har sendt ham et Lommetørklæde, hun har syet, med Jubel fornemmer, at »det bøjer sig om hele Læbernes Overflade, saa at han tror at berøre hendes fløjelsrøde (!) Purpurmund«; som ærgrer sig over, at det er Iris (en lille Bypige) og ikke hende selv, der bringer ham hendes Breve: saa kunde han slynge sine Arme om hendes ranke Liv og blive »en lyksalig Gut ved at kysse og kysses af en rødmosset Glut«; som sender hende en ganske overstadig Billet med Afskedskysset, »det søde, lange, skjulte Afskedskys«, brændende paa sine Læber: »Du

gjorde meget rigtigt i at blæse Lyset ud. Hvor den uraniske Kærlighed brænder, maa saadan en ussel Praas, som havde prostitueret sig ved at lyse søvnigt over Rødspætterne i Aftes, ikke understaa sig i at brænde.«

Himlens Stjerner skulde lyse over den. Naar han fulgte hende hjem fra Bakkehuset en Vinteraften, og de stod stille paa Dæmningen ved Søen i hinandens Arme, og alting frøs uden de, og alting tav uden deres Kærlighedssuk og den dybe højtidelige Gungren under Isen, kunde han føle Livet svulme i sig som en Kraft, der kunde brænde gennem Kulden, en usigelig Evne, der steg som en Bølge og — spildte sig som deres Aandes Sølvsky i Luften.

Thi heraf kunde han ikke skabe Poesi. Hvor kunde han sige saadant!

Men Vemoden kunde han besynge. Imellem Digtene fra disse Aar er der Vemodsdigte som *Tusmørket*, hvor den unge Digter sværmer i det melankolske Krat og ønsker, hans Liv maa blive kort og vemodsfuldt og blidt som Skumringen; *Paa min Moders Grav*, hvor han sørger over, at faa kun elske ham paa denne mørke Klode; et utrykt Vennedigt til Rahbek; vistnok ogsaa *Da Hanna var død* (utrykt og nu tabt), og den fuldstændige Selvopgivelse, saa ræd, at den ej tør skælve, i det ligeledes utrykte *Ved et sønderslaaet Klaver,* hvis Grundstemning bevaredes i *Den brustne Harpe* i *Digte* 1803:

Hvad har jeg nu, da gyldne Streng forstummer,
Ej mer til Vemods blide Udtryk stemt?
O, at som den mit Hjerte, skabt til Kummer,
Var ogsaa tomt og brustent og forglemt!

Der er ogsaa Oehlenschlägers første Romancer, Ballader i Bürgers — og Christianes — vilde Smag: den krampagtige Kirkegaardsfantasi *Sivald og Thora* fra Maj 1800:

Fra Thoras ømme, elskovsfulde Bryst
Sled Sivald sig med fæl og rædsom Latter,

som han omtaler i en Billet til hende som en Ballade om, hvor afskyelig den er, som gør sin Pige ulykkelig, og fra Juli samme Aar, umiddelbart før Frieriet hos den gamle Heger, *Fridlev og Helga,* hvor de elskende mødes ved Stjerneskin i den svarte Nat; men den unge Bejler, hvis Rigdom er hans Sværd, kvider sig dog ved at tale med hendes Fader, og da han gør det, blander den rige Hr. Erik Gift i Mjøden for ham: *han* dør, og *hun* dør af Sorg over ham, og Faderen dræber sig selv af Fortvivlelse. I *Vilhelm* fra 1801, der blev eftertrykt som Gadevise, elsker den unge Mand fra Hytten ved Foden af en Bakke den stolte Hr. Mogens' Datter paa Slottet: Faderen sender hende til Byen til en fornem Dame, og efter et Aars Forløb er den store og smukke Svend en bleg Yngling, der digter vemodige Viser og venter Døden.

Men her er ogsaa Udtryk for den lykkelige Elskovs vaagnende Selvtillid, allerede i Drikkevisen *Fædrenes Graverøl* fra Maj 1800: Kraften i de gamle Dage udledes ikke blot af Venskab og Mod, men af deres fyrige Elskov. I en *Ode* fra Juni 1800 priser han i storladne, ewaldske Billeder Kærlighedens Befrielse fra det klamme Tungsind. Solen bryder gennem de vaade Skyer. Kærlighedsgudinden rækker ham en Harpe af Rosentræ med Strenge af Morgensolens Straaler, der gyder Ild i hans Hjerte. I *Skabelsen* fra Slutningen af 1801 kommer Poesien ind i Verden med Kærligheden, før Døden med Synden. Digtsamlingen, han samtidig udgav, er opkaldt efter *Siofna,* den nordiske Gudinde for Kærlighed *i sit første Udbrud* (udhævet af Udgiveren). I et af Digtene, Idyllen *Juleaftenen,* er den blussende Elskov — Favntaget i Vinternatten, den begejstrede Kærlighedserklæring ved Kirkedøren, Schillers Hymne til Glæden (som Oehlenschläger paa den Tid oversatte) — indplantet, som en Rose i en Lerpotte, i en gammeldags Elegi: Helten er Gartner, Pigen er blid og ser paa ham og sukker, og de to gamle mindes rørte den svundne

Ungdom. Men *Vilhelm og Blomsterne* er forfløjen Studentererotik og begynder omtrent som Billetten til Christiane: O tre Gange Held den lyksalige Gut, som finder en dydelig, nydelig Glut, der trykker ham ømt til den svulmende Barm o. s. v. Og i en *Epilog* til en Klubforestilling af Holbergs Abracadabra, Komedien uden Aktricer, fra Begyndelsen af 1802 haaner Digteren, »en Klubianer med et ildomstraalet Hjerte«, i Kærlighedens og de smukke Pigers Navn, dristigt baade Klubben og Holberg for deres »lave Sjæle«.

Det fuldstændige Aftryk af hele hans Kærlighed giver Digtet *Den elskende Bondeknøs* fra Slutningen af 1800. Han er vild og blid. I Fjor var han altid glad og støjede og holdt lige meget af alle Mennesker; i Aar er han gladere, men søger Ensomhed og smiler igennem Taarer. I Lunden har han set den ganske unge, nylig konfirmerede Hanne, men Blodet løb ham til Hovedet og Hjertet slog saa vildt, at han ikke kunde faa et Ord frem. Og dog blev hun hans og har blusset i hans Arme. Nu kan han aldrig blive træt af at se hende i Øjet og kysse hende, om Aftenen, naar Solen gaar ned og Fuldmaanen staar bag de kratbevoksede Høje. Men ser han hende ikke, er han saa fortvivlet, at han maa græde. Saa staar han paa Kirkegaarden og tænker: hvis hun nu laa der? og saa banker hans Hjerte skrækkeligt. Men det trøster ham, at saa fulgte han snart efter, og deres Sjæle skulde stige sammen til Gud.

Her er de to Naturer forenede, som de var det i hans Sind. Elskov har givet dem Vækst, men ikke klaret deres Gæring. Saa stærke Vinger hans elskede havde, var hun dog ikke den Valkyrie, der bestemte hans Skæbne. I det storladne Landskab sværmer i Solnedgangen en stor og fager Yngling, med Smil og Taarer, og venter uroligt sin Skæbne.

Mærkede han, at den nærmede sig?

Udvælgelsesaanden var levende i ham, hans Stolthed, hans Ydmyghed. Venskabet med Brødrene Ørsted nærede den. Han havde truffet dem hos sin Værtinde, Farverenken Mad. Møller paa Vestergade, som var deres Faster. Det var Bekendtskabet med dem, der gjorde ham usikker paa »Kærlighed og Venskab«. I dette Venskab laa i disse Aar hans Livs højeste Idealitet: den fælles Følelse af Øjeblikkets Trængsel og den højt spændte Forventning om, hvad Fremtiden skulde bringe. De troede om hinanden, at hver især i sit Fag vilde drive det til det ualmindelige. I et Digt, han kort efter deres Bekendtskab skrev til dem, springer han ikke, som han plejede, Livet over for at græde paa Graven:

Og som Mænd skal fælles Lyst os drive
Til at virke med forskellig Daad,
Enighed skal Kraft og Styrke give,
Venskab skal os yde vise Raad.

Men besøgte han dem, med Hanekam og Handsker og Skuespillerlader, paa deres Værelse, og saa dem sidde tavse som et Par Munkebrødre og studere af Kærlighed til Videnskaben — et Syn, han aldrig før havde set — følte han sig ydmyg og beskæmmet. Han havde forraadt sin Bestemmelse, syndet mod Aanden: Jeg havde en stærk indvortes Fornemmelse af, at ogsaa jeg var skabt til en ægte Musasøn. En Dag traf Hans Christian ham grædende i Kollegiets Bogværelse. Deres Samtale blev een af Grundene til, at han vilde forlade Teatret; Anders Sandø lovede at læse med ham.

I Drejers Klub, hvor han aldrig lærte at hygge sig, men før Vinen var tavs og undselig, og naar den havde virket, ganske overstadig, kom han ind i en anden Kres, der paa en anden Maade vakte hans Stolthed og Ydmyghed. Han traf her Brødrene O. H. og J. P. Mynster og A. B. Bentzon. Det var stolte Folk, der skræmmede de fleste unge fra at nærme

sig til dem. Jakob Mynster klar og glat og alt for stolt til at være forfængelig, Bentzon, haard og stærk som et Jern, lav og knudret og halt som Hefaistos, den lange magre Ole Mynster en fuldkommen nordisk Natur, der bar den træge Flegma som Maske over den mørke Melankoli. Oehlenschläger gjorde store Øjne. Han traf her for første Gang en æstetisk Kultur. For disse Mænd var Poesien ikke en Trøst i Taarer eller en hellig Gysen, men et Brød, der mættede deres Sjæle med Dannelse. Goethe, Schiller, Shakespeare, som han havde læst med en gysende Forundring eller med naiv Selvinteresserthed — i *Wilhelm Meister* fandt han sin egen Historie, af Schiller morede ham mest det spændende i *Aandeseeren* — tilegnedes her efter Ideer; ogsaa Kunstformen diskuteredes. Fra dette Standpunkt, det mest fremskredne, der fandtes i Landet, var Rahbek latterlig og Oehlenschläger barnagtig.

Han følte sig atter ydmyget. Den første Aften, han hørte Jakob Mynster og Bentzon behandle hans kære Lafontaine, saa han paa dem med et Par Øjne, som Mynster huskede hele sit Liv. Ole Mynster morede sig mere med at drille ham for hans Vildmandssmag i Poesien. Men det var ham, som viste ham hen til Jean Paul og hørte ham læse sine Vers og gjorde sine Anmærkninger dertil, der som oftest vare ganske rigtige.

Da Rosings Grev Gert i Sanders *Niels Ebbesen* havde begejstret Oehlenschläger for det store i denne Skikkelse, bemærkede Ole Mynster tørt, at der var mere sandt Geni i Gert Bundtmager hos Holberg. Thi, siger han, i et et lille utrykt Rim, *Ole og Børnene*, hvori Oehlenschläger flere Aar senere har udført deres Mellemværende:

Thi Gert var alt for vild og stolt,
Hans Væsen alle Folk forbluffer,
Den anden spilte sin Styrvolt,
Han gjorde mer, han gjorde —* Muffer —*

* Dette Tegn betyder den vokalløse Lyd med Næsen, som ikke lader sig udtrykke med Ord. (Forf. Anm.)

Saa blussede Oehlenschläger. Saa ung en Mand og saa gammelt et Hjerte! Men Oles Tid vilde ogsaa komme:

Nu ulmer Gnisten. I din Høst
Den op vil lue i dit Bryst.
Nu er det koldt, nu er det dødt:
Da vil det vorde varmt og blødt,
Og Mindet om de unge Dage
Vil vende lindrende tilbage,
Og du vil gyse ved at se
Din Vintermiddags dybe Sne;
Da skal sig Sneen skynde saare
Og smelte hen i Vemodstaare,
Og du skal mindes rørt og øm
Enhver forsvunden Ungdomsdrøm;
Og Poesiens Engel huld,
Med Lokker af ombølget Guld,
Med Marmorhals og Rosenkind,
Skal staa for dig saa fro i Sind,
Og saligt skal den hulde Dreng
Da røre Lyrens søde Streng
Og pege paa din Grav med Smil
Og spørge dig med kærlig Il:
Forstaar du *Gud* og *Liv* og *dig*
Igennem andet, Ven! end mig?
Saa sæt mig paa dit gamle Skød
Og kæl for mig indtil din Død,
Saa skal jeg digte dig en Sang,
Ved Kirkeklokkens dumpe Klang
Og synge: Sælsom var din Vis,
Men Ilden overvandt din Is.

Saa kommer med mange Næselyde Mynsters Anmærkninger:

Hør nu, min gode Oehlenschläger!
Det er en af hans gamle Streger

o. s. v. ganske net, men bare ingen Pretentioner og mer Korrekthed i Versene! og Oehlenschlägers Svar·

Saaledes denne Gang som før
Faldt alting ud til din Honnør;
Saa snart du bare aabner Munden,
Har din Forstand mig lænkebunden.
Nu har dit Ord mig atter bragt
I rolig og besindig Takt.

Da Oehlenschläger skrev dette, havde Engelen, som han den Gang ventede, ladet sig til Syne. Det er den »Poesiens Genius«, som Thorvaldsen i de sidste Ord, han talte med sin Ven, sagde, han havde lavet for ham — Barnet med Bølgehaaret. Anelsen om, at det var dette Barn, paa hvis Fødsel Tiden biede, var hans Selvfølelse i den mynsterske Kres. Hvad var der ellers blevet af ham, naar Ole Mynsters Ironi afsvalede ham eller Jakobs Elegance imponerede ham eller Bentzons Teori knuste ham? Bentzon kunde de ypperste Digteres Værker udenad og saa deres Skønhed over Hovedet, men formaaede ikke at skrive en Linie paa Vers. Jeg ser Guds Finger, sagde han. Oehlenschläger saa den vist ogsaa. Naar han læste Goethe, følte han som Georg for Goetz, som Drengen for Manden. Men sad han i den lille Have paa Slottet og læste i Jean Paul, og Blomsterne fra Kirsebærtræet dryssede paa Bogen, følte han Bebudelsens Englevinger. Ved H. C. Ørsteds Doktorgilde i Efteraaret 1799, da de unge lærde talte om den danske Digtekunsts Forfald siden Ewalds Død, og han gik ind imellem dem og svor, at den skulde rejse sig igen, betydede det trods Næveslaget og det historiske *F. g. m.* ikke: En Mand skal komme! men: Et Barn skal fødes!

Idet han under Trykket og Sporene af Omgivelsernes Overmagt besindede sig paa sin Genius, beredte han nu selv sin Skæbne og arbejdede den i Møde. Af hans eget Indre skulde Barnet fødes.

De højeste Kræfter i hans Fædrelands aandelige Liv nærmede sig nu som Norner til dets Vugge.

Den, der kom med den mindste Højtidelighed, var maaske den, der virkede kraftigst. Ogsaa Kamma Rahbek havde sin Del i Adams Opdragelse. Hun virkede paa ham, som paa de andre, ved at bevare Barnet i ham, men paa en noget anden Maade end paa de andre. Hun talte ikke mange fornuftige Ord med ham.

Hun havde aldrig taget ham meget højtideligt, og da den første Generthed ved det uforudsete Svogerskab havde sat sig, var der ikke Ende paa det Jav, hun havde med ham. Med de uskyldigste Hjerter — skriver han senere til hende — hundrede Mile fra den nærmeste Bitterhed gjorde vi Nar af hele Verden og os selv med. I disse Aar, da Karen Margrete gnistrede, Adam Oehlenschläger spruttede og Carl Heger knitrede, blev Bakkehuskommersen til, en Lystild, hvoraf nu kun Papiret er tilbage.

For ham blev Kommersen en Opdragelse, der bevarede hans Ungdom. Venskabet med Kamma fulgte med Kærligheden til Christiane som Nachspielet med Hauptactionen. Kom han hjem fra Bakkehuslatteren og Kærlighedssukket under Vinterhimmelen, kunde han i sine Drømme høre dem begge, som man efter en Dansenat hører baade Pikkoloen og Kontrabassen.

Frisproget frigjorde ham. Det ophævede den latterlige Begrænsning i Købstadslitteraturen. Navne, der gjorde sig tykke og tunge i Rahbeks Tidsskrifter, blev tynde og flade og lette i hans Kones Stue som Skiver for Latteren: det var i denne Tid en almindelig Bakkehusmorskab at parodiere yndede Digteres Vers.

Disse danske Spilopper blev, som han rigtigt sagde, en dansk Skole, hvortil han haardt trængte. De forfinede den tykke, tyske Latter i ham, der var Arven fra hans Fader, og som han tidligere kun kunde udtrykke i laante Former (i de wesselske Fortællinger). De bekræftede ham i Troen paa, at i Barnligheden var hans Udvælgelse; men de gav Barnet, der skulde fødes, Skælmen i Øjet.

Oehlenschlägers første Skælmsstykke i Bakkehusets Stil er en lille Komedie fra 1801, *Frierne,* hvoraf nogle Brudstykker af Udkastet er bevarede. Løjer, hedder det her, er Fløden af Livets Mælk. Galskaben er den højeste Visdom: Galskaben forener os alle til et harmonisk Hele, og som det gaar os, saaledes gaar det hele Verden:

Hele Verden er gal,
Hele Verden er et St. Hans Hospital,
Den er klogest, som ved, han er gal.

Herimod betyder en skikkelig gammel Madammes Indvending, at Verden ikke er gal, men en Jammerdal, det samme som senere Morgiane imod Aladdin, og som Rahbek før Aftensnapsen mod Rahbek efter Snapsen.

I de tidligere Skuespil er de komiske Figurer tegnede med det samme Maadehold som i Datidens Komedier: Værten er den staaende Figur i det borgerlige Skuespil, Peterman i *Kærlighed og Venskab* ligner allerede i Navnet Peter og Bitterman i *Menneskehad og Anger*. Her begynder allerede Bægeret at gaa over Randen.

Den lystige Person er en Harlekin og stolt af sin Dragt, der udmærker ham fra de *dumme* Narre. Imellem Frierne er der et Par Karikaturer, en Skolemesterpedant, efter Model fra Madam Møllers Middagsbord, og en Arv, der kommer igen i *Freias Alter*. Maadeholdet viser sig bl. a. i, at Lapsen, Alstorf, der forekommer under samme Navn med behersket Komik i *Hjemkomsten,* men senere frigøres til Guilielmo i *Freias Alter*, endnu her fordømmes moralsk, og at en ridderlig Don Quixote, der foragter Borgerlivet og med sin Ganger og sin Damascenerklinge — Aladdins ridderlige Attributer — drømmer sig tilbage i Korstogenes Tid, gives helt til Pris for Latteren. Ogsaa Faderen, Major Hjelm, der senere forfremmes til Obersten af samme Navn i *Freias Alter*, er her en moderat Figur, en jovial Mand, der holder af at spøge.

Det lille Stykke er da, som Løjerne i Kammas Stue, romantisk Galskab med en borgerlig Metode.

Hvorledes den unge Helt selv tog sig ud, naar han uden for den heroiske Skueplads, hvor han kæmpede med sin Skæbne, tog sin Hvile i Bakkehusets borgerlig-romantiske Lystspil, viser et lille utrykt Rim, samtidigt med *Frierne,* hvori Kamma har optegnet hans Livs Historie:

Den vakre, unge Hr. Paalekompot[1]
Opvokste hel snurrig paa Kongens Slot,
Der spøgte han glad med sin Søster lille,
Og ventelig lærte Adagio[2] spille;
I Skole hans Fader ham tidlig sendte,
Og tidlig han ogsaa ud af den rendte.
Nu lysted han Skuespiller at være,
Dog længe han ej det Aag mon bære,
Han følte sig skabt til større Hæder,
Mer værdig for ham en Digters Glæder;
Til Goethe og Schiller hans Aand sig svinger
Paa Fantasiens de lette Vinger.
Han øjner ej Jorden, og fluks hans Hjerne
Forrykket nu blev ved Glans af en Stjerne;
Den Stjerne af første Størrelse var
Og Ørnen fra Arilds Tid prydet har;[3]
Om den at tale just ikke jeg lyster,
Da hændelsesvis det er min god' Søster;[3]
Kun siger jeg her, og det paa min Sand,
At godslig[4] hun er og af stor Forstand.
Men at jeg nu ikke skal blive svimmel,
Jeg iler igen fra Stjerne og Himmel,
Om Helten fortæller, hvad mere jeg ved,
Som og om de Ting, hvoraf han blev ked:
Hvor ivrig han var i Eksercering,
Saa længe som ny var hans Mundering,
Hvor svejet han gik som Fanejunker,
Hvorlunde han sig i Nakken dunker,
Hvor grusom han sine Fingre radbrækker
Og Weyse til Kval med Munden smækker,
Hvor ofte en Ting man gentage maa,
Før han kan den i sin Hjerne faa,
Hvorledes han ikke ta'r sin Eksamen,
Hvortil hans Fader vist ej siger Amen,
Endskønt han er Degn paa Frederikspærre,
Som Nyerup fortæller, den lærde Herre,
I sit Register til den lange Bog[5],
Hvori og staar, at Fanden ham tog.
Men da om den unge Hr. Paalekompot
Kan siges langt mindre ondt end godt,
Og jeg ham ikkun vil satirisere,
Saa er det vel bedst, jeg ej skriver mere,
Men undertegner mig dennesinde
Hans skyldige Ven- og Tjenerinde

K. M. R.

Hentydninger til 1) gamle Oehlenschlägers, »*Paales*«, 2) Adams, 3) Christianes, »Atairs«, Bakkehusnavne. 4) Spøgende Norskhed. 5) *Minerva*.

Hvor vidt Oehlenschläger nu selv var naaet i Erkendelsen af sin barnlige Genius efter Kammas Metode, viser et Digt af ham selv, *Til Apol,* fra Begyndelsen af 1802. Det har en Forhistorie.

I Børnekomedien fra 1794 havde han som femtenaarig Skoledreng ikke uden Ironi spejlet sit eget Ansigt i sin Poesi. Et Par Aars Tid efter lod han, som Storms egen Dreng, den ørkesløse Lykke-Peter gaa ad Helvede til i sit første trykte Digt *Fanden tog ham*. Aladdin var da endnu ikke kommen ud af Efterslægtens Skole. Men efter nogle Aars Forløb forelskede han sig i Apolloskikkelsen i Bürgers *Mandlig Dyd* og oversatte Digtet med en naiv Selvfølelse af sine unge Musklers Svulmen, der paa Kamma maa have gjort et meget »paalekompotsk« Indtryk. Nu staar han atter foran Spejlet i Kammas Dagligstue og reviderer sin Apollo:

Du lange, lavrbærkranste Dreng,
Der altid Lyren har i Hænde,
Og klimprer paa den gyldne Streng
Fra Morgen indtil Aftens Ende,

Men gør for Resten idel Vind
Og bryster Dig saa stolt som Pokker,
Fordi Du har en Rosenkind,
En rank Figur og brune Lokker —

Han havde nok egentlig skrevet *sorte Lokker*. En Dame, for hvem han havde læst Verset, fortalte Fru Rahbek, at Oehlenschläger havde skrevet et Digt, hvori han kaldte sig en Yngling med sorte Lokker. Fra da af hed Adagiospilleren gerne »Ynglingen med de sorte Lokker«.

Det har ikke været Oehlenschläger nogen ublandet Fornøjelse at spejle sig paa Bakkehuset. Det var ikke blot morsomt, at Heltebarnet, hvis Hjerte svulmede af store Forsæt, i Fru Rahbeks Stue blev en ung og vakker Hr. Paalekompot, hvis poetiske Kraftfylde til Kammas store Fornøjelse stod i et ganske omvendt Forhold til Borgerskabets Anerkendelse. I den Spydighed, hvormed der i Digtet *Til Apol* iro-

niseres over de borgerlige Myndigheders Ringeagt for Digterdrengens Aspirationer, er der en god Del Forknythed. Saa stærk en Spændkraft der i disse Aar var i Kammas Forhold til hendes sortlokkede Yndling, er det ikke umuligt, at hun i dybeste Forstand — som efter hende saa meget andet elskværdigt Københavneri over for saa megen anden dyb Forstand — har taget Løftelsen af ham. Forstod hun virkelig, at der var et andet Barn, der skulde fødes, end den store, glade Dreng, der allerede var kommen til hende i hendes Stue som hendes gode Svoger og kære Broder Lystig, hvis Latter hun fodrede? Var han virkelig for hende, Rahbeks Kone, om saa blot i en flygtig Anelse, den, der skulde rejse den danske Litteratur, der var gaaet i Forfald siden Ewalds Død, altsaa siden Rahbeks Fremtræden? I al Fald: den Valkyrie, der satte ham Maalet, var hun ikke.

❦

Den Begivenhed, der virkede med mest Højtidelighed paa Oehlenschläger i hans Ungdom, var Slaget paa Reden.

Han, der som Barn havde glædet sig ved i Kirken at se Menneskene i deres Livs højtideligste Øjeblikke, saa her et Folk i dets højtideligste Øjeblik. Han huskede det senere alt for godt: dette, Følelsen, Begejstringen, at omfavne en gal Bordelvært paa aaben Gade i Fædrelandets hellige Navn, var Poesi — og ikke at sidde og sutte paa Penneskaftet. Den lille dramatiske Situation, han skrev i Anledning af Slaget, er for første Gang digtet paa Begejstring. Ligesom Kanontordenen fra det nye Aarhundrede her lyder i det attende Aarhundredes borgerlige Stue, er der en dybere Klang i Menneskenes Tale, som om han nu først har fundet sin egen Stemme. Det er første Gang, man hører Jamben. Det er de samme Figurer som fra hans tidligere Komedier: Faderen, Pigen, de unge Mænd, Tjeneren, men alle, især tydeligt de gamle, stærkt opstemte. Søofficeren, Staalby, der ikke har turdet til-

staa Pigen sin Kærlighed af Undseelse og Frygt for hendes Fader, tør det nu, da han kommer hjem som en Helt fra Slaget. Det er Vildmand fra *Opdagelsen,* der har faaet Lejlighed til en Bedrift. Ak, var det ham selv, der kom saaledes hjem: »fra Vaabenbrag, fra de glatte Lag for den gode Sag, i Elskovs bævende Favnetag!« Nu maa han nøjes med som Studenten i Stykket at blusse tavst ved at se sine Brødre bløde og føle Blodets Virkning paa sit »vilde Hjerte«.

Alligevel: helt personligt, som om den Guddom, han taler om, der svævede over København, var netop hans Norne, blev han greben af Begivenheden. Endnu ganske varm derefter skrev han et Digt til sine faldne Brødres Minde. I dette Digt genkender han for første Gang sin Aand i Folkets Aand. Den danske Aand er vild og blid. Borgerdyd og Dannelse har tæmmet dens oprindelige Vælde, den nyder Freden; man tror den svag, fordi den, skaansom stor, som Uffe, lader Spotteren ustraffet le, og venter paa Lejligheden, indtil Tiden kommer, da den kan vise sine skjulte Kræfter. Det er Manden med de skjulte Talenter, Vildmanden fra Slottet og de store Haver, tæmmet i Tidens Skole for borgerlige Dyder, ventende paa Lejlighed til et Gennembrud af de medfødte Kræfter, der jubler over at høre Gennembruddet forkyndes med Kanoner. Nu steg hans Stjerne over Havet.

Og saa maatte han se den langsomt slukkes! Under de vidtløftige Forhandlinger om Vaabenstilstanden gik Begejstringen af Københavnerne. Ud paa Sommeren ærgrer han sig selv over Gadevisepatriotismen. Fra det kongelige Teater faar han i Begyndelsen af 1802 sit Stykke tilbage. I Studenterkoret, hvor han, som han mener, paa Grund af sine akademiske Fortjenester, men vistnok snarest for sine legemlige Fortrin var bleven valgt til Fanejunker, gider han ikke mere figurere. Kære Christiane! skriver han, jeg er ked af at bære den dumme Fane. Det var dog for trist, om der af det Barn, som skulde fødes paa Ha-

vet og have den Skæbne, det aldrig skal dø og aldrig sin Klædning opslide, skulde blive en Fanejunker med en Talje som Vimmelskaftet og en luvslidt Mundering.

❦

Han var dybt urolig. Det var, som om han havde to Sjæle, en sund og en syg. Paa Bakkehuset førte Kamma Journal over hans to Ansigter. Før Aftensbordet, sagde hun, lignede han en syg Jødekone, bagefter var han en blomstrende Yngling med sorte Børster. Men ogsaa Christiane morede sig undertiden over ham. Hun var ung og elsket — skrev hun til ham en Gang senere, da hun følte anderledes — og fandt en lille Glæde i at pine ham alt imellem. Den lykkelige Elsker kunde til Tider føle sig ganske ulykkelig. Hvor tungt at tro paa sin Lykke, naar alle tvivlede. Hvad hjalp det, at Himlen havde aabnet sig for ham som en Bebudelse, naar ingen troede det. Gamle Heger var vred, Christiane ængstelig, hans Moder var død, hans Fader ubarmhjertig. Faderen havde, da han gik til Teatret, lovet at betale hans Kost og Logi hos Madam Møller med hundrede Daler om Aaret, saa længe han havde dem nødig. Han ærgrede sig over, at han saa længe havde dem nødig; han kunde behøve dem selv. Og ud over dette kunde han intet give. Oehlenschläger var ludfattig. Ved Morgenøvelserne i Studenterkorpset maatte han sommetider laane to Skilling til en Kop Te og en Tvebak hos Marketenderen.

En af Kammeraterne, der ligesom han selv var Underofficer ved Korpset, tog sig af ham. Han hed Carl Weinholt og var en lystig og original Person, der tjente Penge ved Spil. Oehlenschläger havde en Gang reddet hans Liv. Weinholt havde læst Werther, var ulykkelig forelsket og vilde skyde sig, fordi han troede, at hans elskede foragtede ham. Pistolen havde han hos sig. Oehlenschläger tog den fra ham, løb sporenstregs til Jomfruen, fortalte hende Sagen og bragte Weinholt Forsikringen om hendes Agtelse, hvormed

han da lod sig nøje. Nu blev de enige om at bo sammen. Efter Oehlenschlägers Omtale i *Erindringerne*, hvor han uden at nævne hans Navn kalder ham »en god Ven, som jeg ikke maa glemme«, maa man tro, det var hos Madam Møller. En Tredjemand, Præsten Daniel Smith, der paa den Tid omgikkes dem begge, siger, at Weinholt gav Oehlenschläger Kost og Logi, da hans Fader havde forskudt ham, og at Danmark maaske har Carl Weinholt at takke for sin store Digters Redning. Det er ikke umuligt, at Oehlenschläger i Sommeren 1801 har boet hos Weinholt og tæret paa hans Pung. Senere sad Spilleren en Tid i Gældsfængsel. Oehlenschläger nævnede ham ikke gerne; de holdt meget af hinanden, men sympatiserede for Resten ikke meget, siger han. Digtene i *Siofna* skal han have skrevet hos ham. I de romantiske Digte fra 1803 er *Spilleren* og *Anelsen*, Fantasier over Carl Weinholts Personlighed og Skæbne, de sparsomme Minder om denne Storm og Trængsel, der gik forud for Romantikken.

Han trængte nu til at udspænde dette vilde Vejr i et større Rum end den borgerlige Stue.

Længe før han i *Anden April 1801* for første Gang brugte Jamben, havde han fundet den borgerlige Prosa for snæver til at optage sin Ungdoms Poesi. Allerede som Dreng paa det vinterlige Frederiksberg havde han i Ewalds nordiske Digtning grebet Idealet for sin Udvikling. Her kom den nordiske Norne som Ewalds Norne »stille, sølvgraa, som Maanen bag Regnskyer« til Heltebarnets Vugge. I den stærkeste aandelige Paavirkning, han modtog som Yngling, i Bergenboen Dichmans Historieundervisning og den trøndske Mikael Rosings Kunst, havde han set det samme, dén nordiske Aands Heltesmil gennem Tidens Taarer.

Da han som begyndende Digter i Tidens Aand tilegnede sig Tidens Kunstformer, udslettede de næsten

ganske hans Barndoms Fantasier. Et lille Oktavhefte fra den første Tid begynder saaledes:

ASBJØRN.

PERSONERNE:

ASBJØRN, en norsk Bonde.
SIGNE, hans Datter.
HJALMAR, en ung Kriger, Signes Elsker.
HALFDAN.

FØRSTE AKT.

FØRSTE SCENE.

SIGNE (alene): Nu, min Hjalmar! kommer snart det Øjeblik, da jeg skal se dig igen, behængt med Sejerens Kranse. Fjenden er dreven paa Flugten. Og — — —

Derefter er hele Historien streget over, og der begyndes paa en Kotzebuer om Hr. Hammer, der har taget af Principalens Kasse og alligevel, som en god Fader, maa afvise Principalens Søn, der er en Libertiner, da han vil have hans Datter, og hvad mere deraf kan flyde.

Tit maatte han som en oplyst Kritiker smile ad de blodige Optøjer, der havde fornøjet ham i hans Barndom.

Fra det ironiske Lømmelaar, da han skrev *Gertrude,* er der i Haandskrift bevaret et Vennedigt, hvori han finder Fostbroderskabet grinagtigt: den ene Broder »stikker« den anden, for at han ikke skal fare til Hel, og derpaa sig selv for at hævne den anden:

Men om disse Tider vi levede i,
Som, Gud være lovet! er ganske forbi,
Saa tør jeg bekræfte med Legem og Sjæl,
At begge vi to vare rejste til Hel.

Men Aaret efter indrykkedes anonymt i *Minerva* hans første nordiske Digt *Sverting, en Ballade.* Den landlige Egn er her for første Gang bleven et heroisk Landskab, den sentimentate Situation en blodig Afgørelse. Hvad han nylig havde nægtet Venskabet, indrømmer han nu Kærligheden: Bejleren dræber

Pigens Fader, Pigen Bejleren, for at hævne sin Fader, og sig selv, for at følge Bejleren i Døden. Elegien er ved at faa Valkyrievinger.

Paa lignende Maade har han, dog vistnok senere, i en utrykt *Øllets Lovsang* gjort et Kraftuddrag af sin Drikkevisepoesi. Den giver Punchens som *Sverting* Taarens heroiske Metamorfose. Det er, for første Gang, den oehlenschlägerske nordiske Svulmen som en Kornmark i Vinden:

Prægtige Guldhaar, som bølger for viftende Vinde!
Lad over vuggende Flade min Hymne henrinde!
Svulmende Aks, som betegner vort Dannemarks Grøde,
Straal mig i Møde!

Thi det er Marven af dig, som kan Guldhornet klæbe
Styrkende, nærende fast til den tørstige Læbe,
Og det er dig, som opspænder de nordiske Sener,
Alt du forener — —

Thi af de sølvklare Bølger, som vældigt sig tumle
Mellem Guldagerens Aks [og] den blomstrende Humle,
Fremsprang i straalende Horn jo den herlige Væde,
Gudernes Glæde.

Han maa nu stærkere have følt Uoverensstemmelsen mellem sit Indhold og Tidens Kunstformer. Allerede i *Kærlighed og Venskab* var Kjolen for snæver til Hamsfeldts vilde Fagter. I en utrykt og ufuldendt Fortælling kommer en ung Mand, der drilles, fordi han har gjort Fiasko som Skuespildigter, i et saadant Raseri, at han knuser Piben mod Vindueskarmen. Hvilket svageligt Tegnsprog! Oehlenschläger savnede Thors Hammer og Jættepanden.

Endnu havde han intet læst af oldnordisk Poesi. Da han i Sommeren 1800 i *Almen Læsning* — efter Sandvigs Oversættelse — gengiver Eivinds Hakonsmaal som første Led af en Række *Blomster fra den nordiske Oldtid*, som han ikke fortsatte, jubler han som en Skattegraver over at have fundet »den simple, ædle Naturs funklende Lue, den brændende Fantasi og Storhedsaand, som dræbtes i Høkeraandens og

Verdenssnildhedens døsige Taager«. Det er Manden med de skjulte Talenter, der søger Verdenshistoriens Bistand til deres Frembrud.

Mindre dristig er *Besvarelsen af Universitetets Prisopgave* om Brugen af den nordiske Mytologi i den nyere Poesi fra samme Aar. Den unge Student skriver for Professorer for at give sine akademiske Fortjenester en ønskelig Forøgelse. Tonen er maadeholden. Forfatteren hylder vistnok Herders Teori, som Bentzon — formodentlig ogsaa Mynster — havde udviklet i deres Besvarelser af Prisopgaven for 1795, om hvilken Tidsalder der var bedst skikket til at frembringe store Digtere. Vi maa tænke os hen i Oplysningens Barndom for at finde Digtekraften i sin fulde Flor. Men den nordiske Mytologi er naturligvis ikke det nødvendige Grundlag for Frembruddet af det digteriske Geni (dette Ord bruges her for første Gang; bag paa Haandskriftet til et af de tidligere Ungdomsdigte staar skrevet: »Der er noget til i Verden, som man kalder Genialitet. Det maa være noget løjerligt noget? Er det noget, man kan spise?«) Thi i Poesien er intet nødvendigt. Frihed er hele Sagen.

Men den aabner den nordiske Digter en helt ny og en helt hjemlig poetisk Verden. Og den giver Adgang til at behandle den gamle nordiske Historie poetisk, d. v. s. til at idealisere Naturmenneskets Lidenskaber.

Det gamle Nordens Aand er vild, siger man. Den er ikke raa, men udannet. Saaledes var han jo selv. Og den er ikke uden Blidhed. Det er ham om at gøre at fremhæve dette. Hvad er blidere, end naar f. Eks. en Elsker — i Sandvigs Oversættelse af en islandsk Kærlighedsvise — siger til sin elskede:

I Græsset stod vi tvende;
haarfagre, mildøjed
Pige slog om mig sine
Arme og græd saare.
Tit faldne Taare af Øjet
med snehvid Dug hun visked;
saa viser Taaren Hjertet —

eller naar Regnar Lodbrok satte saa megen Pris paa den Gave, Thora havde sendt ham, fordi »*hendes hvide Hænder fore om disse Sømme*«. Disse af ham selv fremhævede Steder læste han med Hjertet. Nordens Aand gav ham Genlyden af hans Livs Poesi, ikke blot, hvad der først havde rørt ham i hans »forvildede« Barndom, men hans Elskov, hans »spændte« Hjerte. Den nordiske Himmel lyste af Christianes hvide Arme og mulmede af hendes Taarer. Saaledes havde de jo staaet sammen i Græsset og følt deres Elskov i deres Taarer (som det hedder i *Opdagelsen:* Deres Taarer bevidne deres følsomme Hjerte!) — ja, om det saa var det Lommetørklæde, han havde kysset, fordi hun havde syet det — alt fik han jo tilbage. I Sandhed! hvor der er saa meget, skal en Digter ikke betænke sig paa at tildigte mere.

Thi Ossian, den store Naturdigter, hos hvem elskelig Blidhed er blandet med Mandigheds Aand, er Mønstret for, hvorledes oldnordiske Emner skal behandles i Nutidens Digtning.

Han ønskede at skrive en Tragedie eller et heroisk Drama over et Emne af Nordens gamle Historie og søgte hos Saxo og Snorre. Harald Haarfagers Historie syntes ham passende. Den løste sig op for ham i Episoder. I et Hefte, der synes at være fra 1800, findes, efter Begyndelsen af en Oversættelse af Goethes *Clavigo, Tredie Handling af Harald Haarfager.* Der har sikkert aldrig været mere.

Snorre fortæller, at da Harald drog imod Naumudal, gik Kong Herlaug selv tolvte levende i Højen for ikke at underkaste sig, men hans Broder Rollaug opgav frivillig Kongedømmet.

Hos Oehlenschläger er Herlaugs Dronning Gundvar bleven dræbt ved Gift af Arngrim, fordi »hun ikke vilde bønhøre hans bolerske Lyster«. Det er den heroiske Omdigtning af Samsøes *Dyveke:* dette Ord er skrevet som Penneprøve foran Manuskriptet. Arngrim er den idealiserede Vildskab. Han har dybtliggende Øjne, afrevet Haar. Hans Blod er

Eddike og Galde, hans Tale Gift, hans Blik skjulte Dolke.

Herlaug formaar ikke, som Ægtemanden i Stilebogen, »at bære sit Tab paa en fornuftig Maade«. Riget er ham intet, Livet intet, med Kvinden mistede han alt. Paa hans Sværd klæber intet Blod, men den kostbare Plet af en Taare. Han vil følge hende i Graven for at samles med hende i Evigheden. Med ham følger den gamle Kæmpe Oluf Sølvskæg, der græmmer sig over, at Guderne har nægtet hans gamle Øjne »at græde paa Gundvars Lig« — en Erindring fra Ewald — og, uden den fjerneste Anfægtelse af Lømmelaarsironien, elleve urokkelige Fostbrødre. Solen gaar ned i de askegraa Bølger. Det er den i det barbariske Stof inddigtede erotiske Blidhed. Det er Christianes nordiske Heltindesmil gennem de tyske Taarer. Luna har forladt Arkadien, men fra den nordiske Himmel fordrer Freja det halve af Valen.

Førend Herlaug dør, ønsker han, at hans stridbare Broder Rollaug, hvis Vildskab han har tæmmet ved sin Visdom, vil falde til Føje og lade sine Undersaatters Vel være sin Broders Bautasten.

Om det sker, faar man ikke at vide. Muligt, Rollaug vil forene sig med den vilde Gryting. I ham har Digteren atter idealiseret en af Naturmenneskets Lidenskaber. Han er det første Udkast til Hakon Jarl hin Rige. Han har myrdet sin Broder for at faa Riget. Da Harald tog Riget fra ham, blev Livet ham ikke mere kostbart. Han lever kun for at faa Hævn. Han vil ramme Helten paa hans Højde. Da skal han ligne den funklende Sol, der slukkes i en frygtelig Tordensky. Udtrykket kommer igen i *Hakon Jarl*.

I denne fjernt hentede Resonans blandede sig nu Genlyden af Slaget paa Reden. Han saa for sine Øjne, hvad han havde set i de gamle Skrifter: den funklende Lue bryde igennem Smaahedsaandens Taager — han brugte netop disse Udtryk i sine Krigssange. Der var Heltelivets Fornyelse. Dagens Helte syntes ham Sønner af Oldtidens. Da der kastedes en

Høj over de faldne, saa han Kæmpehøjen rejse sig midt i Tiden.

Han maatte nu kunne skrive *Harald Haarfager* færdig. Harald og Gyda, fra Vaabenbraget til Favnetaget, det var jo Dagens Stemning. Det var Staalby fra *Den anden April* i heroisk Forstørrelse, en idealiseret Elskov.

Men hvorfor pine sig længer med dette Drama, som intet Drama vilde blive? Han kunde jo skrive en nordisk Fortælling som Suhms eller som de Sagaer, han læste i Björners og Peringskiölds svenske Oversættelse. Og hvorfor forløfte sig paa den store Gennembrudsmand, naar han følte, han kun kunde magte de mindre?

I *Harald Haarfager* havde han inddigtet en Figur, som laa ham nærmere ved Hjertet end nogen af de andre. Han hedder Odde og er Søn af en fattig Hersekvinde. Han er en kærlig Søn, men har slet ingen Lyst til at være Bonde. Naar han ser sin Bedstefaders Harnisk i Forstuen, slaar hans Hjerte højt. Han har et godt Haab. Da Krigen nærmer sig, jubler han. Men da Kongens Opbud har forfejlet ham, er han færdig at stampe Jorden itu af Vrede. Medens han gaar til Kongsgaarden for at blive optaget i Hirden, sidder hans Moder hjemme i Hytten i Skoven og flikker paa det gamle Harnisk, som han skal passe. Det er Uvejr. Hun græder lydelig:

I hvide Alfer! beskytter min Søn! (Arbejder paa Vamsen.) Ja, det vil de. Odde skal endnu lukke sin gamle Moders Øjne som en vældig Kriger.

Den Kvinde kendte han. Saaledes havde hans egen Moder gaaet ude i Slotsgaarden og grædt og bedt for ham, den Vinteraften, da han første Gang skulde spille paa Teatret. Den Svend forstod han: Jeg fulgte Goethes Aand som den trofaste Dreng Georg sin Herre i Slaget. Jeg krøb i det store Digterharnisk, og skønt jeg endnu ikke kunde udfylde det, trøstede mig Gøtzes Ord: »Ogsaa de kommende Tider bruge Mænd.« — Om det Gennembrud kunde han digte.

I Sakses Fortælling om Erik, som, før hans skjulte Evner brød igennem, »var ikkun en fattig Karl og her til Dags holden for en simpel og taabelig Mand af alle«, fandt han, hvad han søgte.

I den Fortælling, han nu skrev, sidder den gamle Moder og græder over sin Søn, som hun tror fortabt. Over for hende hænger Vamsen (»en saadan Skindkjortel, som vore Forfædre plejede at bruge under Harnisket«), som hun har syet, til han skal gaa til Kongens Gaard for at blive Kæmpe.

Erik er kæk og kærlig og hidsig og frejdig som Odde. Han er Odde efter den anden April. Han ligner en af Løjtnanterne fra Kongedybet eller maaske bare Per Heger, hvis legemlige Raskhed Oehlenschläger i sin forknytte Opvækst beundrede. Han taler højt, kammeratligt og ryster Haanden, saa man ømmer sig ved det. Han elsker et godt Lag og et godt Bæger og er hævngerrig paa Grødfadet. Han er dertil norsk som Mikael Rosing, har vel det samme Kast med Hovedet, de samme højtopløftede Heltetrin; Haaret i korte Krøller, solbrændt Hud, store, brune, aldrig nedslaaede Øjne. Og han er forelsket som den lykkelige Adam, tavst, blussende — han brænder sine Læber paa hendes og favner hende, saa Himlen sortner for deres Øjne, men klarer op i deres Hjerter. Kærlighed gør den stærke Yngling endnu stærkere. Hans elskede hedder Gundvar ligesom Herlaugs Dronning. Hun er, skønt han ikke vil, hun maa følge ham i Kampen, hans Valkyrie, en kraftig Pige, med Silkehaar og store, sjælfulde Forglemmigejs-Øjne, højbarmet, varmhjertet, med Kvindehu og kække Pigeluner. Hun fører ham en Aften ind i sin Faders Gravhøj og velsigner ham til hans Gerning.

Thi det er hans Opgave at redde Danmarks Rige: at ægge den bløde Konge, at tugte de vilde Hofmænd, der hvisle omkring ham som Slanger og forgifte Landet, at møde de fjendtlige Flaader, der ruste sig til Røvertog imod dets Kyster.

Til det Arbejde medbringer han en stærk Tro paa

sin Lykke. Han er vis paa, han er født i en lykkelig Nat: Nornerne dansede uden for min Moders Seng den Vinternat, hun bragte mig til Verden. Han stoler paa Nornerne og lader det staa til, som det hedder. Hans Lykke er at følge sit eget Hoved, nyde sin Frihed og gøre, hvad han selv synes er Ret. Hans Aand har i hans sunde, stærke Barndom i det fattige Hus ved Havet ved Foden af Slottet inddrukket en Kraft, som hans onde Skæbne ikke kan besejre. Da han løste sin Baad og drev ud paa Havet, kom han først til en Ø. Det er en af de smaa danske Øer, men det er ogsaa Arkadien. Derhen flygtede de ulykkelige elskende, der ikke havde maattet faa hinanden i det store Land. Der ser han dem dø en ynkelig Død, fordi de har spist af Øens giftige Frugter. Hans Mod skulde svækkes ved denne Jammer, og han skulde lære at betragte Livet fra en ynkelig Side. Men Erik skyndte sig bort fra Rædselsøen og beholdt intet Minde deraf, uden at han en kort Tid efter var skranten og græd som en Kvinde.

Da det bevarede Brudstykke af Fortællingen — tolv Korrekturark, udgivne 1897 ved V. Bierring — stopper, er han paa Nippet til at fuldkomme sin historiske Bedrift. I den forkortede, men fuldstændige Omarbejdelse i *Hroars Saga* faar han Prinsessen og det halve Rige og lever længe og lykkeligt.

Men i *Erik og Roller,* som Fortællingen hedder, følges den lykkelige Helt af sin ulykkelige Broder, som Skyggen følger Manden. Ser man nu fra Aarhundredets Slutning tilbage paa disse to Skikkelser fra dets Begyndelse, ser man vistnok en ungdommelig Helteskikkelse, der gløder i Solopgangen, men ved hans Fødder den Skygge, han ikke kan vriste af sig. Og Skyggen synes større end Manden.

Roller er ingen mindre Helt end sin Broder. Han er som han skøn, djærv, munter i Kampen. Han har det samme vilde Barnesind. Møder der ham en uventet Glæde, ler og græder han paa een Gang, danser om og har underlige Indfald; sin Ven

vil han ikke blot være en Broder, men en Fostbroder for at følge ham i Døden. Erik har Livet for kært til at sætte det saaledes i Vove. Roller skruer op, som Christiane. Hans Sjæl er spændt, hedder det, som i Adams første Breve til Christiane; Erik er naturlig. Roller er sentimental som Werther, han er altid opfyldt af sit Hjertes Svulmen; Erik er naiv som Akilles. Hans Sjæl er, hvad der i Øjeblikket fylder den. Ved Siden af Broderen kan hans Sundhed synes helt prosaisk. I Gravhøjen med Gundvar siger Erik naivt: Her er mørkt! Her er højtideligt! siger Roller.

Der er *Skæbne* imellem dem. Roller er en Erik, der er bestemt til at blive ulykkelig. Broderen har taget Lykken fra ham. Da de som Drenge aad af Heksekosten, havde Erik ved at dreje Fadet om tilvendt sig al den Lykke, der var Broderen tiltænkt. Derfor siger Jættekvinden i en Drøm — thi for de overnaturlige Kræfters Indgriben i Begivenheden gives der stadig i denne Fortælling, som i Schillers *Aandeseeren*, en naturlig Forklaring — til den sejrende Erik: »Du stiger. Han synker. Længsel vil fortære ham, han vil tumle i en evig Uro, mens du nyder dit liflige Liv«.

De elske den samme Kvinde. Erik som en Helt med Pigen i sine Arme, Roller som en Digter med nedslagne Øjne. Deres Elskov er saa ulig som Blod og Taarer. Og dog har ogsaa Roller følt sine Læber brænde mod hendes, sit Hjerte mod hendes Hjerte — thi hvis Gundvar ikke elskede Erik, vilde hun elske Roller. Hun har en Aften, de stod sammen i Græsset, lagt sin Arm om hans Hals og visket Taaren af hans Kind; da de skilles, har han, underlig til Mode, skaaret en Lok af hendes Haar og for første Gang følt sine Hænder skælve med Sværdet. Han trykker den lange gule Lok imod sit Bryst, nævner hendes Navn og sender hende Hilsen i Aftenvinden. Han føler sig ulykkelig, men har kun i Ulykken den fulde Følelse af sig selv. Han bliver Skjald af Ulykken som Erik af Lykken, han digter om Døden,

som Erik om Livet. Han føler sig i sin Følelse udødelig.

Da han med sin Konge vender hjem fra den Rejse, hvorpaa de har lært Landets Tilstand at kende, glæder han sig over, at Gudstjenesten, som var standset under Voldsherredømmet, fornyes. Han træffer en ung Billedhugger, der jubler over, at han kan danne Guder, og forstaar hans Følelse; thi Guderne ere synlige Billeder af Naturens og Sjælens evige Kræfter. Ved en Offerfest tager han Del i Folkets Glæde.

Alle vare fornøjede. Kun en bleg Yngling sad afsides i en Krog og tog slet ingen Del i Højtiden. Billedhuggeren fortæller, det er en ung Skjald ved Navn Ejvin, som holdt meget af ham og hans Kunst, men altid fandt, at den manglede noget. Han var nylig kommen hjem fra fremmede Lande og talte idelig om et lidet Barn, han havde set dybt nede i Syden, som han gav ud for at være en Gud, der var meget bedre end alle Nordens Guder tilsammen. Man holdt ham for vanvittig, skønt han ellers var skikkelig og til Tider helt klog og selskabelig. Han begynder at synge. Hans Sang om Barnet i det fjerne, hvorefter han længes, gør en underlig Virkning imellem de andre Skjaldes kraftige Besyngelse af de nærværende Goder: den gamle Kæmpes Kvad om Heltelivets Fornyelse og den blussende Ynglings Lovsang over den skønne, frugtbare Fødeø.

Siden besøger Roller ham og hører ham atter synge. En Nat har der vist sig en underlig stor Stjerne paa Himmelen. Morgenen efter er Skjalden forsvunden. Han har efterladt et Kvad, hvori det blandt andet hedder:

Taagen dybt nedfalder,
Natten kalder,
Stjernen atter skimter,
Stærkt den glimter.

Se! Paa Fædregraven
Jeg med Staven
Staar Farvel at sige
Nordens Rige.

Led mig til de svale
Blomsterdale,
Hvor bag grønne Gitter
Druen titter!

I en Lund du standse,
Hvor med Kranse
Mellem Fuglekvidder
Barnet sidder.

Nattens hulde Gave,
Stjernehave!
Lad din Rose glimte
Rødt og skimte!

Lad den lede varlig,
Snarlig, klarlig,
Hjælpe mig at finde
Og forsvinde!

Her standser i det bevarede Fragment Fortællingen om Roller. I *Hroars Saga* fortælles der, at han rejste efter Skjalden til Syden, saa Jesus paa Golgata, kom tilbage for at omvende sit Fædreland og ansaas af alle for sindsforvirret, hvad han undertiden ogsaa virkelig var. En Morgen bliver han funden død i sin Seng. Det var det bedste, der kunde hændes dig, min ulyksalige Broder! sagde Erik grædende. Han havde frygtet, at han til sidst havde maattet lade ham dræbe efter sin egen Lov mod Gudsbespottere. Paa Gravhøjen satte Gundvar en Rosenbusk.

Uden at vide af det har Oehlenschläger i sin umyndige Fortælling naaet Højden af Tidsalderens kunstneriske Stræben. Hvad er de to Skikkelser, Billedhuggeren, der danner Guden, og Skjalden, der spejder efter Stjernen, andet end Teorien om naiv og sentimental Kunst, som Schiller for faa Aar siden paa Grundlag af Goethes og sin egen Poesi havde fremstillet den i sin Afhandling?

Oehlenschläger havde ikke læst denne Afhandling, men han havde oplevet den. Det var jo Teorien om de to Naturer i hans eget Sind. Derfor kunde han i de to Brødre Erik og Roller fremstille det naive og

det sentimentale Sindelag af sig selv, fordi han havde dem i sig selv, Tidens to Tanker i een levende Menneskesjæl.

Saaledes aabner sig endelig i hans Poesi det Syn, man længe har anet bag ved den: i et heroisk Landskab en Ynglingeskikkelse, større, skønnere end ellers, der med stærke Skridt gaar sin Skæbne i Møde. Det ser vel ud, som om der var to, den ene helt i Lys, levende opfyldt af Livets Gode, den anden helt i Skygge, i urolig Forventning, gribende efter Stjernerne. Men i Grunden er de naturligvis den samme. Begge virke den samme Skæbne. Barnet, der skal fødes under den nye Stjerne, har den ene givet sit Blod, den anden sine Taarer.

Marts Maaned 1802 var usædvanlig mild. Ude i den lille Have bag ved Slottet sad Adam i Solskinnet mellem Violer og spirende Græs og læste i Jean Pauls *Hesperus* og glædede sig, som det hedder i en Dagbogsoptegnelse fra en senere Tid, over de skønne, blomstrende Momenter. Men naar det blev koldt og mørkt, og Stormen begyndte at blæse, lukkede han Bogen i og gik atter ind. Dette Foraar, hvor som i Jean Pauls Roman og i Oehlenschlägers nordiske Fortælling Solen i skønne Øjeblikke sommervarmer de kolde Lufte, er Sommerens Beredelse. Stjernen, han drømte om, er endnu en Aftenstjerne, det svindende Aarhundredes Hesperus. Snart skulde den lyse i Østen før Solens Opgang som det nye Aarhundredes Morgenstjerne, en ny og dog den samme Stjerne. Erik og Roller er samme Sjæl, og Frejas Stjerne er kun een Stjerne.

Nogle Maaneder efter fejredes Sophie Oehlenschlägers og Anders Sandø Ørsteds Bryllup. Det var ganske unge Mennesker, han 23 Aar gammel, hun næppe 20. Brylluppet holdtes en Lørdag Aften den 10. Juli i Frederiksberg Kirke; gamle Oehlenschläger spillede paa Orgel og sang af fuld Hals. Efter Vielsen

samledes man paa Slottet: »Paale«, Madam Møller fra Vestergade, Anders og Sophie, Adam og Christiane. Det var, skriver Christiane, en Klynge Mennesker, som af inderlig Glæde og Følelse ikke kunde frembringe uden enkelte Ord. Om Aftenen Kl. 11 fulgte de alle med stille Højtidelighed de nygifte til deres Hjem paa Vestergade. Dette Bryllup, disse store, naive Sjæles tavse Gæstebud var virkelig en Bebudelsesfest — Lørdagaftenens Beredelse paa Søndagens Evangelium.

En Uges Tid efter skrev Adam i et Vrøvlebrev til sin gode Veninde Kamma, der var paa Feriebesøg paa Møen i Elegikeren C. A. Lunds idylliske Præstegaard, omgiven af den gamle Tids Drabanter: »Jeg har lært at kende Steffens og finder i ham et stort Geni og et Menneske, jeg sympatiserer med, formodentlig fordi han er gal og ekscentrisk.« Nu kom Fætter Peter.

I en Lund uden for Staden gik en ung Mand. Fra et landligt Hjem var han kommen til Byen for at studere. Han var forlovet og lykkelig ved sin Kærlighed. Efter hans Barndom og første Ungdom, der havde været en rolig Udvikling af en sund og frodig Natur, hvori den barnlige Lystighed paa en egen Maade var blandet med et Hang til det stille højtidelige, havde han, da han blev Yngling, en Tid følt sig svag og ulykkelig over, at Virkeligheden saa lidt svarede til hans Drømme. Men da havde Kærligheden, rigtignok uden at give hans Liv en bestemt Retning, forsonet ham med det nærværende. Af Hensyn til sin Kæreste og især til hendes Fader, der saa

meget paa det nyttige, havde han besluttet at lægge sig efter et Brødstudium.

Som nu den unge Student, Frans hedder han, gaar her og spaserer, træffer han paa sin Yndlingsplads i Lunden en fremmed, en smuk Mand med et usædvanligt, men indtagende Ansigt, der sidder under et Træ og læser. Da han et Øjeblik har lagt Bogen fra sig, ser Frans paa dens Titelblad et underligt Navn, som han ikke kender, og et Billede, der forekommer ham saa bekendt, som om en gammel Ven, der længe havde været borte, nu pludselig stod lyslevende for ham igen med alle kære Erindringer. Han faar Taarer i Øjnene. Da den fremmede hører, at han slet ikke kender Forfatteren og dog kan blive saa bevæget ved at se hans Billede, bliver han forundret og betragter ham med Agtelse. Det kalder jeg en let Følelse og et skarpt Blik, sagde han. Bogen, han læste i, var *Romeo og Julie,* Billedet Shakespeares.

De spasere nu længe sammen. Frans opdager med Beundring hos den fremmede en usædvanlig Ild, Menneskekundskab og Veltalenhed. For Resten er der noget melankolsk, uroligt over ham. Han er bleg, hans Ansigt er gennemarbejdet af stærke Lidenskaber. Han taler med stærke Bevægelser og udtryksfulde Miner. De tale om Kunst, om den Urimelighed, at Kunstnerne stadig betragtes med Ringeagt som unyttige for Samfundet, og den Indskrænkethed at forlange af dem, at de kun skal fremstille det moralsk gode og borgerligt nyttige i Stedet for at udvide deres Aand til at omfatte det hele Verdensliv.

Frans tror, den fremmede er Digter. Han faar at vide, at han hedder Blumau og er tragisk Skuespiller. De blive for hver Dag mere fortrolige. »Man siger, at man kun elsker een Gang virkelig i sit Liv; skulde det ikke være det samme med Venskabet? I det mindste har jeg aldrig følt for nogen Mand, hvad jeg følte for Blumau, og jeg regner de Dage, jeg tilbragte med ham, for at være nogle af de lykkeligste i mit Liv. Han var glad ved at danne mig — jeg var glad

ved at lade mig danne af ham; det var ham til Ære og mig til Nytte, og vi vandt begge derved. Men det var endnu noget højere — en uforklarlig Sympati, der vidner om et Slægtskab paa hin Side Stjernerne.«

Blumau opdagede snart, at hans unge Ven havde Talent for Skuespilkunsten, og vilde uddanne ham til en Romeo. Frans faar mere og mere Afsmag for sit Brødstudium, men læser uophørligt Digterværker, Historie og Filosofi. Men ogsaa fra sin Kæreste fjernedes han ved det nye Venskab. »Hvor kunde jeg troet, at en Mand med sin Aand, sin Dannelse, sin liflige Veltalenhed, sin fine Sympati, skulde gøre hende Rangen stridig? Og dog var det saa . . . Det forekom mig, som om to fjendtlige Magter førte Krig i mit Inderste, og jeg vidste ikke, med hvilken jeg skulde holde. Paa den ene Side Adelheid, Kærlighed, Fromhed og Natur, roligt Udkomme, huslig Lykke. Paa den anden Side Blumau, Venskab, Kunst og Studium, en skøn Fantasiverden og almindelig Beundring.« Til at forlige de to Tilbøjeligheder hverken kunde eller vilde hans Ven hjælpe ham; han drev paa en Afgørelse: vilde han være Kunstner, maatte han være det helt. Hvorledes han da, efter en kort Tid at have fulgt sin farlige Ven, atter trak sig tilbage til det borgerlige Liv, og hvilken Skæbne der her ramte ham som Tilbageslaget af hans Ungdoms Overmod, vedkommer endnu ikke denne Beretning.

Men saaledes som det her er skildret, i den selvbiografiske Fantasi *Mit Livs to Perioder* i Novellen *Eremiten* fra 1813, udviklede sig i Aarene fra Sommeren 1802 til Sommeren 1804 det historiske Forhold mellem Oehlenschläger og Steffens.

En Sommerdag i 1802, vistnok henimod Slutningen af Juni Maaned, sad Oehlenschläger i det nyligt oprettede richterske Gæstgiveri paa Kongens Nytorv og gjorde sig til gode med en Bøf og en halv Flaske Rødvin. En klappede ham paa Skulderen. Det var

Q. H. Mynster. Maa jeg, sagde han til en fremmed Herre, han førte med sig, gøre dig bekendt med en ung Mand, der allerede har udgivet flere Digte, stud. jur. A. Øhlenslæger. — Jeg har allerede læst nogle af dem, sagde den fremmede høflig. — Du taler med *Dr.* Steffens, sagde Mynster. Oehlenschläger sagde Hr. Doktoren nogle høflige Ord, og han gik med Mynster.

Dersom Mynster havde vidst, at han den Dag spillede Skæbnerollen i et historisk Skuespil, hvis Udvikling han ikke kunde overse, havde han maaske betænkt sig paa at forstyrre Oehlenschlägers Middagshvile. Dog, Skæbne havde den lange, tungsindige Ole og de andre kloge Brødre af Bebudelses-Ordenen alligevel været, og nu maatte de træde tilbage — som en Morgensky for Solen.

Et Par Aftener efter var Doktor Steffens i Drejers Klub. Det var første Akt af den guddommelige Komedie. Det var Erasmus Montanus paa Bjerget. Han brugte nye Ord, som de maatte grue ved at høre, og gav de gamle en ny Betydning. Naar han sagde *Kunst* eller *Geni* eller *Religion* eller *Dannelse,* mente han aabenbart noget helt andet, end de var vante til. Han talte om Digtekunst. Det var ikke blot Oehlenschlägers Trumf i Bordet: Ja, den er sjunken, men den skal rejse sig igen! Det var Spadille: Den har aldrig været, men nu skal den F. g. m. komme! Det gamle var forbigangent, alt skulde blive nyt. De raabte paa Lessing. Lessing var ingen *Digter;* men ud af sin højeste, aandelige Stræben, af Goethe og Naturfilosofien, skulde Tiden føde sin Digter.

Oehlenschläger følte sig dybt forarget. Han fandt i sin Samvittighed, ligesom Ridefogden, at Steffens havde Uret, og modsagde ham heftigt, saa godt han formaaede. Steffens havde krænket et af de dybeste Instinkter i hans barnlige Natur, Pietetsfølelsen, Taknemmeligheden imod hans Velgørere. Hvad talte han om Dannelse, som om det var en Aabenbaring, der pludselig nedsteg fra Himmelen? Fantasien, som Steffens raabte paa, var jo ikke Dannelse, men Natur.

Dannelse var Følelse og Forstand i skøn Ligevægt i en ædel Sjæl, var Storm og Dichman og Pram og Sander saa vel som Goethe og Schiller.

Et Par Dage efter stod i den *Danske Tilskuer* for 5. Juli 1802, som han maaske selv redigerede i Rahbeks Fraværelse, Digtet *Min barnlige Dannelse. Helliget min Ven og Lærer Karl Frederik Dichman:*

Instinktets Bud, vor Ven paa Dydens Vej,
Du ømme Datter af det gemte Minde,
Naturens helligste Forglemmigej,
Taknemlighed! vær du min Sanggudinde! — — —

Se Drengen i den unge Floras Arm:
En Blomst, en Sommerfugl er kun hans Glæde,
For hvert et Indtryk aabner sig hans Barm,
Det er ham lige let at le og græde. —

Naturens Straaler samles i hans Bryst
Og tænde Fantasiens vilde Luer,
Han lytter, studser, drømmer hen i Lyst
Og higer efter mere, end han skuer. — — —

Saaledes randt min første Ungdom hen.
Jeg kendte Verden ej, men vel jeg kendte
De Følelser, den Ild, som hæver den,
Med blandet Lue højt mit Hjerte brændte.

Da, ædle Dichman! greb du varmt min Haand
Og sagde: Jeg vil lutre denne Lue,
Jeg lede vil, jeg danne vil din Aand
Og lade dig en større Verden skue,

En Verden, som er skøn, og som er sand,
Dens Lyn skal tæt forbi dit Øje svæve,
Dens Tordenskrald skal vække din Forstand
Og højere dit unge Hjerte hæve. — — —

O, elskte Lærer! *hvis* det Held jeg fik,
Det *sjældne* Held, den Gave fra det høje,
At mildne blidt min Broders Tankeblik,
At lokke Taarer i den skønnes Øje,

At tolke frit Naturens Harmoni,
At skildre Jordens Glæder og dens Smerte
I simpel og utvungen Melodi,
I sande Udbrud af det varme Hjerte:

Det skylder jeg kun *dig*, kun *dig*, min Ven — —

Jo, jo, Monsieur Montanus! vi har sommænd også Folk her paa Bjerget.

Og dog — hvilken Montanus var det ikke! Han kunde rigtignok ikke lide, han havde saadanne tynde Ben, en brav Mand burde have dygtige Lægge. Men hvor kækt stod han ikke der paa sine Doktorben mellem de fedladne, duknakkede Klubbrødre og knejste, høj og rank, vidskuldret og fuld af Spændkraft: alting paa ham syntes Sener og Nerver. Hvor frit og kraftigt væltede sig ikke Haaret over hans Hoved — mellem Piske og Hanekamme! Han var bleg; da han første Gang havde set ham, syntes han næsten, han var gul i Ansigtet; men den Aften, da han talte sig varm, glødede Kinderne smukt, og de store brune Øjne funklede. Hvor stolt han saa ud, som om han foragtede hele Verden — hans egen Ungdomstrods, hans Eriks bedste Kød og Blod, støbt i Bronce, en Hevnerengel, malmklædt med stærke Vinger! Og dog, hvor havde han set paa ham, da han vovede sig ud imod ham: en ubeskrivelig Venlighed og Ynde havde lyst i hans Øjne. Nej, nej, han følte det, med den Mand kunde han ikke stride! Og hvor han talte! Hvilken Vittighed, hvilken Ild! Var han beruset, som de sagde, saa havde han aldrig før set denne gamle Punch forvandlet til saadanne fyrige Druer. I Sandhed! denne tyske Doktor var et Menneske, han sympatiserede med, netop fordi de andre fandt, han var gal og ekscentrisk.

Ikke ret mange Dage efter søgte han ham i hans Bolig.

Over en stille, renlig Gaard kom han ind i en Stue, der var saa stor, at den lignede en Sal. Bag ved den skyggede en gammel Have, saa at der i Solskinnet laa et grønligt Mørke derinde. Der var ganske stille, Vognlarmen hørtes utydeligt som fra det fjerne.

Paa Væggen var der mørke Egetræs Paneler, der gik højt op og ved forgyldte Lister var delte i Firkanter, i Firkanterne var gamle Billeder af den bi-

belske Historie. Bohavet, der tilhørte Husets Ejer, en hjemvendt Ostindiefarer, var usædvanligt og fremmedartet. Ned for Vinduerne hang gyldengule Gardiner. Skabe, Borde og Stole var af Ibentræ. Paa et Bord laa en opslaaet Foliant. Paa Titelbladet stod over et Billede af en opgaaende Sol: *Aurora eller Morgenrøde i Opgang.*

Var *det* Stjernen?

Steffens saa opmærksomt paa Oehlenschläger. Det var tydeligt, han var i stærk Sindsbevægelse. Hans Øjne brændte, hans Ansigt var i uophørlig, utaalmodig Bevægelse, om den talende Mund laa en vidunderlig Blanding af blød Længsel og trodsig Kækhed. Den hele ungdommelig skønne Skikkelse syntes ham at svulme af Forventning som en Drue, der vil modnes. Var han en Ansgar, saa var *her* en ung Hedning, det var Møjen værd at omvende.

Lejligheden bød sig vistnok af sig selv. Saa vidt man kan se, har Oehlenschläger til Indledning medtaget det nyligt skrevne Digt *Min barnlige Dannelse*, som han jo maatte ønske at læse for Steffens, og det ikke meget ældre *Til Apol* som et træffende Udtryk for hans personlige Situation som begyndende Digter i et Samfund, der ringeagtede Kunsten. I al Fald har Steffens kendt disse to Digte før Samtalen. Det er heller ikke umuligt, at Oehlenschläger har medbragt noget af *Erik og Roller*, som den Gang var under Trykning. Han var nysgerrig efter at vide, om Steffens vilde regne *ham* for en *Digter*, og vilde have ham til uden Komplimenter, som da de første Gang mødtes, at sige sin Mening.

Han fik den at høre. Denne Dannelse, der opløste Verdenshistorien i Anekdoter for at uddrage den moralske Belæring uden det fjerneste filosofiske Begreb om dens dybe Sammenhæng, var ikke Dannelse, men Oplysning; denne unge Apollo, der med en saadan slap Ironi finder sig i at staa Skoleret for det borgerlige Livs Autoriteter, var ingen Samson, men en ung Filister. Og at Forfatteren af *Erik og Roller*

lod sin Helt simpelthen blive gal af at se det nye Lys, var en Gudsbespottelse.

Det første, hvorved Steffens vandt mit Hjerte, siger Oehlenschläger, var hans Ærbødighed og Kærlighed for Poesi; hvilket han ikke blot begejstret ytrede; men med filosofisk Klarhed tolkede og beviste han Poesiens Værd.

Jeg følte, siger Steffens, at nu skulde det første positive Forsøg paa Virksomhed i Fædrelandet begynde, og dette Forsøg maatte hverken være strengt filosofisk eller naturvidenskabeligt. Det maatte blive digterisk. Var han end ikke selv en Digter, saa følte han dog, at han kunde oplyse en poetisk Aand om sig selv og sætte den i Bevægelse.

Henrich Steffens var fra Fødselen af en poetisk Natur. Som Dreng levede han bestandig i en hemmelig Samtale med Naturen; i Roskilde, hvor han var fra sit tolvte til sit fjortende Aar, begyndte han at forstaa Historiens Poesi. Han var af en historisk Æt, hans Moder var født Bang, af Hvidernes Slægt: naar han en Vintermorgen i Domkirken læste Bønnen fra Kordøren ud i den mørke Kirke, lød hans Drengestemme hen over Fædrenes Grave som den sidste, svage Genlyd af de stærke Røster; han følte sig som Led i en hemmelig og højtidelig Sammenhæng, der adlede og forpligtede. Han dyrkede Esbern Snare som sin Stammefader og Knud Lavard som sin Helgen. Han var tillige i hele sin Opvækst, ikke blot under sin Moders Paavirkning, dybt religiøst bevæget. Da han en Paaskemorgen fra en Tur i det fri, gennemstrømmet af Foraarsvarmen, kom ind i Kirken, og Orgelet spillede og Menigheden sang:

Han er opstanden, store Bud!
Min Gud er en forsonet Gud,
Min Himmel er nu aaben —

syntes han, at alt, hvad han drømte og følte, laa i dette *Opstanden*. Alle Strengene i hans Sjæl klang

sammen deri. Paasken blev fra da af for ham den rette Jul, den egentlige Højtid i Naturen, i Historien og i det personlige Liv. Det blev det efterhaanden mere og mere bevidste Maal for hans Udvikling at fatte, hvad han den Gang i uudviklet Fylde havde anet.

Han havde drømt, nu skulde han studere.

Allerede i Skolen begyndte han paa sit Naturstudium. Nogle Stenarter, han tilfældig fik fat paa, viste ham en uanet Sammenhæng, i den døde Natur en levende Udvikling. Han jublede over sine Stene og ansaas af Kammeraterne for at være en Smule forrykt. I Studentertiden, da han blev bekendt med de store Opdagelser, der den Gang gjordes i Kemien og Elektriciteten, fik han Anelsen om den skjulte Enhed af Naturens Kræfter og udtalte den, een og tyve Aar gammel, i sit første videnskabelige Arbejde. I Historien, som han stadig studerede, pintes han af Tanken om den evige Bevægelighed og søgte i et Udkast til en Besvarelse af det historiske Prisspørgsmaal uklart at udtale den fra Naturbetragtningen overførte Anelse om en lovbunden Udvikling, en skjult Enhed af alle Tider.

Hvad Barnets Drøm havde ejet som en hemmelig Enhed, skulde Mandens Studium adskille for atter at kunne forene det. Hans Barndoms Gud var slaaet i Stykker; det var tungt at skulle lime ham sammen paa ny, men saligt at forvente hans Opstandelse.

Han følte sig som en Faust: Fragmentet af Goethes Digt havde betaget ham. Men som en ung Faust, i vældig Gæring. Hans Ytringer var voldsomme, han talte højt og hastigt og fægtede med Armene. Paa Gaden følte han Lyst til at dunke Folk i Ryggen, saa langsomt de gik, deres Tale forekom ham træg og slæbende. De rolige Danskere fandt ham overdreven og komisk. Hans Fætter Ole Mynster lo ad ham.

Et Par Aar efter, da han efter en frugtesløs, mineralogisk Rejse til sit Fødeland Norge, hvis Bjærgnatur bestandig havde draget ham, var i Kiel som Privatdocent, fandt han hos den nyligt fremdragne Spinoza

en mægtig Bekræftelse i sin Stræben efter at fatte alle Tilværelsens spredte Former i eet og en forøget Usikkerhed. Saaledes kunde han ikke drukne sin Personlighed i Uendelighedens Hvile. Hos den lige fremstaaende Fichte frastødtes han paa en anden Maade af Naturløsheden i den verdensomfattende Tanke. Saaledes kunde han ikke frigøre sig fra Naturen. Men da han fra sin Faders Dødsleje i Rendsborg, hvor han selv for nylig havde tilbragt et Aar i Ydmygelse, i sit fem og tyvende Aar i Paasken 1798 vendte tilbage til Kiel, fandt han der Schellings *Ideer til en Naturfilosofi.* Efter en bitter Langfredag kom en skøn Paaskemorgen.

I Indledningen til dette Værk udvikler den to og tyveaarige Filosof den Tanke, der havde sat Steffens i Bevægelse: Muligheden af at forlige Aand og Natur. Det var da, skrev Steffens til Schelling, som om han havde skrevet helt for ham og kun for ham. Medens han læste Bogen, udkom *Verdenssjælen,* hvori Enhedstanken fra den uorganiske overførtes paa den organiske Natur.

Verdenssjælen, hed det, er den Enhed af Kræfter, i hvis Kamp og Forening Livet bestaar, Princippet, som, fordi det er overalt til Stede, er intetsteds, og fordi det er alt, ikke kan være noget bestemt eller begrænset, for hvilket Sproget netop derfor ingen egentlig Betegnelse har, og hvis Ide den ældste Filosofi, til hvilken vor Tid, efter at den har fuldendt sit Kresløb, efterhaanden vender tilbage, kun har overleveret os i digteriske Forestillinger.

Steffens var nu vis paa, at ogsaa han havde fuldendt et Kresløb og vendte tilbage til sin ældste Filosofis digteriske Forestillinger. Han levede atter sin Ungdom, skrev han til Schelling, og fik sin Barndom kær. Han stod atter i Roskilde Domkirke. Han stod der, og han stod der ikke. Den hele Natur var en uhyre Kirke: fra Himlen og Jorden, fra Forgangenheden og Nærværelsen og fra de dybeste Dybder i hans egen Personlighed tonede atter Livets Salme:

Han er opstanden, store Bud!
Min Gud er en forsonet Gud,
Min Himmel er nu aaben!

I en overmægtig Lykkefølelse, en urokkelig Tillid til, at Omstændighederne maatte føje sig efter hans Anlæg — urokkelig, fordi denne Følelse er Menneskets guddommelige Instinkt, Fortsættelsen af Naturens Hensigtsmæssighed — rejste han til København, vandt Schimmelmanns Velvilje, fik et Rejsestipendium af den danske Regering og var i 1798 atter i Tyskland.

Meningen var, at han, paa jævn Prosa, skulde ligge ved Bjærgværksskolen i Freiburg for at gøre Studier, der kunde komme Malmværkerne i Norge til Nytte. Snart følte han sig ombruset af de digteriske Forestillinger.

I Jena, hvor han var taget hen for at høre Schelling, som Tausen til Wittenberg for at høre Luther, blev han forestillet for Goethe. Han maatte et Øjeblik vende sig bort for at skjule sine Taarer. Hvad der hos ham og de andre var en urolig Higen, var her rolig Besiddelse. Goethe var den Gang optaget af Planen om et stort Naturdigt:

Natur er ej Ydre eller Indre,
Alt er den, ej mer, ej mindre.

I *ham* var Natur og Aand levende Enhed. Det var Verdenssjælen med Soløjne og Himmelpande. Frembringelsen af hans Aand var Blomsten af Naturens Produktivitet. Det digteriske Geni var Skabningens Krone.

I det naturfilosofiske Hovedværk, som det i disse Aar lykkedes Steffens at frembringe, de paa Tysk skrevne *Bidrag til Jordens indre Naturhistorie* fra Foraaret 1801, søger han at vise, hvorledes Naturen gennem sin hele Udvikling er rettet imod Frembringelsen af det individuelleste Produkt. Fra Jordens Indre stiger Tanken langsomt, som Aladdin af Nu-

reddins Hule, til Mennesket. Det menneskeligste Menneske, Goethe, er Bogen tilegnet. Thi »den, som Naturen har forundt at føle dens Harmoni i sig, han bærer en hel uendelig Verden i sit Indre, han er den individuelleste Dannelse og Naturens viede Præst«.

Steffens var beruset af Lykke. Det var Blomstermaaneden i hans Liv. Han havde udtalt Grundtanken i sin Tilværelse: at den i og med Gud frie Personlighed var den skjulte Grund til al Naturudvikling, Endepunktet i den hele Tilværelse. Kresløbet var sluttet: hans egen Udvikling, fra Betagetheden af den døde Natur til Anskuelsen af den frie Personlighed, var Verdens Udvikling.

Det var det nye Aarhundredes Morgendrømme. Fra alle Sider overvældedes han af Poesi. I Schellings filosofiske *System*, som udkom, medens han skrev paa sine Bidrag, kvæler den raske Poesi den rolige Erkendelse. Den højeste Visdom, Enheden af Aand og Natur, lader sig overhovedet ikke erkende, den maa anskues. Paa en saadan Anskuelse beror al spekulativ Filosofi. Men i Kunsten vinder denne indre Anskuelse udvortes Liv og Fylde. Kunstværket, hvori Aanden bliver synlig Natur, er den ypperste Skabelse; den Tilstand, hvorunder det frembringes og modtages, den æstetiske Tilstand, hvori det ubevidste formæler sig med det bevidste, er det højeste Liv.

Og, som for ikke at beskæmme denne høje Tillid, var der paa den samme Tid og i de samme Egne en Flok unge Mænd, der, paa Skuldrene af Goethes og Schillers Forbund, søgte at grundlægge Poesiens Verdensrige. Ikke blot udadtil skulde *den romantiske Poesi* udvide sine Grænser ved at aabne for det nye Aarhundredes Forstaaelse, medens det gamle kun havde begrebet sig selv, alle Tider, enhver Kunst, ethvert Sprog: Shakespeare og Inderne, Dante og Nibelungerne. Men indadtil skulde den flytte Lyset, der i Oplysningstiden brændte søvnigt som en Praas

i Dagen, til Grænsen af det ubevidste Liv. Fantasien skulde der atter, som i Menneskeslægtens Barndom, gives det frieste Legerum, undertrykte Længsler atter gives Mæle, Poesien hæves af sin borgerlige Begrænsning ved at forbinde sig med Filosofi og i sine Billeder og Figurer udtrykke de dybeste Tanker. Kunstneren var ingen Borger, men et Barn, der leger. Kunde man ikke umiddelbart blive som Børn paa ny, kunde man blive det ved Ironi. Poesien var en Leg, hvorunder den dybeste Alvor skjulte sig, et Vid til Bekæmpelse af Gemenheden. Gement var alt, hvori der intet var af Filosofiens eller Poesiens Verdensaand.

Steffens havde, een for een, truffet og levet sammen med disse saakaldte Romantikere: med A. W. Schlegel, Shakespeares og Calderons Oversætter, og hans Broder Friedrich, den store Paradoksist, med hvem han dystede paa Paradokser; med Fr. Hardenberg havde han hvilet ud i stille Inderlighed, naar de forenede deres Barndoms Kristendom med deres Manddoms Filosofi, og Digteren af de *Aandelige Sange* vævede Kristusbilledet ud i Naturen. Sidst og længst havde han levet med Tieck, der betog ham ved sin Kærlighed til gammel tysk Kunst og Poesi og atter lod sig betage af hans Betagethed af den døde Natur. I Fortællingen *Runebjærget* fra denne Tid er denne Følelse, efter Steffens' Forbillede, skildret som et dumpt, men poetisk Vanvid. Under dette Samliv med Tieck i og ved Dresden aabenbarede Kunsten sig først ret for ham i sin Herlighed. Foran Madonnabilledet saa han vel paa Engledrengen Goethes Øjne, men i Jomfruens Blik noget endnu højere: Alt, hvad jeg nogensinde havde følt og anet, straalede mig forherliget i Møde fra disse Øjne.

Han vidste det, han havde erfaret det; hvad ingen Forstand kunde fatte i klare Begreber, det øvede som i en Leg den guddommelige Fantasi i Kunstnerens Sjæl. Anelsen om en indre, uendelig Sammenhæng, skrev han, der er den dybe Tilskyndelse til Videnskabsmandens Undersøgelse, bliver, naar den

skabende aabenbarer sin Herlighed i et fortræffeligt Gemyt, Poesi.

Nu havde han for sig et saadant fortræffeligt Gemyt. Han saa i disse store Øjne — halvt Drengens, halvt Jomfruens — og næsten med Magt, og uden at han kunde gøre Modstand, siger han, blev hans første danske Forelæsning poetisk.

Det var forfærdeligt, saa han talte.

Saa var det da sandt, jublede Adam, hvad han altid dybt havde følt, men aldrig kunnet udtrykke i Begreber. Poesien var ikke unyttig. Hvor stod det ikke klart for ham nu, da han havde fulgt og forstaaet Steffens' Udvikling. Det nyttige var kun en Betingelse for vor jordiske Natur, for at vi som Menneskedyr kunde trives sundt og bekvemt, men vort overjordiske Maal som Menneskeaander var Kundskaben, Nydelsen og Udøvelsen af det sande og det skønne, hvortil vi kun kunde komme ved Videnskab og Kunst. Og Kunsten var end ikke underordnet Erkendelsen, men tværtimod dens Fuldendelse. Her stod en lærd Mand og sagde det, en Doktor som Hans Christian og Ole Mynster!

Og hvad var det, han sagde, idet han saa paa ham med saadan et underligt Blik: at Grundlaget for det kunstneriske Geni var den barnlige Enfold. Det var Maalet, sagde han, for alle Tidens højeste aandelige Bestræbelser, at de vilde fatte sig i deres eget Udgangspunkt, i Barnets og Oldtidens Visdom, og genfinde sig selv i deres dybeste Betydning i det oprindelige, sunde Sinds rolige Rigdom.

Du gode Gud! hvad maatte han høre? det var jo dette, han næppe havde vovet at drømme om. Derfor var altsaa Oldtiden poetisk, trods alle filantropiske Betænkeligheder, hans egne medregnede, fordi den var barnlig. Derfor altsaa var han, Student Adam Øhlenslæger, Slotsfuldmægtigens Søn, et digterisk Geni, *hvis* han var det, fordi han var barnlig.

Saa havde da ingen af Vennerne ret forstaaet ham. Dette Barn, som Bentzon havde haanet og Mynsterne spottet, som Kamma havde leget med og de gode Brødre Ørsted villet opdrage paa, det skulde have Kronen, og der kom vise Mænd for at tilbede det.

Det skulde blive som en Stjerne, og Sol og Maane og elleve Stjerner skulde neje sig for det.

Det var Stjernen.

Han havde altid troet paa sin Udvælgelse, men nu fik han Troen i Hænderne. Hvad Steffens talte om, den instinktive Lykkefølelse, der er Betingelsen for Geniets Fremtræden: den indvortes Overbevisning, at det, som vaagner i den enkeltes Gemyt, vil, som ved en forudstemt Harmoni, træffe sammen med gunstige Omstændigheder, som han ikke kan beregne — det havde han før erfaret. Han havde følt noget saadant, da han havde lært Brødrene Ørsted at kende, og i højeste Grad, da han oplevede Slaget paa Reden. Han havde kaldt — der blev svaret. Helt underligt havde han følt det i en ringere Sag, da han for nylig sad og brød sit Hoved med *Erik og Roller,* og den sælsomme Antikvar Arendt, hvem han slet ikke kendte, var kommen ind ad Døren til ham, i bogstaveligste Forstand, som om han var kaldet, og havde hjulpet ham — rigtignok mere med Harnisket, der altsaa intet Harnisk var, men en Skindtrøje, end med Manden.

Men han havde aldrig følt det stærkere end nu. Han var vokset langsomt, i en indskrænket Kres, som en Blomst i en Fattigmands Have — nu kom denne fremmede for at bringe ham, ligesom naar Blomsten bestøves, de Tanker, han behøvede for at modnes. Det var dette, Steffens kaldte en Fortsættelse af Naturens Hensigtsmæssighed. Det var Forsyn. Han *maatte* være udvalgt.

Medens de talte sammen, Time efter Time, havde de været paa Kongens Nytorv hos Richter for at spise til Middag og drikke Rødvin, var gaaet til Frederiksberg og havde spaseret om i Søndermarkens Ensomhed.

De var derpaa gaaet hjem til Steffens og var blevet ved at tale til Klokken 3 om Natten. Ud paa Morgenen sprang Oehlenschläger i Drømme ud af Sengen og larmede. Efter Frokosten gik han hjem til sig selv for at skrive et Digt, der skulde vise Steffens, at nu var han Digter.

I hans Lomme laa de to gamle Digte. Ja, hvor var de blevet gamle, som fra et forsvundet Aarhundrede. Det var visne Blade, de var visnede i Løbet af en Nat. Hvor var Barnedrømmen i denne barnlige Dannelse, hvor var Ynglinge-Trodsen i denne Apollo? Uskyldig, blid som et Barn, kæk og vild som en Yngling skulde Digteren i Billedlegen give Tidens dybeste Tanker Liv og Anskuelighed. Der var ingen Verdensaand i disse Digte.

Han gik over Volden. Det nynnede i ham i den korte, nordiske Rytme, han i den sidste Tid ofte havde brugt:

Fuglene synge,
Dugperler bade
Blomsterblade,
Som Vindene gynge.

Og oppe paa Himlen gik Solen, som den for tusinde Aar siden havde skinnet for lykkelige Slægter i en lykkelig Tid, da Himlen var paa Jorden, da Ordet var Liv og Sproget Poesi, da man saa

Skinfakse trave
I straalende Lue
Paa Himlens Bue.

Hvor sælsomt og sørgeligt heroppefra at se ned paa Vrimmelen over Broen: Menneskedyr, optagne af det daglige Slid uden Anelse om noget højere. Havde Steffens maaske i Gaar citeret for ham det morsomme Vers, han havde lavet, efter Goethes *Markedet i Plundersweilern,* om sine Fagfæller paa Bjærgværksskolen:

Elendige Aber!
De prutter og gaber,
De hamrer og bryder,
De smelter og syder.

Se, hvor de stimle,
Lastdyrvrimle!
Gad ikke haft den hele Butik,
Om jeg den ganske gratis fik.

Dette var Tidens Stykværksvisdom. Saaledes travede de jo alle herhjemme, selv hvor de skulde flyve. Saaledes som Steffens havde følt det som en Forsmædelse, at den evige Natur maatte lade sig bruge som Laboratorium til Uddannelse af Bjærgværksinspektører, havde han selv harmet sig over at se Oldtiden mishandlet af Antikvarer, saadanne Folk som Arendt, der uden at have den fjerneste Anelse om Oldtidens Poesi, som jo intet andet var end Barndommens, famlede om i Blinde imellem dens Efterladenskaber som i et Benhus:

De higer og søger
I gamle Bøger,
I oplukte Høje,
Med spejdende Øje,
Paa Sværd og Skjolde,
I muldne Volde,
Paa Runestene,
Blandt smuldnede Bene.
Oldtids Bedrifter
Anede trylle;
Men i Mulm de sig hylle,
De gamle Skrifter.
Blikket stirrer,
Sig Tanken forvirrer,
I Taage de famle.

Han havde selv været i Taagen. Hvad var nu *Erik og Roller*, der laa her paa hans Bord i Trykark, andet end en ossiansk Efteraarsdag, hvor Solen hvert Øjeblik tabte sig bag vaade Skyer?

I gamle, gamle,
Henrundne Dage,
Da det straalte i Norden,
Da Himlen var paa Jorden,
Giv et Glimt tilbage!

Thi, det var ikke sandt: Oldtiden var intet Mørke, den var idel Lys. Det havde ordentlig flimret for hans

Øjne i Gaar, da Steffens talte om Historiens guddommelige Begyndelse, Gudernes Periode, som han simpelt hen kaldte den med et Udtryk, der knuste alle hans rationalistiske Betænkeligheder. Det var den *glansfuldeste Tilværelse*, den *mest glimrende Periode*, den *gyldne Alder*. I Oldtidsfolkenes Mytologi badede Livet sig i Guddommens Straaler. I Middelalderens Katolicisme og dens Kunst løftede Lyset sig fra Jorden som en Solskinssky, som Rafaels Madonna; i den ædleste Protestantismes billedløse Religiøsitet skjulte det sig bag den fast tillukkede Hvælving; i den nærværende Tid var der Mørke, en Irreligiøsitet uden Lige, en Prosa uden Mage: ingen Straale af det eviges Glans formaaede mere at blænde den betænksomme Forstand. Men i det nye Aarhundredes højeste Bestræbelser bøjede Tiden sig efter fuldendt Kresløb atter imod sit Udspring for at tilbageerobre det bortflygtede Lys i Menneskeslægtens Bevidsthed. Ved at erkende det evige i Naturen og Historien og fremstille det i Kunsten vilde man berede det ny Aarhundrede en straalende Morgenrøde. Men endnu herskede Mørket.

Hertil havde Steffens ført ham. Dette var Filosofi. Men han følte det ikke saaledes, for ham blev det Poesi — en Tanke, der kun i et Tegn kunde udtømme sit Indhold. Kunde han sige det! Saa var han Digter.

Han spurgte, og der blev atter svaret.

I hans Fantasi løb alle de glinsende Taager sammen i et gyldent Billede. Hele Byen havde i Foraaret talt om den pludselige, ubegribelige Forsvinden af de to Guldhorn paa Kunstsamlingen, der ansaas for de mærkværdigste Levninger af den nordiske Oldtid. Arendt havde sikkert fortalt ham om den underlige Maade, hvorpaa de to Horn var blevet fundne, det ene hundrede Aar efter det andet, paa det samme Sted, og om deres arkæologiske Betydning. Ogsaa Steffens, der i sin Tid havde været en ivrig Gæst paa Kunstkammeret, havde maaske udtalt sin Sorg og Harme over det skete.

Da han havde set dette Billede, der ligesom af sig

selv, som da Hornene blev fundne, skød sig ind i Haanden paa ham, kunde han digte. Straks efter at han var kommen ind i sin Stue, satte han sig til Skrivebordet og skrev *Guldhornene.*

Han tog det allegorisk, siger han, rigtignok ikke, som han ogsaa bemærker, i arkæologisk, men i poetisk-filosofisk Forstand: om Guldalderen, der atter aabenbarer sig midt i Tiden og, fordi den ikke forstaas af den sløve Tid, atter forsvinder — om det bortflygtede Lys, der erobres tilbage for Slægtens Bevidsthed i et levende Billede af en uskyldig, barnlig Natur, for at beskues af de sjældne faa, der tilbedende søge dets Straaler i Naturens Liv og Menneskets Historie, og beglos af Mængden med matte, nysgerrige Øjne som en unyttig Pragt, indtil Mørket efter Gudernes Raad atter sluger det.

Men mest tog han det i personlig Forstand. Thi medens han i Vers, som, uden at han vidste det, havde Klang af Vølvens, udtalte Tidens dybeste Hemmelighed, udtalte han jo blot sin egen. Han kendte sin kære landlige Egn i dette nordiske Landskab, han saa Sommerskyerne paa sin Barndoms Himmel aabne sig som Gude-Sale for at skikke ham den Skæbne, han havde ventet saa længe, han hørte Heltedrønet fra Anden April klinge igen i denne sagte Torden. Og som han nu sad der i den fattige Stue, hvor det vaade Farvertøj uden for Vinduet mørknede Luften, og satte Punktum paa sit Digt:

Himlen sortner, Storme brage.
Visse Time, du er kommen!
Hvad de gav, de tog tilbage.
Evig bortsvandt Helligdommen.

— følte han atter med Rædsel og Harme det gyldne Syn forsvinde i Mørket.

Han vidste jo den Gang ikke, som vi nu ved det, at da han skrev dette Digt, var der for tredie Gang fundet et Guldhorn i Danmark, som Tyve og Røvere ikke kunde bryde ind til og stjæle. Da de to Guld-

horn forsvandt, regnede mange det for et ondt Varsel. Man troede, Englænderne havde stjaalet dem, og at det betydede, at de vilde tage Glansen af Danmarks Rige. Nu kan et Barn forstaa, at ud af Oehlenschlägers *Guldhornene* er der til Gengæld vældet en Strøm i Kunst og Videnskab og alt aandeligt Liv, der i det Aarhundrede, som den Gang begyndte og nu er ude, har forfrisket det sønderlemmede Folks Livskraft og befrugtet dets plyndrede Marker.

Dog, da han havde forelæst Steffens sit Digt, saa varmt som det var skrevet, og hørt de historiske Ord: »Ej, min bedste! De er jo virkelig en Digter« (der nok egentlig — efter et Brev fra Kamma Rahbek — havde den mere private Ordlyd: »De er jo min Sandten ordentlig Digter!«), svarede han rolig, at han var fast selv af den Formening. Fra den Dag af var de to uadskillelige, og der begyndte mellem den næppe treogtyveaarige Digter og den seks Aar ældre Filosof et Medarbejderskab af usædvanlig Art og overordentlig Betydning.

»Adam! hvad hedder din Søster?« havde Kronprinsen en Gang spurgt Drengen, der stod i Slotsgaarden med den lille Sophie ved Haanden. »Hun hedder Sophie,« svarede Drengen. »Hun burde hedde Eva,« sagde Kronprinsen. Der er noget i det. I det, der nu skete, stod Sophie Ørsted atter, som da de var Børn og legede i Haven, ved sin Broders Side og var ham ikke underlegen.

Hun kunde ikke maale sig med den tyske Romantiks berømte Kvinder, Rahel eller Caroline, i Dannelse, men hun overgik dem i poetisk Natur. Hun havde læst lidet og set endnu mindre, men hun forstod alt, hvori der var Aand, af sig selv. Hun havde aldeles intet af Kammas mekaniske Talenter, heller ikke Sprogtalentet. Af Sprog kunde hun kun Tysk og talte det ikke godt. Hun havde lært sig det ved at læse *Goetz von Berlichingen,* som hun forstod fra

inden af. Hun var »indenlært« som den hellige Katarine.

Hun var vittig og havde Lune, men var i Grunden vemodig. Hun havde noget af Moderens Natur. Hun led, sagde Svoger Christian med intetanende Mandfolkekarakteristik, af en ikke ganske tilfredsstillet Længsel efter noget højere. Det er nu efter de hundrede Aars Forandring i Livsvilkaar gribende at høre hende klage. Hun har en brændende Længsel efter at se Kunstværker og glæder sig over den Smule, hun kan faa at se, »som Finnen over sine Grantræer«. En Tur til Frederiksborg er hende en Oplevelse.

Hun var ikke lykkelig i sit Ægteskab. Hun trængte til at lade sit Kvindelune udfolde sig i Glansen af et Par forelskede Øjne — det blev hende næsten en Fornødenhed at have en Tilbeder hos sig. Og hun trængte dybest inde til at lade sin Kvindesjæl omfavne af Manddom, dyb, kraftig, herlig Manddom. Saaledes var Anders Sandø ikke, den rene, den milde, den barnligt vise, den lille Kristus, som hendes Fader i sit Billedsprog kaldte ham. Hun længtes efter den store. Hun vilde overgyde hans Fødder med Salve og aftørre dem med sit Hovedhaar.

Hun elskede Goethe, allerede den Gang, og mere og mere, jo mere hun levede. Om hans Manddom har hun de dybt kvindelige Ord: »Den Simpelhed, Kraft og Fasthed, den ufattelige, alt gennemgribende og dog saa menneskeligt milde Styrke, der lig Magneten gennem Jorden gaar gennem hvert nok saa lille Stykke af Goethe, den er det just, der hæver, trøster, glæder og beroliger mig.« Til sidst kunde hun, som hun sagde, »gaa Tur« i hans Værker — hendes Eksemplar var fuldt af Randglöser og Understregninger. Et Billede af den unge Goethe »med Kanonerne ved Ørerne« hang i hendes Stue, og hun vilde ikke bytte det for noget andet. En Nat havde hun drømt, at han var kommen til hende. Hun lavede forloren Skildpadde, som hun vidste, han holdt af, og det smigrede hende, at den smagte ham.

Hun kunde nemlig lave forloren Skildpadde. Hun var ingen sværmersk Gaas, men en kraftig, reel Natur og en virksom Husmoder. Om Morgenen fejede hun selv sit Gulv med sine hvide Hænder, om Middagen stod hun tit i Køkkenet. Hun sagde om sig selv, at hun havde i Grunden forfejlet sin Bestemmelse i Livet: hun skulde have været Kejserinde af Rusland eller Opvartningspige paa Bellevue. Hun holdt sin Mand ren og ordentlig som et Barn, og hun syede med egne Hænder alt sit Tøj.

Hun klædte sig med en dristig Smag, der gik langt ud over det sædvanlige. Ogsaa hendes Ydre var usædvanligt. »Hun flatterer langtfra,« sagde hendes Fader. Folk vendte sig paa Gaden efter den smukke Fru Ørsted. Hun havde en fuldkommen skøn Figur, som hun førte med megen Anstand, og et Par meget smukke Ben, som hun ikke netop skjulte. Men ellers fandt de unge Damer hende slet ikke smuk. Hun var bleg, med ikke helt udslettede Kopar; naar hun smilte, saa man ikke blot de kraftige Tænder, men det røde Tandkød. Man maatte tale med hende for ret at fortrylles af Glansen over hendes Ansigt fra de store, dybe, dunkelt blaa Øjne.

Hendes Væsen og Optræden, Kejserindeminen, behagede ikke alle. Imod Sædvane er der en skarp, kvindelig Spids i Kammas Tilnavn til hende, *Gehejmeraadinden*. Etatsraad Hegers Døtre holdt ikke af dette Væsen. Madammerne tog Forargelse af hendes hyppige og ugenerte Spasereture. Hvad havde hun saa meget at rende efter? Ved Gud! om hun ikke ogsaa ved højlys Dag lænede sig ud af sit Vindue og tiltalte fremmede Mandspersoner og bød dem komme indenfor og besøge sig!

En af dem, der længe efter denne Tid kom der tit og ofte, har set paa hende med de forelskede Øjne. »Hvor ofte forekom det mig, som om jeg saa al Poesiens og Romantikkens og Musikkens underfulde Trylleri som sammentrængt i en fyldig Blomst, i en svulmende fin og blød æterisk Frugt, naar hun

sad i sit Kabinet i Ottomanen, Lampen under Loftet tændt, og det runde Bord af mørkt Mahogni foran hende med den nydelige Kurv.« (Sibbern i *Gabrielis.*)

I denne Stue havde den danske Romantik sit første Tilhold. Sophie Ørsted blev dens Muse. Som Ole Mynster og Hans Christian havde maattet vige for Steffens, maatte de Kvinder, der i de sidste Aar havde betydet mest i Oehlenschlägers Liv, Kamma og Christiane, den borgerlige Danskheds Muse og dens Valkyrie, vige for den eksotiske Gehejmeraadinde paa Vestergade.

Du gamle, gode Don Quixote!
Hvi hedder du ej Don Quischot?
Nu rimer sig kun *Tyge Rothe*
Paa dig, og det er ikke godt.

Og hvis end hele Verden kaldte
Dig dette Navn i danske Hjem,
Saa, hvis jeg end dem alle talte,
Beløber de sig højt til fem.

Og det er nemlig *Henrich Steffens,*
Som aldrig saa vil tale plat,
Og for sin kaade, raske Bjæffens
Uvante Lyd er rent forhadt.

Dernæst Hr. *Adam Oehlenschläger,*
En ung og drabelig Skribent,
Som er af sine Tankestreger
Og flere Streger vel bekendt.

Dernæst et *Barn,* hvis Reden, Tvætten
Og sligt gør *Evnens* Lokker [graa],
Som hver Dag løber hen i Retten,
Naar *Evnen* har ham klædet paa.

Dernæst den nys benævnte Kvinde,
Et Lys for hele [Danmarks Egn],
Af Fødsel en Gehejmraadinde,
Skønt hendes Fader kun er Degn.

Dernæst en Mø, som kukelurer
I Køkkenet med *Caspar Ka'l*
Og alt det blanke Kobber skurer,
Saa næsten hun maa blive gal*.

Se det er alt, Hr. Don Quixote — — —

Det var hele Menigheden. Sophie sad i Sofaen og filerede. Steffens læste for af Tiecks *Don Quixote.* Ørsted sad stille, ligesom sammenfalden, og hørte til med det store Hoved i Haanden, Oehlenschläger kradsede Vers og Billeder paa et Stykke Papir. Man talte om, hvor betegnende det var, at man i Danmark ikke engang kunde udtale Navnet rigtigt, og Oehlenschläger satte paa Stedet Modsætningen *Don Quixote — Don Quischot* i Vers. Saaledes som Tiecks tysk-romantiske *Don Quixote,* hvor Sværmeriet med skalkagtig Ironi titter frem bag Satirens Maske, forholdt sig til den platte Humor i Charlotte Biehls borgerligt danske »*Don Quischot*«, saaledes forholdt sig i Grunden den nye Dannelse til den gamle. Tiecks Don Quixote blev dens første symbolske Bog.

Senere kom hertil i Læseaftnerne i Farvergaarden paa Vestergade først og fremmest Tieks øvrige Ungdomsarbejder. Tieck var for Steffens og vistnok for hele Kresen Romantikernes egentlige *Digter*. I et Rimbrev til Kamma om at laane en Bog skriver Oehlenschläger spøgende:

* *Barnet* er naturligvis Assebarnet, Anders Sandø, *Evnen* et ellers ikke forekommende Navn paa Sophie. Det synes lavet af Steffens for at betegne hendes lidet kendende, men meget kunnende Geni. *Møen* i det af blankskuret Kobbertøj opfyldte Køkken er hendes Søskendebarn og Tjenestepige Frederikke,-hvis fortrolige Forhold til Karlen Kaspar er af Autor skæmtvis besunget i en Ode

OVER HR. CASPARS OG JFR. FREDERIKKES ÆGTEFORENING.

Ak! Guldets skønne Tider svandt,
Og hurtig ilte Sølvets Dage.
Men skønt de begge langt henrandt,
Saa blev dog Kobberets tilbage. —

Og Fru Sophie Ørsted skal
Vist glæde sig, naar sligt hun mærker,
Og Herren gi'e en Perial
Og Fruen alle Goethes Værker. — —

Den handler, ved du, om Poeter,
I den jeg kaste vil mit Blik,
Skønt hverken Adam eller Tieck
Man nævner i dens Alfabeter.

Især de romantiske Lystspil, hvori som i Don Quixote Sværmeriet blander sig med Satiren, »husvalede« ham. Dernæst Goethe, som Steffens, ligesom senere paa offentlige Forelæsninger, udlagde efter Ideer, eller i hvem han indlagde sine egne. Næppe derimod, som Oehlenschläger, i Strid med senere Udtalelser af Sophie, opgiver, Schiller, hvis positive Patos, ganske uden Ironi, syntes Romantikerne »gemen«. Endvidere naturligvis Novalis, som endogsaa Fader Oehlenschläger i disse Aar lærte at citere, men som Adam dog helst læste i Ensomhed i det fri paa en omhugget Træstamme, der laa paa Sneglebakken i Frederiksberg Have. Endelig Vosses Homer, som Oehlenschläger undtagelsesvis indbød Christiane til at høre — hun var jo selv i Slægt med denne borgerlige Oversættelse af et Heltedigt — Schlegels *Shakespeare* (især det første Bind med *Romeo og Julie* og *Sommernatsdrømmen*) og hans *Spanske Teater,* som hun vist gerne har ladet Sophie ene have Fornøjelsen af.

I den poetiske og sproglige Revolution, som Romantikken blev her i Danmark, hvor den paa Baggrund af de nærmest foregaaende tyve Aars litterære Produktion kom ganske anderledes uforberedt end i Tyskland, blev disse Læseaftener i Farvergaarden den Arbejdsstue, hvori Værket beredtes. Denne Læsning blev Forudsætningen for Oehlenschlägers Poesi i tre blomstrende Ungdomsaar, hvor alt lykkedes ham som ved en hemmelig Bistand. Sporene af Homer, Shakespeare, Goethe, af Tieck og Novalis, i Sprog og Kunstform, i Tanker og Ideer, tilførtes indvendig som nye Aarer i en levende Organisme og kendes udvendig som et andet Sving i en Haandskrift. Jeg kendte ikke den nyere Tids Bestræbelser og Produkter, siger Oehlenschläger 1806, og hørte det nu, koncentreret, pludselig, som fra tusende

Kilder tilløbende gennem den brusende steffenske Katarakt.

Ved denne Tilførsel blev — som *Don Quischot* til *Don Quixote* — den tarvelige *stud. jur.*

som han tidligere skrev sig, simpelt og naturligt og »gement«, til den svulmende Digter

som han fra nu af — saaledes i Digtet ovenfor — begynder at kalde sig. I sit eget Navn bekrigede han Gemenheden.

Men stærkest virkede Medarbejderskabet, Blodblandingen, med Steffens. Intet Menneske (altsaa heller ingen Kvinde!) har jeg elsket saaledes som Steffens, hedder det endnu i *Erindringerne.* Hans Hengivelse til mig, siger Steffens, var lidenskabelig, hans Hengivenhed for mig grænseløs rørende. Nu vidste han det: Steffens, ikke Storm eller Dichman, ikke Pram eller Rahbek, var hans Livs Velgører; *de* havde bundet, *han* havde befriet ham. Deres Uadskillelighed var en Fabel i Byen. Naar Steffens gik ud, fulgte Oehlenschläger med; var han syg, sad han ved hans Seng og sendte roligt Christiane Afbud. Allerede i 1802 hedder det, dog vistnok med Urette, i *Erindringerne*, men i al Fald den følgende Sommer (Solformørkelsen, han omtaler, maa, da den siges at have fundet Sted, efter at Steffens var rejst til Holsten — ikke, som Oehlenschläger siger, til Norge — have været den i August 1803, ikke den tilsvarende i 1802)

boede de sammen i et Hus i Frederiksberg Runddel. Ikke blot Steffens' filosofiske Ideer, hans Smag, hans Oplevelser, hans hele Væsen blandede sig i disse Aar med Oehlenschlägers i Frembringelsen af hans Ungdomsromantik.

Det var virkelig et Fostbroderskab, en Genfødelse, en Samfødsel af den fælles Moder, Naturen.

Aldrig har Romantikkens ægte og oprindelige Begreb, et Sammenspil paa Grænsen af to Aarhundreder mellem Tidens Begyndelse og Tidens Ende, en Dobbeltleg mellem et Barn og en Vismand, udtalt sig mere tydeligt end her, hvor Barnet og Vismanden ikke var een Sjæl, der flængede sig i ironisk Tvetydighed, men to Sjæle, der flettede sig i hinanden i en Sympati, »der vidnede om et Slægtskab paa hin Side Stjernerne«. Og aldrig har Legen faaet et Udfald som her, hvor Barnet smiler over Vismandens Lig, med Favnen fuld af friske Blomster.

Den første Frugt af Medarbejderskabet blev *Digte 1803*, der udkom i December 1802. *Erik og Roller*, hvoraf allerede tolv Ark var trykte, fraraadede Steffens bestemt at udgive i denne Skikkelse. Det behagede ham ikke at se »Nattens blege Grubler«, en Sværmer, der griber afmægtigt efter det nye Lys, saaledes, saa brutalt besejret af »Naturens muntre Søn« — en Mælkeblods Natur, siger senere Nureddin, hvis rene Fattigdom paa Tanker har sparet alt til Kød og Blod. Dette maatte ikke blive Begyndelsen til Missionen mellem Hedningene.

Oehlenschläger fik ved denne Lejlighed paa en meget haandgribelig Maade at føle, hvad det kostede at faa, som han siger, »en helt anden Smag« (i de danske *Erindringer* er Ordet *helt* betegnende nok udeladt). *Erik og Roller*'s Forlægger, Hr. Kristensen, var ingen Romantiker og mindede ham jævnlig paa en højst ubehagelig Maade om sine udlagte Penge. *Erik og Roller* blev dog ikke opgivet, men henlagt.

Ogsaa det Bind *Smaadigte,* tildels tidligere trykte, Oder, Elegier og Viser og et Par Ballader, som efter at have været averteret allerede forrige Vinter i de *Lærde Efterretninger* skulde udkomme til Julen paa Brummers Forlag, blev forkastet af Steffens. Uden at Forlæggeren vidste noget derom, skrev Oehlenschläger da et Bind Digte, som, efter hans Opgivelse i Forordet, paa otte Stykker nær alle var nye. Det er *Digtene 1803.*

Helt nye er de ikke alle, der er fjorgamle Blade mellem de hastigt udsprungne Anemoner: de to Trediedele af de lyriske Stykker er ældre end Bekendtskabet med Steffens; foruden de seks tidligere trykte kendes et Par i en ældre, utrykt Form. *Den brudte Harpe* er blot en let romantiseret Omarbejdelse af den højbedrøvelige Elegi *En ulykkelig ved et sønderslaaet Klaver.* I dette Afsnit, som med Rette kaldes *Blandinger*, har Steffens ladet *Til Apollo* løbe med, men naturligvis forvist *Instinktets Bud, vor Ven paa Dydens Vej!* og den øvrige *barnlige Dannelse* til det yderste Mørke.

I *Romancerne* især ligger Romantikken. Nogle er endnu førromantiske: gruopvækkende Ballader, blot formelt forskellige fra hans tidligere Forsøg i den bürgerske Stil. Rimeligvis skrive de sig alligevel alle fra Tiden efter Steffens. Uden for sit egentlige Omraade, Forbindelsen af Filosofi og Poesi, havde Steffens ingen ren poetisk Sans. I Helligdommen, hvor Filosofien og Poesien mødtes, var han viet Præst, udenfor, hvor Poesien vokser vildt i Guds frie Natur, var han alle sine Dage en halvstuderet Røver. Han, der begærede i den indviede Poesi at se den nye Dannelses Hieroglyfer, glædede sig som et Barn over den uindviede Fantasis naive Billedark. Han var naiv, lod sig overvælde af Stoffet, elskede at gyse og holdt af at lugte Blod. Foruden af en goethesk Plan om et stort poetisk-filosofisk Digt, et *Epos om Alt,* havde han i Tyskland været stærkt optagen af en helt anden, bürgersk Ide, et Sagn, han havde hørt

som Dreng, om en gyselig Begivenhed i en Kirke i en vild Egn ved Havet. Han havde faaet baade Goethe og Schelling til at gyse ved at fortælle det. Hans egen Ungdom før Tempelindvielsen havde været en saadan vild Ballade. Romancer som *Skattegraveren, Violsamleren* og *Spilleren* er steffensk Profanpoesi. Paa Pesthuset mellem de sindssyge havde han i sin Tid været en hyppig Gæst, *Spillerens* Poesi, der bringer til at tænke paa Carl Weinholt, havde han været nærmere ved at opleve end Oehlenschläger selv.

Den af de sindssyge, der havde gjort stærkest Indtryk paa Steffens, var en Skolemester, der i religiøs Fanatisme havde ofret sine Børn til Herren som en Abraham. Maaske det er herigennem, at Hedningens Sønnedrab i *Hakon Jarls Død,* hvori man ser den romantiske *Romanze* ret tydeligt springe ud af den bürgerske Ballade, har faaet sin afgørende Betydning, og Hakon Jarl er bleven en religiøs Fanatiker. Men der er Verdensaand i dette Digt. Kampen mellem Hedenskab og Kristendom og dens Udfald er følt og skildret ganske i Steffens' Aand, saaledes som han paa sine Forelæsninger omtalte denne verdenshistoriske Katastrofe, der i Schleglernes *Athenæum* betegnedes som en Hovedopgave for romantisk Poesi. I Indledningsbillederne er der steffensk Inspiration. Saaledes som den »gotiske« Kirke her tegner sig for Digterens Filosofi, stod Domkirken i Trondhjem den Gang for Steffens »utydeligt ligesom i Halvmørke«. Trondhjem, som han havde forladt, da han var seks Aar gammel, var bleven et Eventyr i hans Erindring. Ogsaa *Digteren i Lejrelunden*, der vil lukke sig inde en Nat med sin Harpe i Roskilde Kirke, er paavirket af Steffens' Barndomserindringer.

Det er nordiske Digte. I en anden Hovedgruppe af Romancer er det nordiske Emne, mest fra Folkevisen, behandlet i sydlandsk Stil. Det er intet Lune. Det var jo een af Romantikernes Hovedtanker, at Poesien ikke er nationalt begrænset, men universel.

Poesien er ikke Nord og ikke Syd, men Nord *og* Syd. Saaledes var Oehlenschläger selv, Øjnene var en Nordbos, Huden og Haaret en Sydlænders — nogle syntes, han lignede en Jøde. »Sjælen« var nordisk, »Blodet« sydligt. Hans Slægt var efter hans egen Mening af sydtysk Herkomst. Ogsaa i Steffens var der sydlandsk Blod; hans Farmoder var Kreolerinde. De følte sig som Asianere, som det hedder i Prologen til *Aladdin,* det store Syd i Norden, hidkomme for at varme Nordens Kraft med Østens Ild. Stilblandingen i Romancerne viser straks Flaget.

Iøvrigt udmærke disse Digte og et Par andre sig ved at have naturfilosofisk Baggrund. Her er naturligvis Steffens' Indflydelse kraftigst, men paa en ejendommelig Maade. Det dybsindige, lyriske Stykke *Natur-Temperamenter* har til Baggrund den schellingske Ide om Enheden af Aand og Natur og det digteriske Gemyt som en Mikrokosmus. Det fremstiller i sine fire Naturbilleder lige saa mange Former for menneskeligt Sjæleliv, hvormed den unge Digter følte sig fortrolig: *Flegmaens* nordiske Efteraarsgys, *Sangvinitetens* sydlige Foraarsblussen, Aladdinssindet, *Colorens* (en karakteristisk Etymologi, som ikke burde være rettet i Trykfejlslisten) Jordrystelse — et Afbillede af den nærværende Revolution i Digterens og Tidens Udvikling — og *Melankoliens* frugtbare Sommernat, det Sindelag, hvoraf senere Tragedierne opstod. Det udspænder, som Staffeldt vilde sige, hans poetiske Bevidsthed som en Æolsharpe, en Strengeleg for Verdenssjælen. I Romanen *Valravnen* — en romantisk Omarbejdelse, i Ottaverim, af Visen om Germand Gladensvend — kaster Naturbestemtheden, tragisk opfattet som Skæbne, digterisk symboliseret, som Valravnen, en Tordensky sin Skygge ind i det blomstrende Livs Solskin. Oehlenschlägers Erik er ikke mer den gamle Gladensvend.

Men ellers sejrer i disse Naturmyter, som han kalder dem, Aanden gladelig over Naturen. For Steffens var det vel Problemet at fremstille den »i og

med Gud frie Personlighed som Livets og Udviklingens Endemaal«; men denne Personlighed stod ham netop derfor ikke uden for Naturen, men var rodfast i den og delte dens Skæbne: det store Dyr, der har født mig, vil og opsluge mig, sagde han den Gang. Oehlenschläger kommer anderledes let ud over Naturbetagetheden, om han ellers nogensinde personlig har været i den. Han føler sig naivt, »ved Guds Hjælp«, som en fri Aand, der ved Gud! ikke er bange for at træde det store Dyr paa Halen. Allerede nu, under Naturfilosofiens Skygge, er Mennesket i moralsk Frihed hans Poesis Genstand. I *Rosmer Havmand*, der føles som en formelig Tilbagekaldelse af *Valravnen*'s Tankegang, spiller et Par forelskede Menneskebørn uforknyt Naturkolossen paa Næsen. Af Steffens' halvt poetiske, halvt mineralogiske Betagethed af Bjærgnaturen forstod han i al Fald kun ret den første Halvdel og af den endda nærmest kun som Tieck i *Runebjærget* Uhyggen. Oversættelsen af Novalis' *Bjærgmandssang* synes foretagen paa Opfordring. Meget ærligere er *Ellehøjen*, hvor den sjællandske Grønhøj forgæves understøtter Ellepigens Forførelse ved at aabne ham sine naturfilosofiske Indvolde. I *Løveridderen* er der kun stygt inde i Bjærget, Lindormen er et stort og hæsligt Dyr. I *Bjærgtrolden* befrier Menneskesønnen ved Thors Hammer den bjærgtagne Mø og knuser Bjærgnaturens Jætte:

Og se: paa Fjeldet
I Morgenrøde
Ved Sølverkvældet
De elskte smile.
Og armindslynget
Og favnopklynget
De til den landlige
Hytte ile.

Saaledes stiger straks fra Begyndelsen Menneskeparret, Adam og Eva, Svenden og Pigen i *Guldhornene,* ud i Morgenrøden. Under dem breder den

blomstrende Jord, den overvundne »Natur«, sit Brudetæppe.

Af den graa Teori udspringer Livets Træ med sine grønne Blade. Af den schelling-steffenske Historiefilosofi greb Oehlenschläger, ligesom af Naturfilosofien, Blomsten og bar den som et Majløv i sin Hat. Tanken om Oldtiden som Ungdomstiden og Tidens Tilbagevenden til sin guddommelige Begyndelse berusede ham. Den gav hans Ungdom, paa hvis Ret man havde lært ham at tvivle, dens dybe Begrundelse. Den gav ham, som Steffens siger om sin Indflydelse paa ham i det hele, ham selv. Hvad han før havde anet, naar han læste i Ewald, eller da han hørte Kanonerne den anden April, det vidste han nu: Oldtidens Genlyd gav ham hans egen Ungdom tilbage. Hans romantiske Oldtidsdigte er den danske Poesis første Ungdomsdigte.

Guldhornene er det første, et frembrydende Lys i Mørket. Glansen af den attererhvervede Ungdom ses endnu under et Sørgeflor af Nutidens Aandløshed. I de historiske Romancer *Hakon Jarls Død* og *Harald i Offerlunden* overvindes paa begge Steder Guldalderdrømmens argeste Fjende, den filantropiske Lærebog, af den stadigt fornyede Længsel efter »Fantasiens Rige« og »de gamle Guders brogede Vrimmel« (Udtrykket fra *Bruden fra Korinth* om de græske Guder, som Schlegel og Steffens havde overført til den universelle Mytologi, Gudernes Periode): Harald gyser ved sin Drøm, ønsker dog de gamle Tider. Og *Digteren i Lejrelunden* sværmer sorgløst, ubekymret om Dichman og hundrede Mile fra Abraham Kall, mellem Fædrelandets Bøge, om »Jordens barnlige Morgenrøde«.

Ewalds Poesi, som han havde følt som et Efteraar, føles nu som et Foraar. *Den frembrydende Vaar* er skrevet ved Efteraarstid i en svulmende Foraarsfølelse, som *Sangvinitas* i *Natur-Temperamenter*, hvis

Versemaal det benytter. Og ud af den gamle Skolebog, himmelhøjt over Hr. Høysgaard, stiger Horats, Drikkevisens faderlige Velynder, blussende som en Yngling, med en Krans af friske Blomster om sit Hoved. (*Den tillidsfulde* efter *Integer vitae*).

Hvad der er foregaaet, maales paa en enkelt Figur. Fra *Wilhelm Meister* kendte Oehlenschläger for flere Aar siden den poetiske Figur *den gamle Harpespiller*. Den gjorde den Gang vistnok et ossiansk Indtryk paa ham som Kratzenstein Stubs Maleri af Barden. Men den er i al Fald snart bleven opløst af Sentimentaliteten. I Digtet *Harpespilleren* fra 1801 »efter det svenske« er den gamle med Harpen en ynkværdig Olding, baade blind og lam, der sidder og græder over sin Datters Lig og paakalder gode Menneskers Medlidenhed. I *Erik og Roller* kommer han igen. Han slaar underlig vildt paa sin Harpe, hvor de fleste Strenge er sprungne, og synger i Maaneskinnet med dæmpet, skælvende, Stemme. Siden hans Datter er død, vanæret af de vilde Kæmper — et Offer for Oldtidens Barbari — er Jorden ikke længere hans Hjem: han »lever af Maanen og af Stjernerne og af Skyerne«.

I *Digtene* genfindes han atter. Han staar nu med sin Harpe som en Oldtids-Skjald, midt inde i den store Stad udenfor Posthuset (*Harpespilleren ved Posthuset*). Men hvor er han ikke kommen til Kræfter siden sidst! Han er ligesom den befriede Fantasus i Tiecks Digt, som Oehlenschläger paa denne Tid oversatte. Hvor straaler han af Foragt for de nyttige Drog, der med Pengebrevene i Hænderne foragte hans unyttige Klimpreri! Hvor jubler han, da han endelig træffer en brændende Yngling, der har hentet et Brev fra sin elskede og føler sig saa ganske stemt for hans Kvad:

Endnu er Kærlighed til paa Jord,
Med det øvrige ikke den svandt.
Jeg haaber, jeg haaber, min Tro er stor:
Den Tid skal komme tilbage, som randt.

Ja, Kærligheds Gnist saa mild
Skal tænde Oldtidens Guddomsild,
Af det kolde natlige Hav
Skal Solen staa frem af sin Grav.

Velkommen i den røde Morgenstund!

— der er han igen, og nu er Solen oppe. Der staar han med bart Hoved i Morgenvinden paa en Kæmpehøj midt i en Kornmark ved Siden af Kongevejen til Lyngby. Han har ingen Harpe, men en Spillemand staar ved Foden af Højen og spiller til hans Sang. Han er en gammel Gubbe, siger han. Ja, som de gamle Dage, som Fantasus hos Tieck, som Jakob Bøhme hos Novalis:

Bekendt er Minen, men forborgen,
Saa barnlig og dog sælsom nok.
Helt sært et Pust fra Vuggens Morgen
Bevæger Gubbens Sølverlok.

Hør ham synge:

Du skønne blaa!
Du hvælver saa huldt om de grønne Straa
Med Dugperlerne paa,
Hvor Lærkerne slaa,
Hvor Bølgerne gaa,
Hvor de spraglede Kornblomster venligt staa,

Hvor det bølger!

Du lave Høj!
Din Hvælving fjerner fra Lys og Støj,
Din Urne staar
Fra Oldtids Aar
Af Aske fuld
I det dybe Muld,
Ubevægelig den staar,
Til en Gang den store Klokke slaar,

Hvor det svaler!

Den gamle Mand med de unge Øjne, Kornmarken og Kæmpehøjen, Livet og Døden, er Prologen til *St. Hansaftenspil.*

St. Hansaftenspil! det er Blomsten af Naturfilosofien.

Den, som Naturen har forundt at føle dens Harmoni i sig, han bærer en hel uendelig Verden i sit Indre.

Det var Forjættelsen. Opfyldelsen blev: Dyrehavsbakken. I Sandhed, Ordet blev levende og tog Bolig iblandt os.

Oehlenschläger og Steffens lærte til al god Lykke hinanden at kende midt i Kildetiden. De har sikkert været derude sammen og her mere end noget andet Sted atter oplevet deres Barndom. Her havde Steffens gaaet i sin urolige Opvækst og kastet underlige Blikke, halvt trodsige, halvt længselsfulde fra Ensomheden til Mængden, der larmede omkring Bordene. Her havde Drengen Adam siddet, rød og rund, ved Bordet med Flæskeskinken og den drabelige Søsterkage og gjort lange, forundrede Øjne fra Mængden omkring ham ind i Ensomheden, hvor Stammerne stod saa stille, netop fordi der var saa uroligt omkring ham. Den Forskel var der i al Fald den Gang i deres Standpunkt. Og hvad de da havde følt, følte de nu atter sammen.

Det var Øjeblikkets Tant, der gjorde det evigt uforgængelige et kort Besøg, siger Oehlenschläger. Dette grønne Teater var Livets romantiske Skueplads, de to Verdener og Spillet imellem dem. Det var Dobbeltspillet i *Don Quixote* paa en shakespearesk Skovscene, Alfedans omkring en Haandværkerkomedie. Det var en hel uendelig Verden i en Nøddeskal.

Gud ved, om Steffens endnu tænkte paa sit Epos om Alt! Der blev nok ingen Poesi af *den* Filosofi. *Her* var Troja, og dette var Begyndelsen til første Sang af Iliaden:

DYREHAVEN.

MØDENDE KOR AF ALT:

Allons! Allons! Courage! Courage! Courage!
Skønne Rariteter, Løjer og Spas — —

— — unge Piger, gamle Jøder, Borgere, Gøglere, hvide Telte, grønne Træer, blaa Himmel: en hel uendelig Verden bar han, naar han lukkede sine Øjne, i det Indre.

At føle dens Harmoni! Goethe havde intet saadant følt, da han skrev *Markedet i Plundersweilern*, der sammen med Tiecks *Zerbino* var Oehlenschlägers Forbillede til St. Hansaftenspillet. Det var et mødende Kor af alt, intet mere. Men det var muligt at give mere. Han følte selv mere derved. Endnu sad han, som han sad som Dreng, midt i Trængselen — han »havde altid Længsel efter saadan en Trængsel« — og stirrede ind i Ensomheden. Han hørte Stemmerne omkring sig slaa sammen, saa de lød som een Stemme, og til sidst hørte han den alene.

O, du evige Natur!
Inden jeg favnes af den sorte Mur,
Lad mig skue dig!
Du oplue mig!
Din uendelige Harpe saa huld,
Med de liflige Strenge
Af Havets Sølv og af Solens Guld,
I mit Hjærte trænge
Med sin Harmoni,
Med sin søde Sympati!

Det er Naturbetagethed — som den Dag, da han var gaaet hjemmefra ud ad Lyngbyvejen og først vaagnede til Bevidsthed om, hvor han var, i en Kornmark ved Gentofte. Men ikke af den vegetative Slags — som i Slutningen af det attende eller nittende Aarhundrede. Det er en svulmende Livsfølelses vældige Aktivitet, hvori Aanden favner Naturen.

Fra denne Følelse kommer Harmonien i St. Hansaftenspillet, der begynder i Larmen og ender i Ensomheden. Elskov er dens Organ. I Udviklingen af Elskovsforholdet i Stykket maaler man dens stigende Rytme.

Det begynder ganske spinkelt. Situationen er den bekendte. De to unge Mennesker maa ikke faa hinanden, fordi han — en venlig Afveksling! — er over hendes Stand. *En grusom Skæbne, kold som Jærn, sit Gitter imellem tvende unge Hjerter trænger* — Gitteret er ganske tydeligt af Hegersk Fabrik. Den unge Pige græder, saa hun er ganske rødøjet.

Saa skinner Solen. Da Maria aabner sit Vindu, hopper Spurvene paa Taget. Lærken slaar paa Volden. Himlen er sølvblaa. Hun ved, der skal møde hende noget glædeligt. Lærken siger det, Solen siger det, Aanden i Naturen, den Helligaand, som hun siger, har sagt hende det. Det er Lykkefølelsen, den indvortes Overbevisning, hed det, at det, der vaagner i det enkelte Menneske, vil som ved en forudstemt Harmoni træffe sammen med gunstige Omstændigheder, man ikke kan beregne. Det er Bebudelsen, *Maria.*

I Skoven ser man dem kun lidt imellem Mængden. Men meget af, hvad man ser, ser man med deres Øjne. For dem springer Kilden i Skyggen, langt fra Kvalmen og Larmen; for Elskovsblusset paa hendes Kinder gaar Glansen af den borgerlige Komedie; for ham viser Manden med Perspektivkassen sine Billeder, ligesom Harpespilleren synger ved Posthuset for den forelskede Yngling, og peger paa den straalende Top, — poetisk at forstaa, naturligvis ikke patriotisk: Blomstertiden, Oldtidens Guddomsild, Kærlighed og Fantasi — hvorfra vi er sjunken og atter skal op; imod dem rækker den gamle Spillemand, Harpespilleren i sin oprindelige Skikkelse — thi han er endnu med som blind Passager, skønt Oehlenschläger i *Idyllen* gør Løjer med hans defekte Violin — sin Hat ud, og Maria giver ham, som Christiane i hendes Sted vilde gjort, hele Børsen. Mod den gamle Mand er *de* lykkelige. Det er altsammen Beredelsen.

Saa forstummer lidt efter lidt Larmen, og de blive alene i Ensomheden. Det var denne Overgang, Oehlenschläger havde følt, naar han en Vinteraften fulgte Christiane hjem fra Bakkehuslystigheden, og de stod stille paa Kærlighedsstien og sukkede og hørte det ogsaa sukke under Isen paa Søen. I Idyllen *Juleaftenen* fra 1801 havde han skildret denne Stemning: efter et muntert Selskab staa de to elskende alene i Vinternatten:

Himlen hvælvede sig saa helligt over vor Isse. —
Stormen hylede kold om vore blussende Kinder;
Men vi mærkte det ej.

Mere er der ikke, for der var ikke mere at sige om den Ting den Gang.

Men i *St. Hansaftenspillet* er der meget mere. Her er Sukket, som i Brevet og Idyllen var den hele Poesi, blot et Præludium — Harpeslag, Nattevind, Maanen skinner, og Skoven staar som en Kirke — til et mystisk Bryllup. Idet de to omfavne hinanden, lyder nu fra Himmel og Jord og deres egne Hjerter en Hymne, et mødende Kor af alt, et brusende Vejr, der giver Natten Mæle:

Tryllende Harmoni
I midnatsdunkle Jord!
Salige Sympati!
Hellige Poesi
Uden Ord!
Samsmæltning af Lund og Sø
Og Stjerner og omslynget Yngling og Mø!
Favn mod Favn
Tolker hele Naturen Kærligheds Navn.

Egen suser, St. Hansormen brænder, Døden rasler over Kirkemuren, Sankt Kirsten besøger sin Kilde.

Dette er naturligvis Elskov, men det er udvidet Elskov. Det er Sjælen i Filosofiens uskrevne Epos, som Poesien har grebet og tvunget til at tale. Kærlighed, sagde Steffens paa sine Forelæsninger, er alle Blomsters guddommeligste Blomst, Amors og Psykes evige Kys, den produktive Aktivitets sande Apoteose.

O Maria! Dejligt bølger dit lange Haar og lokker den tungsindige Harpeslager. Men i det Øjeblik, du fylder hans Favn og han fornemmer sin Manddom, er du Psyke, en Kvinde, der overskygges af Guden. I ham svulmer en overmægtig Livsfølelse, en usigelig Skaberevne. Over hans Hoved bruser Nordens Vemod, ved hans Fod brænder Sydens Ild, han vil forene dem; i det fjerne skrider Døden, han vil besejre den; nær ved blinker Livets Kilde, han vil til-

bede den. Han bærer en hel uendelig Verden i sit Indre og føler dens Harmoni.

Du føler kun ham, Adam, du holder i dine Arme. Stjernerne blinke ned i dine Øjnes dybe Straalebrønde, men de maale ikke Dybet af din Kærlighed.

Christiane Heger begyndte at frygte. Det var jo allerede nu, som om hun saa ham vokse i sine Arme. Vilde han vokse ud af dem til sidst? I de blide Øjne, der havde spejlet sig i hendes, var der kommet et Glimt, hun ikke forstod. Roller var ikke mere den samme.

Men mest frygtede hun for den anden, Rollers kække Broder, Vildmanden, Vilhelm, som han kaldte sig. Før havde hun ikke frygtet. Naar de havde skændtes, havde han rakt hende Haanden igen til Forsoning; naar han havde larmet paa Bakkehuset, blev han stille paa Hjemvejen. Hun havde behersket ham. Kunde hun det mere?

I de lyriske Stykker i *Digtene*, som han sendte hende til Julegave, kendte hun endnu i Vilhelm og Ludvig sin Erik og Roller, der syntes to og dog var den samme, naar hun lagde dem ved sit Hjerte. Men i St. Hansaftenspillet, hvor Ludvig i Sommernatten syntes større, end hun før havde set ham, var ogsaa Vilhelm vokset.

Tilsyneladende er han her slet ingen Ting, ikke engang Student som i *Vilhelm og Blomsterne*. Han er blot *et ungt Menneske*. Men det er han til Gengæld saa grundigt, saa hensynsløst, saa ganske uden Tanke for noget andet mellem Himmel og Jord, at Christiane blev helt underlig ved det.

Han er smuk og har brændende Øjne som den unge Apollo i Digtet. Men han staar ikke mere Skoleret. Han er ganske tydeligt Bakkehusets sortlokkede Yndling, men hvor skulde de finde ham? Udbrudt af Bakkehuset, paa Dyrehavsbakken, hvor ingen ung Pige af god Familie gerne satte sine Fødder, mellem

Gøglere og Piger af den tarvelige Klasse — der var endogsaa Skøger derude! Hvad vilde Rahbek sige til denne Vilhelm, der saa uforbeholdent applauderer Linedanserens Uforskammetheder. Gud bedre det! var det ikke, som om hun saa sin Adagio selv producere sig som fri Kunstner over Hovederne paa Borgerskabet:

> Det er ikke Løjer,
> Som Jer fornøjer;
> Det er Mod,
> Stærke Muskler og luende Blod,
> Dristighed og Foragt.
> Hejsa, hopsa! uforsagt!

Hun kendte nok hans hede Temperament. Bare han vilde spare lidt paa Modet! Han havde ikke mere nogen Agtelse for Rahbek, sagde han. Hun kunde rigtignok mærke det, saadan som han huggede løs til højre og venstre mellem alt, hvad der var *ham* kært, ja ramte ham selv. I den »fortrolige« Kritikers Figur genkendte hun til sin Forfærdelse Svogeren og Svogerskabsaanden. Hvad vilde Kamma sige om dette og om de forskrækkeligt morsomme Parodier paa Thaarup og især paa den gravitetiske Guldberg, som hun nylig havde haft stort Besvær med at forlige med den hidsige Adam — hele denne løsslupne Kommers, som hun rigtignok selv havde været med til af et oprigtigt Hjerte i sin egen Stue. Men her, i fuld Offentlighed, gøre hendes Stue til en Dyrehavsbakke?!

Hvad skulde hun selv sige om dette unge Menneske? Hun kunde ikke ret lide at se ham der i Vrimmelen mellem Jomfrubarme og nøgne Arme. Hun holdt ikke af denne Elskov, der var blot Higen, uden Tanke om Maalet. Dette Op-og-ned i Gyngesangen, det var som to hvide Sommerfugle, der legede. Nej, hun kunde ikke lide at se det. Var det saa endda hendes egen hvide Kjole, han rendte efter.

Her var atter noget i hans Øjne, der var hende fremmed. Hun holdt ikke af dette brændende Blik.

Hvad hjalp det hende, at Ludvig førte Maria fra den romantiske Højde tilbage til den elegiske Idyl, at *Kærlighedens Genius* talte saa smukt, saa ganske ud af hans ømme, elskende Hjerte som i Brevet fra i Foraaret om en Ø i Havet, et Arkadien paa Højde af Strandmøllen, hvor de skulde leve og nyde Saligheden, naar Vilhelms Øjne blev ved at brænde paa hende med sine umulige Begæringer:

Lutter Glød,
Levende, bevægelig Glød,
Et Øjeblik mellem Fødsel og Død.

Det var et Feberkys, som i *Oldingen ved Werthers Grav:* et helt Liv for at skælve et Øjeblik i Lidenskab som Døgnfluen, naar den parres. Hvor kunde hun vente, at han med saadanne Tanker skulde kunne sidde roligt i hendes Stue og se hende husligt taalmodig væve sine Brudelagener.

Han sad der jo ikke mere. Hun maatte i denne Tid lære at vente forgæves. En Aften i Julen kom han ikke, en anden ikke heller. Det var Nytaarsaften 1802. Han havde ikke troet, den betydede noget i det hegerske Hus, hendes Fader var »saa upoetisk«. Det var ikke blot det, at han mente at maatte være Adjudant hos den gode Mo'er Koren fra Trondhjem og hendes yndige lille Sara, der var paa Besøg hos Mad. Møller paa Vestergade. Det var værre, han var det hos en anden.

»Næst dig er jeg nær ved at holde mest af Steffens af alle Mennesker paa Jorden.« Hun maatte vel tro det.

Steffens og Oehlenschläger begyndte jo allerede at regnes til Københavns Mærkværdigheder. De havde ligesom afløst Guldhornene. Paa Gaden pegede man med Fingre paa *Genierne.* En foreslog i Spøg, de skulde lade sig male og hænge uden for Huset i Alleen, hvor de boede, ligesom de vilde Dyr paa Vesterbro. De fleste var alvorligt forargede.

Steffens var kommen for at vække Forargelse og nægtede sig intet. I sine Erindringer fortæller han noget derom. Da Hertugen af Augustenborg ved Audiensen hentydede til, hvad Nicolai havde skrevet imod ham, var han dristig nok til at svare, at han ikke kendte nogen Filosof eller Naturforsker af dette Navn. — Boghandler Nicolai angreb i det *Nye almindelige tyske Bibliotek* Romantikerne og havde omtalt Steffens som et ungt ubetydeligt Menneske af en overordentlig Indbildskhed. — Ved en Middag hos Schimmelmann, der var hans Velynder, refererede han ironisk et Forslag til Menneskeslægtens Forbedring: at, da al Ulykken i Verden kom af, at nogle Mennesker var for kloge og andre for dumme, burde det være Bestræbelsen at hæve de sidste og nedtrykke de første. En højtstaaende Herre, der havde Indflydelse paa hans Skæbne, fandt med overlegen Hentydning Forslaget heldigt. Det er i al Fald klart, sagde Steffens, paa hvilken Side Fordelen vilde være. — En velhavende Borger, der ikke var uden litterære Interesser, henvendte sig til ham om et Kursus i den nye Filosofi, som han hørte saa megen Tale om. Steffens gjorde ham opmærksom paa, at Prisen vilde komme til at staa i omvendt Forhold til Forstaaelsen, og bad ham derfor vel betænke sig.

Hans Paradokser løb Byen rundt, forstærkede af hans Disciple, forvrængede af hans Modstandere. National Uvilje mod *den tyske Doktor* og hans halvtyske Sprog virkede kraftigt med. Han havde en Gang beklaget, at man ikke kunde udtrykke det Begreb *at tænke (das Denken)* paa det danske Sprog. Det fortaltes i Byen, at *Dr.* Steffens havde erklæret, at det var umuligt at tænke paa Dansk.

Mest forargede dog vistnok, hvad hverken Steffens eller Oehlenschläger har fortalt. I Sanders polemiske Komedie *Hospitalet* fra 1805, der er den gamle Skoles Svar paa Steffens' Forelæsninger og St. Hansaftenspillet, optræder ikke blot en Naturfilosof, der endogsaa ved biografiske Træk har Hentydning til Stef-

fens; som med en »guddommelig Grovhed« hæver sig over »den gemene Natur« og »det gemene Viden«; som har et varmt Hoved og et koldt Hjerte; som slet ikke interesserer sig for Filosofiens praktiske Formaal, at forædle Menneskeheden; som tvivler om Sjælens Udødelighed o. s. v. Men her er tillige en moderne Don Quixote, Hr. von Tordenørn, en stor Nar, der er bleven gal af at læse Røverromaner og søger Eventyr. Det frie Røverliv, siger han, er det Element, der føder store Sjæle. Og Filosoffen sekunderer: O mit fattige Fædreland! Du er ikke bestemt til at frembringe andet end i det højeste en Mestertyv. — Disse Ord er vistnok blevne sagte af — i al Fald tillagte — den tyske Doktor.

I Oehlenschlägers Roman *Øen i Sydhavet* udvikler den farende Student Seifart, der ganske tydeligt er dannet efter Steffens' Model, Røverlivets Poesi:

Eventyrlysten, den ædle vagabundiske Drift, er den egentlige Drivkraft i Verdenshistorien. Argonauterne og Odin og Aserne, »Asianerne«, var krasse Burscher og Eventyrere i den store Stil. Hvilket Gaudium at lande med alle de lystige Kammerater i smaa Skibe paa fremmede Kyster og indføre en ny Levemaade! Da de satte Bo, kom Filisteriet. Imod dette maa enhver dygtig Karl kæmpe alene for Kampens Skyld, for at sætte Massen i Bevægelse. Vor Herre sørger altid for sine og mager det bestandig saaledes, at den herkuliske, eventyrlige Samson igen afsvier de jordrodende Filistere Sæden med deres egne Rævesvanse og indslaar dem Grødskallen med deres egne Asenkæfter. Dette er den fortsatte Protestantismes sande Aand og Kerne.

Af den Karakteristik, som Oehlenschläger senere i et Privatbrev har givet af sin Ven, kan man se, at omtrent saaledes har han den Gang uden for Katedret i et Privatauditorium, naar han var vel oplagt, kunnet tale om det frie, romantiske Liv, »som ej Jordlænker binde«, og det eviges Generobring paa Jorden.

Hvad Slags Gaudium de to herkuliske Genier har bedrevet i Filisterlejren og uden for dens Volde, er ikke godt at vide; begges *Erindringer* tie ganske. Amor og Bakkus, som dyrkes i stor Stil af Seifart og hans Kammerater, har vel ikke ganske manglet. Med Opvartningspigerne hos Carlsens i Alleen havde Oehlenschläger, efter en meget tydelig Opgivelse i Brøndsteds Dagbog, et fortroligt Bekendtskab. I et Brev til Kamma Rahbek fra 1806 hentydes der, som til en bekendt Situation, til den Scene, da Steffens faldt Poul Richter (Værten paa Kongens Nytorv) om Halsen »den Nat, da vi forraadte hans unge Brud i Røverkuglen zwischen lauter vermummte Personen«. Steffens var forlovet med Hanna Reichardt i Halle.

Seifart, hedder det, drak gerne og hyppig saa megen Vin, at han blev begejstret; men han var aldrig beskænket. Da Steffens kom til Halle, gik Rygtet mellem Professorerne, at han brugte stærke Drikke til at ophidse Aanden. Jeg har undertiden, skrev Oehlenschläger til sin Hustru i 1817, drukket mig en Rus med fuldt Overlæg for at blive fuld — jeg mener da for en tretten, fjorten Aar siden. I *St. Hansaftenspil* er den skikkelige Drikkevise i de unge Menneskers Sang fra Teltet bleven en begejstret Dityrambe.

Steffens var i det hele lystig. Oehlenschläger, der har glemt saa meget, husker godt »hans muntre Vittighed«. Han, der havde prøvet saa mange Eventyr og stadig levede fra Haanden i Munden, elskede endnu stadig, som han forsigtigt siger i *Erindringerne,* et vist hensynsløst *(unbefangenes)* Ungdomsliv. I Norsk Selskab, hvor man satte mindre Pris paa hans filosofiske Forelæsninger, var han længe en beundret Fornøjelsesmester. Naar *Dr.* Steffens havde afført sig den filosofiske Kappe, stod der bare en Henrich tilbage. Man kaldte ham Holbergs Henrik. Paa et Ungdomsbillede af Lorentzen (Stik af Clemens) ligner han ham ogsaa: spillende Øjne, lang Næse og store Gavtyve-Streger om Munden; paa en Tegning fra hans gamle Alder (af Gertner) ligner han,

med Tugt at melde, Jesper Oldfuks. Hans seifartske Filosofi kaldte Oehlenschläger *Filu*-sofien, selv underskrev han sig spøgende: Henrich Steffens, Philo*sophux*.

Det morede ham at spille Komedie. I Tyskland havde han en Gang ved en Privatkomedie, hvorved Goethe var Tilskuer, morsomt parodieret Oplysningsprædikanternes Frase. I København spillede han Holberg med Oehlenschläger. Da vi ikke kan blive Røvere, siger Seifart, vil vi være Komedianter. Det er et mageligt Middel til at sætte os i enhver Tilstand, vi lyster, uden at fortsætte Tingen længer, end vi selv har Lyst. — Det er ægte romantisk. I Komediespillet hæver man sig ironisk over sin egen Tilstand og beler den. *Jacob v. Tybo* spilledes maaske naivt, men *Erasmus Montanus* ironisk. Den blev formelig omdigtet efter den foreliggende Situation og opført første Pinsedag 1803 hos Mad. Møller paa Vestergade. Steffens var Erasmus, Oehlenschläger Per Degn — som i Drejers Klub.

Blandt Tilskuerne var Kamma Rahbek. Mon *hun* var ganske uden Andel i den høje Ironi, der den Aften saa uegennyttigt besjælede de to Helte?

Steffens og Oehlenschläger kom stadig paa Bakkehuset. Det var et underligt Væsen. En Lap Papir, bemalet af Oehlenschläger under Aftenpassiaren, giver et Øjebliksbillede af Situationen. Der staar med store festlige Sving: *Henrich Steffens. Ludvig Tieck. Adam Oehlenschläger*. Derimellem lyder Rahbeks Stemme fra Dybden: Min Ven, Henrich Steffens! skal du ikke have en Snaps endnu? Til sidst en oehlenschlägersk Improvisation:

Ak Gud, hvor Verden er elendig!
Rundt om ser det kun traurigt ud.
Min Ven Hr. *Henrich* og St. *Knud*
Bevidner det her egenhændig — —

Den ene dømmer man Dyd og Ære fra, den anden har ingen Penge:

Selv jeg, hvis Stilling ej er bedst,
Har det for Resten ej *bon-bon*,
Fortuna ej med mig vil bole.
Ej er betalt min gule Vest,
Ej mine Sommerpantalons,
Ja, ej engang min brune Kjole.

Men naar det skulde gaa løs paa Disputten, tav Rahbek bomstille som en fornaglet Kanon og saa ud ad Vinduet, som om han ventede Forstærkning fra Amager. Ogsaa Kamma bar Respekt for Steffens' Filosofi; men saa saare Henrik lettede paa Kappen, var hun ham med Liv og Sjæl en beredvillig Pernille. »Da kunde ingen Murat hurtigere og taprere hugge ind med sit Kavalleri, end hun med sine letbevingede Vittigheder faldt os i Flanken og anrettede et forfærdeligt Blodbad i alle vore Paastande, hvortil vi selv hjalp hende med høj Latter, naar Ævred een Gang var opgivet«.

Det vil sige: paa Bakkehuset fik ikke blot Steffens' ophedede Selvtillid en nødvendig Afsvaling, som ingen anden end Kamma, ikke engang Sophie Ørsted, kunde give den — hvilken Forfriskelse blot i hans Bakkehusnavn: *Kejseren, Kejser gale Frederik*, efter en bekendt københavnsk Original, en Matros, der havde Højhedsvanvid! Den stortyske Filisteræder opgav Ævred som en god dansk Skælmsmester. Den guddommelige Grovhed blev yndigt fordansket. Bakkehustonen, disse danske Spilopper, hvor man hundrede Mile fra den nærmeste Bitterhed i Hjertet gør Nar af hele Verden, sig selv iberegnet, bevaredes for den nye danske Poesi.

Denne københavnske Lystighed, der fra Nattesværmeriet i Dyrehaven vender støjende tilbage til Bakkehuset, er en Grundtone i Oehlenschlägers Romantik. Det Liv, der hidtil havde larmet som Barnet i et Legeværelse i Kammas Stue, brød frem i Litteraturen og tvivlede ikke mere om sin Ret til at røre

sig. Det var jo Lyden af Tidsalderens højeste Liv: Barndomstidens Generhvervelse, den frembrydende Vaar.

Sommerpoesien fra 1803, da Oehlenschläger boede med Steffens i Frederiksberg Alle, er Ungdom og Galskab; det unge Menneske fra St. Hansaftenspillet er Helten.

Forspillet er Bearbejdelsen af *Sovedrikken*. I en Boglade havde Weyse faaet fat paa den tyske Original af C. F. Bretzner. Afvekslingen af komiske og erotiske Partier tiltalte hans beslægtede Natur, og han begyndte at komponere. Men den tarvelige Tekst var ham hverken lystig eller orelsket nok. Han bad derfor Oehlenschläger, som han kendte tilstrækkeligt i begge Egenskaber, om at omarbejde den. Oehlenschlägers Bearbejdelse er blot for nogle af Sangenes Vedkommende en Oversættelse, Dialogen er fuldkommen frit behandlet. Paa Bretzners Grund var godt at bygge, siger han. Han byggede egentlig ikke, men opslog blot paa den anviste Grund, let og hurtigt, et Telt til flygtigt Sommerlæ for sig og sin Muse.

Elskeren i Stykket, den unge Advokat, er praktisk Romantiker. Efter Sangen:

Amor, Bakkus! synk herned!

raaber han begejstret:

Bravo! saadan skal det være: Druer og Roser! Amor og Bakkus, Favn mod Favn, slynget broderlig om hinanden i Purpurglans! Anakreons Skaal og enhver smuk Pigestemmes, som bringer en Efterklang af de tabte Toner tilbage til Jorden.

Han har sikkert mere Glæde af Efterklangen, end han vilde have haft af Originalen. *Aarsagen jeg at nævne ved* o. s. v. Oehlenschläger maatte i al Fald nøjes med at oversætte Propertses Elegi om Amor og Novalis' Sang om Vinguden.

Hans Ven, den unge Jæger, er endnu et Par Streger mere til den Side. Han er Kæreste med den kække Rose, men kysser ellers alle smukke unge Piger uden Forskel og er Nar nok til at forlibe sig i kønne

Koner. Han er ordentlig distræt af lutter Fyrighed, ligesom Einar i *Hakon Jarl* og som Adam selv i denne Tid. Hans megen Ungdom gør ham rasende.

Stemningsbaggrunden for dette raske, romantiske Liv er den poetiske *Møllervise:*

Rask er Vandmøllerens Liv,
Hans Arbejd er Tidsfordriv.
Andre Folk lever evig ens:
Om Morgenen tidlig til Bens,
Om Aftenen tidlig i Seng,
Alt efter gamle Slæng.
Ej saa med os:
Fortrolige med den styrtende Fos
Vi efter dens Luner os rette
Og drikker og spiser os mætte.
Tit om Dagen vi hvile kan,
Tit ved Midnat vi maa opstaa,
Som Vandet behager at gaa.
Vi lystre alene det mægtige Vand.
Sløvende Vaner vi aldrig har tjent,
Men et kækt Element . . .

Da Oehlenschläger var meget ung og skrev kotzebueske Stykker i Pundevis, havde Laurids Kruse drillet ham med at kalde hans Fabrik for Vandmøllen og, hver Gang de saas, spørge ham, om Vandmøllen havde malet igen.

Nej, men nu skulde den til det.

Umiddelbart efter *Sovedrikken* fulgte *Freias Alter*, den unge danske Romantiks gevaldigste Skælmsstykke.

Over for den poetiske Ungdom og Galskab stod allerede i *Sovedrikken* den gamle Prosa under Vaaben i gigantiske Karikaturer. Brausse og Saft er i Bretzners Original blot grimme, gamle Mænd uden fremtrædende komisk Farve. Hos Oehlenschläger er de ladede med elementær Komik. Eller rettere: de er selve de komiske *Natur-Temperamenter: Color*, en Tordenbulderbasse; *Flegma*, en Jætte-Æder.

Oehlenschläger havde følt sig stærkt tiltalt af den fantastiske Humor hos Shakespeare. I Mercutios Vid

i *Romeo og Julie* genfandt han sit eget. Paa denne Maade skulde Filistrene behandles. Det var fede Okser for »den højeste og bedste romantiske Gud *Cachinnus,* Skoggeren«, som Fr. Schlegel sagde. Det var deres Bestemmelse, de havde ingen anden.

Paa denne Maade behandlede han i disse Aar i et Par Digte, han først langt senere lod trykke, en Gang han manglede Stof til sin *Prometheus,* et Par af sine gode Venner, Ole Mynster og Hørkræmmer Ebbesen paa Vestergade. Her er et Stykke af Kræmmeren:

Parykken bandt han fast med Kramper,
Hans Øjne, naar de luktes op,
Var lig to smaa Menage-Lamper,
Som svømmer i en Oliekop.

Ærværdighed var i hans Miner,
At se hans høje Smil var Lyst,
Hans Hages laskede Gardiner
Nedbølged paa hans ømme Bryst.

Den gode Gud han daglig loved
For dagligt Sul og dagligt Brød.
Hans Mave var et Oksehoved,
Hans Oksehoved var en Grød — —

Til fælles havde han med flere,
Som leve her i Byen rundt:
Han tav, men tænkte desto mere,
Og hvad han talte, det var *sundt.*

Kort sagt: den hele Mand var ganske,
Som man dem bruger her til Lands.
Gid silde Dødens Le forvanske
Ham Maven med den sunde Sans.

Saaledes slagtes ogsaa i *Øen i Sydhavet* en Filister og dyppes i sit eget Fedt:

Hvor længe, vedblev Seifart, vil da endnu denne selvbevægelige Madspand, denne *vis mortua* fylde sine Lunger med Luft, sin Mave med Æde og sin Hjerne med Dunster?

Jeg har beregnet hans Nativitet, svarede jeg, og finder, at han vil faa et lunarisk Endeligt .... Hans egentlige Jeg, hans Skødebarn (jeg kalder hans Mave saa, fordi han altid sidder med den paa Skødet) er, som du ved, ikke Maanen ulig i

Rundhed, Størrelse og Gustenhed. Som Yngling paa sytten Aar, da han endnu havde sin Uskyld, var han rank som en Jomfru; siden har han daglig været frugtsommelig med Fedt og Tælle; indtil nu, da han for faa Dage siden fyldte sit halvtredsindstyvende Aar. Som nu hans Omfang behøvede fireogtredive Aar for at kulminere, vil han behøve en lige saa lang Tid, før han atter indtræder i den forrige Skønhedslinie. Og saaledes vil da denne Karl, med Flæskekringlen om Livet og Blyringen om Øjnene, der ogsaa gerne aad sine egne Børn, hvis han havde nogle, behøve endnu længere Tid end Planeten Saturnus for at fuldende sin Ellipse fra Kroen til Benhuset.

Saaledes var Stilen. Saaledes er ogsaa Saft i *Sovedrikken* dannet: en bevægelig Madspand — — et forfaldent Spisekammer — — et kødædende Dyr — — en Kannibal eller Kaliban — Oehlenschläger havde læst *Stormen* i Tiecks Bearbejdelse. Han hører til de stille Ædere, som »med en ualmindelig Appetit forbinder en ualmindelig Moralitet«, en Menighed, som i hine det materielle Velværes allerfedeste Dage var særdeles udbredt. Denne Smøralder skulde Guldalderen smelte.

Men der var andre Jætter, der spærrede ham Vejen. Imod Oehlenschlägers unge Poesi stod ikke blot det latterlige Filisterium, som i Madam Møllers Farvelade brød sig mod hans Sol i Regnbuefarver og opløstes i et Intet. Saaledes er Skolemesteren i *Freias Alter* et Luftsyn af Hr. Kjærumgaard i Farveladen, hvis Skikkelse Oehlenschläger havde paataget sig i *Erasmus Montanus,* hvis Else-Sprog han ofte benytter i sine Breve (*Marens Nærværelse foraarsager Brevets Overleverelse o. s. v.*), og som han jo allerede havde behandlet i sin første Bakkehuskomedie uden endnu at kunne lette ham fra Jorden. Til disse Jætter behøvedes ingen Thor med Hammer. En Latter kunde sætte dem paa deres Rumpe.

Men imod ham strittede Levningerne af det 18. Aarhundredes dygtige Prosa. Offentlig lod de sig lidet mærke. Samsøe var død, P. A. Heiberg forvist, Baggesen bortrejst, Rahbek tavs, da Steffens grasserede. Men i de *Lærde Efterretninger* skrev

Præsten Pavels en forstandig Recension af Oehlenschlägers Digte. Ogsaa denne hæderlige Prosa maatte bekæmpes — den nye Sol taalte intet Graavejr. I *Svaret paa Pavels' Recension* triner Oehlenschläger frem imod den som en ung Apollo, »med Brudgomsskridt og Bue«. I *Sovedrikken* er Vandmølleren, Møller og Poet i een Person, Udtryk for det 18. Aarhundredes blodløse, blegfede Velfærds- og Velvære-Poesi. Der sigtes i hans Replikker til Pavels' Recension og en Parodi i *Dagen* paa den blodige Romance *Eventyret i den fremmede Stad*: Dette Blod, dette evige Blod, som de søler sig i i eet væk, fordærver Gemyttet og gør os haardhjertede mod vore Medmenneskers Jammerlighed. — Dette er ogsaa i *Hospitalet* en Hovedindvending mod den romantiske Fantasis Blodgilde.

Men nærmest den unge Digter, uden for hans Dør, som Forposter, men med en Hær i Ryggen, stod endnu et Par af den undergaaende Stenverdens frygteligste Skikkelser: to vrede Fædre. De havde skræmmet ham før, nu lo han.

Hvor var »Paale« morsom, paa denne Maade betragtet. Egentlig var det nok Kamma, der havde lært ham at se sin Fader fra den Side. Saa snart »Kastellanen« var kommen inden for Bakkehusets Dør og med et fuldkommen alvorligt Ansigt begyndte med sit: »Hvad du ser ilde ud, Barn! Det er snavs fat med dig, Barn! Bare du inte faar Vattersot som Degnens Kone!« og Kamma, som »det forbandede Menneske«, hun var, havde givet Svar paa Tiltale, var der ingen Ende paa Løjerne: Kammas Lokken og gamle Oehlenschlägers Hoppen, hans Latter, hans utrolige Sprogvendinger, hans fantasifulde Lignelser, dristige Citater, forkerte Fremmedord og, naar han blev vred, hans overdaadige Eder. Folk, der saa ham første Gang, vidste ikke ret, om det var af Vittighed eller Taabelighed, han talte. Det var Vrøvl, syntes de, men af en underlig Slags, tilsyneladende helt naivt, men i Grunden maaske halvt ironisk.

Allerede i Brausse i *Sovedrikken* er der adskilligt af gamle Oehlenschlägers Underlighed: hans Citater (*O animal Brutus* o. s. v.) og hans baade animalske og brutale Hidsighed. Og i *Freias Alter* vrøvler den gamle Bilbo fantastisk, med halv Bevidsthed, som Kastellanen. Forholdet mellem Fader og Søn i Komedien:

Forbandede Satans Dreng! Er det ikke nok, at jeg i tre Aar har maattet sende dig Penge, uden at du har takket mig derfor een eneste Gang — — du Hedning! du Renegat! du Mahomedaner! du .... du .... du!

Min Fader! Ivre Dem ikke. Hvordan har De levet saa længe?

Levet? Som et Bæst! Som en ulykkelig Mand. Ivre mig ikke? Jo, Fanden opsige mig Huldskab og Troskab! om jeg ikke vil; jeg vil ivre mig en Galdefeber paa Halsen, du Landstryger! du Døgenicht, du .... du .... du .... Kunstner!

er den komiske Frigørelse fra den bedrøvelige Virkelighed. Gamle Oehlenschläger havde jo allerede tidligere overladt Sønnen til sig selv, og det var ikke blevet bedre, da han var bleven Renegat eller Romantiker, hvad de kaldte det, og lagde sig ud med alle Mennesker. I Komedien tænker Bilbo til sidst paa at svale sin Hede ved at gifte sig med en Enke af moden Alder og sat Karakter. Efter en Antydning i et Brev fra Kamma synes gamle Oehlenschläger, der var en kraftig Mand i Midten af Halvtredserne, i disse Aar at have tænkt paa at forny sin Mønt paa samme Maade.

Mod gamle Heger, som heller ikke i denne Tid viste Oehlenschläger det mildeste Ansigt, og som af hans romantiske Poesier mest interesserede sig for Bindet, har Renegatens Bakkehuskommers næppe vovet at binde an. Han var af en haardere Sten, end denne Ild kunde smelte. Med Christianes Fader har Svigerfaderen i *Freias Alter*, Oberst Hjelm, den godmodige Bulderbasse, en maadeholden komisk Figur og et regelmæssigt Avancement fra Majoren i *Frierne*, ikke andet til fælles end Situationen over for Sviger-

sønnen og den opfarende Lunefuldhed, som Oehlenschläger tillægger sin Svigerfader.

Oberst Hjelm er en retskaffen Prosaist fra Tiden før *Guldhornene*. Han samler paa Antikviteter som Rasmus Nyerup. For ham som for de andre prosaiske Personer i Stykket er *Freias Alter* en ærværdig Kuriositet ligesom Guldhornene; for de unge er det Poesi.

Den Scene, hvor Guilielmo træffer de arme Krabater, der i Sommernatten er faret vild paa »Offerstedet«, stive af Rædsel, ligesom forstenede Karikaturer, har symbolsk Betydning. Han alene er fortrolig med Stedets Poesi. Han ved jo, at Alteret er hans egen Opfindelse. Da han kom til denne dejlige Bøgelund, hvor han syntes at høre den nordiske Genius hvisle i Bladene og fortælle gamle Eventyr, og saa den gamle Sten under den grønne Hvælving, forekom den ham ret som et Alter for Kærligheden. Saa huggede han Navnet *Freya* med gammeldags Bogstaver deri og fyldte dem med Jord, at det kunde se bravt gammelt ud.

Titelen *Freias Alter* er da en skælmsk Hieroglyf, som Steffens vilde sige, et fromt Bedrag. Den betyder Ungdom, Elskov, Fantasi, Oldtiden i Nutiden:

Se Tiden gaar tilbage,
Naar Løvet springer frem.
De unge gamle Dage
Staa op af mørke Hjem.

Det var ikke, som Novalis sagde:

Det er en ensom, sorgfuld Id
At elske hedt den svundne Tid.

Nej, nej! Overvættes glad var den, der elskede de gamle Dage.

Guilielmo er den fuldendte, romantiserede Vilhelm, en Improvisator med funklende Øjne og sort Haar, en Cithar paa Nakken, lige ankommen fra Italien, ligesom den romantiske Poesi, for »at en-

flammere Sjælland« med Hjertet fuldt af en nordisk, smægtende Mø og, til foreløbig Vederkvægelse, syg efter at kysse alle de sortøjede Piger:

Enhver smuk Pige er mig det samme som en Blomst. Jeg elsker eder alle! Husvaler mig i eders Duft, kvæger mig i eders Skær! Enhver smuk Pige opfrisker mere eller mindre Billedet i min Fantasi om min Clausine. Hende tror jeg at favne og kysse, naar jeg favner og kysser jer andre.

Der er vistnok Hentydning i det Træk, at Guilielmos Forligelse med de gamle og Forsoning med sin Kæreste — hun har haft ondt ved at forstaa hans forberedende Øvelser og været nidkær nok til at forarge sig over, at han saa gerne vilde kærestes med Kammerpigen, naar han elskede Frøkenen — foregaar paa »Frøkenens« Fødselsdag. Det er rimeligt, at Oehlenschläger har villet bringe Christiane, Frøkenen mellem de elleve Tusinde Jomfruer, *Freias Alter* paa hendes Fødselsdag den 28. Juli med Betydning, som man bringer sin elskede en Rose, til Elskov og Forsoning.

Rosens Tid er kommen! synge de ved Aladdins Bryllup som i Tiecks *Kejser Oktavian*. Han forstod det. Han havde nylig, da han tænkte paa Foraaret i Fjor, digtet om Martsviolerne:

Smaa Violer! o hvor sødt
Mellem Græsset ungt og blødt
Frem I blaane!
Solen varmer Eders Luft,
Vemod suger Eders Duft
Af den blege Maane.

Livet var en Blomst, sagde Steffens paa Forelæsningerne, og alt det skønneste og herligste i Verden var Blomstens Blade. Adam følte, at Livet var en Rose. Ikke mere, som før, en Rose, der visnede paa Graven, men en, der kæmpende udfoldede sit Purpur i Taagen. Saaledes lyser, i *Den gamle Kæmpe Kometes,* i Oldtiden Livet, i Middelalderen Troen imod Nutidens Taage, som en Rose; Ewalds Poesi er en Rose, der ikke kan blomstre i Mørket

(Ewald); hans egen er en ung Rose, der kæmper mod Taagen. *(Til Pavels.)*

Livet er en Rose. Vaaren er dens Digter —

Dypper sin Blomsterpen i Morgenens luende Purpur,
Skriver paa Rosernes Blad sit Ariostiske Digt.
(Vaaren.)

Men Elskov er dens Helligdom.

Elskov! Elskov!
Venus Cypria!
Dit Altar staar
I de svale Dale
I de skønne, grønne,
Duftende Hvælvinger,
Hvor Filomele slaar,
Hvor den rislende Sølvbølge gaar.
(Sanguinitas.)

Saaledes vilde han digte. Under blaa Himmel, i grønne Skygger, i Livets Rosenaar.

Men Skyen fremkommer —
Da flyr det i Løn!
I venlige Sommer
Kun Skoven er grøn.
Saa gerne de blaane,
Luftbuen og Elv,
Men Glansen de *laane,*
De har den ej selv.

Hvad aldrig bortdøde,
Hvad aldrig forgaar,
Er *Luen hin røde,*
I sig den bestaar.
I alt den sig mænger,
Fra Solen nedkaldt.
Til intet den trænger,
Nødvendig for alt.

Hvi frygter den Kæmpe,
Som Nornen er god?
Kan Modgang neddæmpe
Hans glødende Mod?

Den røde Karfunkel,
Er den da saa svag,
At taaget og dunkel
Ham synes hver Dag?

Efter Rosensommeren i 1803 kom Efteraaret og Vinteren, efter Sanguinitas Nordens mørke Mø, Melancholia. Efter *Freias Alter* kommer *Vaulundurs Saga.*

God Tid! Ond Tid! Frydstid! Graadstid! Det havde været Tid til at le. Var det nu ikke Tid at græde?

Det begyndte at se sort ud for Henrich Steffens i Danmark. En Ansættelse ved Universitetet var ikke til at tænke paa. Hertugen af Augustenborg var hans Uven. Djævelen galede i den lille Mand, sagde Oehlenschläger. For at modarbejde Virkningen af Steffens' Forelæsninger havde man nedkaldt Niels Treschow fra Norge; Steffens maatte vente, at hans Forelæsninger før eller senere vilde blive forbudte. Han havde aldrig før uden Modbydelighed kunnet tænke paa at indordne sig i det borgerlige Liv. Nu maatte han søge en Stilling, han var fattig, og han ønskede at gifte sig.

At opgive Naturfilosofien var for stort et Offer at bringe. Han tænkte sig, at han kunde blive Lærer i Bjærgværksvidenskab, saaledes at han om Vinteren holdt Forelæsninger i København med særligt Hensyn til de studerende, der forberedte sig til Embedsvirksomhed i Norge, og om Sommeren rejste til Norge for at undersøge Bjærgene, tilse Bjærgværkerne og besøge sine Disciple. Han vilde være Professor i de norske Bjærge. Han vilde aandeligt tilbageerobre sit tabte Fødeland. Grev Reventlow rystede paa Hovedet, — det var vel ham, der havde bifaldet Forslaget om Klogskabens Halverelse. Alt, hvad han opnaaede, var en Understøttelse til en Studierejse til Holsten for at undersøge Saltkilderne ved Oldesloe og Gibsbruddet ved Segeberg. Paa denne Rejse tog han til Halle og giftede sig, den 4. September 1803. Han var meget opstemt, fuld af nye Planer og Forhaabninger. Da han paa Hjemrejsen kørte med sin Hustru over

Lyneborger Hede, fik han bange Anelser. Bag ved denne Ørken laa hans forjættede Land, foran ham en uvis Fremtid.

Ved Hjemkomsten gjorde han Forslag til en efter hans Mening fordelagtigere Udnyttelse af Gibsbruddene. Der skulde oprettes et Aktieselskab, som han vilde tilbyde sin Tjeneste. Reventlow rystede to Gange paa Hovedet. Fantasten var altid frygtelig, men frygteligst som Praktiker.

Steffens skummede. Han havde ikke gjort dette Tilbud med let Hjerte. Han havde villet sælge sin Sjæl for otteogtyve Sølvdaler, og — man havde nægtet at betale Prisen. I hans Forkyndelse kom der Stænk af Martyriets Fraade. I Fremstillillingen af sit aandelige Standpunkts Overlegenhed over Idioterne blev han hensynsløsere, hans Paastande mere og mere paradokse. For sig selv kunde han bagefter føle sig ydmyg.

I Grunden følte han sig næsten ulykkelig. Han levede af Gæld; hans Kone, der var frugtsommelig, følte sig trods Kammas og Sophies Venskab fremmed i Staden.

Og Aanden, han havde vakt til Live, begyndte at spøge. Unge Mennesker gentog hans Paastande mere steffenske, end han skøttede om, de »overherodede Herodes«. Den katolske Propaganda tog et Opsving. Nogle swedenborgske Haandværkere, Brødre af Rosenkreuzordenen, søgte efter Forelæsningerne over *Faust* Steffens som Meningsfælle, ligesom i *Øen i Sydhavet* den hysteriske Bagerske, der tror sig besat af Djævelen, søger Seifart, da han har spillet Faust, fordi han offentlig har tilstaaet sin Pagt med Aandeverdenen, »skønt kun forblommet, for ej at falde i Øvrighedens Hænder«. Et ungt Menneske var gaaet fra Forstanden og raabte i Daarekisten paa Steffens og Oehlenschläger. Kronprins Frederik var smækvred. Det var ikke godt at vide, hvor dette kunde ende. De vilde jo enflammere Sjælland. Endogsaa Kammerjunkerne blev anstukne.

Assessor i Økonomi- og Kommerce-Kollegiet, Kammerjunker A. W. Schack v. Staffeldt havde Aaret efter Oehlenschläger udgivet et Bind *Digte.*

Imellem Officererne ved Studenterkorpset havde Oehlenschläger lagt Mærke til denne høje, blonde Mand med det langtrukne Ansigt, der lignede en idealiseret Don Quixote. Han var Digter, vidste han, men af en usædvanlig Slags. Han digtede kun om Savn og Længsel. Han gav ham et Par Bidrag til hans *Siofna,* der gjorde en underlig Virkning ved Siden af Sanders og Todes. Poesi var en Higen efter en tabt Fuldkommenhed, baade Længsel og Erindring. Maalet var at sige det usigelige, at fatte det uendelige. Oehlenschläger følte sig stærkt betaget af denne Faustpoesi. I Skjalden i *Erik og Roller,* der er baade Længsel og Erindring, i Roller selv og i Jægeren i *St. Hansaftenspil,* der vil »favne alt«, er der staffeldtsk Poesi. Denne »Sentimentalitet« hjalp ham maaske til at besinde sig paa sin naive Natur. Længsel vil fortære ham, mens du nyder dit rolige Liv, sagde Heksen til Erik.

Steffens' Ankomst virkede nu ogsaa paa Staffeldt som en Befrielse. I Efteraaret 1802 var han i fuld poetisk Virksomhed. Efter Fremkomsten af Oehlenschlägers *Digte* var han længe tavs. Saa udkom til Julen 1803 hans *Digte.*

Hvor var *Glæden* over det nye Lys i disse Digte? *Mellem Jord og Himmel her alt mit Eje Længsel er.* Ja, det var Sagen. For Oehlenschläger var Tiden en Morgentid, Indgangen til en herlig Dag; for Staffeldt en Aften, hvor Duggen græd over Dagens Død. For Oehlenschläger var Livet en blomstrende Besiddelse, en stor Rose, der omduftede ham med sine røde Blade; for Staffeldt en blaa Blomst, en grænseløs Kærminde, en uhyre Længsel, der som et vigende Vand sugede ham Sjælen ud af Brystet. Behøvedes der den gentagne Forsikring, at Længselens Maal var et *Ak, jeg ved ej hvad,* for at tilkendegive dens Maalløshed. Behøvedes der saadanne Overskrifter som *Vanvid;*

Melankoli, af en ufuldendt Selvmorderkarakteristik — den hele Samling var jo en saadan.

Steffens tog Afstand; det var Kammerjunkerpoesi, Staffeldt vilde være Digter mellem Kammerjunkerne og Kammerjunker mellem Digterne. Oehlenschläger følte sig frastødt som Erik af den forvildede Roller.

Ogsaa i Steffens' nærmeste Kres viste sig Virkningen af det nye Lys som en fortærende Flamme. En yngre Broder af ham, der havde ligget som Officer i Rensborg, var kommen til København og led nu stærkt under Misforholdet mellem sit udvortes Liv, sit Fængsel, sagde han, og den stærke indvortes Bevægelse, Broderen vakte i ham, og som han ikke formaaede at give digterisk eller filosofisk Form og Formaal som Steffens og Oehlenschläger. Steffens var dybt bekymret for ham.

God Tid, ond Tid, Frydstid, Graadstid! Haabet et svimmelt Overmod, Længselen en Sjælesygdom, Daarekisten og Kapellet aabnende deres Døre. Adam tænkte paa sin Moder. »Mod dette Vanvid maa sig Kraften værne«. Han vilde ikke græde. Medens Staffeldt digtede *Kunstnerlængsel,* oversatte han *Kunstnerens Liv og Apoteose.* Skulde han redde sin Rose, maatte han hærde den i sit Hjerte som en Rubin, der kunde lyse i Taagen. En fast Vilje, Taalmodighed og Begrænsning skulde føre ham igennem Trængslen.

Indre Varme,
Sjælevarme,
Middelpunkt,
Kækt du gløde
Imod Apollon,
At ej koldt
Hans Kongeblik
Skal glide hen over dit Hoved.

(Goethe: Vandrers Stormsang.)

Var han faret vild i Stormen? Havde de Ret, som sagde det. Hans gamle Venner havde trukket sig tilbage fra ham. Han regnede ikke Ole Mynster, den eneste, der var tilbage af Kresen. Bentzon var i Vestindien som Regeringsraad, Jakob Mynster paa Bre-

gentved som Huslærer. Ole var altid Ole. Eller Bernt Winckler, der irriterede sig over hans »brogede Omgang med Mennesker, han hverken kunde elske eller agte«, og mente, at »man tirrede hans Hidsighed med en nederdrægtig Gemenhed«. Bernt var en Prosaist.

Men Hans Christian! Ved Nytaar 1804 kom han hjem fra sin store Udenlandsrejse, hvor han i Tyskland, vel forberedt fra Hjemmet, havde levet mellem Romantikere og Naturfilosoffer. Han havde tilegnet sig det nye ved en rolig Udvikling, uden Rystelser. Han dømte derom med Besindighed. Schelling og Schleglerne var ikke Sandheden, men betydningsfulde Momenter i dens Udvikling. Han oversaa dem. Steffens var overdreven. Han og Adam fremsatte ofte deres Paastande for at have en aandelig Gymnastik. Hans Christian holdt sig tilbage fra dem.

Var det da sandt? Var han bleven vildledt?

Med de Tanker skrev han i Vinteren 1803—04 efter Eddadigtet *Vaulundurs Saga.*

Egentlig var der et andet Arbejde, der ventede paa ham. Fra han var ganske ung, havde han haft Tanken om at behandle den nordiske Mytologi i et sammenhængende episk Digt *Edda.* I Prisafhandlingen fra 1800 antyder han en saadan Plan. I *St. Hansaftenspil* prises Saxo med Urette for at have virkeliggjort den: »De adspredte Sange han forvandler til et gotisk Epos, som lever og handler«.

I Sommeren 1803, efter *Freias Alter* (jvfr. *Danske Tilskuer* 1/8 03; hans egne Opgivelser om Affattelsestiden er upaalidelige), har han skrevet den *første Sang af Edda,* som han gav Rahbek til hans Nytaarsgave for 1804. Det er en Beskrivelse af Guderne og deres Boliger i en usikker episk Stil, og derefter den første Begyndelse til *Thors Rejse til Jotunhejm.* Det er maaske en Indrømmelse til Naturfilosofien, at Odins Scepter er Magneten; ellers har Ideen vel netop været som i Romancerne at vise den stærke, naive Personligheds Befrielse fra Naturbetagethedens Koglerier.

Vaulundur, hedder det, sad paa Holmen og gravede Billeder af Edda i Guld paa et Skjold: Odin paa Lidskjalv, Frig mellem Diserne, Einherjerne og Thors Bedrifter — hele *første Sang af Edda.* Men da han vilde forestille Freja, kom han til at tænke paa sin kære Hustru og sin elendige Tilstand og fik Taarer i Øjnene og maatte nedlægge Gravstikken.

Saaledes er det vel gaaet til: det romantiske Eventyr har fortrængt det klassiske Epos. Han *kunde* ikke digte det nu. — —

Fra et koldt og farveløst Land højt imod Nord drog en Gang tre Brødre imod Syd. I Hjelmene havde de hver en Ædelsten, Slagfidur en grøn, Eigil en blaa og Vaulundur, den yngste, en rød. De Stene, havde deres Moder sagt, betydede deres Skæbne.

De kom gennem store Ødemarker til et fagert og mildt Land i Syden og fandt Guld og ædle Malme i Overflod at arbejde med, og skønne, store Kvinder, som de toge til Ægte. Men af Jern funde de mindre end hjemme, og deres Kvinder vare ikke blot Hustruer, bestemte til Mænds Gammen, men Valkyrier, og maatte efter Skæbnens Villie forlade dem.

Og som de nu sade tilbage i Ensomheden, viste der sig virkelig en besynderlig Overensstemmelse mellem deres Hu og Sindelag og Farverne, de havde valgt sig.

Slagfidur sagde: Jeg haver et godt Haab! Det blomstrer saa grønt som Stenen i min Hjelm, endogsaa om Natten. Eigil sagde: Jeg haver intet Haab og drives kun af en vejløs Længsel langt, langt hen i den vide Verden efter noget bedre. Derfor er Stenen i min Hjelm blaa, og den matte, dunkle, tærende Forlængsel er min Valkyrie.

Derfor gik de to Brødre sammen ud i Verden; men Vaulundur blev tilbage.

En Aften dræber den stærke Slagfidur i en besynderlig Forvildelse sin svage Broder.

Da han det havde gjort, blev Natten bælgmørk, men i Mørket skinnede en forunderlig Stjerne. Den kom nærmere; han syntes at se sin Valkyrie, der med

vilde Sange æggede ham til at overstige den jordiske Naturs Skranke og følge sig til de højeste Tinder. Medens han fulgte, var det for ham, som om noget drog ham ned i Dalen igen. En Gang hørte han bag sig med sin Moders Mæle:

Nyd det Liv,
Dig Nornen skænkte,
Med nøjsom Glæde!
Lad ej Vanvid
Dig bedaare,
Ej det onde
Dig bedrage!
Fly tilbage!

Da han var kommen op paa den øverste Fjæld-spidse, saa han ved Daggryet Valkyriens Ansigt frygtelig fordrejet. Det var en Svartalf. Han svimlede, faldt og knustes i Afgrunden.

Imidlertid sad Vaulundur roligt og arbejdede. Men i det Land, hvor han havde bygget sit Værksted, herskede en ond og smaaligt sindet Konge, der misundte ham hans Kunst og de Skatte, han ligesom ved Trolddom kunde drage ud af Jorden. Han lod ham fange og lemlæste og bød ham arbejde for sig.

Men til Trods for sin ynkelige Tilstand tabte Vaulundur ikke ganske Modet. I hans Sind var en Kraft i Slægt med Stenen i hans Hjelm og Luen paa hans Esse, der lyste i Mørket. Han biede taalmodigt, til han fik Lykke til at tage fuld Oprejsning af sine Fjender.

Da det var sket, saa han uden for sit Fængselsvindu, skønt det var høj, lys Dag, en stor Stjerne paa Himlen. Den flyttede sig, og som den nærmede sig Jorden, mærkede han helt ind i sit Fængsel den søde Lugt af de unge Roser, der aabnede sig ved dens Skin. Han saa da, at det var Frejas Guldkarm. Paa Karmen sad Gudinden selv i himmelblaat Klædebon imellem en Mø i en grøn Dragt af friske Blade og Kranse og en anden i rødt. Det var Lægedisen, der kom at helbrede hans Saar, og hans kære Hustru

Alvilda. Nu forstod han, at hans rødmende og luende Ædelsten skulde bryde igennem og lege med alle Farver, uden hvilket Spil den ogsaa vilde røbe et dødt og glædeløst Liv.

Han faldt i en kvægende Søvn og drømte, at han laa i sin kære Hustru Alvildas Arme, og hans Brødre nærmede sig sørgmodigt til hans Seng, Slagfidur bestandig vinkende, Eigil længere borte, mumlende uophørlig sine uvisse Ord imellem hinanden. Da han vaagnede, laa han i en Løvhytte med Hovedet i sin Hustrus Skød. Over ham gyngede en stor, grøn Gren, uden for Løvhytten rislede en lille Kilde. Herover kom Taarerne Vaulundur i Øjnene; thi han havde elsket sine Brødre højt og gerne ønsket dem den samme Lykke, som han nu selv besad.

Da Oehlenschläger i Sommeren 1804 mærkede den søde Lugt af de unge Roser, brød ogsaa han ud af sit Fængsel. Til Vinteren havde han skrevet to store Digte, det grønne *Langelandsrejsen* og det himmelblaa *Jesus i Naturen*. Han skulde jo lege med alle Farver.

Han havde aldrig før været mere end nogle faa Mile fra København. Nu skulde han til Langeland for at besøge Ørstedernes Fader, Apotekeren i Rudkøbing. Sammen med Niels Ørsted, den yngre Broder, der skulde hjem i Ferien, havde han lejet en Gig og en gammel Hest, som skulde føre dem lige til Rudkøbing. Hjertet hoppede i ham af Forventning som i hans Barndom, naar Kildevognen holdt for Døren. Under Overfarten til Nyborg fik Øget Søsyge og orkede ikke mere. Saa blev der spændt endnu en Hest med en Postkarl paa foran Giggen, og med den Befordring kom de til Svendborg. Næste Morgen sejlede de over til Taasinge i Søndagsvejr. Undervejs kom Aanden første Gang over ham, og paa Bagsiden af Passet, det eneste Papir, han havde med sig, skrev han Digtet *Svendborgsund*. Paa Taa-

singe tænkte han paa Henrich Steffens, der havde besøgt Øen for seks Aar siden paa Rejsen til Tyskland og tusend Gange hellere vilde være Herre paa Taasinge end Inspektør over al Verdens Gibsbrud og Saltværker. Ak, nu sad Jarlen af Taasinge, som han kaldte ham, hjemme i Kannikestræde som en fattig Ægtemand og ventede paa sin Hustrus Nedkomst. Adam plukkede med Eftertanke en Dusk Forglemmigejer, der voksede ved Stranden, og stak dem i Hatten.

Efter en haard Overfart fra Vemmenæs til Rudkøbing i Regn og Modvind sad han nu i Apoteket i tørre Klæder ved et rygende Suppefad og en Rødvin, der ikke var ringere end Richters, og passiarede med Apotekeren. Gamle Ørsted var en munter og kraftig Mand, meget virksom, altid paa Støvlerne, aldrig i Slobrok, vel fornøjet med sig selv, sit Apotek og sit Langeland. For den romantiske Poesi har han nok ikke haft megen Smag; men det morede ham, at den unge Københavner havde lavet en Dingst om den anden April ligesom *Binau* i Odense.

I Gæsteværelset havde man stillet et Skrivebord til ham og paa Skabet med venlig Hentydning et tilrøget Gibsbillede, som Apotekeren havde købt ved Døren af en tysk Soldat i den Tro, at det var Voltaire. Da Oehlenschläger var bleven alene og havde faaet Busten ned for at spytte den i Ansigtet, saa han, det var Johannes Ewald. I dette Værelse skrev han største Delen af *Langelandsrejsen* saa frisk, som han følte det. Han var, indtil Hans Christian og Albertine kom fra København, overladt meget til sig selv: om Formiddagen spaserede han til Lunden, om Aftenen sad hele Familien uden for Huset paa Bænken under Træerne, som der var Ringe i, hvor Bønderne kunde binde deres Heste, og passiarede med Byfoged Vestengaard og de forbigaaende Borgere.

Det forekom Oehlenschläger, som om han fra Højderne var kommen helt ned i Dalen. Efter *Vaulundurs Saga* var han vaagnet midt i *Herman og*

Dorothea. Det morede ham, at Apotekeren havde en Søn og Datter, der hed saaledes.

Han havde atter Rosenfornemmelser. Syden besøgte Norden. Lysthuset i Apotekerens Have syntes ham en Rosenhytte. Øen selv var en lang og smækker Rosengren, overdækket med Knopper. Saaledes blev hans Digt.

Han har næppe noget andet Sted, ikke en Gang i *St. Hansaftenspillet*, givet saa umiddelbart og fuldstændigt et Billede af den unge danske Romantik, som i *Langelandsrejsen,* der blev til borte fra Steffens' Øjne.

Steffens havde givet ham ham selv. Han vilde vel ikke tilstaa det; men var det ikke, som om han først ret var sig selv, helt sig selv og blot sig selv, naar han var borte fra Steffens?

Her er den oprindelige Adam. Det er Frits fra *Besøgelsen* i romantisk Forklaring. Alt, hvad der laa i ham, hans poetiske Bestræbelser, hans naturlige Tilskyndelser, er af sig selv sprunget i Blomst i dette Sommerdigt, som Knopper paa en Rosengren. Det er Guldalderen, fordi det er barnligt og uskyldigt.

Der staar han paa Rejsens første Bedested, *Roskilde Domkirke*, den dybeste Helligdom for Steffens' Romantik, med bankende Hjerte og Taarer i Øjet:

En barnlig Skjald, som Harpen kun kan røre,
De tunge Sværd jeg løfte knap formaar;
Men for det store gav mig Gud et Øre.

Det er ikke mere end Vilhelm i *Hjemrejsen.*

Der ruller han i Støvregnen forbi *Sigersted* og er nær ved at græde af Sorg over, at han ikke kan se mere, ligesom naar han læste i *Saxo.* Det er Drengen i *Min barnlige Dannelse,* der »higer efter mere, end han skuer«. Der kigger han i den friske Morgen ned til *Sorø*'s røde Tage og glæder sig ganske uhistorisk over at se

Den Egn, som mit Dannemarks Holberg
Trylled, fra negativ blot, om til en positiv Skjald.
Thi hans seneste Lystspil har vist den kløgtige Verden:
»Ned maa paa Barnligheds Vink knæle selv klogeste Mand.
Uden I blive som Børn kommer ingen i Himlen!« Du Daare!
Smil da med Barnlighed rørt; træk ej paa Skuldren med Haan!

Hør ham i *Rejsen over Bæltet* som en Dreng, der skal have Sommerferie, gøre det af med hele Lærdommen, som Frits med Jordens Omdrejning: Oplysningen og Naturfilosofien i een Mundfuld: die ganze Armee auf ein Mal ruinirt.

Og se ham, da han er kommen til Maalet, i *Romancer*, der virkelig ikke mere lade sig forklare som »Naturens Myter«, lege som et Barn i Haven mellem tykke, »veldædige« Stammer og brave Mennesker — en Sommerferiepoesi, der »barnligsødt« føler sig i Slægt med Valmuerne og Kornblomsterne i Rugmarken — andre blaa Blomster kender den ikke — og ingenlunde fornægter sin Appetit paa de saftigt svulmende Jordbær og den fede Fløde — et frejdigt Sommerliv, en god Dag og en glad Aften:

Hvor herligt i Løvhytten her
En landlig Nadver karsk at nyde,
Mens fro i Aftensolens Skær
Sig alle Havens Urter fryde.
Mens blide Zefir let og stil
Sig ind i Æbletræet lister
Og vinker til et Taffelspil
En fjedret Skare Hoboister.

Se, hvor i Aftensolens Guld
Den røde Vin i Glasset straaler,
Mens Bakkus flagrer elskovsfuld
Om sine majbekranste Skaaler.
Drik, raaber han, en Skaal og klink,
Lad Druen Eders Fryd forsøde!
O Venner, følger Gudens Vink!
Hil dig, du skønne Aftenrøde!

Og efter Faderens fulde, runde Vise om *Samlivet*'s Glæder, før Barnet kan lægge sig roligt til at sove, i Ensomheden et Nyn af Moderens *Aftensang:*

O, grib nu i de stemte Strenge!
Bryd, fromme Sjæl! din snævre Mur,
Indspær dog Fuglen ej saa længe
I det beklemte Fangebur!
Lad den i Aftenrødens Guld
Mod Himlen flagre elskovsfuld.

O, bad mig da i dine Flammer!
Nedgangne Sol! husval min Barm
Og tryk, til Dødens Le mig rammer,
Mig venligt i din varme Arm!
Og i min Afskedstime god
Bestraal mig med dit Purpurblod!

Mærk i det hele dette ganske oprigtige Aftryk af den uomvendte Adam, som Kamma rigtigt kaldte ham, i denne Feriepoesi, hvor Kræfterne tage sig Hvile og begære at røres uden at arbejde. Gemyttet, der havde spændt sig som en Bue til Vaabenbrug, breder sig atter som en aaben Favn. Saaledes var det naturligst. Tror du, han snærter til med Lyst? hed det allerede i Svaret til Pavels. Den unge Samson holder det ingenlunde for et Rov at tage Del i Filistrenes Glæde og fortære deres Afgrøde. Hvor dumt at ville afsvide saa frugtbare Marker! Fantasien tager sig Motion ved at bakse kunstnerisk med tunge, plastiske Syner *(Frejdigt Sommerliv)* eller ved at hidse sig naivt ved Spøgelsefrygt og rædselsfulde Drømme *(Aftenvandring)* — Oehlenschläger sov i disse Aar sjælden nogen Nat uden at drømme. Den opstemte Trang til Sindsbevægelse truer til sidst med at eksplodere. Kedsomheden, før Vennerne komme, føles pinagtig — Modsætningen til Omgivelserne havde alligevel »truet med Hjertebristen«. Utaalmodigheden over at se deres Ankomst forhales af Modvinden er »ligesom rasende«. Sorgen over Budskabet om Steffens' Afrejse, Frygten for ikke at træffe ham forinden, Glæden over at se ham igen bliver vild Poesi.

Det er hele Fritses primitive, naive Følelsesliv i fuld Udvikling i »den æstetiske Tilstands« Feriefunktion.

Saaledes er Guldalderen født paa ny, Barndommen atter vunden. Ud af dette lysegrønne Digt, den danske Poesis første Sommerferie, stiger for første Gang dens genfødte Adam med runde Kinder og funklende Øjne. I Haanden holder han, som paa et gammelt Barnebillede, en Rose.

Men Rosen duftede i hans Hjerte.

Den yndigste Rose er funden,
Blandt stiveste Torne oprunden —

Hans Moder havde sunget det for ham, da han var Dreng. Han elskede den Salme, og mest fordi Jesus, som syntes ham saa streng og mørk med Tornekrone om sit Hoved, her var et dejligt Barn og lignedes med en Rose, der pludseligt — som et Fund, stod der — brød frem i Ødemarken. Han hørte sin Moder synge:

Da lod Gud en Rose opskyde
Og Sæden omsider frembryde,
At rense og ganske forsøde
Vor Vækstes fordærvede Grøde.

Al Verden nu burde sig fryde,
Med Salmer mangfoldig udbryde;
Men mangen har aldrig fornommen,
At Rosen i Verden er kommen.

Han havde vistnok tidlig anet, at her havde hans Moder sunget den dybeste Forjættelse for hans Liv. Nu forstod han det.

Denne Salme havde Præsterne og de højlærde vist ud af den kristelige Menigheds Salmebog, fordi den efter deres Mening talte for lavt om det ophøjede. Hvilke forhærdede Tisselgemytter! Han vilde plante dem den yndigste Rose midt i Frederiksberg Kirke!

Religion, sagde Romantikerne, var Tidsalderens højeste Tendens. Thi Religion var Sans og Smag for det evige, Troen paa det usynliges Indgriben i det synlige.

Ved Gud, han havde denne Tro. Han havde erfaret det i sit eget Liv. Da de Danske kæmpede paa Reden, da Steffens kom, da han digtede *Guldhornene,* mærkede han, at Historiens Aand, som Steffens sagde, greb ind i Tiden. Han forstod godt, hvad Schelling og Steffens talte om de tre Stadier i Menneskeaandens Udvikling: Skæbne, Natur, Forsyn. Herregud! det var jo hans egen Udvikling. Den dunkle Skæbne, der havde ruget over hans Ungdom, var han jo bleven sig bevidst som det klare Forsyn. Han *maatte* tro paa et Forsyn.

Salige ere de enfoldige af Hjertet, thi de skulle se Gud.

Jeg maa altid le,
Naar man paa dette lille, sorte Kul,
Der laaner al sin Smule Gnist paa Borg,
Tør nævne *Blendværk.* Hvad er Blendværk da?
Har ikke alt i Verden sin Betydning?
Og hvad er *Sandhed?* Er det Sandhed, at
Badskæren hist i Gaar kom drukken hjem?
At Kasem kan ej taale Hvidløg?
At Ali æder mer end andre ti?
Alt, hvad der vækker en Ide om ham
Hist oppe og om det, som han har gjort,
Den Sprække, hvorigennem et bevæbnet
Og kraftigt Øje stundom ind kan titte
I Kamret hist, hvor Drejerbænken staar,
Er Sandheds Vej, og hvad det ser, er Sandhed,
Saaledes som den gror i dette Klima.
Den anden Sandhed har en Ko paa Marken . . .

Han vilde lære at se igennem Mørket. Da han var paa Langeland, fik han en Dag Brev om, at Christiane havde været farlig syg, men nu var det overstaaet. Det var den evige Livskraft, der havde bevaret hende. Og *han* havde været i Tvivl, om han ikke maatte skille sig ved hende! Og nu fik han hende atter! Han syntes, han var som et Barn, der forstod sin Faders Vilje. Dette var atter Forsyn. Thi — skrev han i et Brev til hendes Fødselsdag, hvoraf en Stump er bevaret —

Vænner Øjet sig til gennem Dæmringen
At stirre uforsagt og fromt, da ser det snart
En Glans at lue frem, hvor Mørket mørkest er.
Hver Gang vi føres did, en hellig Straale sig
Indtrænger i vor Barm og tænder Haab og Trøst,
Og hellig Kærlighed og Tillid til vor Gud.
Velsignet være da din anden Fødselsdag!
Velsignet være Englen, som af Alterolien gød
En Draabe for at nære Luen i dit Bryst!

Denne Straale og denne Lue var, dybest forstaaet, Glansen af *Guldhornene*. I dette Digt havde han ladet det evige, der for det opladte Øje viste sig i Naturens Liv og Menneskets Historie, aabenbare sig for det barnlige Sinds hellige Uskyldighed. Det var et Fantasisyn. Det var blevet Virkelighed. Nu var det, som om han først ret forstod sit eget Digt.

Dette var Religion. Men det var Kristendom at tro, at det evige havde aabenbaret sig i menneskelig Skikkelse i Historiens Midtpunkt i Jesus Christus. Han troede det. Dette Menneske var visselig Guds Søn, Guddommens egen Straale, der glansfuld brød frem af Massen. Hans Liv paa Jorden var en Mytus. Thi i den hellige Historie laa al Historie. Jesu Menneskeblivelse var, som Schelling sagde, en evig Menneskeblivelse.

Saaledes som Jesus Christus havde levet paa Jorden, levede han igen i Historien. Barnet var blevet en skøn Yngling, der i Ensomheden kæmpede med Fristeren, og Ynglingen en Mand, der drog Sværdet for det gode, det nedriges Rædsel, en Hævner paa Jorden. Og saaledes havde de forraadt ham: Guds Søn gav de med kolde Læber et Judaskys og kaldte ham frækt, uden Sky for Guddommen, deres Ven og Broder; ham, den rosenskønne Yngling, hængte de paa det kulsorte Kors og skjulte hans Glans med en Regn af Taarer.

Og saaledes gentog ogsaa Naturen i sit aarlige Liv den hellige Historie. Kristus er alle Steder. Da det efter Vinterangsten i *Vaulundurs Saga* atter var blevet Vaar, havde han følt det som Steffens, at Paasken

var den evige Jul og i Naturen set »en andagtjublende Kirke« *(Vaaren)*.

> **Fra Urt og Sten, fra Sol og Bæk**
> **Lyser hans barnlige Ansigtstræk.**
> *(Novalis Aandelige Sange XII.)*

Nu vilde han digte *Jesu Christi gentagne Liv i den aarlige Natur*. Hver Vaar, naar Taagerne flygte hen, fødes det lille Barn Jesus igen. Hver Sommer modner hans Manddom, og Skoven suser med hans Lære. Hver Høst er en hellig Nadver, hver grædende Vinterdag et Golgata.

Men man vilde lidet forstaa hans Mening, siger han, hvis man ikke det hele Digt igennem har Kristus i Tiden, i Naturen og i Hjertet for Øjne paa een Gang, da de uafladelig mer eller mindre blande sig mellem hverandre gennem det hele Digt.

Thi dybest inde i Hjertet fødtes Jesus atter. Overalt, hvor det evige bryder frem i Tiden, fødes Jesus atter. Overalt, hvor en ren aandelig Stræben, ophøjet over alle timelige Formaal, from som et Barn og kæk som en Yngling, vaagner til Bevidsthed om sig selv og driver Tempelskænderne ud af Helligdommen, besøger Jesus atter Templet. Saaledes var Jesus atter født af Tidens Hjerte. Saaledes var han født paa ny i *hans* Hjerte. Hans smerterige Moder havde været hans Maria.

Han følte det. Hvad der var sket i disse Aar fra hint Foraar til denne Høst, var Jesu Christi gentagne Liv: Beredelsens Nattevagt under den store Stjerne; Barnets Fødsel; den skønne Yngling i Ensomheden, Aandens Svaghed i Tvivlen paa sin Ret og Kødets Anfægtelser, »Nødtørftigheden«, Vellysten, Ærgerrigheden, hvormed han havde kæmpet; Farisæerne Tidens Manddomsfrækhed; Saducæerne dens Oldingemathed, den golde Pessimisme (Rahbeks *Ach, das ist alles Dreck, du lieber Jesus!)* I Ewald havde han en Johannes, der var gaaet forud og havde beredt Vejen, i Steffens en Bjærgprædiken; Simon Peter var en omvendt Adam;

men Carl Heger, den kunstelskende Klosterbroder, der havde siddet stille i Steffens' Stue og lyttet, mens *han* havde larmet, eller Anders Ørsted, den lille Kristus, var den anden Johannes, den Discipel, som Herren elskede, og hvis Ansigt var Spejlet for hans Guddom:

Glat er hans hvide Pande,
Paa den har Lasters Præg ej kunnet stande.
Hans Kind er frisk, en Jomfru-Rose lukket,
Som Lysters Gift ej falmet har og dugget.
Hans dybe Blik ej skælver,
En rolig Bue over Øjet hvælver.
Hans Haar i gyldne Strømme
Som Straaler fra den skilte Tinding svømme.

Nu havde hân kun Golgata. Det var Efteraar. Regnen sivede ned. Himlen stod som en uhyre Hovedpande over det store Rettersted. Og ham, som havde bragt Vaaren i Landet, havde Vinteren forjaget:

Ak, mangen har aldrig fornommen,
At Rosen i Verden er kommen.

Henrich Steffens havde maattet forlade Danmark. En Kaldelse fra Tyskland til Universitetet i Halle havde gjort Ende paa Pinagtigheden. Paa Kirkegaarden havde han kort før sin Afrejse maattet begrave sit førstefødte Barn. Var dette lille Lig alt, hvad der i Fædrelandet blev tilbage af Henrich Steffens?

Oehlenschläger var atter ved at tabe Modet. Men han maatte, han vilde ikke forsage. Steffens havde en Gang skrevet et Digt, som han havde oversat, om en døende Rose. Nej, den skulde ikke dø:

Midt i Vintrens Ørke,
Mellem Is og Mørke,
Knyttes dette Baand.
Inderligt vi brænde,
Han vort Hjerte tænde
Med sin Helligaand!
Du est nok, vor liden Flok!
Af dit Frø i nøgne Mose
Springer Fremtids Rose.

Kun naar jeg digter, skrev Oehlenschläger i et Digt, han sendte Steffens, er jeg glad, saa føler jeg atter de svundne Glæder. Han digtede meget i dette Efteraar, og alt, hvad han skrev, var Erindring om de svundne Glæder.

Før han havde skrevet *Jesu Christi gentagne Liv i den aarlige Natur*, hvori han dybest havde gentaget deres Samliv, Sommerglæden og Vinterangsten, havde han tænkt paa et nyt Arbejde, hvortil han følte sig helligt forpligtet.

Paa Hjemrejsen fra Langeland, da han var bleven sinket ved Vindstille paa Overfarten fra Nyborg, gik han en Søndag Morgen tidlig, et Par Timer før Steffens efter Bestemmelsen skulde gaa med Paketbaaden fra København, ind i Ringsted Kirke. Han var stærkt bevæget. Om Natten havde han grædt af Sorg og Længsel, med Morgenen havde han atter haabet. Paa Kirkegaarden nikkede Græsset i Morgenvinden, inde i Kirken skinnede Solen under de halvmørke Hvælvinger — »saa glimter Haabet i et sorgfuldt Hjerte!« — paa Knud Lavards Sten. Knud Lavard, Steffens' Helgen! Han fik en Indskydelse. Han knælede paa Graven, vendte sig imod Øst og bad til Gud·

Du, som en sjælden Ven mit Hjerte gav,
O, riv ham ikke ud af Danmarks Arme,
Lad ham ej pløje før det kolde Hav,
Bortrevet grumt og brat ved Skæbnens Harme,
Før jeg har favnet ham, algode Gud!
Styrk du min Bøn til Himlen, Sankte Knud!

Jeg lover dig til Gengæld, at jeg vil
En Gang dit ædle Liv til Skue stille
For Verdens Øje i et barnligt Spil,
Hvorved den frommes Taare dog skal trille,
Hvis du bevæger Himlen venligt til
At holde sejludspændte Fartøj stille,
Til jeg for sidste Gang med Venskabs Lyst
Har trykket *Henrik Steffens* til mit Bryst.

Af Votivværket er kun to Optrin bevarede, og der synes ikke at have været mere. Det er anden Gang, og denne Gang midt i Romantikken, Begyndelsen

til en nordisk Tragedie. *Herlaug* var i Stil med *Dyveke* og *Niels Ebbesen*. *Knud Lavard* skulde vel, efter Løftet til Helgenen at slutte, have lignet Tiecks *Genoveva*. Hvad der er, ligner Goethes *Gøtz von Berlichingen*, som Oehlenschläger i 1802 havde oversat, og Shakespeares historiske Skuespil. Det er skrevet i afvekslende Prosa og femfodede Jamber.

I første Optrin i et gotisk Kammer optræder Henrik Svendsøn, kaldet Skadelaar. Han er, naturligvis, halt og taaler ikke at drilles dermed ligesom Bentzon, nygift og forelsket som Steffens, føler som en Hedspore og taler som Shakespeare:

Og ikke tror jeg, Luften lod sig skille
Fra Jorden med sit blide Favnetag
Mer vanskeligt, end Ingerd fra sin Husbond —

med stærk oehlenschlägersk Farve:

Snehvide! gamle Istap! Har da Rimfrost
Fra Haaret trængt saa dybt til eders Hjerte,
At ingen Sol det mægter varme mer — —

Medens han taler, kommer et Bud og melder, at hans Hustru er bleven bortført. Henrik mistænker Knud Lavard for det.

Andet Optrin foregaar i en tyk Skov. Det er koldt i Vejret, henad Efteraaret, men Løvet er endnu ikke faldet af Træerne. Nogle Svende, der tjene Harald Eriksøn (Kæsje), sidde om et Baal som Røvere i Skoven. En af dem, en ung Karl, der nylig er kommen i Tjenesten, er dette frie Liv ret til Pas. Han mener, det er det egentlige Liv, som Vorherre har villet have os Mennesker til. En drabelig Herre er vor Husbond, siger han. De andre Svende sætte ham ind i Forholdene.

Harald er et godt Stykke paa Vejen fra den vilde Gryting i *Harald Haarfager* til Hakon Jarl.

Da han ikke mere maatte holde Orden i Landet, fortælle Svendene, som Konge, som han var det i sin Faders, Erik Ejegods Fraværelse, saa blev han Konge paa sin egen Haand og holdt Uorden fra sit

faste Slot ved Roskilde. De raskeste Folk strømmede til ham af Lyst til Eventyr, og fordi han var gavmild: naar han er drukken, giver han dem, hvad de bede om. Munkene hade ham og sige, han holder endnu den gamle afgudiske Tro. Men han har slet ingen, skønt han rigtignok gør mere af den gamle, der tillader et mere frit og lysteligt Levned: disse kronragede Munke er ham en Pest. Ogsaa hos Bønderne gør han sig forhadt ved at efterstræbe deres smukke Koner og Døtre. Den unge Svend synes, de maatte takke ham til, at han forædlede Arten.

De følgende Scener, hvor Harald skulde komme med den røvede Ingerd og flygte, da Henrik nærmer sig, efter at have kastet Knud Lavards Handske paa sit Spor for at lede Mistanken paa sin »hellige Broder«, og Henrik skulde finde den og sværge Knuds Undergang, findes ikke.

Knud Lavard selv har slet ikke vist sig. Saaledes skildres han af sin Fjende: selvbevidst, overmodig, med store frække, ildfulde Øjne i en pragtfuld, tysk Dragt. — Hvad gavner slig kvindebræmmet Flitterdragt i Krig, sagde Henrik. — Det samme, Ven! som dine Faareskind, svarede Knud som hos *Saxo*.

Saaledes skulde han altsaa have været: overlegen, en fremmed i Landet, en Hertug mellem Bønder, Bringer af en ny og rigere Kultur og derigennem væbnende det hjemlige Bondedømme imod sig til sin Undergang. Men tillige mild og uskyldig. I sin vilde Broders Udskejelser skulde han ingen Del have. Atter her skulde en barnlig Natur, der brød frem som en Vaar i en taaget Tid, føres til sit Golgata i de vaade Vinterskove.

Som paa et Votivbillede skulde Helgenen minde om Helten, for hvis Skyld han var bleven paakaldt. I den tyske Hertug vilde vel alle Folk i København kende den tyske Doktor. Men det skulde de netop ogsaa. Saa *ren* havde han været!

Man kan gætte Grunden til, at Oehlenschläger saa snart opgav dette Arbejde, hvori, som han sagde,

Saxos spillende, romantiske Farveblanding erstattede det store i Snorres Overblik. Han var vel ikke netop bange for at vække den nationale Uvilje ved Forherligelsen af det tyske Væsen. Det var hans Opgave at bekæmpe den patentpatriotiske Bornerthed, hvori den danske Litteratur siden Ewalds Død var nedsunken. Men han frygtede vel for at give Knud Hertug al Retten. Han var ikke mere vis paa, at Steffens havde haft den.

Men der kom udefra en anden Forhindring i Arbejdet.

I Efteraaret 1804 læste han Tiecks nyligt udkomne Lystspil *Kejser Oktavianus,* en romantisk Dramatisering af en gammel Folkebog. Men hvilken Forvandling! At læse denne Bog var som Foraar om Vinteren. Det duftede af Roser. Det var virkelig, som om Tieck havde skrevet med Blomsterpen paa Rosenblade.

En Figur deri rørte ham personligt, som om den var digtet for ham.

Florens, Søn af Kejser Oktavian og hans forskudte Hustru Felicitas, vokser, uden at nogen kender hans Byrd, op i fattige Kaar. Hans Plejefader Clemens er en ærlig Mand, der idelig skænder paa ham.

Han er stor og smuk og doven. Han bryder sig kun om at spise, siger Faderen, og om at læse Eventyr og høre den blinde Mand synge Romancer om Helte. Han er voldsomt stærk. Han skal være Slagter, men forstaar aldeles ikke at købslaa.

Imidlertid kommer Krigen til Landet. De kristne Konger ligge i Lejr mod Sultanen. Der holdes Tvekamp. Hedningerne sejre: en af Sultanens Fyrster, en Kæmpekonge, synes uovervindelig. Florens melder sig, iført sin Faders rustne Vaaben. Clemens iagttager Kampen fra et Fremspring paa Brystværnet, hvor han er færdig at styrte ned af Angst og Spænding. Florens sejrer og faar Ridderslaget. Til sidst genkendes han som Kejserens Søn og varer Riget.

Oehlenschläger havde en egen Forstaaelse af denne Historie. Det var jo hans egen. Han fik atter, som da han skrev *Guldhornene*, Guld i Haanden, for at han skulde forme det.

Hvad han hidtil havde givet, var Blomsten og Frugten af hans Udvikling, Guilielmo i Skoven, Vaulundur i Værkstedet, eller Udviklingens Mytologi, Jesus i Naturen. Her havde han for sig, i en levende Skikkelse, Udviklingen selv, Gennembruddet af de skjulte Talenter. Det var hans Livs dybeste Poesi, digtet af en anden. Han selv var dog nærmere til at skrive den end nogen anden, om det saa var Ludvig Tieck, og han var nærmere til at skrive *den* Poesi end nogen andens, om det saa var Henrich Steffens'! Bag ved Guldhornene, i hvis Straaler han havde badet sig, saa han nu atter, men ligesom uden for sig, den, der havde fundet: »Naturens Søn, ukendt, i Løn, som sine Fædre kraftig og stor« — »ukendt med Jordens Herlighed, men nær beslægtet med dens mystiske Natur«. Fem og tyve Aar gammel, paa Højden af sin Ungdoms Romantik, alene, berøvet sin Lærer, saa han tilbage til dens Udspring og bemægtigede sig i eet Blik, som en Kunstner griber sit Stof, sit Liv som Genstand for sin Poesi.

Hans første Svar paa Tiecks Florens er sikkert Romancen om *Uffe Spage*. Det er Odde i Bedstefaderens Harnisk. Det er Drønet af Gennembruddet af de skjulte Talenter, men heller ikke mere. Formen er for snæver, som Uffes Brynje.

Meget kunde slet ikke udtrykkes. Hvad blev der af den blomstrende Sangvinitet, Rosenduften hos denne tørre Jyde? Hos Tieck betyder Florens *den blomstrende*. Han er en yppig, sanselig Natur. Han bliver Rosens Ridder som hans Broder Liljens. Han forelsker sig i Sultanens Datter, en blussende Skønhed. Hun er Rosen, hendes Søster Liljen. Blomstersymbolikken gennemtrænger hele Digtet.

Dog, det var ikke den, der fortryllede ham mest. Han syntes undertiden, som om Tieck gned Duften

af Roserne med sine kunstfærdige Fingre. Og Florens var ikke den mest originale Figur i Stykket. Han var en Søn af Lykken, hed det. Dog vel ikke blot, fordi hans Moder hed *Felicitas?* Men havde han i Grunden anden Adkomst dertil, uden en fortræffelig Konstitution og et Par gode Næver?

Men hvor fandt man Magen til den ypperlige Clemens. Vermund gammel var og graa; men hvad var ikke Clemens? Et levende Menneske, han kunde høre ham tale, og et digterisk Billede, som Tømmermanden Joseph i *Jesus i Naturen*: Gammel, trofast, blid og rund, men en Plejefader kun — et Billede, siger han, af det smaa, der ofte med naiv Uvidenhed befordrer det store.

Saa tænkte han paa det gamle Eventyr i *Tusind og een Nat*, han havde læst som Dreng, og saa digtede han som Tieck, paa Grundlag af et Barneeventyr, af sit Livs første Poesi sit Livs bedste Poesi: om Aladdin og Morgiane, om Lykkens Søn og hans Moder, om det smaa, der med naiv Uvidenhed befordrer det store.

Og, som i et Eventyr, udvidede Eventyret sig som en Kaabe, til det rummede al hans Livs Poesi. —

Han var atter Barn.

Der gik han, lidt over sytten Aar, rank og velskabt, i sine brogede Klæder, med det sorte Haar udredt over de smalle Skuldre, med Pige-Lemmer og forundrede Barneøjne, rød og hvid; nem til at lære, hvad han havde Lyst til, doven, naar han ingen havde, hidsig, godmodig, slikmundet, kaad; en Dreng mellem Drenge, en Yngling mellem smukke Piger; blød og trodsig, vild og blid, halvt Barneleg, halvt Gud i Hjertet:

> For ung til selv at aabne sig en Bane
> Er han ej vaagnet ret endnu, og derfor
> Har Leg og Lediggang bestandig tumlet
> Den ubevidste Sjæl som i en Vugge.

Paa disse Gænger gik hans Ungdom længe. Han

havde jo ikke vidst, at de vuggede ham den Skæbne i Møde, der beredtes ham i det fjerne.

Han stod atter paa Stedet, hvor den først var bleven forkyndt ham: et stort Værelse, oplyst af en døsig Lampe, Bøger og underlige Ibenholts-Instrumenter, en Mand i sorte Klæder — en Vismand, hvem det »var givet med en dyb, skarpsindig Aand at skue i Naturens Inderste« — der læste af en gammel Foliobog:

Naturens muntre Søn er Lykken næst.
Hvorefter Nattens Grubler flittig grunder,
Naar Solen slukkes i det blege Vest,

Det finder han med Lethed, ved et Under.
Fast ubegribeligt ham Lykken gaar
I Møde, mens han sødt og sorgfrit blunder.

Han gik igen i de store Haver uden for Staden og lyttede:

Ak, kæreste Hr. Fætter! I fortæller
De bedste Eventyr, som jeg har hørt
I al min Levetid. Det er en Lyst
At høre eder saadan tale, Fætter!
Det forekommer mig, som om jeg var
Langt klogere, end da vi før gik ud
Af Porten. I har vist mig rundt omkring
I alle Verdens Dele. Hvad I siger
Om Handelsdriften, er fornøjeligt
At høre paa; dog maa jeg tilstaa rentud,
At hvad I talte om Naturens Kræfter,
Dens skjulte, underlige Skatte, om
De Mennesker, som af en venlig Skæbne
Tit pludselig faa det, som andre hige
Forgæves efter deres hele Liv,
Om det usynliges Indvirkning i
Det synlige og alle slige Sager,
Det mored mig af alle Ting dog mest.

Han stod atter med Lampen i sin Moders Stue og hørte Rokken snurre:

Nu, nu min Søn! jeg gad dog gerne vide,
Hvad der er mere Arbejd ved og Slid:
At spinde eller gnide paa en Lampe?

Jo mere Kraft, des mindre Slid, min Moder!
Mens Ormen borer sig et Hul i Træet,
Omsvinger Allah Solen flere Gange,
Og hvo anstrenger sig vel mest derved?

Den stræbsomste, min hjerte, kære Søn!
Er jo dog altid den agtværdigste.

Ja, saa er Allah intet imod Ormen.

Du blander alting sammen, Rokken, Lampen,
Fornuftig Snakkeras og Kunst, Orm, Allah.
Min Søn! jeg tror, du er ej rigtig klog
Fra den Tid, du fik fat paa disse Bøger.

I taler ej ubilligt; jeg som I
Snart vilde dømme Indiens Bramin
Fra Sans og Samling, hvis det faldt ham ind
At tale Sanskrit, naar en fjendtlig Storm
Ham havde kastet hen paa Madagaskar.

Han maa have forstaaet, at dette var mere end Florens og mere end »Magen til Clemens«. En Moder og en Madamme — saa levende, som om hun stod i hans Stue.

Hun var heller ikke langt derfra. Naar han lagde Papiret fra sig og gik ned for at spise til Middag, sad hans Værtinde Engelke salig Møllers for Bordenden, stiv og stram i sin hjemmegjorte Hvergarnskjole, men munter og naiv, moderlig glad ved de unge Mennesker, som hun bespiste. Hun var kuriøs og holdt nok af en Passiar med den lystige »Øllenslæger«. Men hun holdt ikke af hans »Meningsfriheder«. Hun kunde især ikke lide, at han undertiden skæmtede med hendes Haandværk. Saa kniksede hun med Nakken og slog med Turen og bandede smaa pudsige Jordemodereder. Nu skulde man nok se, der var ingen Kunst mere ved at være Farver. Hun trykkede Forklæder til Bønderpigerne, som der ordentlig var Mening i: sort Grund med hvide Blomster! Det var baade smukt og nyttigt og kristeligt! Hvad mente Madam Møller om *Jesu Christi gentagne Liv i den aarlige Natur!*

Men hun kunde godt lide »det aange Menneske« — saadan sagde man den Gang i Slagelse. »Øllenslæger er paa min Sæl et retskaffent Menneske og et flittigt Menneske. Jo, han er saa Gud et flittigt Menneske, det ved jeg. Han sidder tit og skriver den halve Nat, det ved Gud han gør. Jeg kender ham, han har i fem Aar spist og drukket i mit Hus«.

Madam Møller laante Steffens og Oehlenschläger Salen til at spille *Erasmus Montanus* i. Hun havde ikke noget imod, at det romantiske Lune spillede sin holbergske Komedie i hendes Farverlade. Hun vidste ikke, at hun var Nille. Hun var i Oehlenschlägers Liv et levende Billede af det smaa, der med naiv Uvidenhed befordrede det store.

Men bag ved dette stramme Hvergarn saa han andre Ansigter og hørte andre Stemmer. Han hørte endnu, som i Clemens, sin Fader skænde og løbe vild i Ordene. Det er sandt, han hørte ham vel også i Mustafa larme over Sønnens Driverliv og Moderens Gudfrygtighed og blive god igen, naar han saa hendes hvide Hænder og smukke Ansigt. Men han hørte ham ikke gerne saaledes. Den arrige Skrædder er *ikke* Aladdins Fader. Aladdin er »en vakker Søn af en Emir«. Det er vist aldrig faldet Oehlenschläger ind, trods alt hvad Folk fablede, at tvivle om, at han var Søn af sin Fader.

Han saa vel ogsaa allerede nu i Morgiane noget af Christiane, som Navnet lyder efter. Ikke Elskerinden, Maalet for hans Attraa, Barmen, Haaret, som han saa det med Brudgomsøjne i Gulnare, men Moderen, som han senere saa hende med sønligt Blik ved hendes Grav, den huslige Bekymring og Angsten for Lampen.

Længst tilbage saa han sin Moders Øjne.

Langt, langt tilbage. Thi foran sig saa han Slottet rejse sig under sit Herskerblik. Brede Vinger susede under Nattehimlen. Lampens Aander bragte Verdens Skatte: tunge Stene fra Norden, Marmor fra Grækenland, Farveskaller og Ædelstene fra Østen, Kalk fra

Bretland, Kobberskjolde fra Germanerlejren ved Rinen, Billedstøtter fra Italien.

Saaledes var det jo gaaet til! Han havde haft Hjælpere. Verdenspoesiens Erkeengle var komne Skræderdrengen til Undsætning. Det største, det bedste i den græske og tyske, den engelske og romanske Poesi havde baaret den danske frem paa uhyre Vinger. Han havde, sagde han, gjort sig det bedste egent af det bedste.

Og dog havde han taget alt af sig selv. Han havde nylig skrevet: at destruere alt, det kan vi nu perfekt; at komponere — ja det maa en anden Slægt. Han havde komponeret; han havde ikke skaanet sig under Arbejdet, men skrevet langt ud paa Natten ved sin Lampe, som han ellers aldrig plejede, »som Vandet behaged at gaa«. Nu rejste det sig fra Grunden, et Slot, hvor han før kun havde kunnet bygge et Telt, en Rosenhytte. Hvordan det hængte sammen?

I nu! det hænger meget herligt sammen.
Enhver har saa sit eget Lune, ser I!
En bygger langsomt op og sammenskraber
Materialier fra alle Kanter.
Naar det er gjort, saa gaar det med en Muren;
Men dog forhaster man sig ikke derfor,
Man spiser Frokost, Middags-, Aftensmad
Dog alt imellem og gaar smukt til Sengs
Til rette Tid, hver Nat naar man er søvnig;
Er noget muret alt for galt, saa rives
Det ned igen, og saadan fares fort,
Til ej det taaler mer at røres ved.
Naar det er gjort, saa kommer en Polerer
Og glatter alt, og saa er det i Stand. —
En anden løjerlig, naragtig Karl
Blir født til Verden som en Spindelvæv.
Han haler alting af sig selv og hviler
Ej, før den hele Bygning færdig staar.
Og det er gjort, mens en fornuftig Mand
Faar tændt og røget ud sin Morgenpibe.

Han spejlede sig atter, som da han havde skrevet Sangen *Til Apol*, og turde næppe kende sit eget Billede. Af den opløbne, sortsmudsede Dreng var der,

som ved en pludselig Forvandling, samtidig med Thorvaldsens, bleven en *Jason*, den danske Kunsts første skønne Adam. Af det opløste Gemyt ved en overmægtig Samling en Genius, en Lysskikkelse, en *Prometheus.*

Han svulmede af Skaberglæde. Han havde lagt sit Liv i det Arbejde, og det lykkedes.

Han læste nogle Scener af Begyndelsen for Sophie Ørsted og andre. De syntes ikke derom.

Var det muligt? Var dette ikke Poesi, saa var han ikke Digter. Han følte atter Vaulundurs Vinterangst. Var det et Selvbedrag? kunde ogsaa Ilden i hans Sjæl slukkes som de laante Farver? Der havde, især nu efter Steffens' Afrejse, været Tider, hvor han følte det, som om den hemmelige Tilførsel, ved hvis Hjælp han kunde skabe, havde forladt ham. Kunde den forlade ham for bestandig? Lykkens blomstrende Søn blive, hvad han en Gang havde været, en syg Yngling? Jo stærkere hans Livsfølelse i disse Aar havde svulmet, des mere havde han frygtet Døden: mægtige Dage, ængstelige Nætter — han havde aldrig haft saa rædde Drømme som efter disse lyse Dage. Skabningen sukkede under Skabervælden:

Der er saa bange Tider,
Der er saa tungt et Mod —
(Novalis.)

Paa Højdepunktet af *Aladdin* brast Adam i Graad.

Nu saa han sin Moders Øjne. Han stod igen i hendes Stue — som Jean Paul, da han kom hjem, med Hjertet fuldt af Liv og Elskov og Poesi, og fandt sin Moder død og imellem hendes Efterladenskaber en Bog, hvori hun havde optegnet sit Spinderegnskab:

Der staar den gamle Rok! Nu snurrer den
Ej længer med fortrolig, venlig Sladder.
Se denne svage, skrøbelige Traad!
Den har hun tvundet. Den er hel endnu!
Den sidder uforstyrret, uden Brøst,
Og hun, som spandt den, ligger udstrakt nu
Med stive Fingre under Hyldetræet.
Der hænger hendes gamle Silkekaabe

Med Multumsforet. Her staar hendes Sko.
Nu fryser du omkring de gamle Ben.
Se, her staar endnu hendes Torvespand. Der ligger
Endnu paa Bunden et halvvissent Blad.
Ak, det er mig! Det skal betyde mig.

Der gaar han gennem Byen, hvor Drengene raabe efter ham, og standser ved Aaen, naturbetaget indtil Døden, for at det store Dyr, der har født ham, atter kan sluge ham.

Du stille Bølge,
Langt blødere end Silke, gennemsigtig
Og klar som Sjælen, Mulighedens Hav!
Du fluks bevægelige Kaos! Du,
Hvoraf den størknede Natur sig rejser,
Slug atter et mislykket, slet Forsøg
Her i din Smeltedigel! Støb mig om!

Men se! der vristede Menneskens Søn sig atter som i de første naturfilosofiske Romancer, stillere, men afgørende, ud af Naturens Favn, hvor Døden lurer:

Hvad rejser sig her inderst i mit Bryst?
En anden høj Natur, mer fri for Formen
End selve dette Vand. En stolt Natur,
Som vægrer sig ved at erkendes for
Stalbroder til det nedre Jordiske,
Hvis Kraft sig ytrer i et helligt Haab,
Hvis Næring er Samvittighed og Trøst,
Et uforgængeligt, fromt, venligt Barn.

Der fødtes Barnet paa ny ved Vand og Aand.

Der rejste den genfødte Adam sig atter i femogtyveaarig Sundhedskraft for ved egen Magt og paa eget Ansvar at vinde den tabte Lykke tilbage og besejre sine Fjender. Der saa han den store Vismand, som havde indviet ham til Lykken, forvandle sig — som Slagfidur saa Valkyrien blive til en Svartalf — og skrumpe ind til en tør og gusten Trold, der vilde ham ondt, og over hvis Lig han maatte generhverve sin Lykke. Der afsagde han sig for første Gang sin hemmelige Bistand og skred ydmyg i Menneskeslægtens Pilgrimsgang gennem Ørkennatten frem imod Morgenrøden. Der kæmpede han atter den sidste

Kamp mod den gamle Frister, som Jesus kæmper mod Vellysten og Ærgerrigheden, der belejrede hans Hjerte. Inde i hans eget Sind stod Kampen, selv om han maaske ogsaa kunde se Fjenden uden for sig — som en besejret Medbejler. Var det maaske Steffens', den frække Tanke, der vil friste ham til atter at dyrke Naturkraften som sin Gud og pynte sit usle Menneskeværk med det betydningsfulde Billed? Var det *ham,* han nu i denne Frastand hørte klage over Mangelen paa naturfilosofisk Verdensaand i det fuldendte Kunstværk? Og var det Staffeldt, denne vilde vellystige Higen, denne afmægtige Kappelyst, som vilde fraliste ham Lampen. Saaledes bedømte Oehlenschläger Staffeldts Væsen: en udbrændt Evne, og hans Hensigter: en misundelig og rænkefuld Rivaliseren. Var det da dette Hoved, der skød sig frem for ham, da Aladdin, uden Lampe, kæmper med Sværdet om Lampen:

Tag Sværdet! eller ved den store Gud
Jeg knuser din indknebne Hovedskal.

Og der staar han til sidst ved et Vindve i Slottet og ser ned paa Pladsen, hvor han har leget som Dreng og er bleven stenet som Yngling:

Hvor sælsomt er dog Menneskenes Liv!
Hvor mystisk bryder alt sig blandt hinanden!
Et ringe Spil i Evighedens Haand,
Et Vink, og fluks vi er det gamle Støv!
Hvad er da menneskelig Magt og Storhed?
Kom, elskte! Lad os vandre hen at se
Din Faders fromme Smil i Dødens Nat!
Og lad os saa, mens Folket tilbereder
Her til vor Kroning rundtom festlig Højtid,
Henvandre uden Porten hist og sætte
Os eftertænksomt ned et Øjeblik
Paa Morgianes Grav ved Hyldetræet.

Kongens Slot og hans Moders Grav! Dette var visselig hans Livs Poesi, dens Udspring og Ende.

Han syntes næsten, det var mere. Det var Tidens Poesi. Han havde stirret saa længe i den forunder-

lige Lampe — egentlig var det vel bare Lampen paa hans Skrivebord! — til den var bleven Lyset selv, den nye Tids Morgenrøde. I dette Tegn havde »Morgenrøden« paa Steffens' Bord og i hans Tale, Guldhornene, Rosen, Vaulundurs røde Lue, først faaet sin fulde Forklaring.

Videnskaben havde søgt den: det var Anelsen om al Tings Sammenhæng og den frie Personlighed som Verdensudviklingens Endemaal. Kunsten havde hentet den og brugt den uden at ryste paa Haanden: det var Fremstillingen af det fuldkomne Menneske. Og i en jublende Følelse af Befrielsen, Generhvervelsen af alle Menneskets oprindelige Kræfter, en overmægtig Adamsfølelse, havde Tidens stærke Søn, udvokset af Skolen, dræbt sin blege Frænde. Over Liget af Faust springer Aladdin paa Tidens Trone, blomstrende i sin første Friskhed, den genskabte Adam, en Helt, et Barn, for at sejre, at herske og — at tabe. Han vidste ikke, at dybt nede i Slottets Kælder sad Tvivlen tilbage som Nureddin og punkterede i Sandet, Prik paa Prik, og prikkede ham af Tronen.

Og hans Livs Poesi, var det ikke Livets Poesi? Saaledes vinde vi Lykken, saaledes drives vi ved en hemmelig Tilførsel — hvem ved, hvorfra og hvorfor den kommer? — og tage dog alt af os selv. Saaledes handle vi og vove Sandhed mod Løgn, det gode mod det onde. Saaledes se vi i Lampen paa vort Bord, hvorved vi arbejde, en Lue af Livsilden selv, paa een Gang Lys og Varme. Saaledes besejre vi den vilde Higen og den gustne Mathed. Saaledes er vi, Mennesker, Børn af vor Moder. Saaledes sidde vi, paa Livets Højdepunkt, eftertænksomt ved Graven under Hyldetræet.

Ved de *Poetiske Skrifter* foregik Omvendelserne i Masse. Endogsaa blandt de ældre. Rahbek, sagde Oehlenschläger, holdt Haanden for Øjnene og *vilde* ikke se det nye Lys; i Norge forargedes Rein over

den unge Digters — Morgianes Digters! — Mangel paa Hjerte og over det bindegale *Jesus i Naturen;* men fra sin Præstegaard paa Møen skrev C. A. Lund begejstrede Afhandlinger til Kamma over *Aladdin.*

Men mest naturligvis blandt de unge. Ikke blot Studengaarden og Regensen, men f. Eks. hele det kirurgiske Akademi overgav sig.

En ung Læge, B. Heiberg, blev udnævnt til Garnisonskirurg paa St. Croix. Blandt hans Trøstegrunde var den, at han kunde medtage Oehlenschlägers Værker som det sikreste Middel imod Prosaen, Købmandsaanden, sagde han, som han nu saa ganske foragtede. Han og Winckler, som Morgiane havde forsonet med Aladdin, indbød til et Afskedsgilde i Ermelundshuset.

Et Symposion — stod der i Indbydelsen. Man vilde beruse sig i Skønhed. Alt var tilladt, kun Raaheden var forbudt. Selskabet bestod især af Kunstnere og lærde, mest Læger. Spejle og Vinduer var udtrykkeligt givne til Pris, for at Fantasien, Drikkelagets Dronning, frit kunde lege med pludselige Forvandlinger. Den gamle Svigermoder Forstanden var sat paa Døren; man dyrkede Galskaben og Gratierne.

Nogle havde tungere ved at vinde med. Hans Christian Ørsted, der ønskede, at et Drikkelag skulde begynde med Zetlitz og ende med Schillers Hymne til Glæden, udviklede smilende et vanskeligt Spørgsmaal i Fysikken. Den, han talte med, kastede hurtigt og ærbødigt Levningen af sit Glas i hans Kalvekrys for at indvie ham til Gratierne. Sindrige Samtaler krydredes ved Spejlenes Klirren. Skuespiller Knudsen (?), der kom senere end de andre, fordi han havde spillet en rørende Fader hos Kotzebue, var nøgtern og satirisk. Kære Ven! raabte Oehlenschläger, vi er allerede langt over Satiren, skynd dig at blive lystig! Til sidst gik den værdige Fader huldt smilende imellem dem i Underbukser, som et lystigt Billede af den bagvendte Verden, Borgerskabets Travesti i Romantikkens St. Hansaftensleg.

Dette Symposion, denne nye Fest for en ny Gud,

blev, uden at han vidste det, Adams Farvel til Skoven. Ikke blot, som han siger, til den kære sjællandske Skov. Men til den Midsommernattens poetiske Skov, som han ogsaa siger, der havde været hans Ungdoms Poesi, hvor Lysene skinnede og Lystigheden gjaldede langt ud imellem de stille Stammer. Han vidste ikke, at han aldrig skulde komme der saaledes mere.

En smuk Sommerdag gik han til Sølyst for at hilse paa Greve og Grevinde Schimmelmann, der havde ønsket at se *Aladdins* Forfatter. Hans Hjerte bankede. Han havde aldrig før talt med saa fornem en Dame. En bleg, mager, simpelt klædt Kone kom ham venligt i Møde. Og Greven saa saa venligt paa ham med de smaa, trekantede Øjne, at han glemte at se paa de store Stjerner paa hans Bryst. Han satte sig til et prægtigt Taffel, Mage til dem, han havde set paa Slottet som Dreng. Lampens Aand dækkede Bordet, og Ringens Aand skulde endelig føre ham over Havet.

Schimmelmann raadede ham til at søge Kronprinsen om et Rejsestipendium. Han indgav sin Ansøgning. En saadan Ansøgning kan jo ikke afslaas, sagde Greven smilende.

Oehlenschläger besluttede da at rejse straks, før han havde faaet Pengene. Han var endnu som Frits, som Adam, naar Kildevognen ventede, rasende af Utaalmodighed. Modvind tvang ham til at blive nogle Dage, Christianes Fødselsdag over. Han sagde, det var kun en Lystrejse, som Turen til Langeland, det drejede sig om.

Hans Fader gav ham hundrede Rigsdaler at hjælpe sig med, til Stipendiet kom. For Resten, sagde han, maa du gnie paa din Lampe.

Christiane sagde ingenting, men anede mere. Da Adam var rejst, gik hun ud til gamle Oehlenschläger og slog sine Arme om hans Hals og sagde: »Nu er *du* den eneste Oehlenschläger, jeg har tilbage«.

Hun havde dog en anden. *Adam* var rejst; men

hun havde en *Oehlenschläger* tilbage. Fra nu af kaldte hun ham ikke gerne anderledes. Hun havde ofret en Adam for at faa en Oehlenschläger. Hans Poesi var det hellige Væsen af ham, som hun havde hos sig og dyrkede med Ild og Taarer. *Digtene 1803* var for Sophie; men for *Aladdin* blev Christiane og hendes Veninder Menigheden. De kunde den næsten udenad og udbredte dens Berømmelse. Unge Piger forelskede sig i Aladdin og udfrittede Christiane og Kamma om Adam. Nu var Sjælland enflammeret.

Gæstgiver Richter paa Kongens Nytorv opgjorde taalmodig Litterat A. Oehlenschlägers Konto med en anselig *Summa Summarum*. Det var *hans* Udbytte af den danske Romantiks første Kapitel.

DEN 14. November 1805 var der Selskab hos Professor Steffens i Halle i Anledning af Adam Oehlenschlägers Fødselsdag.

Der var helt festligt i Salen: Fortepianoet opslaaet uden Tæppe, Mahognibordet uden Voksdug, spejlende de store Sølvstager med deres Lys. Her laa Fødselsdagsgaverne: fra Steffens Fr. Schlegels *Nytaarsgave*, fra hans Kone et Par fine, olivengrønne Handsker, for at han skulde kunne holde Varmen og ikke mere knække saa forskrækkeligt med Fingrene; fra Steffens' Svigerfader, Komponisten Reichardt, hans Kompositioner til Goethes Sange, som Oehlenschläger holdt saa meget af; fra hans Svigerinde Louise en Komposition til en af hans egne.

Dertil et Billede af Ariost til Romantikeren, et Urbaand i en Valnød til Kavalleren Oehlenschläger og fra den alleryngste Eva, den halvvoksne Sophie, et Æble til Adam.

Om det lange Spisebord sad Gæsterne, Tetøjet var taget ud, og den store Fødselsdagskage med de seks og tyve Lys blev baaren om. Reichardt trak Proppen af den Flaske gammel Madeira, han forsynligt havde medtaget, og Heltens Skaal blev drukken.

Han var overmaade lykkelig. Ved hans ene Side sad Wilhelmine Wolf, den berømte Filologs Datter, stor, lys, blomstrende, halv græsk, halv tysk som Goethes Dorothea; paa den anden Louise Reichardt, blid og vemodig som hans egen Maria. Lige over for ham smilede Schleiermacher, skarp og lille, varmende sin milde Vismandsironi ved den overdaadige Naivetet, hvormed den skønne, unge Dansker gav sig hen. Dette var mere end Kammas Smil til Adagio. Adam havde nylig sammen med Schleiermacher læst Platons *Symposion*. Saaledes, syntes han, smilede Sokrates til Alkibiades.

Ved Klaveret begyndte Louise at synge:

Paa Marken aar jeg tavs og vild —

Oehlenschläger fik altid Hjemve, naar han hørte den Sang. Da han en Aften paa Giebichenstein havde hørt hende synge den i en Baad paa Floden, havde han digtet *Hjemve*. Han var jo selv en saadan vild Jæger paa Vandring, der blev blid ved at tænke paa det søde Billede, han havde forladt. — Men saa maatte han selv hen til Klaveret og synge danske Folkeviser, og saa lo og snakkede han igen og vilde vise de muntre Piger, der morede sig over hans geniale Tysk, at han ogsaa kunde digte paa det Sprog, og begyndte at synge:

Es kam ein Sänger aus Dänenland,
Da wo die Deutschen wohnen,
Da hatte der Spielmann, wie sich's gebührt,
Gar schöne Töchter componirt
Zu seinen Compositionen.

Nun sang die eine Composition
Die andre mit sanfter Stimme,
Zum Himmel ward der Dän' erhebt,
Sein Herz erflammt, sein Aug' erbebt.
Was dann er that vernimme! — —

Saa holdt Vognen fra Giebichenstein for Døren, og Gæsterne tog af Sted.

Da Adam var kommen op paa sit Værelse, gik han ikke straks i Seng. Han aabnede sit Vindu og saa ud i Natten. Der stod Karlsvognen. Nu stod maaske Christiane ved sit Vindu paa Nørregade og saa paa de samme Stjerner og sukkede. Dog, naar han i disse Efteraarsaftener saa op imod Stjernerne, var det ikke blot dette søde Billede og de andre derhjemme, han tænkte paa. Han havde tænkt, at de samme Stjerner, der skinnede ind igennem hans Vindu, for mange Hundrede Aar siden havde set en bleg og fortvivlet Mand i Øjet. — Han havde været langt borte. Den bløde Hjemve var bleven en kraftig Melancholia. Det triste Efteraar i den lille, bistre By havde atter spillet en mægtig Melodi i hans Sjæl, en vældig Genlyd af hans Ungdoms Kæmpevise. Han havde set store Fjelde rage, hvor smaa Klipper fladede sig med Jorden, havde hørt Offerlundens Graner knage, naar Vinden susede drøveligt i Træerne ved Flodbredden, havde set Rolands Stenstøtte paa Torvet forvandle sig til et mosgroet Gudebillede. Han havde hørt den blege Mand raabe med opløftede Hænder imod Stjernerne:

Saa være det da svoret,
Ved Ædelstenene i Odins Krone,
De blanke Stjerner! Aukthor! ved din Vogn,
Som vender ned sin lyse Stang hver Midnat:
Fra nu af lever jeg for Valhals Guder.

Ja, han havde følt det, som om det var ham selv, der gjorde dette Løfte. Hvad havde han ikke virket under den vrede Stjerne! Hjertet svulmede i ham, naar han tænkte paa, at han, der for kun et Aar siden havde følt sig som en barnlig Skjald, der næppe kunde løfte den store Harpe, nu næsten havde fuld-

ført et stort Digterværk, som det skulde forundre dem der hjemme at høre.

Den næste Dag skrev han i et overgivent Brev til Kamma Rahbek, at han nu var midt i femte Akt af *Hakon Jarl*.

Han var ikke kommen til Halle for at digte. Han var kommen der for at besøge sin Ven, for at læse *Aladdin* for ham, sagde Steffens, og for igen at leve en kort Tid sammen med ham, som de havde levet sammen i København. Men han havde ikke været mange Dage i Steffens' Hus, før han saa, han maatte gøre en Dyd af Nødvendigheden og være flittig. Steffens levede i indskrænkede Forhold, uden selskabelig Omgang med sine Universitetskolleger, der betragtede ham som et forkomment Geni, fordybet i et naturfilosofisk Arbejde. Oehlenschläger fik da i Universitetets Bogsamling fat paa den store Folioudgave af Snorre Sturlesøns norske Krønike, hvor han for fire Aar siden var standset ved Harald Haarfagers Historie, indrettede sig en Arbejdsplads ved Vinduet i Steffens' Stue og satte sig til at læse videre. Af Olaf Tryggvesøns Saga, som havde givet ham Stof til hans første Romance, vilde han gøre et historisk Skuespil. Allerede i Begyndelsen af September tog han fat paa Arbejdet.

Nu var det færdigt. Da han efter sin Sædvane holdt Papiret i Vejret over sit Hoved som et frembaaret Offer og sagde hen for sig: Atter et nyt Arbejde færdigt! vidste han, at det var et *nyt* Arbejde. Ikke blot, hvad han ogsaa før havde kunnet gøre, men meget, meget mere. Han var gaaet ud over sig selv. Saa han nu paa det fuldendte Værk, kendte han deri, Lag for Lag, sit Livs, sin Kunsts Perioder.

For tre Aar siden vilde han ikke have kunnet digte en *Hakon Jarl*. Han havde jo ikke kunnet skrive *Harald Haarfager*. Den Gang havde han bare kunnet skrive en *Einar og Grib*, som han skrev en *Erik og Roller*.

De unge Mænd i Skuespillet var jo begge Billeder af hans Ungdom og intet mere. Det var, for sidste Gang, tænkte han vel, hans Ungdoms Musik: een Melodi og to Toner. Han hørte, da han digtede Einar, atter denne glade Dur: Latteren, der larmede i Kammas Stue; Kækheden, der sigtede raskt mod et fjernt Maal uden ret at kende Maalets Fjernhed; dette smilende Haab; dette store Natur-Instinkt med Rosenkind og lange Lokker. Og i sin Grib hørte han Længslens Moltoner: Storhedsaanden i Trælledragten; sin Moders Søn; Slotsbetjentens Dreng, der leger i Kongens Sale; den unge Mand, der interesserer sig uendelig meget for alt, hvad der er udmærket og stort, og selv føler Drift til at udrette det, men mangler Kraft; Gennembruddet af den skjulte Evne og den pludselige Forvandling: TræHens Søn ved Kongens Side.

Saaledes havde han været, men saaledes var han ikke mere. Hans Poesi, der før som et Spejl havde fanget Billedet af hans Ungdom, var nu som en Rude, hvorigennem han saa det drage sig tilbage. Han kan tale til dette Billede, som en Mand taler med sin Ungdom i sit Hjerte. Til den ene af de to tilbagetrukne Skikkelser siger han med muntert Velbehag, idet han tager ham under Hagen:

Raske Gut!
Jeg lider dig fast, som du varst en Kvinde.

til den anden — saa sikker var han da bleven? — med rolige Bryn:

Du skælver
Paa Tronen, Dreng! det bør en Konning aldrig.

Dette var visselig hans første Periode.

Men Skytten sigtede mod højere Maal end dette. Skuespillet skulde hedde *Olaf Tryggvesøn*. Han havde opgivet *Knud Lavard*: her havde han ham atter. Olaf Tryggvesøn var en Mand, i hvis Natur — som han havde sagt om ham i Prologen til *Aladdin* — Nordens *Melancholia* var blandet med den

sydlige *Sanguinitas*. Her var atter en Helt, hvis historiske Opgave det var at forene Syden med Norden, og som han saa sejrende, hvor han ikke havde villet se Knud Lavard falde. Thi Olaf var en lykkelig Natur. Var det ikke Lykke, at han, ved hvis Vugge Nornerne havde danset i hans Moders Drømme, der i sin Barndom paa den vidunderligste Maade havde overlevet de farligste Tilskikkelser, som moden Mand ved et Tilfælde var vendt tilbage til det Land, der skulde være Skuepladsen for hans Bedrift, just i det Øjeblik Jordbunden var beredt til, at hans Gerning kunde blomstre? At han brød frem gennem Mørket som en Naturkraft, som den gyldne Sol frembryder gennem den kulsorte Sky. At han skinnede paa Tronen som en Sol: Kongesmil under Guldhjelm. Han var den kronede Aladdin.

Det var hans anden Periode. Han tænkte paa sig selv og paa sin Ven. Han mindedes atter Sommeren i Efteraaret. For at levendegøre sig Olafs Stilling, gjorde han sig deres Stilling levende paa ny, deres Tanker og Tvivl, deres Forsæt og Begejstring i de Blomsterdage, da de, som denne unge Helt, bragte nyt Liv i en gammel Tid. Han tænkte maaske især paa sin Ven. Olafs Hjemve efter det ventende Fædreland er Steffens' Længsel efter Norge. Naar han læste:

Men da jeg fjernt blev Klippens Graner var,
Da svulmede mit Bryst, da blev jeg hel
Forunderlig til Mode, og det var mig,
Som om jeg pludselig igen erindred
En længst forglemt og sælsom Kæmpevise
Fra mine Barndomsdage —

og saa Taarerne i Steffens' Øjne, vidste han, at saaledes havde det været. Selv paa Højdepunktet, hvor Olaf bliver sig sin Opgave bevidst, fandt han en af hin Tids dybeste Erindringer. Saaledes som Olaf her knæler og beder ydmyg og begejstret, havde Steffens, før han gik til sin første Forelæsning, bedet til Erkendelsens Gud. Han havde følt sig kaldet. Olaf er

mere end Aladdin. Aladdin er Lykken som en Gave af Naturen, Olaf er Lykken som et Kald fra Gud.

Oehlenschläger havde, før han rejste fra Danmark, digtet en Romance om *Knud den Store*. Ligesom *Uffe hin Spage* rimeligvis er digtet før, som en Forberedelse, er denne vistnok digtet efter *Aladdin*, i al Fald efter Steffens' Bortrejse, som en Fuldendelse. Hvad der antydes i *Aladdin*, at Adam afsværger Naturkraften og dyrker Gud i Menneskenes Midte, fuldbyrdes her: Knud hænger Kronen paa Korset. Og han gør det af Anger, en Følelse, der er Aladdin fremmed:

> Min Ungdom svandt i Stolthed og Foragt,
> Kæk frem jeg gik; ak! nu jeg modløs græder.

Kort efter at Oehlenschläger var kommen til Halle, fik han Hilsener fra Hjemmet. For det første et Nummer af *Tilskueren* med Rahbeks Recension af — ha, de skønne spildte Kræfter! han havde sendt ham et langt Brev om Romantikken i de *Poetiske Skrifter*! — Versemaalet i *Aladdin* og et Digt af Jens Møller, der uden saa meget som en Hentydning til *Aladdin* takkede ham varmt for *Uffe hin Spage* og *Knud den Store*. For det andet J. P. Mynsters Digt *Til Adam Oehlenschläger*. Det er i Tilslutning til *Jesus i Naturen* Religionens første Tale »til de dannede blandt dens Foragtere«. Det endte med en Opfordring til paa ny med forenede Kræfter at rydde Tomten og bygge Herren en ny Kirke. *Olaf Tryggvesøn* er paa en Maade Svaret paa disse Digte.

Olafs Religion er naturlig Fromhed. Den har slet intet med Omvenderfanatisme eller middelalderlig Katolicisme at gøre. Hans Tempel er endnu ikke Kirken, men en Grotte i Naturen. Nadveren, »det store, tavse Gæstebud«, hvori »alt lever i sin Gud«, er for ham som for Steffens, Novalis og *Jesus i Naturen*, Mysteriet. Hans hellige Tegn er ikke Korset, men, som det allerede hed om ham i Elegien *Island*, Rosen. Uskyldighed, barnlig Glæde over Livet, sønlig Tillid til Livets Gud er den kristelige Rose.

Denne *Kristendom* er ikke Kristendom, men den

Religion, hvoraf Kristendommen atter fødtes i Danmark.

Medens Oehlenschläger digtede *Olaf Tryggvesøn*, gik han sammen med Steffens og Schleiermacher en Søndag ud til Petersbjærget ved Halle, hvor der var en Ruin. Da de var noget derfra, hørte de Sang i Ruinen. De gik ind og fandt en Kirke derinde, som var fuld af Folk, der sang en af de gamle Salmer, Adam kendte saa godt fra sin Moder, maaske den, hun elskede højest, *Jesus, du mit Haab, min Trøst*. De tre Venner blev helt højtidelige ved det; det var, som om de havde set den nye Kirke hæve sig syngende af Ruinen.

Aaret efter digtede Oehlenschläger Romancen *Skovkirken*. I et nordisk Landskab, som Pesten har affolket, er Kirken i Aarhundreders Løb bleven omgroet af store Skove. En Pinsedag gaa to Børn ud at lege. Dc forvilde sig i Tykningen, opdage den gamle Kirke, komme hjem og fortælle det i Bygden. Folkene følge efter dem, men maa med stort Besvær hugge sig frem, hvor Børnene have smuttet uden Møje. Ved Solnedgang aabne de Døren. I Stolestaderne ligge Salmebøger, opslaaede paa den Salme: *Naar vi i største Nøden staa*. Men paa Lysekronen under Loftet sad en Drossel og sang, og om Alteret havde Brombærranken slynget sig til højre paa Vinens Sted, medens tunge Aks vuggede sig, som Brødet, til venstre.

Saaledes havde Vennerne i Halle set Kirken rejse sig af Naturen. Saaledes vilde de fylde de hellige Kar paa ny. Hvad Oehlenschläger dybsindig havde spaaet i sit første romantiske Digt, at Jesu Blod vilde fylde Guldhornene, Religionen Poesien, gik saaledes i Opfyldelse. I Skuespillet forklares Religionen i schleiermacherske Udtryk som Poesiens Fylde. Den er »en egen, synderlig Tilbøjelighed, en Drift, som driver Kraften i vor Sjæl mod det usynlige, det store Udspring«. Saaledes mødtes Steffens og Oehlenschläger den Gang med Schleiermacher i *Religion*. Senere skiltes de,

Steffens og Schleiermacher gik i den lutherske Landskirke, Oehlenschläger blev i Skovkirken.

Dette er »Norges første kristne Kirke« i Skuespillet. Og det er ikke Paaske som i *Jesus i Naturen*, men Pinse. Olaf er Talsmanden, Oplyseren, ikke den hudstrøgne Yngling, men den sejrende Aand, klar, besindig, vis, uden Ynglingesværmeriet og Ynglingeovermodet.

Da Bernt Winckler skrev til sin genvundne Adam: »Professor Mynster sagde *verbotenus*, da han havde læst Hakon: »Jeg tog den i Haanden med den fuldkomne Overbevisning, at jeg ikke vilde læse en Side uden at støde paa een af Oehlenschlägers sædvanlige Lapsestreger; men jeg tilstaar, jeg læste den rent ud uden at træffe paa en eneste«« — smilte han rigtignok ad sin gamle Kritiker og skrev Samtalen mellem Ole og Børnene. Men med Kritikken var han ikke misfornøjet; han vilde netop, de skulde mærke, at han nu var ude over Lapseaarene.

Han var Mand. Hvad han ikke havde kunnet føle i København, hvor alle vidste, han var en Yngling, i Farverladen hos Mad. Møller, paa Bakkehuset, i hans Søsters Stue, i Steffens' Ledebaand, følte han nu, paa det fremmede Sted, Herre over sin egen Skæbne, med egne Penge paa Lommen, nu da han, *Aladdin*'s Forfatter, var Steffens' jævnbyrdige og Schleiermachers fortrolige, da han i Breve fra sine Venner fik stadige Forsikringer om sine Landsmænds Taknemmelighed for hans *Poetiske Skrifter*, ja i Rejsestipendiedokumentet havde en højtidelig Udtalelse af Fædrelandets Tillid til, hvad han formaaede. Jo, han skulde vise dem, hvad han formaaede.

Hvad havde han hidtil formaaet, naar han saa det i Frastand? At drømme, som en Yngling, Narkissosdrømme om sit eget Billede. Men havde han kunnet skabe uden for sig selv een stor Figur, der bestod i sig selv og havde Sammenhæng? Nureddin

var vel sat rigtigt op, Goethe havde rost hans første Monolog, da Wilhelmine Wolf oversatte den for ham; men blev han sig lig til Enden? Han knækkede jo over i Midten, som om han var limet. »Ganske at kunne tabe sig i sit Objekt og fremstille det sandt, tydeligt og betydningsfuldt uden uvedkommende Indblanding er uden Tvivl det, som karakteriserer den virkelige Kunstner« — skrev han for et halvt Aar siden foran sine *Poetiske Skrifter*. Men i Olaf havde han ikke tabt sig saaledes. Han havde nok, lige tvært imod, som han altid før havde gjort, fundet sig selv i sit Objekt. Da han havde valgt Emnet til *Olaf Tryggvesøn* havde han regnet paa den hemmelige Bistand, som han nu i Grunden syntes var en ganske simpel Ting. Det var jo intet andet end Tilførselen fra hans egen Personlighed, en animalsk Lyrik, Blodet, der steg ham til Hovedet, fordi Sagen angik ham selv. Der var endnu saadan Lyrik i Olaf. Enten han som i *Island*, ligesom i *Jesus i Naturen*, digtede elegisk om den kristelige Rose —

Denne Rose, som spired og henfrøs og fremspired atter,
Til den i *Tryggvesøn*'s Liv folded sig ud i sin Pragt,

eller han lod Helten selv træde frem paa Nordens stolthaardnakket kolde Fjeld, hvor hans bløde Forgænger var visnet »som en Blomst i Nattefrosten«, blev det dog bestandig det samme Blomstersprog, den samme Frelser og den samme Johannes. Han var snart ked af at lave Poesi af sin egen Poesi. Han havde længe nok tæret paa sig selv; han trængte til Udvorteshed, *Objektivitet*.

Foran ham laa en nyopdaget poetisk Verden i den gamle nordiske Historie. Han havde set den som Dreng og Yngling, men han havde ikke været der længe. Guldalderens Blomsterdrømme havde overgroet dens Indgang med deres Ranker. Nu saa han den atter blinke, som et Marmorbrud i Solen.

Han længtes efter den; han hungrede efter *Historie*. Det var jo det, Tiden fordrede. Det Folk, der havde

grædt over Samsøes Død, da *Dyveke* blev spillet, og jublet over *Niels Ebbesen*, havde ikke haft Uret. Nu saa han det: »Den højeste Genstand, en Digter kan bringe paa Teatret, er uden Tvivl en historisk Bedrift«. I Tyskland bekræftede Virkningen af Schillers historiske Skuespil og Virkningsløsheden af Tiecks Lystspil det samme; Schillers Død efter *Wilhelm Tell*, under Arbejdet paa *Demetrius*, efterlod en Arv, det var værd at løfte.

Saaledes vilde han digte: i Forgrunden to Helte, der kæmpe, men bag dem det dybe Perspektiv af to historiske Magter, der støde drønende sammen, ja af evige Ideer, hvis Virkekraft rakte til Nutiden. Saaledes som han i disse Aar under Frihedskrigen saa *Wilhelm Tell* blive tilegnet af det tyske Folk som et Udtryk for dets levende Liv, ønskede han at kunne skrive for sit Folk.

Og hvilket Perspektiv aabnede sig nu ikke for ham, da han fra Dybet af Teatret saa Hakon Jarl rejse sig, tung af Historie, vild af Hedenskab, imod hans selvgjorte Kristen. Brydningen mellem Kristendom og Hedenskab, som A. W. Schlegel havde kaldt det største tragiske Skuespil i Verdenshistorien, som Goethe i *Bruden fra Korinth* og Schiller i *Grækenlands Guder* og han selv i *Hakon Jarls Død* havde symboliseret i Billeder og Naturtoner, skulde han her smelte ind i selve de dramatiske Figurer og den dramatiske Spænding: to Kæmper, der brødes, med Verdenshistorien paa deres Skuldre. Og i denne Verdenskamp skulde han selv som Nutids-Aand tage Del, fordi det var den samme Kamp, der, som Schlegel sagde, gentog sig i det nye Aarhundredes højeste Stræben, naar den søgte at forene det højeste i den gamle og den nye Dannelse — og dog skulde han som Kunstner staa over begge Standpunkter i rolig Klarhed. I Sandhed! en værdig Opgave for en *moden* Digter.

Da Oehlenschläger midt under Arbejdet forandrede Helteskuespillet *Olaf Tryggvesøn* til Tragedien *Hakon*

Jarl, gik han med fuld Bevidsthed over fra det indre Livs romantiske Teater til den historiske Skueplads.

Da han vilde digte *Olaf Tryggvesøn*, saa han uden for sig næppe mere end Modstanden mod Kraften, Tordenskyen imod Solen. I Hakon vilde han vel have dæmoniseret Storheden i denne Modstand til en Jætte, en frygtelig Stenskikkelse, som han i Thorer Klake dæmoniserede Smaaheden deri, Høkeraanden, til en Dværg, en lille graa Mand med røde Øjne. Da han vilde digte *Hakon Jarl*, maatte han se *Manden*.

Han havde blot Handlingen. Hos Snorre er Hakon Jarl en samvittighedsløs og listig Hedning, ikke ulig Helten i Goethes *Reineke Fos*, som Oehlenschläger i denne Tid oversatte, en lille Mand, men med et stort Eftermæle:

En herlig Helt var Hakon Jarl; men den største Ulykke fulgte denne Høvding til hans Død. Og det var mest Grunden dertil, at da var den Tid kommen, da Hedenskabet og Hedningene skulde vige for den hellige Tro og de rette Sæder.

Hvor fandt han Manden til Snorres Eftermæle?

Han havde den vilde Gryting i *Harald Haarfager;* men paa ham tænkte han næppe mere. Han havde Harald i *Knud Lavard*. Den Scene i Fragmentet, hvor Huskarlene tale om deres Herre, kunde han overføre i Tragedien. Men paa Trælles Dom kunde han ikke lide.

Her virkede ingen hemmelig Bistand. Her kom ingen Aander susende gennem Natten og bragte ham de adspredte Lemmer, hvoraf han skulde skabe. Her maatte han se i Dagen med aabne Øjne.

Sandt at sige havde han set ham: paa Teatret!

Uden *Rosing* var *Hakon Jarl* næppe bleven til, skriver han; hans hele dramatisk-poetiske Figur, samlet af utallige, spredte Reminiscenser, er egentlig de Lemmer, som have udgjort denne Luftskikkelse. Da han saa Rosing for sig, *saa* han Hakon. I Tragediens første Scene tale Trællene om Jarlen som

Svendene i *Knud Lavard* om deres Herre. Saa træder Hakon ind:

> En herlig, gammel Helt er Hakon Jarl!
> Han knejser vældigt som en knudret Eg
> Blandt alt det andet Smaakrat.

Saaledes saa han Rosing knejse: saa stolt, hedder det i en gammel Kritik, saa at man endog, inden han begynder at tale, og saa snart han er traadt ind paa Scenen, skulde kunne tænke, at han foragtede alle de øvrige Personer i Stykket. Naar Hakon talte, hørte han den dæmpet norske Malmklang i Rosings Stemme. Naar Hakon skæmtede med Einar og tog ham under Hagen, huskede han, at den Gang, han var en ung Skuespiller og fik Instruktion af Rosing, havde Mesteren spøget med ham paa samme Maade. Naar Hakon blev forelsket og sagde *Mit Godt!* til de unge Piger, kunde han høre Rosing, der var en Elsker af Kønnet, sige det samme.

Men især huskede han paa Rosings Grev Gert i *Niels Ebbesen*, den første *store Mand*, han havde set. Rosing fremstillede her ikke blot, hvad Forfatteren havde givet: Aandshovmodet, der er oprørende, fordi det er uden Kærlighed, men en Art af Kærlighed, Verdenskærligheden hos den store Mand, der elsker Verden i sig selv, som virkede i høj Grad rørende. Saaledes rører Hakon Jarl, fordi han sørger over, at en Verden gaar under. Saaledes udvider en begrænset Skikkelse sig til at rumme en Verden. Det er denne Udvidelse, der betegner Forskellen mellem Oehlenschlägers Tragedie og den nationale Poesi, som den fortsætter. Adams brave Ven og Lærer Sander fik, da han lærte *Hakon Jarl* at kende, den fulde Hyre med at bevise, at den var stjaalen af *Niels Ebbesen*.

Hvad Rosing havde maattet lægge til af sit eget i Grev Gert, havde han og Adam fundet i Schillers *Wallenstein*. Rosing havde gjort alt, hvad han formaaede, for at faa dette Stykke oversat og opført, men

havde faaet Afslag af Teaterdirektionen. Wallenstein er Hakon før den tragiske Krisis, Herskersjælen, Kronrøveren og dog en stor Mand, fordi ogsaa han bærer en Verden i sig. Da Oehlenschläger lod Thora sige Dommen over Hakon, vidste han vel, at han gentog Prologen til *Wallenstein*.

Han har vist ofte hørt den for sig i denne Tid. Ogsaa han forsøgte sig jo nu paa en større Skueplads for ikke at staa tilbage for de mægtige Optrin paa Livets Scene. Ikke mindre end Schiller maa han have følt Forbindelsen mellem de to Scener. Naar han hørte om Verdensbegivenhederne, maa det have forekommet ham helt underligt — som om Baggrunden i hans Teater aabnede sig ud i Verdenshistorien, og han saa den samme illegitime Erobrer, uden anden Ret end sin Kraft til at bære en Verden, række efter Kongens Krone. Det er vel ikke tilfældigt, at netop disse Scener, hvor Jarlen tragter efter Kronen, er traadt saa stærkt i Forgrunden i Begyndelsen af *Hakon Jarl* — kort efter at Napoleon havde paasat sig Kejserkronen og den lombardiske Jernkrone.

Men nærmere, ja foran disse sine Øjne, havde han set den store Mand, han ledte efter. Et Par Dage efter at han var kommen til Halle, havde han i Lauchstädt, hvor Skuespillerne fra Weimar gav Sommerforestillinger, set Goethe. Da han i *Hakon Jarl* saa Helten for sig:

Se mig i Øjet og betragt min Pande!
Har du hos Trælle fundet sligt et Blik?
Og finder du, at Fejghed og at Lumskhed
Har smaalig foldet denne Pandes Rynker? — —
Saa, som du ser mig her,
Ser du det sidste Glimt, den sidste Gnist
Af gammel nordisk Kraft og Helteliv.
Den skal du ikke slukke, Ungersvend!
Med dine fromme, vaade Drømmeskyer —

følte han den samme højtidelige Gysen, som da han i den tidlige Formiddag stod i Goethes Stue og saa ham komme skridende med dette Helte-Blik, der saa ud, som om han væltede sine Soløjne imod ham.

Naturligvis: der var en lang Vej fra hans nordiske Hedning til det moderne Hedenskab i Goethes Genius. Men saaledes som han havde set Hakon som en fjern Solskinstinde over vaade Skyer, saa han allerede nu Goethes Naturkraft som et hedensk Tempel over Røgelsedampen fra den nyromantiske Katolicisme. Allerede i Weimar hørte han den første Knurren af den nye Skoles Opposition imod Goethes »Paganismus«.

Ja vist var han en Hedning. Selvbestemmelseskraften, som han havde fundet godhjertet i *Götz* og næppe helt begrebet i *Faust,* havde i *Prometheus,* efter hvem han vilde opkalde den Nytaarsgave for Filosofi og Poesi, han til Julen vilde udgive sammen med H. C. Ørsted, afrystet sin religiøse Ydmygelse. Men ganske som i *Hakon Jarl* havde Goethe fremstillet et historisk Sammenstød mellem det naturforgudende og i Folkets Natur dybt begrundede Hedenskab og den fremtrængende Kristendom i *Den første Valpurgisnat*, som han havde oversat i 1803.

Maaske da ogsaa Hedenskabet i Goethes Person har givet sit Bidrag til Hakon Jarls. Hakons Forhold til Kvinder er maaske farvet efter Goethes. Tonen, hvori det omtales, er trods dets tragiske Følger skæmtsom, mere medfølende end forarget. Hakons Elskov er poetisk, ikke brutal. Saaledes kunde Guilielmo elske, naar han blev gammel. Hvad Hakon føler for Thora, *Fru* Thora — »velbyrdig Norges Kvinde og rig, selvstændig« — har Adam maaske tænkt sig, at Goethe følte for Fru von Stein.

Men han havde en nærmere Vej til at forstaa dette. Han har vist følt sig som Part i Sagen. Saaledes som Hakon forlader Thora, uden langt Farvel, som om det galdt en kort Fraværelse, havde han forladt sin Christiane. De Ord: »Fraværelsen forstærker den matte Kærlighed« slog saa besynderlig klart ned i Christiane, da hun læste dem. Hun tør vel ikke sammenligne ham med Hakon, skriver hun; men hun har ganske kendt sig selv i Thora.

Thora er slet ingen Maria. Da Maria Heger spillede Rollen i København, smilede man over at se denne Thora give Trællen en Lussing. Christiane kunde have gjort det. Thora er en Christiane. Hun er den første *Kvinde* i den danske Poesi. Hun har Kvindesjæl og Kvindeblod, et mægtigt Køn. Som Oehlenschläger skildrede sin første nordiske Heltinde, en smældende Pigetunge og et Moderhjerte, hvorved det store Barn kan sove roligt, lærte han i et langt Samliv sin Hustru at kende.

Christiane turde ikke sammenligne Adam med Hakon. Man forstaar det. Og dog! hvorfor ikke sammenligne? Er Hakons Hedenskab dybest nede Goethes Hedenskab, at føle *sig* i Verden og en Verden i sig og handle derefter, saa kendte han selv til dette moderne Hedenskab. Ogsaa han havde, da hans Skaberkraft brød vældigt frem, følt sig som Verdensaandens Organ og i sin Personligheds Love fundet Verdens Love. Hvad Hakon føler, som Goethe, som Napoleon:

Hvad Mennesket er skabt til, føler han,
Og medfødt Drift udvikler medfødt Kraft.
Han sætter det igennem, som han kan,
Og anden Grund behøver ej hans Daad —

havde Oehlenschläger fuldkommen følt med Aladdin:

Min Lykke er
At sætte det igennem, som jeg kan,
At overvinde hver en ussel Hindring o. s. v.

Men Aladdins Lykke er Hakons Ulykke. Tragedien *Hakon Jarl* er, set fra inden, en Fortsættelse af Lystspillet *Aladdin*. Allerede i Lystspillet kunde man iagttage en begyndende Opløsning i Aladdinsskikkelsen. I Tragedien er den spaltet.

Der er en Aladdin, der vinder Lykken, fordi han bøjer sig under Kaldet. Det er *Knud den Store* og *Menneskehedens Grænser*, som Oehlenschläger oversatte. Det er Olaf.

Men der er en anden, som Naturen nægter sin Bistand. Det er ham, som vrider sine Hænder paa sin Moders Grav og ikke øjner anden Udvej end at

lade Mørket sluge sig, en lysberøvet Prometheus. Af ham har han gjort en Hakon.

Der er da endnu Lyrik i Bunden. Modsætningen mellem Olaf og Hakon vuggede sig endnu paa Rytmen i hans Sjæl. Han følte atter sin Faders Glæde og sin Moders Smerte, Sommer og Vinter, Syd og Nord, Liv og Død.

Hedenskabet, som han saa for sine Øjne, væltende sig ud af Verdenshistorien, væltede sig i hans eget Bryst som et Hav, der lægger sig til Hvile.

Hakon Jarl er da ikke blot Brydningen mellem Hedenskab og Kristendom i et stort Billede fra den nordiske Historie, men tillige et personligt Vidnesbyrd om den Brydning mellem en stormende Natur og en rolig Menneskelighed, hvorunder det nye Aarhundrede fik sin Dannelse. I den Klarhed, hvormed Digtet spejlede Nutid i Fortid, den Magt, hvormed det gjorde det døde levende og, ikke mindst, i den Sikkerhed, hvormed Dramaet afgjorde den Kamp, som i Romancerne, fra den første, *Hakon Jarls Død,* til den sidste, *Borgridderen*, var svævende, følte den unge Digter først sin Modenhed. Den Afgørelse bestemte al hans senere Gerning. Da den vilde Hakon bukkede under for den blide Olaf, blev han sig efter Ungdomsdigtningens ubegrænsede Aspirationer sit Væsen afgørende bevidst som ren Humanitet. I hans Sjæl kæmpede ikke mere Thors Hammer med Kristi Kors; men de smeltede sammen til eet Tegn til Midgaards Værge, Menneskelighedens Sejrstegn imod Naturbetagelsens Jætter.

Under alt dette sad Steffens bag Oehlenschlägers Ryg ved sit Skrivebord med sit naturfilosofiske Arbejde og udarbejdede sine *Grundtræk af Filosofien i Aforismer.* Et Grundtræk i Steffens' Filosofi er gaaet over i Digterens Arbejde.

Som Naturfilosofien gik ud paa at vise Forbindelsen mellem Aand og Natur, var det et Hovedtræk i

den romantiske Folkepsykologi, at et Folks aandelige Væsen var dybt bestemt ved den Natur, hvori det levede. Saaledes havde Steffens udviklet Forskellen mellem græsk og nordisk Mytologi ud af Forskellen mellem græsk og nordisk Natur. Saaledes havde Oehlenschläger ladet nordiske Figurer »bevæge sig langsomt og alvorligt med deres brede Skygger« i *Vaulundur*, medens i *Aladdin* »alting tumler sig med hyppige Lyspartier i det østlige Solskin«. Saaledes havde Schelling nylig i de *Forelæsninger over det akademiske Studium,* der laa paa Steffens' Bord, udledet Hedenskabet af Naturen, og i Kristendommen set Aandens Løsrivelse fra Naturen.

Derfor vidste Oehlenschläger meget godt, hvad Betydning det havde, naar Olaf sejrede over Hakon. Det betydede, at en indskrænket, dybt i Naturen rodfæstet Tænkemaade udslettedes af en højere Menneskelighed, der brød Naturens Skranker. Hans første nationale Tragedie blev *den* nationale Tragedie. Den fremstillede Nationalitetens Undergang. Derfor klager det i det historiske Skuespil i Naturtoner som i Romancerne og i *Grækenlands Guder:* den store Pan er død.

Derfor rejser sig fra Dybet af Nordens Aand — eller er det fra Steffens' Skrivebord? — en Skyggeskikkelse — Auden, Odin, Pan — og gør den glade, tillidsfulde Helt urolig.

Saaledes havde Oehlenschläger følt sig urolig en Maaneskinsaften, da han sværmede mellem Gravene paa Kirkegaarden i Giebichenstein med Achim von Arnim, en Nationalist og en Romantiker, og lod sig betage af hans Lovprisning af den tyske Middelalder, og var først ret kommen til sig selv igen, da han kom hjem og hørte Reichardt synge Klopstocks *Velkommen, o sølverne Maane!* Saaledes bliver Olaf forvildet i Maaneskinnet og kommer først til sig selv, da Præsten ganske tørt beviser ham, at den gamle var en Drømmer.

Beviset har ikke meget paa sig: Ogsaa Hedenskabet var en Gang fremmed, Aserne kom fra Østen. Men

det er meget oehlenschlägersk. Ved sin Henvisning til det formentlig faktiske Forhold klinger det som en Indsigelse — den første — mod Fantasteriet i den romantiske Historiefilosofi. Man tror at høre Oehlenschläger med tør Prosa kuldkaste en af Steffens' »betydningsfulde« Konstruktioner. Saaledes kom Steffens en Dag, da han filosoferede over Danmarkshistorien paa Overgangen fra Hedenskab til Kristendom, i Farten til at nævne »Gorm den Gamles Fader, Harald Blaatand«. Da han standsede lidt for at tage Vejret, gjorde Oehlenschläger ham opmærksom paa Fejltagelsen. Steffens blev rød og spurgte ærgerlig, hvad Vægt der laa paa dette Faktum, om det talte nogen Ide ud?

Idet Auden opløser sig som et Nattesyn i Dagen, sønderriver Solskinnet skarpt og ubarmhjertigt den maanebeskinnede Tryllenat, der holder Sindet fangent.

Og Aserne kom fra Østen. Det er Sagen.

Naturligvis følte Oehlenschläger godt, at Audens *Vittighed,* som man den Gang kaldte det: at Nordens Aand er Kraft, Sydens Kærlighed og Kunst, talte en dybere Ide ud end Steffens'; at det gamle Testamente er Ild, det nye Vand; at Magnetismen er Jordens Forstand, Elektriciteten dens Fantasi o. lgn. Dette var Sandhed. Saa dybt havde han aldrig forstaaet det før som nu, da han saa det i Frastand. Disse Sener, der stramme sig i Kulden, denne tavse Sjæl, der lukker sig som en Blomst om høje, rene, billedløse Tanker, det var Nordens Aand. Her havde han givet den nationale Tænkemaade, som han følte sig kaldet til at besejre, dens højeste tragiske Forherligelse. Over for ham stod ikke længer det latterlige Kødbjærg, han havde smeltet, eller den plumpe Stenmasse, der vred sig imod det nye Lys som en Trold imod Dagen, men et fjernt og fagert Snefjeld, der skinnede i Solen. Og dog — *dog* skulde det smeltes. Disse spændte Arme skulde hvile som en Mands, der favner en Kvinde; denne tillukkede Blomst skulde aabne sig og lege med Solen med store Farveblade.

Da han i Berlin under et Foredrag i Videnskabernes Akademi hørte Aleksander Humboldt sige: at det samme mangfoldige Liv, som blomstrede fysisk i de varme Himmelstrøg, blomstrede moralsk eller psykisk i de nordlige Digteres Fantasi og Fremstilling, skrev han spøgende til Hans Christian: »Formodentlig har han vidst, at jeg havde holdt mit Indtog i Berlin og sluttede derfor sit Foredrag med den Kompliment«. Dette var en Naturfilosofi, han kunde forstaa. Loven for hans Natur var da virkelig en Naturlov. Det var altsaa hans naturhistoriske Bestemmelse, at han skulde blomstre som en Rose i Taagen. Ikke Historie, men Poesi, ikke Nationalitet, men Humanitet, ikke Hakon, men Olaf: *Adam*.

Et Mindesmærke, et højt oprejst Marmorbillede for denne Humanitet er det mytologiske Sørgespil i græsk Stil, *Baldur hin Gode*.

Luften var græsk i Halle. Wolf holdt stærkt besøgte Forelæsninger, som Oehlenschläger hørte, Schleiermacher oversatte Platon.

Oehlenschläger kunde kun Goethe-Græsk. Det gik ham med Græsken, siger han, som det gaar Per i Komedien med Tysken: han kunde ikke læse, men nok skrive det. Det mente han at have bevist ved sine Heksameterdigte og Elegier i de *Poetiske Skrifter*.

Men han havde jo ikke noget imod at lære at læse Græsk af Schleiermacher. De læste *Ødipos i Kolonos*, Schleiermacher læste Versene højt i Sammenhæng og oversatte derefter Ord for Ord. Oehlenschläger studerede saa Solgers strengt korrekte Oversættelse af Sofokles, og saa skrev han *Baldur*.

Men, siger han, ikke for at skrive et græsk Skuespil, men for at digte en *Baldur*. Han følte Trang til efter Fremstillingen af den forvildede Kraft i *Hakon* at guddommeliggøre den milde Kærlighed, det »venlige Syd i Norden«, som ikke mindre nordisk. Fra »Hakon Jarl *hin Rige*« til »Baldur *hin Gode*« gaar

atter Rytmen i hans Sjæl. Efter Hakons Kraftanspændelse følte han Trang til at hvile ud i Graaden over Balder, den tungsindige Tø efter den vilde Frost.

Men han følte ogsaa Trang til at digte om Balder i denne Form. Efter den stærke dramatiske Bølgen i *Hakon* var der Hvile i dette lige Løb. Og der var, hvad han nu især begærede, en mægtig Objektivitet, der fordrede Udelukkelsen af al personlig Medfølelse. Under Arbejdet skrev han til Rahbek om Ewald: Hos ham havde alt mystisk religiøs Betydning, som ikke slog paa Personlighedens og Øjeblikkets Strenge, men paa Verdensbygningens og Livets Grundakkorder. — Det var Maalet, der skulde naas. Da han var færdig, skrev han med Hentydning til Ewalds *Balder:* Hans Musa spiller paa den personlige Medlidenheds Strenge, min slaar med stille Ro Tilværelsens Grundakkorder. — Det blev altsaa Udfaldet. Nu først, *efter* den ewaldske Storm og Trængsel, var Poesien i Danmark goethemoden. Da han havde sendt *Baldur* hjem og han fra sine Venner hørte, at den ikke havde formaaet at interessere dem som hans øvrige Værker, fordi der slet intet var deri, som virkede paa deres Personlighed, svarede han, at den frie Aand skiller sig deri fra den slaviske, at den elsker og beundrer uden personlig Interesse.

Han troede da vel, at der i dette høje Kunstværk slet intet Spor var af Øjeblikkets Bevægelser. Han vidste ikke, at denne *Allegori*, der, som han siger, begynder som moralsk og fortsætter sig som fysisk, var en politisk. Han læste jo ikke Aviser. Han anede vel ikke, at det Raab, hvormed Tragedien slutter: *Sjunken i Grus er Midgaards Stad!* snart efter skulde lyde over den hele germanske Verden, saa langt han kunde overse den. Han anede jo ikke, som han sad der og legede paa den store Verdensharpe, at før han fik spillet Tilværelsens Grundakkorder til Ende, skulde der i Virkeligheden i hans Fædreland begynde en Verdensundergang, et Guldaldersbrud, som

skulde sætte alle den personlige Medlidenheds Strenge i Bevægelse.

Nej, *Baldur* er ikke, hvad den saa ogsaa blev, en politisk Allegori. Men den er heller ikke blot en moralsk, om Godt og Ondt, eller en fysisk, om Lys og Mørke, men en kosmisk, om Liv og Død. Verdensharpen er udspændt over en levende Menneskesjæl. *Det* vidste han. Tilværelsens Grundakkorder var Livets Grundakkorder i *hans* Sjæl.

Han er Livet. Han er den raske Svend, der rider til Hel for Freias Kærligheds Skyld. Hans er Sundhedsblodet, der brænder Døden i Øjet, denne Røst, der faar Skyggerne til at bævre. Han er Hermod, der »ser ud som Livet selv«.

Men han er ogsaa Døden.

I Baldur, en nordisk Jesus i Naturen, rank, med gyldne Bryn og luftblaa Øjne, saa han ikke blot det hellige Billede af sin højeste Stræben, en Statue for sin Sjæl. Men i hans Øjne den tungeste Hemmelighed, som Støvet kender.

Han var slet ikke, i almindelig Forstand, sund, da han digtede *Hakon Jarl* og *Baldur*. Det stille Liv, hvortil han saa lidet passede — han var bleven før og blegladen — det sørgmodige Efteraar i den tungsindige By, og i Modsætning hertil, som Hermod i Skyggeriget, det brusende Liv i hans Indre, disse stærke Farver, der stred imod Taagen, denne Sol i Oktober, denne Sommerens Opblussen — var det maaske Sommerens Sygnen? Skulde han dø ung? var det derfor, hans aandelige Evner arbejdede med en saadan Kraft og Klarhed? Steffens har haft det Indtryk, at han, medens han var i Halle, arbejdede saa voldsomt, fordi han frygtede for Døden. Allerede i *Hjemve* er der Oktoberstemning:

Livet er saa svagt og kort,
Skæbnen vinker længer bort.

Han følte atter Vinterangsten fra *Vaulundur*. Om Nætterne havde han bestandig rædselsfulde Drømme. Han drømte, at han laa Lig i en Stue ved Siden af en Sal, hvor der var Sang og Vin og dejlige Piger.

Eller at en Morder nærmede sig hans Seng med opløftet Kniv: han følte Dødsens Angst og vaagnede med et Skrig. Dødsscenen i *Hakon Jarl* følte han personligt; han ræddedes som Hakon for at slukke Lyset.

Derfor skinner Balders Øjne ikke med vældig Straaleglans, men lyser med flygtigt Fosfor, et Øjeblik mellem Fødsel og Død, som Ormen under Træet i en Sommernat. Thi

Baldur i sin hele Kraft
Sprang frem af Tiden, blev af Tiden og forgaar
Med Tiden. Kun hvad aldrig blev, kan ej forgaa.

Ligesom i *Aladdin* Skabningen sukkede i Skaberkraften, græder i *Baldur* Mennesket i sin Drøm om Guder. Derfor tager Adam den antike Raaber fra sin Mund for at græde ved sin Moders Bryst.

Selv i Skyggeverdenen har han været. Da man bebrejdede ham, at han havde skildret Niflheim som *lummer*, svarede han, at han havde gjort det, fordi »det lumre er ængsteligere end det kolde. Hels Bolig er egentlig Tilintetgørelsens Hule, hvad Tyskerne i Kirkerne kalde *die Verwesung*«. Da han i April 1806 rejste fra Berlin til Weimar, maatte han vente en Dag i Naumburg. Om Aftenen gik han lidt uden for Porten. Vejret var lummert, døsige Skyer skjulte Solen; han havde nylig været i Domkirken, en gammel Kone, der lignede en Heks, havde vist ham Krypten og Hullet, hvori en Nonne var indmuret; han havde følt sig saa beklemt som Hermod i Helhjem. »Disse fæle Billeder blandede sig med Luftskyggerne og Skyggerne i mit Hjerte af de mange fjern og nær forladte Glæder, og da maatte jeg græde som et Barn paa den ensomme Landevej.«

Og da han slap det ængstelige Syn, hørte han bag ved sig som fra Bunden af en Hule i *Dødningekoret* Genlyden af sine Drømme:

O hvi gik han, hvi gik han
Bort? Hans Straaler husvaled mig,

Og hans liflige Røst mig
Vakte sødt af min ængstlige
Feberslummer.
Nu bespænder mig atter
Ængstlige Drømme. Mit Hoved
Svimler. Et evigt Fald
Jeg skuer! — Jeg styrter
Ned af et Taarn! — Jeg vil rejse mig
Op for en Morder og fly, men kan ej.
Aanden drager jeg tungt, som naar, i
Livet, min Mund
Dybt under Søvnen i Bolstrets
Dun sig forvirred.
Hu! Hvad er det? Hu!
Nu begynder Spillet paa ny med
Rangler af Dødningeknokler og Fløjter af
Hule Laarben og
Trommer af skrallende Pandeskaller.
Hvad omspænder mig?
Hvad nedtynger og kvæler mit Bryst?
Hvor hun griner, den blaahvide Hel!
O Jammer! O Jammer! O Jammer!

Medens de øvrige Skikkelser i *Baldur hin Gode* fremtræde roligt og enfoldigt i den een Gang givne Karakter — som Billedstøtter, siger Digteren — har han i *Asa-Loke* givet et farvet Billede af den mytiske Skikkelse.

Lokes Væsen er en evig Uro. Han er en adsplittet Karakter, fordi han, skønt født Jætte, vil være As. Fra den lavere Naturs, Fjeldverdenens, vilde Uorden, hvortil han er bunden, formaar han ikke at hæve sig til Gudeverdenens rolige Selvbevidsthed. Han er tom og søger at bøde paa den skrækkelige Kedsomhed ved den Vittighed, som er hans ypperste Evne. Men forgæves. Thi alt hans Vid er Indfald, der komme og gaa, uden Oversigt og uden Hensigt. Alt er ham lige godt og lige slet, han vil intet uden at bringe alt til at falde. Da vil han herske, fri i sin frie Stat:

Thi Frihed, Frihed, Frihed i min Stat!

Vidste Oehlenschläger, at til denne Frækhedens Aand, vittigere, klogere, mere veltalende end nogen af Guderne, havde han lyttet? Tænkte han, da han med en af sine dristigste Etymologier skildrede hans Væsen og Gerninger:

> en Barneleg,
> Der springer som en Boble frem af Egensind,
> En Røgløshed; thi Tanken driver om som Røg
> Og styres af et Indfalds hensigtsløse Pust —

at saaledes havde, efter hvad man nylig havde skrevet til ham, Biskop Balle skildret Aanden i *Jesus i Naturen* som »Røg og Damp paa hjerneløs Lufthimmel«?

I al Fald, man lægger Mærke til denne Skikkelse, som til et Maleri i et Marmor-Museum.

Oehlenschläger maa have ønsket at kunne læse *Baldur* for Goethe. Som han i sin Tid havde skrevet *Guldhornene* for at vise Steffens, at han var Digter, havde han tænkt, at han med *Baldur* vilde kunne bevise den Mand, hvis Dom gik ham over alle Domme, *Ifigenia's* Forfatter, sin kunstneriske Modenhed. Da han rejste fra Halle i Januar 1806, havde han den allerede halvt færdig.

Men i Berlin fik han ingen Tid eller Ro til at arbejde. Reichardt, der var rejst i Forvejen, foreslog ham, at de skulde bo sammen. Næsten hver Middag og Aften tog han ham med ud og forestillede ham i de berlinske Krese. Oehlenschläger gjorde her en ejendommelig Figur. En gammel Parykmager, hos hvem han boede, havde klippet hans Haar, der naturligvis i Halle havde vokset vildt som Harald Haarfagers, medens han fuldbragte det store Værk, men havde gjort det saa grundigt, at han kun havde levnet en lille Tut foran paa Issen. Med denne Hovedpryd optraadte Oehlenschläger i den fornemme berlinske Verden som nordisk Digter; tavs, men

poetisk. Han sang Folkeviser og blev almindelig beundret. Selv holdt han meget mere af at sidde roligt i gode Venners Hjem, hos Reichardts gifte Døtre, og læse højt i den gamle tyske Oversættelse af Holbergs Komedier.

Med Foraaret rejste han til Weimar. Dagen efter, at han i Naumburg var nedstegen til Underverdenen, gik han første Gang ind i Goethes Hus over det lille Tæppe ved Tærskelen med det næsten udslidte *Salve*. Himlen var atter klar og Goethe meget venlig. Indtil midt i Juli var han næsten daglig sammen med ham, spiste ofte ved hans Bord og var en meget velset Gæst i alle weimarske Krese. Storfyrstinden ønskede, at man kunde finde et Middel til at beholde ham.

Da han rejste, skrev Goethe paa et Blad, som han satte forrest i sin Stambog:

For Goethe blev Oehlenschläger ved at være *Aladdin*'s Forfatter. Han var aldeles ikke imponeret af hans Manddom, men han var ganske indtaget i hans Ungdom, hans Skønhed, hans straalende Naivetet. Det er da ret en velsignet Knægt! sagde han. Han holdt af at høre ham oversætte *Aladdin* fra Bladet og tilgav ham gerne hans vildfarende Akkusativer og Dativer for at høre sit Modersmaal blive til i en poetisk Aand. Han lo ad hans Bakkehusstreger: saa-

dant var ikke før hørt i Weimar. Da Oehlenschläger en Gang havde sunget hans *Muser og Gratier uden for Staden* paa en gammel Frimurermelodi, der meget morsomt forstærkede Digtets Ironi, og endte:

Ob es kräftig oder zierlich,
Geht uns so genau nicht an,
Wir sind *p*ieder und na*die*rlich . . .

lo han højt og raabte paa »den forbistrede Dansker«. Han fandt sig i, hvad han ikke let taalte af andre, at Oehlenschläger gik ham poetisk paa Livet i hans Dagligstue. En Dag, da Reichardt havde gjort sig behagelig for Gehejmeraaden ved at spotte over en brav Mands borgerlige Kejtethed, talte han saa varmt om Borgerret og Borgerære, at Oehlenschläger, da de var blevne alene, faldt ham om Halsen og kyssede ham. Goethe kyssede ham da igen og sagde: »Ja, ja, kære Dansker! I — det var hans fortrolige Tiltale — mener det ogsaa trofast og godt med Livet!«

Det maa dog have krænket Oehlenschläger, at han i Weimar altid var »Forfatteren af *Aladdin*«, at han saa daarligt kunde give Goethe en Forestilling om den kunstneriske Ro og Klarhed, hvortil han havde udviklet sig. *Hakon Jarl* behagede ikke Goethe nær saa godt som *Aladdin*. Da Oehlenschläger første Gang læste den for ham, efter Middagen, kunde han slet ikke følge med. Oehlenschläger blev alligevel ved at læse, mere og mere febrilsk, og Goethe blev mere uvillig. Senere forlangte han at faa Planen skriftligt; han fandt da, at det var »et fortjenstligt Arbejde«. Oehlenschläger kunde, da han den 26. Maj 1806 indleverede *Hakon Jarl* — »Produktet af et halvt Aars Kraft og Flid uden for Fædrelandet« — til det kongelige Teater, tilføje, at Goethe havde lovet at opføre det i Weimar næste Aar. Heraf blev der nu intet; Kostymer og Dekorationer var valgte, men Goethe fandt det i Efteraaret 1806 ikke mere raadeligt »at lege med Kroner«. Han har ogsaa ganske manglet Følelse for denne nordiske Fantasiverden.

Disse Nordboer, skrev han til Zelter, bringe det dog ikke videre end til at stille deres Bjørn paa Bagbenene og tro da at have gjort noget dygtigt.

Og hvad Digteren kunde tilgive *Aladdin*'s Forfatter, kunde Gehejmeraaden ikke altid tilgive Forfatteren af *Hakon Jarl*. Denne *Dansker*, som han altid, ogsaa i Tiltalen, kaldte ham, var jo selv en af disse nordiske Mandbjørne, der havde lært at gaa paa Bagbenene. Hans Naivetet, der kunde være saa indtagende, kunde virkelig ogsaa være ret generende. Hvor var den fuldkomne Verdensdannelses Harmoni? hvor var blot den personlige Selvbeherskelse eller bare endda den selskabelige Decens i dette halvt civiliserede Vildmandsvæsen? Hvad var det for sælsomme Manerer? Bedst som de sad og talte sammen, og Danskeren blev ivrig, gav han sig til at knække med Fingrene, idet han rystede dem imod hinanden, som om de skulde ryge af Haanden. Goethe fik ordentlig ondt i Fingerleddene af at se derpaa. Aa! vær saa god — bad han, først godmodig og senere, naar det ikke hjalp, ærgerlig — at lade være med det der! Jeg kan ikke taale det, det er jo fatalt at se paa. — Oehlenschläger tog da Fingrene til sig for atter, naar han igen blev ivrig, at ryste sine Næver i Goethes komisk fortvivlede Ansigt. Under en saadan stedse heftigere Salve af Knik-Knak-Lyde maa man tænke sig Oplæsningen af *Hakon Jarl* foregaaet. Det var fatalt at høre.

Ved Afskeden fra Weimar skrev Oehlenschläger et kønt lille Vers i den unge Goethes Stambog, som Faderen fik at læse. Ja, ja, sagde han, idet han lagde Haanden paa Adams Skulder og saa ham mildt i Øjet, I er en Digter. Oehlenschläger maa have forstaaet, at disse Ord, som han en Gang havde hørt en anden sige, nu fik en ganske ny Mening. Poesi var ikke blot, som Steffens havde sagt, noget kosmisk, en Anelse om en Uendelighed; den forlangte, som Goethe havde skrevet til Schiller, en vis godmodig, i det reelle forelsket Indskrænkning, bag

hvilken det absolutte ligger skjult. Man maatte »mene det godt og trofast med Livet«. Man maatte, uden Ironi, være *bieder und natürlich.* Goethe blev hans Lærer i Begrænsning og Realitet, hans Forbillede, skrev han til ham, i Fuldendthed, Besindighed og Sjælero. Han var nu det eneste Menneske, hed det Aaret efter, for hvem han vilde bøje Knæ og sige: Elsk mig, lær mig!

En Eftermiddag læste Goethe for i v. d. Hagens Udgave af *Nibelungenlied;* den udkom i Efteraaret 1807 og maa altsaa have været sendt ham forinden. Det morede ham, at Oehlenschläger fra sit Modersmaal kendte en Del af de gamle Gloser, som de andre ikke straks forstod. Se, se, der har vi den fordømte Dansker igen, sagde han. Men, hør nu, Dansker! her kommer noget, som du dog ikke kunde finde paa:

Det var den store Sigfrid, han ud af Græsset sprang,
Da raged ham ud af Hjertet den lange Lansestang.
(Nibel. Str. 983.)

Da raged ham ud af Hjertet den lange Lansestang! gentog han forbavset og betonede Ordene stærkt i sin Frankfurterdialekt. *Det er kapitalt!*

Oehlenschläger svarede ingenting, men han tænkte jo sit.

Da han rejste fra Danmark, efterlod han et uindfriet Løfte. I Rahbeks Nytaarsgave for 1804 stod *Første Sang af Edda, Epope i fireogtyve Sange.* Hvad blev der af de følgende treogtyve? I Halle arbejdede han paa Fortsættelsen — Thors Eventyr paa Rejsen til Jotunheim — men var helst til Sinds at opgive det hele Værk. Det syntes ham umuligt at behandle den hele nordiske Mytologi i denne Form, der alene forekom ham at passe til den drøje Humor i Thorseventyret. I Stedet for en Fortsættelse skrev han da *Baldur hin Gode.*

Han havde lige fuldendt sin Oversættelse af Goethes *Reineke Fos.* Han elskede dette Digt, det forekom

ham mere homerisk end Vosses Homer ved sin barnlig poetiske, pretentionsløse Tone; det væsentlig homeriske, den metriske, rolig, besindig fortællende Takt, den rene, aldrig afmattede Holdning af Individualiteterne fandtes fuldkommen deri. Det var i den græske Atmosfære i Halle dog især Indtrykket af dette Digts homeriske Sikkerhed, som fik ham til ret at føle den Raahed eller, som han nu siger paa goethesk, den *Crudítet*, som et Epos i Knyttevers fører med sig.

Medens han var i Berlin, fik han et Brev fra Winckler, som besvor ham, at han ikke vilde opgive sin Edda. »Forlader du den, da forsynder du dig svarlig imod det gamle Nords Guder og herlige Tider, som du dog synes kaldet til at holde i Ære.« I sit Svar herpaa fra Weimar udvikler han omhyggeligt sine Grunde til at opgive det store Epos.

Humaniteten, han havde lært i Goethes Skole, skød Nationaliteten af sig som Marmoret Farven.

Saa kom Nibelungenlied og Oraklets betænksomme *Das ist ka-pi-tal!* der rullede i hans Ører som et langt udtrukket Trompetsignal. Ja, ja, her var Vejen! Saaledes var det muligt, hvad han ikke havde kunnet i *Hakon Jarl*, at forvandle nordisk middelalderligt Barbari til goethesk Poesi, at gøre Nationaliteten klassisk. Frankfurterdialekten befriede den sjællandske. Man maatte kunne forene *Homer* og *Nibelungenlied*, han maatte kunne forbinde *Reineke* og *Thor*. Han vilde fuldende sit Epos, hvis Skønhed ikke blot skulde være den barnlig poetiske, fordringsløse Efterlallen af den græske Tone, men som frit og myndigt skulde tale Fædrenes Sprog, ikke blot et goethesk, men et gotisk Epos, et *dansk* Digt i Goethes Weimar.

Han besluttede sig da til at sammenarbejde sin *første Sang af Edda* med Udkastet til *Thors Eventyr* til et selvstændigt lille Epos. Medens Landsmændene turede omkring i Riesengebirge, sad Oehlenschläger roligt hjemme i Dresden, gik paa Galleriet, spiste

Konditoris i grønne Skygger og digtede med en Følelse af fuldkommen Tilfredsstillelse *Thors Rejse til Jothunheim.*

Det var en Fryd at se et Kunstværk, fast og sikkert i sin Begrænsning, stige op af et vidtløftigt Udkast, han ikke havde kunnet beherske. Maaske det var i denne Begrænsning, han først ret følte sig som Mester. Det var en Kraftytring, der først ret forvissede ham om Kunstens Betydning i en kraftløs Tid: at frembringe et Værk, der havde en Naturkrafts Ro og Vælde i sig og, medens alting vaklede, gik sin sikre Gang fra Begyndelsen til Enden, skridende, som Solen skrider paa Himmelen.

Alt godt og stort er enkelt gjort. Thor er simpel. Det poetiske i dette Digt, siger han, ligger just i den simple Maade, hvorpaa de største Ting er fremstillede. Guderne trine herned som Mennesker, og igennem den jordiske Larve lyser en hellig Lue, i Stedet for at vore Dages forfængelige Mennesker — han tænkte allerede her paa Baggesen og hans *Odin* — i eet væk staa paa Tæerne for at vorde Guder. Der er i denne Gud en virksom Menneskelighed, brav og naturlig — *bieder und natürlich* — den mandige Udfyldning af Balders værgeløse Humanitet. Thor, der gaar saa trofast med Menneskebørnene ved Haanden gennem Underverdenens Fare og Jætternes Koglerier, er en Guddommeliggørelse af den aktive Menneskekærlighed i Oehlenschlägers Sjæl, Balder er den passive. Han er virkelig en »Gud for Helte«, alle Oehlenschlägers Helte er af hans Menighed.

Thi saa lidet Digteren, nu ganske vendt imod Genstandene, her vilde byde sine Læsere sit eget Jeg, maatte han dog endnu fremdeles føle sit Jeg i *denne* Genstand. I Thor er det første Gang ret lykkedes ham at udskille den nordiske Natur i sin Adam. Han er en kolossal Nationaltype, Manden med de skjulte Talenter. Udviklingen fra *Aladdin* til *Thor* betyder ogsaa Digterens Udvikling i national Selvbevidsthed. Da han opfattede Modsætningen mellem Thor og

Jætterne som »et Sindbillede paa Striden mellem skjult Værd og pralende Gøgl« og skildrede Thor i de uvante Omgivelser saa herlig naiv, at en dejlig Pige maatte kunne kysse ham derfor, maatte han smilende mindes sin egen Optræden i de berlinske Tevandscirkler. Saaledes som han her lader Thor harme sig over det gemene Værtskab, man driver med ham, og sin i disse Krese husvante Følgemand Lokes ironiske Anprisning af Asakraften, havde han selv følt Harme ved at lade sig forevise ironisk af Reichardt som et underligt nordisk Dyr og til sidst spurgt ham meget eftertrykkeligt, om han syntes, han saa ud som et Menneske, der lod sig imponere. Det er det guddommelige ved Thor i disse Scener, hvori han maa finde sig i at se sin Heltekraft parodieret, at han aldeles ikke lader sig imponere. Han taber Spillet, men han taber aldrig den naive Tillid til sin Kraft, selv hvor Virkningen udebliver. Oehlenschläger maa have følt, at han her havde skabt sig en Gud efter sit Hjerte.

Herigennem er han ogsaa kommen i personligt Forhold til Fabelens Lære. Han saa, siger han, i Fortællingen om Thor, der kom til kort mellem Jætterne, fordi han havde glemt at spørge Odins Visdom til Raads, »en Mytus paa den uden sindigt Overlæg spildte Kraft«. Ærligt talt, naar han nu tænkte paa sine og Steffens' Ungdomsbedrifter mellem den danske Litteraturs latterligt frygtelige Stenskikkelser, havde han Grund til at beklage mange skønne, saaledes spildte Kræfter.

Men endnu nærmere: hvis han for tre Aar siden, i Steffens' Tid, den Gang han digtede *Jesus i Naturen* og gav alle de Folkeviser, han behandlede, en naturfilosofisk Betydning, virkelig havde kunnet digte en *Edda*, et stort Digt om Nordens Guder, maatte han frygte, at Natursymbolikken vilde have taget Menneskekraften af Guderne. *Thors Rejse til Jotunheim* er en Myte om Adams Rejse til det filosofiske Land. Modsætningen mellem Thor og Jætterne er, siger

han, efter sin Naturbetydning »Striden mellem organisk og uorganisk Natur«. Nu var Striden afgjort. Han havde følt sig underlig beklemt i disse Huler, hvor den døde Naturs Hieroglyfer grinede ham i Møde fra Væggene. Men nu var Kogleriet til Ende. Som Thor føler han først ret Kraften i sin Hammer igen, da han staar paa Marken med Himmelen over sit Hoved og Blomsterne ved sine Fødder, nær ved Bondens Bolig.

Thors Rejse til Jotunheim er da rigtigt nok en Verdensmyte, men det er tillige en Mytus paa sin Digter. Denne kapitale Karl er Oehlenschlägers mageløse Opdagelse. Ud af Naturfilosofiens Fjeldverden stiger atter Mennesket, den idylliske Heros, den guddommeliggjorte Adam, en Gud, en Bonde og en forbistret Dansker, paa Fødeøens Grønsvær for at snakke sjællandsk med sine Landsmænd.

Paa sin syvogtyvende Fødselsdag, den 14. November 1806, sad Oehlenschläger med sine Rejsefæller, de danske Filologer Brøndsted og Koes i Chalons og drak Champagne. Dette var virkelig en Fødselsdag. Han følte sig given tilbage til Livet, som et nyfødt Barn, sagde Brøndsted. Han var i al Fald glad, han var sluppet saa vel derfra.

Til Dresden havde han fulgt sin Rejseplan. Derfra skulde han være taget over Wien til Italien og hjem over Paris; Rejsen skulde i alt vare to Aar. Nu overtalte Brøndsted og Koes ham til at følge med dem til Paris; der var vel Krig mellem Frankrig og Prøjsen, men efter hvad de kunde slutte af Aviserne, vilde de uden Hindring kunne naa Grænsen. Tillige skrev Christiane, at han for hendes Skyld ikke maatte betænke sig paa at blive ogsaa det tredie Aar borte; O. H. Mynster havde forklaret hende, det var et Offer, hun skyldte Fædrelandet.

Den 2. Oktober sendte han *Thor* og *Baldur* til København, den 3. rejste han fra Dresden, den 8. afgav

han hos Goethes Sekretær, *Dr.* Riemer, sin tyske Oversættelse af *Aladdin*, som han havde solgt til Boghandler Frommann i Jena og var om Aftenen i Teatret i Weimar i Logen hos Goethe. Nu er I, hvor I ikke burde være, sagde Goethe, men siden I er her, saa velkommen!

Faa Dage efter vrimlede Gaderne af prøjsiske Soldater; i Goethes Selskab besøgte Danskerne Lejren uden for Byen. Det var Wallensteins Lejr i Kæmpeformat. Virkeligheden var ved at tage Magten fra Poesien og Poeterne. Oehlenschläger tænkte paa Homer, da han saa Soldaterne i Færd med at hugge Sten og slagte Okser. Marketenderskene mindede ham om de cimbriske Kvinder, der hængte sig ved Hestehalerne for at følge med Mændene.

Den 14. Oktober stod Slaget ved Jena. Ud paa Eftermiddagen trak Kampen sig hen imod Weimar. Nogle Kanonkugler drønede hen over Byen. Kom! raabte Oehlenschläger til Koes, lad os gaa ned! Der er vist en Kælder under Huset; der kan Kuglerne ikke ramme os. — Brøndsted hentede deres Kavajer, »for at de bedre kunde modstaa Belejring og Kugler«. Adam var fortvivlet. Den anden April følte han ingen Frygt, men her — imellem fremmede! Var det saaledes, Døden, han frygtede for, skulde ramme ham? Skulde han nogensinde komme hjem igen?

Skal jeg med den sidste Varme
Trykke mig i dine Arme?

citerede han for sig selv og brast i Graad.

Med eet blev der stille i Byen som i en Grav. Den sene Efteraarssol skinnede igennem Krudtdampen som en Maane. Det franske Kavalleri red ind i Staden. De brune Ansigter under de tæt omsluttende Hjelme med den høje Kam og det langt nedhængende Hestehaarssvæv saa grusomme ud. Oehlenschläger følte den blege Frygt som Hektor for Akilles. Til Lykke kom der nogle brave Underofficerer i Kvarter i deres Værtshus, der beskyttede dem mod Plyndring

Paa et Loftsværelse faa de ud paa Natten et uroligt Blund. Oehlenschläger vaagnede ved en Lyd, som om mange Katte miavede. Der er ganske lyst i Stuen — — Byen brænder! Lyden, han havde hørt, kom fra Kvinder og Børn, der hylede. Et græsseligere Øjeblik havde han ikke oplevet. Det var Magdeborgs Forstyrrelse om igen.

Endnu de følgende Dage følte han sig ganske fortumlet, kastet fra Haab i Frygt og omvendt. Naar han blev roligere, trøstede han sig over den Mangel paa mandigt Mod, som han maatte indrømme, han havde lagt for Dagen, ved en ejendommelig Betragtning. Den sande Digter er ikke blot Mand, men Mand og Kvinde: han havde bemærket, at baade Goethe og han selv havde store Hofter som Fruentimmer.

Da Kejseren kom, standsede Plyndringen. Den 17. Oktober saa Weimars Befolkning Napoleon stige til Hest foran Slottet, omgiven af sin Generalstab, nogle og tyve erobrede prøjsiske Faner og Standarter og alle de prøjsiske Krigsfanger. Den 24. kunde Danskerne rejse videre. Byen Weimar, den germanske Kulturs inderste Helligdom, var skændet, Goethes og Schillers Teater var et Lasaret. Sjunken i Grus var Midgaards Stad!

Ud paa Eftermiddagen kom de efter en vild Fart over Grøfter og Marker til det lille Gotha, et venligt Godaften efter en urolig Dag. Oehlenschläger og Brøndsted gik ud i Byen og købte Morskabsbøger, *Felsenborg* og *Tom Jones*. Adam gottede sig ret over at sidde med Venner ved det fortrolige, trygge Tebord, hvor Værtens nette Datter gik dem til Haande, og trylle sig hen i sin Barndoms Idyl efter saa mange overstaaede Farer.

Endnu længe efter forfulgte Rædselen ham i Drømme. En Nat fik Brøndsted ikke lukket et Øje, fordi han laa og sukkede og stønnede og perorerede forfærdeligt i Søvne. Men som et Barn saa han med dobbelt friske Øjne paa Fredens Idyller: Værtshusscenerne, Pigebørnene, den lille, nydelige Jødepige

med de dejlige Øjne i Frankfurt, ja selv den blege, tykmundede, men særdeles velskabte, alt andet end ærbare Kælderpige i Landsbykroen ved Grænsen.

Da de var komne over Grænsen, løb nogle Smaapiger paa Vejen og legede. Adam blev helt varm om Hjertet ved at se dem og vinkede, at de skulde komme hen og faa Penge. Børnene trykkede sig og raabte i Frastand: *Jettez l'argent!* Brøndsted og Koes kastede, og snart var Vognen omringet af hele Sværmen. Den mindste raabte bestandig: *Jettez! encore un! encore un!*

Men nu var Oehlenschläger rasende. Det troløse Sprog fra de uskyldige Munde! Han bed sine Læber til Blods derover. Brøndsted og Koes lo højt.

Om Aftenen fik de Logis i en stor Sal, der lignede et Rum i en gammel Ridderborg, med tre uhyre store Himmelsenge og en blussende Ild i den gammeldags Kamin. Oehlenschläger slukkede Lyset og satte sig til at fortælle Eventyr paa gammel germansk Vis ved Skæret fra Kaminen. Men den gamle Ovn gav slet ingen Varme! Saa blev han ærgerlig, skuffet, og indrømmede sine Venner, at en god, prosaisk Kakkelovn under disse Forhold vilde være meget bedre end det poetiske Skrammel. Var det et Varsel? Betydede det, at i dette uromantiske Land blev den germanske Romantiks hellige Ild og Arne en Røg uden Varme, at her var det gamle kun forbigangent, og alt var blevet nyt?

Dagen efter Fødselsdagen rullede de ind i Paris. Det var nu atter en hel, uendelig Verden, et mødende Kor af alt:

> Allons, allons! Courage! Courage!
> Skønne Rariteter, Løjer og Spas!

Det var, som om han fra en visnet Udørken gled ind i et stort, broget, levende Tulipanbed, der bevægede sig i Vinden.

Fra Oldtidens Herlighed og Kunstens Grav var

han kommen til Jens Baggesens By, Livets By i Nutidens unge Have.

Nu vel! han havde ikke saa meget derimod.

Inden Nytaar havde han, paa Tysk, skrevet et Eventyr i fire Romancer, *Den vandrende Ridder eller Don Quixote den yngre.*

En ung Mand kommer ridende i dybe Tanker. Nattergalens Sang, Vindens Viften i Græsset lyder for ham som Længselssuk efter en forsvunden Herlighed. Menneskene bryder han sig ikke om. Den venlige gamle Kone, der beder ham om en Skærv, de kraftige Karle, der sidde ved Kroen og spille Kort, Familien under Lindetræet i Gaarden foragter han, fordi intet af dette minder ham om det, han længes efter.

Oppe paa Fjeldet ligger en gammel Ridderborg. Der rider han hen, ser med Andagt paa de røde Mure og gaar saa ind i Riddersalen og fordyber sig ret af Hjertet i det ærværdige poetiske Skrammel derinde: Jærnriddere paa Jærnheste med Jærnvaaben, hule, men betydningsfulde, Billeder og Udskæringer, uden Kunst, men med saa megen Inderlighed, herlige Historier i skønne, brogede Bøger.

Mørket overrasker ham. Han bliver helt uhyggelig. Da han famler efter Udgangen, støder han paa alle Slags rustne Vaaben og vælter en Rustning. Endelig slipper han ud, styrter ned ad en smal Trappe, aabner en Dør, der skal føre ham ud i det fri, og staar i — Borgfængslet. I det han træder paa et Bræt i Gulvet, falder *Jomfruen* over ham, det frygtelige Marterredskab, hvis Pigge heldigvis er ganske sløve af Alderdom. Han sveder Angstens Sved og tror, han skal omkomme. Men med en voldsom Kraftanstrængelse gør han sig fri og styrter atter op ad Trappen ind i en Hal. Et langagtigt Skrin, han støder paa, skal tjene ham til Natteleje. Han sover ind og vaagner med et frygteligt Skrig. Han har drømt, at en

Dødning stod ved hans Side og med en frygtelig Grinen spurgte ham, hvorfor han havde forladt Livet og Lyset for at rode mellem de døde. Han farer op og ser ved Maaneskinnet, at han har sovet i en Ligkiste i Gravhvælvingen imellem den dødes Knokler.

Han er nu ganske mør af Rædsler og sætter sig med en fortvivlet Ro paa et Kistelaag for at vente paa Dagens Frembrud. Maanen falder paa et Kristusbillede i en Fordybning i Væggen. Han styrter sig med Taarer ned for Korset, falder saaledes i Søvn paa ny og hører i Drømme Frelseren tale:

Søg mig ikke med Omvendelsens Taarer hos de døde! Søg mig blandt de levende! Kristus er ikke død. Hvor en uskyldig Natur, fuld af Kraft, gør det gode, fødes han altid paa ny. Vær tro og brav (*treu und bieder*) som Petrus, ædel og varm som Johannes. Elsk mig, idet du elsker Menneskene!

Saaledes taler Frelseren. Men Hvælvingen fyldes af en Skare Engle, der synge og strø Blomster. Ynglingen ser med Smilen sine mørke Bodsklæder overdrysses af en Regn af Roser:

Forglem ej, sang de Engle smaa,
At kønt enfoldig skal du gaa.
Det er hans Ord, det barneglade,
At du skal Livet leve lade.
Vær en Johannes tro og varm,
En virksom Ven ved Venskabs Barm.
Men til dit Manddomsværk herneden
Modnes du bedst ved Kærligheden.

Den næste Morgen staar den unge Mand i Borggaarden og ser fornøjet i det klare Solskin den grønne Vedbend slynge sig om de røde Mure. Og her, hvor alt forenes, og Livet favner Døden, ser han i nogen Afstand paa en Bænk en kvindelig Skikkelse, lig en Gudinde, med et Sølvflor som en Glorie om Hovedet og en gylden Lyre i Haanden, rundt omgiven af Blomster.

Da knæler han, for Angsten fri:
»Du er den Tid, jeg lever i,

Dig elsker jeg af alt mit Hjerte,
I Graven brænder Dødens Kerte.
Fra nu af svulme skal mit Bryst,
Som Blomsten svulmer fuld af Lyst.
Ja, Øjeblikkets Blomst jeg plukker,
Til Døden mine Øjne lukker.«

»Jeg er den Tid, du lever i,
Men ogsaa den, der er forbi,«
Hun svared. »Overalt jeg findes,
Hvor dødt og levende forbindes.
Jeg hedder *Elskov* — der er de,
Som kalde mig for *Poesi*.
Fra denne Vildgang jeg dig frier
Og fører dig paa grønne Stier.

Der nede Egnen bred og flad,
Derinde Dødens Kisterad!
Her blomstrer Livet dig i Møde
I Fædrejordens rige Grøde.
Nyd, hvad der *er*, med Glæde her,
Og uden Sorg, hvad mer ej er.
Den Helligdom, du har begæret,
Er evig eller har aldrig været.

Den unge Mand nærmer sig henrykt. Men da han er kommen den skønne ganske nær, forsvinder Guddomsglansen som et Blendværk, og han ser under en stor Straahat et dejligt Møbarn med en Blomsterkurv i Skødet, som smiler skælmsk undseligt ad hans forvirrede Tale. Hun er rigtignok ingen Gudinde, men heller ikke, som han nu formoder, en Hyrdepige. Hendes Fader er af Middelstanden og ligger paa Landet om Sommeren. Men hun skal gerne vise ham Vejen ud af Ruinen.

Undervejs komme de igennem en smuk Bøgeskov og sætte sig paa en Bænk ved Siden af hinanden. Her blive de hurtigt fortrolige. Han kysser hende heftigt, hendes Hænder, hendes Mund, hendes Barm, og da de atter rejse sig, er det for at gaa sammen hjem og tale med hendes Fader.

Paa Vejen synes alt ham forandret. Fuglene synge og Vinden vifter om Elskov. Den gamle Kone ved Kilden, han i Gaar Aftes havde afvist saa haanligt,

synes ham nu en mild og kraftig Moder; det er hans Kærestes Amme. Af Karlene, der har Høstarbejde paa Marken, er netop de kraftigste og dygtigste de, der den forrige Aften havde forarget ham mest ved Spil og Drik. Og da han kommer til hendes Hjem, ser han i Gaarden Faderen sidde og læse for Børnene, medens Moderen hører til fra sit Arbejde — den samme huslige Scene, der i Gaar havde vakt hans litterære Satire. Han er meget undselig, ikke mindst da Faderen med lunefuld Hentydning giver sig til at tale om *Don Quixote* — han udtaler Navnet ganske rigtigt! — som han just læser i, og mener, det var Skade, den tapre Herre kom en Smule sent til sin Forstand igen. Men da han snart efter sidder ved sin Kærestes Side ved det muntre Bord, synes han, han aldrig med saa megen Lyst har nydt den skønne Nutid.

Otte Dage efter kom han tilbage og førte Pigen hjem til sit. Og nu søgte han aldrig mere at skrue Tidens Løb tilbage.

Men med sin hulde Kone tit
Kom han til Skoven paa Visit
Og steg vel ogsaa undertiden
Lidt længer op ad Klippesiden,
Hvor Nutid med sit Blomsterbed
Favner den graa Forgangenhed,
Hvor første Gang han saa sin Pige.
Men længer gad han aldrig stige.

Dette Digt afskrev Oehlenschläger overordentlig pynteligt med Initialer og Vignetter i Akvarel og sendte Christiane det med en Tilskrift. Under denne har han malet en Forglemmigej og bag i Bogen som et Vaaben sit sammenslyngede Navnetræk, et A som en Lyre og et O som en Slange, der bider sig selv i Halen, Evighedens, men tillige Begrænsningens Symbol, Tegnet paa den til sit Udgangspunkt omdrejede Stræben, den tilbagevendte Adam.

Kort efter sendte han Goethe en Afskrift. *Han*

maatte kunne forstaa denne godmodige, i det reelle forelskede Begrænsning. Ogsaa for ham havde den friske Nærværelse aabenbaret sig i Forgangenhedens Ruiner som en dejlig Pige under en blomstret Solhat. Ogsaa han havde en Christiane. Mens Kanonerne tordnede fra Slagmarken ved Jena, gik Goethe med Mamsel Vulpius til Alteret i Weimars Kirke og lod sig vie. Naar Himlen falder ned, gælder det at tage Vare paa Lerkarrene.

Der er noget af denne Stemning i Oehlenschlägers Digt.

Paa gammel nordisk Vis og Sæd,
Skønt ej som før i Harnisk klæd,
Skønt længer ej af gyldne Horn,
Med Runer som tilforn:
Vi tømme dog det fulde Maal
Og drikke glad vor Konnings Skaal,
Vor Konnings Skaal ved Bægrets Klang
Og glade Jubelsang.

Lad komme kun, hvad komme vil!
Det er et øjebliklígt Spil.
Men nordisk Mand er nordisk Mand
Og Danmark Fædreland.
Os Havet skærmer fjern og nær,
Og Fredrik med sit gode Sværd,
Og Danmarks gamle Helteslægt
Staar i Guds Varetægt.

Langt nede i den snævre Gade bag ved *Palais Royal, Rue des Bons-Enfants,* kunde man høre Sangen. Den lød ud fra et aabent Vindu højt oppe i det, ligesom hele Gaden, noget mørke og triste, men anselige *Hôtel de Hollande.* Det var Nordboerne, som fejrede Kongen af Danmark-Norges Fødselsdag. Der var to Nordmænd, Rustad og Løvenskjold, to Jyder, Brøndsted og Malte Brun, to Sjællændere, Oehlenschläger og Koes, og en Tysker, *Dr.* Klinger, i Tilgift.

Ved Klaveret sad Brøndsted og spillede, for Bordenden Oehlenschläger og sang for med høj Stemme,

ligesom hans Fader paa Orgelværket i Frederiksberg Kirke. Da Visen var ude, klinkede de, saa højt det med de smaa Pariser Ølglas lod sig gøre.

Punchebollen, der blev tre Gange fornyet og var tilsat med Champagne fra *Grignon*, bragte efterhaanden Stemningen i Vejret: til en Begyndelse havde Nordmændene været højtidelige og melankolske. Efter Visen var der opstaaet et Øjebliks Mislyd. Brun havde, med Bistand af Rustad, villet hævde, at Kosmopolitisme dog var det bedste. Oehlenschläger for da op: For Fanden! paa Kongens Fødselsdag kunde man da stikke sin kosmopolitiske Snude ind og være ordentlig dansk. Den lille spidse Malte Brun dukkede sit Pigeansigt, men kunde ikke dy sig for snart efter at falde ham i Flanken: De kendte nok Franskæderen, han vilde gerne, hvis det var muligt, brænde alle Franskmændene og hele deres Litteratur i een Kasserolle over en langsom Ild. Brøndsted afværgede: Naar Oehlenschläger var paa Nakken af de Franske, var det blot fordi de fransksindede vilde være Tyskerne paa Nakken.

Nu var alt Harmoni. Kl. halv to brød Selskabet op. Oehlenschläger og Brøndsted blev endnu siddende en Stund og passiarede. Om Formiddagen havde de været i Tuilerierne og set Kejserens Arbejdsværelse, hans lille Skrivebord, ikke større end det, hvorved Oehlenschläger sad og digtede, og det simple Blækhorn, hvoraf der skreves Love for Europa. De kom da til at tale om Napoleon og Germanerne. Oehlenschläger græd først store Punchetaarer over den franske Kejsers ulykkelige Mangel paa Forstaaelse af germansk Kultur. Han var døv paa det ene Øre, det, der vendte imod Rinen, sagde han. Saa for han op: Kunde jeg blot tale Fransk godt nok og kunde omgaas ham, saa skulde jeg vel lære ham at agte os.

Brøndsted var ikke fuld nok til ikke at finde dette komisk.

Da Oehlenschläger var færdig med *Den vandrende Ridder*, vilde han behandle, maaske paa lignende Maade, en Fortælling af Boccaccio, som han kendte fra Baggesens Oversættelse af Bürgers Romance *Lenardo og Blandine* eller maaske fra T. C. Bruuns gemene Benyttelse deraf i *Mine Fritimer*. I al Fald: *Hakon Jarl*'s Forfatter ønskede en Fritime.

Han var kommen til Paris for at more sig. Næsten hver Aften var han i Teatret. Han fandt, at de parisiske Operaballetter var i sit Slags ligesaa fortræffelige som Shakespeares Tragedier. Han glemte helt, det var Kvinder, der dansede, han saa paa dem som Blomster, der vuggede sig yndigt i Vinden. Og gik han hjem igennem de farlige Forgaarde til *Palais Royal* bølgede atter her et spraglet Bed af store Glimmerblomster uden Duft, men med dejlige Farver. Og her glemte han ikke, det var Kvinder. Undertiden blev han — som det unge Menneske i *St. Hansaftenspil* — ganske borte for Kammeraterne i Trængselen. Han havde endnu Længsel efter saadan en Trængsel. Juledag sad han hjemme med Brøndsted i Hotellet og længtes efter Christianes Peberkager. Til Middag spiste de hos den danske Minister, og paa Hjemvejen lod de sig lokke ind i et Forstadsteater, hvor der var smukke Piger, og Brøndsted maatte atter gaa ene hjem.

Hvem kunde under disse Forhold digte Tragedier? Desuden, hvem vilde i Tyskland — og han vilde nu digte tysk — bryde sig om at læse Tragedier. Virkeligheden var Tragedie nok. Boghandler Willmann i Frankfurt havde beklaget sig for ham over de yderst sørgelige Udsigter for den tyske Litteraturs Fremtid, da Tyskheden og det nyligt opblomstrede aandelige Liv laa i det sidste Suk: Folk gad kun købe Børnebøger, Kogebøger og medicinske Skrifter. Rimeligt nok, mente Adam. Gik ogsaa alt andet til Grunde, holdt man dog næppe nogensinde op med at æde og med at gøre Børn, og gjorde man begge Dele mere end til Skikkelighed, maatte man ufejlbarlig medicinere. Men vilde Poppedrengen have Sukker, saa

skulde den faa det. *Den vandrende Ridder* skulde ud som *Taschenbuch* med Kobbere, og vilde ikke det hjælpe, saa skulde Boccaccio være hans Mand. Paa *denne* Pests sorte Grund skulde *denne* Poesi som en dejlig Blomst udfolde sine store Krydderblade.

Han vilde omdigte Fortællingen om *Guiscardo og Ghismonda*, som er den første i *Dekameronens* fjerde Dag, paa hvilken der fortælles om dem, hvis Elskov har haft en ulykkelig Ende. Han vilde intet frygte. Han vilde ikke skjule den skønne Prinsesses nøgne Kvindelighed, naar hun, en ung Enke, giver sig saa yppigt hen til den kække, fattige Guiscardo, meget yppigere end Gulnare til Aladdin, for at nyde en Vellyst, hendes Kød og Blod ikke taaler at savne. Men han vilde ret af Hjertet vise hendes Højhed og denne jordiske Amors tragiske Triumf i Døden: naar hun, da deres Elskov er røbet, og man bringer hende hans udrevne Hjerte i en Guldskaal, taler saadanne stolte Ord til det blødende Hjerte og drikker Gift og lægger sig til at dø i den ædleste Stilling, hun forstod at give sit Legeme, og hendes Fader med Taarer maa opfylde hendes sidste Ønske og begrave hende ved den elskedes Side. Han vilde med andre Ord af det dejlige Motiv, som Thomas Brun havde besudlet med sit Sneglespyt, have gjort ikke en nordisk *Hagbart og Signe,* men en sydlig sød og sanselig *Romeo og Julie.*

Og dog — og dog! han *kunde* ikke skrive et saadant Stykke! Han var jo dog ligesaa fremmed i denne Fantasiverden af forfinet Parringspoesi, som han havde følt sig i den nærmest tilsvarende parisiske Virkelighed. Straks efter han var kommen til Paris, havde han, ligesom Kammeraterne, modtaget en sirlig Billet, som endnu er til, fra en vis Mme Dermincourt, som bad ham besøge sig i Anledning af en Sag, der angik ham *(pour affaire, qui le concerne).* De ventede Efterretninger fra Hjemmet og gik sammen derover — hun boede lige overfor det fine og dyre Hôtel de Strasbourg, hvori de først af Vanvare

var taget ind. En særdeles elegant klædt, ældre Dame var kommen dem i Møde og havde under Konversationen, hvoraf han næsten intet forstod, med en smilende Gratie tilbudt dem en bekvem og fuldkommen sund Adgang til Damebekendtskab. Men var ikke denne Dame, dette fuldkommen anstændige Hylster for Uanstændigheden, en Ypperstepræstinde i Templet for Boccaccios Muse, Parises Muse, Frankrigs Muse. Aldrig i Verden skulde hun blive hans Muse!

Han vilde ikke svigte sit kære Germanien. Lad dem, der har Talent til sligt, dyrke Tulipaner i glaserede Potter. Han længtes efter atter at høre de herlige Heltestammers Susen i Fædrelandets Skove.

Efter Nytaar var han rede til at tage fat paa et stort Emne af den danske Historie. Brøndsted foreslog ham, maaske for at han kunde være paa Højde med Kejserdømmet, *Knud den Store,* eller, næppe uden Hensyn til Danskerne i Paris, *Væringerne i Konstantinopel.* Oehlenschläger synes først at have tænkt paa *Normannerne i Frankrig.* Han fik Brøndsted til at hente sig det tredie Bind af Suhms *Danmarks Historie* og gennemgik Vikingetiden.

En Aften ved Sengetid kom han ind til Brøndsted i Fyr og Flamme og satte sig til at læse Beskrivelsen af Jomsborgernes Skæbne efter Slaget i Hjørungsvaag. Midt under Oplæsningen blev de heftigt forskrækkede ved at se en hvid Skikkelse uden for Glasdøren. Det var Tyskeren Klinger, i bar Skjorte, der kom for at høre Lyden af det Danske. Han skar saa komiske Ansigter til Oehlenschlägers Oplæsning, hvoraf han ikke forstod et Ord, at Brøndsted havde ondt ved ikke at le højt. Men — det havde da været nogle Helvedes Mennesker, disse drabelige Jomsborgere!

Jomsborg! Her havde han jo, hvad han søgte. Ingen Tragedie som *Hakon,* hvor Kraften, vildført, styrter sig i sit Sværd, men et muntert Heltespil, hvor »den overgivne Ungdomsvælde« — saaledes

kaldte Hakon Jomsborg — legede sin muntre Drengeleg i mørke Dage og beredte Nordens Aand den sidste Fæstning imod det fremtrængende Syden. Dette var virkelig Poesien af Germanerne i Paris 1807.

Naar han en Aften sent var kommen hjem fra Komedien og fra det farlige Palais Royal lykkelig og vel var sluppen ind i de gode Drenges Gade, og den sortsmudsede, grinende Portner, Svartehund, havde lukket ham ind, saa stod han jo i Jomsborg. Der sad Brøndsted over sine Bøger, kysk og mandig, varm og spændstig, en lavstammet Helteskikkelse med et aabent, kraftigt, nordisk Ansigt, en hel lille Bue Digre i sine bedste Klæder. Naar han, tro mod sin lille danske Pige, kæmpede med sin Brynde og tog drabelige Fægtetimer, naar Blodet spændte ham; naar han uden at blinke skikkede den værdige Dame, der havde sendt »de danske Herrer« en lignende Indbydelse som den frygtelige Mme Dermincourt, det gemene Papir tilbage i Ansigtet; naar han paa Hjemvejen fra Teatret bad Oehlenschläger nøjes med Kraftsuppen i Palais Royal og der intet videre bestille — da var det Jomsborg. Naar de ved Drikkelagene drak Tyskerne og Fransoserne under Bordet, selv bare mere og mere glødende i Kraft og naiv Aabenmundethed; naar de undertiden røg sammen og forsonedes igen med lydelige Haandslag som ellers kun paa Teatret; naar Adam, forknyttet af Hjemve og Omgivelsernes Fremmedhed, slog Armen om Brøndsteds Hals og sagde, at hvis han ikke havde ham, vilde han straks rejse hjem — saa var ogsaa det Jomsborg. Da han hos Suhm læste om Jomsborgernes Love, at ingen Mand maatte fare med Løgn eller Digt eller føre Bagtale paa nogen, at ingen maatte have Frille eller være mere end een Nat borte fra Borgen, at ingen maatte klage over sin Tilstand, hvor slet den saa var, da var det jo intet andet end Lovene i Brøndsteds mandige Aand, som det lille Heltesamfund i de brave Drenges Gade bar skrevne i deres danske Hjerter.

Da de hin Vinteraften fejrede Nationens Helligdag som gode Jyder for Vorherre og gjorde det ganske af med Franskmændene, og Adam i Rusen følte sig vokse til en germansk Aandshelt paa Kejserens Højde, var Laget sluttet og Oehlenschläger dets Skjald.

Thi det var jo ogsaa Jomsborg, naar de i et større Navn end det nordiske Fødelands samlede sig med de tyske Venner paa Germaniens hellige Ruiner til Bekæmpelse af Arvefjenden. Da var Brøndsteds Værelse i Hotel Holland en germansk Hovedvagt midt i Fjendens Lejr.

Da sad Friedrich Schlegel, som de havde truffet og ofte kom sammen med, med Satyrgrinet i sit fede Ansigt og trak sig i Næsen og sagde Vittigheder om Franskmændene: Paris var god nok, var der blot ikke saa mange Franskmænd i den — eller paa en anden Maade:

Ynkeligt er i Paris Vand, Luft, den Jord, du betræder,
Folket, der bygger derpaa: Resten er særdeles godt.

Da geraadede Brøndsted i et fuldkomment teutonisk Raseri og tordnede paa Tysk imod *die geschornen Franzosen:* deres aandelige Væsen var Letfærdighed og Materialisme, deres selskabelige Dannelse en ufri Dressur, der betegnedes ved de nationale Stereotyper *Comme il faut* og *Soyez tranquille*; deres Sprog var af deres Klassikere gjort indskrænket perfekt, og intet imod det tyske Sprogs høje Harmoni og Orgelklang; deres udskregne Vittighed en Iglevittighed, der maatte suge sig fast i Skindet af en andens Personlighed for at faa Kraft nok til at leve en Sekund, mens den bider. Da var ogsaa Oehlenschläger med, men billigere, som han nu gerne var det, naar en anden gik til Overdrivelser: Franskmændene ere kloge, behændige, artige. Dog, deres hjerteløse Fadhed og tankeløse Fladhed æklede ham, deres Selvtilfredshed opbragte ham. Deres Kunst var en kold, indkneben Konveniens. Gud, ikke Barmhjertighedens, der elsker alle, men Skønhedens og Sandhedens Gud, elsker dog de gotiske Na-

tioner. Fortalen til de *Nordiske Digte* er dybe, gotiske Kraftord, herlig germansk Æstetik. Det Ord de vel skal lade staa og dertil Utak have! sagde Brøndsted henrykt, da han havde læst den.

Et saadant Guds Ord fra de gotiske Lande skulde det danske Skuespil *Palnatoke,* digtet i Paris fra d. 14. Februar til d. 6. April 1807, efter den oprindelige Bestemmelse have været.

Under Udarbejdelsen faldt det noget anderledes ud. Ikke blot blev Heltespillet, der oprindelig ikke skulde have været noget Sørgespil, meget snart til en ret og rigtig Tragedie med Skyld og Skæbne og Palnatoke som tragisk Helt, i hvis Nærhed den hele overgivne Ungdomsvælde, Digteren selv og hans jydske Ven ikke undtagne, maatte trække sig beskedent tilbage som en Flok Drenge for Skolemester. Men denne brave Mester selv fik andet at bestille end alene at være germansk Gesandt i Napoleons Paris.

I *Palnatoke* vilde Oehlenschläger, som han siger, i Modsætning til *Hakon Jarl* skildre Pligt og Dyd paa Hedningens Side i Kamp med det skumle Munkevæsen.

Han havde aldrig uden at gøre Vold paa sit Væsen kunnet deltage i Romantikkens Forherligelse af den middelalderlige Katolicisme. Efter at have skrevet *Jesus i Naturen* havde han i København besøgt en af den nye Mystiks udvalgte, Nordmanden Nikolaj Møller, en Ven af Fr. Stolberg. Møller vilde omvende ham og sagde: »Bed, Oehlenschläger! Du skal bede, at Gud vil opklare dig.« Farvel, Møller! svarede Adam venligt, trykkede hans Haand og gik. Jo længere han var kommen ind i Tyskland, des tydeligere lød dette *Farvel, Møller!* i hans Ører.

I *Hakon Jarl* havde han, tvært imod sin foreskrevne Opgave, forvandlet Olafs Kristendom til schleiermachersk Religion. Med Arnim havde han straks efter sin Ankomst til Tyskland haft skarpe Udvekslinger om

den poetiske Genoplivelse af Katolicismen. Han spurgte i den Anledning Steffens, om han ikke syntes, Poesien var ved at blive vel elektrisk og kunde trænge til at styrkes med en Dosis Magnetisme.

Da han i Dresden levede nogle Dage fortroligt sammen med Tieck, var det hans eneste Sorg, at ogsaa dette herlige Menneske delte den ensidige Beundring for Middelalderen og talte Aristokratiets og Hierarkiets Sag imod Oplysningen. Da de skiltes, forfattede han paa Tysk en Romance, *Sangeren, helliget min Ven, Ludvig Tieck*, som aldrig er bleven trykt og maaske næppe nogensinde er naaet til sin Adresse. Den er Forspillet til *Den vandrende Ridder.*

En ung Sanger gaar ud i Landet:

Den Sanger var saa fin og fro;
Hans Skæg begyndte just at gro,
Omkring hans Mund der noget laa,
Som alle straks med Glæde saa,
Og i hans Øjne stod et Smil,
Halvt Jakob Bøhm, halvt Eulenspiel.

To Toner var hans Strengespil,
Den ene skarp, den anden mild.
Hver Gang den milde Tone klang,
Fuldskønne Billeder fremsprang;
Men slog han paa den skarpe blot,
Der toned Skælmeri og Spot.

Paa Vejen kommer han forbi et Kloster. Uden for Porten staa to Patres og høre ham synge. De forstaa, han er en Mand, som Kirken har Brug for til at omvende Syndere:

Thi hvad er et *Halleluja*
Foruden Sang og *Musica?*

De faa ham da med ind i Klosteret, hvor han fra nu af tilbringer sin Tid med Kirkemusik, Naturfilosofi (!) og fromme Betragtninger. Farvel, Møller!

Paa Billedgalleriet havde han faaet Lejlighed til at væmmes ved de kunstelskende Klosterbrødres, men

især Klostersøstres, afmægtige Dimlen. Rafaels Madonna, som Steffens første Gang havde set med Krampetaarer, saa han kækt protestantisk i Øjnene. Her skrev han paa Tysk *Kunstnerens Morgen- og Aftenbøn:*

O hellige Gud! hvad ret er dit
Dybt i et Menneskebryst,
Det bevæger sig skønt og frit,
Er ej Smerte, men Lyst,
Virker i Daad med roligt Mod,
I blomstrende Skønheds Lys,
River ej Blomsten af sin Rod,
Elsker ej Gravens Dødninggys.
Kristus forlod den skumle Grav,
Kort til Helved sig kun begav,
Sidder nu ved Guds højre Haand,
Styrer med ham med kraftig Aand.
Bort, sørgmodige Munkedunst!
Sukken og Græden er ingen Kunst.
At nyde og nære,
Det bedste at lære,
Det største begære,
Det er at være!
Saa ville vi være,
Yde det meste,
Mer end de fleste!
I det Værk, jeg gør, er Gud mig givet,
Hvad Gud har skabt, jeg skaber paa ny.
Den Fane fører jeg højt i Sky.
Lad saa Fanden tro Munkene! — *det* er Livet.

Det havde været hans største Glæde, at Goethe ligesom han selv væmmedes ved den evige *Franz-Sternbaldiseren* og følte den samme kunstneriske Foragt for denne hellige Afmagt, der ikke formaaede at sætte saa meget som et Blad paa en Nælde.

Og hvad han fandt hos Goethe som kunstnerisk Indignation, havde han allerede i Berlin fundet hos Fichte som moralsk Harme over den nyere Skoles slappe *Ironi*, Selvopgivelsen, Vindbøjtel-Religionen. Fichte kom ham for som den pansrede Moral. Ved Siden af ham var Anders Ørsted — Assebarnet eller, som han nu med Hentydning paa Balder kaldte ham, Asabarnet — en Balder ved Siden af en Thor. En

Dag hørte han Fichte svare en, der mente, at for ham var det ingen Sag at være aandskraftig, da han var saa legemlig stærk: »Mener I, at jeg vilde have disse Lægge og disse Skuldre, hvis jeg ikke havde omspændt mig med disse Grundsætninger?« Herligt! Herligt!

Naar Bæltet han griber efter
Og gjorder om sin Lænd,
Da vokse svart hans Kræfter
Vel frem for alle Mænd.

Det var ikke hans Skrifter eller hans Katederforedrag, der virkede friskest paa ham, men hans Personlighed: Helten for Sandhed og Dyd, hans begejstrede Tale, hans mandige Kraft, lutherske Mod og ureflekterede Naivetet. Selv hans Grovhed tilgav han ham gerne. Det mindede ham om en vis gammel General, der altid fornærmede sine unge Officerer ved første Bekendtskab for at prøve, om de havde Mod til at fordre ham ud. Han havde selv bestaaet Prøven. Det var som Bue Digre, der kælede for Vagn paa sin egen Maade. Da Fichte hørte ham læse *Hakon Jarl* og med naiv Forbitrelse midt under Læsningen tog Parti for Hedningen: »For Djævelen! den Karl, den Olaf har dog Uret!« — forstod han først, at Jarlen fra Halle kunde trænge til en sjællandsk Afløser.

Nu var han i Paris og havde i Fr. Schlegel truffet en kunstnerisk Forkærlighed for den katolske Religion, der syntes ham at gaa til Hykleri. Han havde aldrig set en Hykler saaledes bag Masken som denne fede Helgen, denne ydmyge Djævel. At han, der kom i hellig Forargelse over at se Oehlenschlägers Karikaturer af den hellige Cæcilia og Correggios Nat, turde vove at kalde Goethe en aldrende Hedning! et gammelt Hornkvæg!! og Schelling en Gudsbespotter! At han, der tidlig og silde prækede kristelig Ydmyghed, kunde være saa topmaalt uforskammet! Var det Ydmyghed at tale saaledes, som Fr. Schlegel talte om Franskmændene? Det var, som om en

sagde til Vorherre: Du har villet gøre 40 Millioner Mennesker, Du har taget fejl og gjort 40 Millioner Hunde! Og dette Menneske, der ikke havde positiv Kraft nok til ærlig og redelig at gaa over til Katolicismen, besprængte sig ydmygelig med Vievand, hver Gang han traadte ind i en fransk Kirke!

Han turde vove at haane Adams retfærdige Iver for den gode Sag, fordi han maaske nok, naar han blev hidsig, stammede lidt i det — det gjorde Goethe jo ogsaa! — og ikke kunde lade være at knække med Fingrene. Han kaldte ham, efter hans Helt, *Knakkatoke*. Ja, han skulde knække ham!

Thi er det ikke Hykleri, sagde han en Dag om Schlegel og Konsorter, saa er det virkelig Vanvid. Enhver Tidsalder har *sin* Blomst; at erkende, hvad den er, at hæge og fremhjælpe dens Flor, det er Geniets Sag, det er den sande, sunde Naturs Sag, af hvis Digten og Stræben det er Guds Villie, at der skal fremspringe noget godt til sin Tids Tarv, til Guds Ære og Menneskets Bedste. At ville foragte og fordømme og sønderknuse den Blomst, som Gud *nu* lader spire, for i dens Sted at bringe en længe henfalmet og visnet — og hvad er Katolicismen andet? — igen til at spire, at sukke med stønnende Vemod efter en længe hensvunden Tid i Stedet for at samle sin Tids gode og skønne Momenter til et Brændpunkt, der kan opvarme Gemyttet med Haab og Villien med Kraft til at frembringe noget stort og ypperligt, det røber Sygelighed, Mangel paa sandt Geni, Ensidighed, hvorimod det bliver de godes og kækkes Sag at opponere af al Magt.

Denne Tale, som han holdt med overordentlig Kraft og Begejstring, er allerede *Palnatoke*.

Palnatoke er Oehlenschlägers første Humanitetshelt i fuld Virksomhed, thi Balder er blot lidende, og Thor har endnu ikke faaet Hænderne fri til at røre sig.

Det mindste gav ham her Historien, ikke meget

mere end den udvortes Handling, hvori han inddigtede sin Nemesis. Til den Blanding af Kraft og Fromhed, som udmærker den hedenske Rationalist i Oehlenschlägers *Palnatoke,* findes der hos Suhm, hans eneste Kilde, ingen anden Hentydning, end at Palnatoke, en mægtig og listig Hedning, som Hakon Jarl i Norge, siges at tæmme Vikingedrengen Vagn »ved pure Mildhed«.

Men Palnatoke er heller ingen Hedning fra det 10. Aarhundrede. Oehlenschläger har her første Gang med fuld Bevidsthed blandet Farverne. Han er digtet paa det Sted, hvor Thor slipper ud af Jætteverdenen, og den vandrende Ridder af Ruinen: »hvor Nutid med sit Blomsterbed favner den graa Forgangenhed«. Han er ingen historisk, men en ideal Figur: Menneskelighedens bestandige Kraft og Kerne. Som han rager i Vejret mellem de Fr. Schlegelske Figurer, den infame Bisp og den ganske opløste Konge, der svajer som et Siv mellem sit naturlige Hedenskab og den kunstigt tillærte Katolicisme, er han ikke blot det nordiske Hedenskab i en ny historisk Situation efter *Hakon Jarl.* Han er det stolte Syn af den mandigste Menneskelighed, Digteren har set rejse sig imod de optrækkende Røgelseskyer fra Tidens sædelige Opløsning. Han er en gammel Hedning paa Sjælland, som Goethe — efter Fr. Schlegel — var det i Weimar, *treu und bieder.* Han er som den Fichte, Oehlenschläger beundrede, det kraftige Menneske, Helten for Sandhed og Dyd og, ikke mindst, »den begejstrede Taler«. Man tænker sig ham med Fichtes Skuldre og Lægge og med hans herlige Hoved og hører hans Grundsætninger. Han er det Ideal, Oehlenschläger efter Afrejsen fra Halle havde dannet sig af kunstnerisk Modenhed og mandig Selvbevidsthed. Fossekraften, der i *Hakon Jarl* udtømte sig som et Lystsyn, ledes i disse brave Aarer til Fædrelandets Frelse og det fælles Bedste. Som Palnatoke taler, havde Oehlenschläger nylig talt i sit eget Navn, i det vældige Svar paa Baggesens Rimbrev fra København,

Nureddin til Aladdin. Stakkels Baggesen! Hvor kunde han vide, at naar han vilde lege som en Sommerfugl med Aladdin, skulde han knækkes som en. Lus af Knakkatoke.

Medens Adam digtede *Palnatoke*, trængte endnu flere Toner ind og blandede sig i Værket.

Inde i Stuen ved Siden af sad Brøndsted og spillede Pyrenæermarchen. Oehlenschläger blev helt varm ved det; han huskede, hvor han som ung havde elsket den Sang; han havde endnu ikke glemt at elske Friheden. Han vidste meget vel, hvad Verden skyldte de forhadte Fransoser. Ved »det gotiske Bord« paa Restauranten forsvarede han nu atter med Varme Revolutionen — »det blodige Middel til at frembringe den skønne Blomst, Frihed og Begejstring og en mandigere Tænkemaade i Europa«. Palnatoke, der taler som en Mirabeau, er en ædel Tyrandræber.

Længere borte havde han Schillers *Wilhelm Tell*. Ikke blot, da han digtede Pileskudsscenen og det efter Forbillede fra Scenen mellem Tell og Parricida indskudte Optrin, hvori Palnatoke renses for den Mistanke at have tragtet efter Kronen, tænkte han paa det tyske Frihedsstykke, som han i sin Tid havde skændtes saa drabeligt om med Steffens, som det tyske Folk siden da havde begyndt at tilegne sig imod Tyrannen, og som ogsaa han nu satte langt over den romantiske *Jomfru fra Orleans*. Som en fjern *Kuhreigen* lød den borgerlige Tone i *Wilhelm Tell* for hans Ører og overdøvede næsten Larmen af Heltenes Plader. I Sammenligning med *Hakon Jarl* er *Palnatoke* et overmaade borgerligt Ord, ja for en Bonde efter en Herremand at regne.

Men, underligt nok, han syntes, disse Koklokker lød ikke fra Schweiz, men fra hans eget Hjem, fra Sjællands Marker. Sproget i *Palnatoke* er mere sjællandsk end i nogen anden oehlenschlägersk Tragedie. Han syntes, *Palnatoke* var saa sjællandsk, ligesom Bøgen. Mens han digtede den, disputerede han en Dag med Brøndsted om, hvilket Træ der var det

smukkeste. Brøndsted holdt paa Granen »som Eremit og Fjeldboer«, men Oehlenschläger, der for kort Tid siden havde prist den med Auden i *Hakon Jarl,* fordi den var norsk, kunde nu ikke lide den, fordi den var »en Fjende af den animalske Natur«, og maaske ogsaa fordi den var norsk. Han kunde ikke ret lide dens Landsmænd i Paris. Det var ikke nok at knejse med Nakken, man maatte have noget i Panden. En Dag, efter en heftig Trætte, skrev Baron Løvenskjold et langt og smukt Brev til ham: Han, Løvenskjold, var selv djævelsk stolt; han havde, efter hvad han for tre Aar siden havde hørt i København om Oehlenschläger og hans »Leder«, antaget hans elskværdige, barnlige Naivetet for Suffisance; nu bad han om hans Venskab. — Saaledes skulde de neje sig.

Og som han nu, hjemkommen fra det høje Norden, paa ny gav sig hen til Fædrelandet, sluttede han sig atter til sine Landsmænd, til Livet og Kunsten i gamle Danmark, før der var tænkt paa Henrich Steffens og ligesindede. Ligesom der allerede i *Hakon Jarl* var en vistnok ubevidst Tilslutning til den ældre nationale Digterskole — i Hakon selv gennem Rosing til Grev Gert, i Bergthor og hans Døtre til de thaarupske Idyller — er der her en bevidst, der gaar langt over Kunstformen. Oehlenschläger maatte vide, at denne Dydshelt, der dræber en Konge og dør deraf, ligesom den franske Revolution, var ikke blot Tidens Aand, men Fædrelandets Genius, var selve den nationale Kolos, der tager Skrævet over den tyske Romantik fra Kronprins Frederiks Danmark ind i Frederik den Sjettes. Ikke blot det nye Danmark, den retfærdige Anders og Hans Christian *Bravkarl,* maatte kunne kende sig ved ham, men ogsaa P. A. Heiberg og Rahbek. Sagde Rahbek ikke altid, at hans sidste Ord var Götzes sidste Ord: Leve Friheden, og naar den overlever os, kan vi roligt dø. Var det ikke ogsaa *Palnatokes?*

Da Oehlenschläger paa Rejsen til Paris nærmede sig den franske Grænse, mødte han i Saalmünster

P. A. Heiberg, der i Talleyrands Følge rejste til Berlin. De vekslede nogle ligegyldige Ord, og Heiberg steg atter op i Talleyrands Vogn for at rejse til Berlin og »slagte løs paa Nordtyskland«. *Abeat in crucem!* raabte Brøndsted efter ham. I Paris mødtes de en Dag — et latterligt Billede! — uden for et Vandhus. Men i *Palnatoke* mødes de atter.

Palnatoke er Oehlenschlägers endelige og afgjorte Brud med den tyske Romantik. Heri rejser sig atter efter den romantiske Oversvømmelse, rystende de svære Lemmer efter Badet, den uopslidelige lange Holger Danske: sund Sans, drøj Selvstændighed, borgerligt Frisind i en national Helteskikkelse. Farvel, Møller!

Da Oehlenschläger i Juni 1807 sendte *Palnatoke* til sin Kommissionær, som han kaldte ham, Hans Christian Ørsted, fulgte der en hel lille Pakke Breve med. Deriblandt var et meget venskabeligt Digt til Rahbek, et til Veninderne, et længere Brev til Digteren Fr. Høegh-Guldberg og en Ansøgning til Kronprinsen om ufortøvet at faa en aarlig Understøttelse af 500 Rbd.

Til Rahbek havde Oehlenschläger allerede, medens han var i Halle, begyndt at nærme sig. Han havde derfra sendt ham Brevet om *Aladdin*. Senere ønskede han til Ørsteds Forargelse, at Rahbek skulde indlevere *Hakon Jarl*. Thi »hvem var dog i Grunden Hovedet for det Parti, jeg bestred? *Rahbek*. Hvem er dog af disse hos vedkommende mest agtet? *Rahbek*. Hvem bliver Teaterdirektør o. s. v.? *Rahbek, Rahbek*. Han har skrevet mig til om mit Stykke i høje Toner. Det forsoner mig med ham. Lader han mig vederfares Ret, saa hæves den Differens, som — — paa en Maade forstyrrede det nøje Familieforhold, hvori vi dog stod til hinanden.« Da Rahbek hørte Christiane læse *Den vandrende Ridder* for ham — selv ventede han ikke nogensinde at blive saa ren, at han kunde læse Digtet af Bogen selv — er-

klærede han, at Oehlenschläger aldrig havde staaet elskværdigere, i mandig Modenhed, for ham. Da han havde læst *Palnatoke*, udbrød han: *Voilà la bonne tragédie!* Han ventede, at Dyvekeperioden, der fik saa brat en Ende ved Samsøes Død, nu skulde fremblomstre. Da Oehlenschläger meddelte ham, at han vilde skrive en *Tordenskjold,* rørte det ham særdeles, at Samsøe havde villet det samme.

Ogsaa Digtet *Mine tre bedste Veninder i alfabetisk Orden, Camma, Christiane og Sophia,* har sin Forhistorie. I Brevene fra Hjemmet havde Adam hørt om Virkningen af de hjemsendte Værker paa de forsamlede Venner. Digteren, der havde været en Urostifter, var bleven en Fredsfyrste. Da han havde læst Christianes Beretning om Oplæsningen af *Hakon Jarl*, hvor Rosing og gamle Heger bandede hinanden over paa Stykkets Fortræffelighed, og Paale græd og lo og slog med Nakken og følte sig, som Rahbek sagde, som Forfatterens Forfatter, og Kamma og Sophie hver i sin Krog var henrykte og tavse, og Christiane over dem alle i den syvende Himmel, og uden Krampe, skrev han: »Jeg er stolt af, at det højere Liv i denne Digtning, interessant for *Menneskeheden,* hvorved *Personligheden* glemmes, ligesom de to andre skønne, danske Sørgespil: *Slaget den anden April* og *Københavns Ildebrand,* har forenet de i den prosaiske Ro som tørt Sand fra hinanden faldende Gemytter.«

I denne Harmoni havde een Mislyd begyndt at skurre. I Dresden havde han faaet et Brev fra Christiane: Ikke blot til hendes, men til hele Københavns Forargelse havde en ledagtig Person sin daglige Gang i Ørsteds Hus. Ørsted maatte paa alle offentlige Spaseregange gaa bagefter og se Hr. Gjerlew gaa med hans Kone under Armen. Den hele Kommers var uskyldig, i det mindste fra hendes Side, men dog — saa flov en Laps og Oehlenschlägers Søster! Hun havde talt med Sophie, der havde bedt hende sige, naar det gik for vidt. Paale sagde, det var galt med Lehmann, men dette var, Fanden ta'e ham! værre.

Til Winckler havde Sophie sagt, at Gjerlew var den eneste, der kunde soulagere hende i hendes glædeløse Tilstand.

Oehlenschläger skrev da til H. C. Ørsted om Tingen. Han vidste næppe, at ogsaa Hans Christian, ligesom Bernt Winckler, havde elsket hans Søster. Den beundringsværdige Kommissionær svarede: »Med Gjerlew og Sophie er der intet i Vejen. Jeg har nu een Gang for alle mærket det, at Sophie maa have en om sig altid til at lade gaa efter alt, hvad hun ønsker, ledsage hende, hvorhen hun vil, og kort: være hendes Villies Tjener. De, som i den Anledning udsprede Rygter, ere især Folk af Familien, som paa denne Maade vise deres Kærlighed til deres beslægtede og deres Omsorg for sammes Ære.«

Kort efter kom Baggesen. Han er nu Manden, skrev Winckler, som hele Byen misunder den Lykke, at være den kønne, interessante Fru Ørsteds Cicisbeo. Alvorligere klagede Kamma over Sophies »kedsommelige Jaskeri« (hendes Forhold til »Jens Jaskesen«). Hun vil ikke, som Adam har bedt hende om, være Veninde med Baggesens Veninde; Sophie burde have forhindret Baggesens Angreb paa Rahbek i *Gengangerne*. Adam svarede godlidende: »Herre Gud! vi er alle Mennesker. Hvo, som er ren, kaste den første Sten!« I Virkeligheden følte han sig noget ilde derved. Han ønskede nu, som han i denne Tid stadig fremhævede i sine Breve, at leve i Fred med sine Omgivelser; det var ham ubehageligt, at da Mændene sluttede Fred, stod Kvinderne under Vaaben. I Manuskriptet til *Palnatoke* stod oprindelig: *Tvedragt* kommer fra Kvinderne. Hans Christian beklagede, at han havde rettet det til: *Blødagtighed*.

Brevet til Guldberg findes næppe mere. Det var efter Oehlenschlägers senere Indrømmelse skrevet i en Tone, der beviste »den sørgelige Nødvendighed, selv Fortjenesten stundom kommer i, at maatte rette sig lidt efter Omstændighederne, hvor det kan ske uden Opofrelse af det vigtige, for at vinde noget

vigtigt.« Efter Sammenstødene paa Bakkehuset havde Guldberg Nytaarsdag 1803 sendt Oehlenschläger sine *Digte* til Forsoning. Oehlenschläger havde gjort Gengæld med sine *Poetiske Skrifter*, og Guldberg havde uforstyrret, uden at mærke Forskellen, fortsat Udvekslingen med sin metriske Oversættelse af Terents. Men Guldberg var den Gang ved Hoffet i Kiel som Lærer for Prinsesse Caroline og Hovedredaktør af den tyske *Tidende for Literatur og Kunst i de danske Stater*.

I Brevpakken fandtes hverken Brev eller Hilsen til Steffens, skønt Oehlenschläger vidste, han var i København, og baade Kamma og Hans Christian havde bedt ham ikke glemme den gamle Ven, der trods alt elskede ham af Hjertet og undte ham hans Fortrin.

Steffens var i Foraaret 1807, efter at Universitetet i Halle var blevet opløst under Krigen, rejst til Danmark. Ogsaa han havde været i Kanossa. I Kiel havde han haft en Samtale med Kronprinsen og udtalt, at da de Fordomme, som i sin Tid, om end ikke ganske uden hans egen Skyld, havde skilt ham fra Danmark, nu maatte antages at være hævede, og da Kronprinsen selv havde tilladt ham at vende tilbage, naar han ved stille Flid havde dueliggjort sig, tilbød han nu sin Konge og sit Fædreland sine Kræfter og sit Liv under enhver Betingelse. Han var villig til at bekræfte sin Kærlighed til Fædrelandet med sit Blod.

Samtalen fik slet ikke den ønskede Virkning. Endnu før han kom til Hovedstaden, var han bleven søgt af en Politibetjent. Kort efter sin Ankomst fik han Besøg af Kancellipræsidenten, der meddelte ham, at det ved en kongelig Haandskrivelse var ham forbudt at holde Forelæsninger. Til sine Venners Bedrøvelse havde han da atter maattet forlade Danmark paa det uvisse.

Som Svar paa den modtagne Sending kom der fra Kommissionæren en Skrivelse, der fik Oehlenschläger

til at smælde noget ganske umaadeligt med Fingrene. Uden at indlade sig paa *Palnatoke* frabad Ørsted sig for det første Bebrejdelser, som han vel ved udgaar fra den Rahbek-Hegerske Familie. Dernæst fraraader han paa Schimmelmanns Opfordring Ansøgningen i den foreliggende Form, tilbageholder Brevet til Guldberg og bemærker:

»Tag ikke ilde op, at jeg i Anledning af dette Brev anmærker, at det ikke er mig kært, at du gør dig saa stærkt til Renegat. I dit Brev til Baggesen har du paa en værdig Maade sagt alt, hvad du derom behøver at sige, og enhver har forstaaet det. Men hvorfor skrifte saa prosaisk, og det for en Person som Guldberg? Det er dog i Sandhed under din Værdighed. Man forlader den nyere Skole, som enhver anden, naar man ikke længer behøver at gaa i Skole, men lad os vel vogte os for ikke at give Stympere Lov til at raabe Triumf over de Mænd, som kraftigen have vakt en desværre slumrende Aand. — — Steffens er ikke, som du har skrevet til Fru Rahbek, en *Baggesen Nr. 2* — dette falske, smigrende, løgnagtige Væsen —. Han har omtalt dig paa det hæderligste, uagtet man vel mærkede, at I havde nogen Splid«.

Herpaa svarede Oehlenschläger, »da der dog nu en Gang maa Hul paa Bylden, og da du puster mig dertil«, med en med flyvende Pen sammenskreven her noget forkortet

Steffens' Karakteristik.

— Steffens er uforbederlig.

Den schellingske Opposition virkede stærkt paa ham som paa alle unge Mennesker med Anlæg, ikke saa meget for det virkelig gode, den indeholdt, som for dens Friskfyreri og Nedriven af alt det gamle. Det gik ham med den som en ung Soldat med Krigen, hvilken han foretrækker for Fredens Ro, fordi der ved de hurtige Omvæltninger er Haab om at kunne gøre sin Kup og ved øjeblikkelig Raskhed

at kunne svinge sig til General, hvilket vilde ske langsomt eller aldrig under den fredelige Anciennetet, hvor ikke filosofisk Strid, men kunstig Flid skaffer Æresposter.

Denne Ytring er ingen Fejl, den er et Trin paa Menneskehedens Trappe til Fuldendelsens Tempel. — — Men den unge Mand maa ikke altid blive staaende paa det Trappetrin, hvortil han pludselig har hævet sig ved et enkelt Stød, thi da staar han kun Folk i Vejen uden selv at komme videre. Saaledes er det nu med Steffens. —

Han lever i en løgnagtig Bedøvelse for sig selv og andre. Det kaldte man i gamle Dage at forskrive sig til Satan med sit Blod. — De raske Svingninger have længe været forbi, nu dirrer han. Alt, hvad der skal i hans Mave, maa være lavet til paa en vis Maade; ellers kaster han straks op. Han formaar ikke at betragte Tingene i deres rette, store Lys; han ser dem gennem en Brille, hvoraf det ene Glas er slebet af Schelling, det andet af Tieck.

Han lyver uafladeligt. Det er foragteligt, et saadant Menneske kan ikke være min Ven, et saadant Menneske kan hverken gennemtrænge *die innere* eller *die aüssere Geschichte der Erde.*

Hos Poeter er han Filosof og omvendt. Jeg er efter daglig at have omgaaedes ham i tre Aar kommen til den sørgelige Overbevisning: Poesiens sande, frie Væsen er ham en Gaade. Aldrig er han jammerligere, end naar han taler om Kunst. Kunst, det individuelleste i Verden, som man kun kan begribe, naar man lever i fortrolig Omgang med dens specielle Produkter som med en Søster, Fader og Broder, vil han bedømme og rangere med en ensidig overfladig *Ansigt,* som han kalder *Instinkt.* Han er ganske uden Respekt for de store Mænd, der staa saa uendelig langt over ham. Schiller ussel, Tasso, som han slet ikke kender, jammerlig, Horats en Svirebroder, Vergil en pen Skrantning! Sandelig, sandelig! jeg siger dig: Vergil og Horats og Tasso og Schiller ville

vorde læste og beundrede, naar Steffens længst er sjunken i *die innere Naturgeschichte der Erde.*

Og hvad er saa paa den anden Side hans Naturfilosofi andet end en overfladisk, med enkelte rigtige Bemærkninger og enkelte smukke Anekdoter og Indfalds-Ideer blandet Flagren fra det ene til det andet? Empirikerne sige: Poetisk kan han være, filosofisk Gave kan han have, men Fysik og Kemi forstaar han ikke. Werner smilede ad hans Bjærgværksvidenskab, som han havde anvendt et Par Uger paa at tilegne sig, i Halle grinede Studenterne ad hans Forelæsninger over Eksperimental-Fysikken.

Hans brillanteste Sider er personlig Veltalenhed, hvis man kan kalde en flydende Strøm af Paradokser saaledes, der kildrer i Førstningen, men stivner til Jargon, uden Geniets Overflødighedshorn, og især Vittighed, der bestaar i at lege med Modsætninger, som f. Eks. at det gamle Testamente er Ild, det nye Vand, Magnetismen Jordens Forstand, Elektriciteten dens Fantasi, Poesien det kvindelige og, naturligvis, Filosofien det mandlige Princip, men som ogsaa til sidst, berøvet Fylde, Bevægelighed og Blomstren, bliver til Jargon. Til sidst ved man altid, hvad der skal komme, naar han begynder at deklamere.

I Grunden har han ikke blot et godt Hoved, men et godt Hjerte. I visse Øjeblikke ytrer han sand, skøn, ædel Følelse, men, Gud bedre det! Fristeren kommer straks og gør det til intet. Næppe har det rene Himmellys flammet et Par Minutter, førend den brogede, blaagule Jordflamme stiger op fra Praasen og fortærer det, og da ryger det ilde. Han mangler mandig Fasthed og genialsk Kraft. Enten sprutter han som en Troldkælling, eller ogsaa er han mat. —

Man ser nu, at da Oehlenschläger i Begyndelsen af 1806 forlod Steffens, var der andet imellem dem end de 50 Rbd., han havde laant den betrængte Ægtemand til Hjælp til Barselfærden.

I *Erindringerne* klager han maadeholdent over Steffens' »Ensidighed«, og fortæller et enkelt af deres

Sammenstød. Der har været mange. Han holdt os to for Danmarks største Genier, sagde Steffens senere; det skulde nu afgøres, hvem der var det største, og det gik ikke saa let.

I *Mit Livs to Perioder* hedder det:

›Ikke engang Blumau behagede mig saadan her [i en lille By i Nordtyskland]. I Tübingen havde jeg kendt ham i nogle oprømte Øjeblikke, i den grønne Natur; her saa jeg ham i Negligé. De fleste Mennesker tabe ved daglig Omgang — — Det bestandige Selskab frembringer ondt Lune og man klamres til sidst, naar man ikke har mere nyt at sige, fordi man synes, at Vreden dog er bedre end Ligegyldigheden, og fordi Forsoningsscenerne med de derpaa følgende Hjerteligheder komme et Slags Kryderi paa det evige Eet-og-det-samme. Saaledes gik det Blumau og mig. Han havde ikke mere nyt at sige mig, jeg havde ikke mer at høre af ham. Det galdt nu Handling og ikke Formaning.‹

I *Øen i Sydhavet* skiller Helten sig med roligt Alvor fra Seifart, der først larmer og derpaa brister i Graad, og foretager saa følgende Overvejelse:

Egentlig havde han ingen god Indflydelse haft paa mig. Han havde forført mig til et omsværmende Liv og ofte gjort mig vaklende i mine gode Grundsætninger med Sofismer. Altid vilde han alene føre Ordet, altid høre sig selv; bestandig spottede han mine Følelser. Der var ingen egentlig Alvor, ingen Ro, ingen ret aandelig Tilfredshed og Munterhed i ham, skønt han bestandig førte disse Talemaader i Munden. Med overordentlig Veltalenhed og Begejstring forsvarede han alt for ofte en slet Sag godt, uden selv at være slet. Men jeg følte nok, at det vilde vare længe, inden jeg paa min Vandring i Livet traf en saa morsom Stalbroder igen.

Saaledes skilte Oehlenschläger sig den Gang fra Steffens.

Men han havde længe før digtet ham af sig. Man forstaar nu, hvorfra Loke i *Baldur hin Gode* har sin Ejendommelighed. Dette gennemførte Billede af ›Lokkeren‹, Manden med den dobbelte Natur, som brænder eller fryser; som vakler mellem Stenens Jætter og de himmelske Aser; hvis Indfalds-Veltalenhed og -Vittighed kun er Skalkeskjul for hans indre Tomhed;

hvis Væsen ikke er Ild, men Røg — er, i den store Stil, en Foregribelse af *Steffens' Karakteristik* i Brevet. Medens han digtede *Baldur,* havde han i et andet Brev til Ørsted, hvor han skæmtede med de Temperaments-Farver, han i *Vaulundur* og andetsteds havde taget alvorligt, skrevet: »Om Nulliteten eller Mangelen af al Farve (Henrich Steffens) er her ikke Stedet at tale. Han var jo i Færd med at tale om den paa et andet Sted. Og nu havde han ogsaa paa ligefrem Vis efter lang Betænkning, — han havde først tænkt at gøre Kamma Rahbek eller Bernt Winckler til sin fortrolige, men opgav det »af Mistillid til deres Indsigt« — faaet lettet sit Hjerte for den rette.

Unægtelig! han var kommen til den rette. Oehlenschläger var vred paa Ørsted over, at han slet ikke havde udtalt sig om *Palnatoke.* Der er i Ørsteds Svar paa Oehlenschlägers Brev en Fornuft og Billighed, en Visdom og Humanitet, som er større end *Palnatoke.* Den, der midt i Tidens Bevægelse kan skrive Tidens Dom med Historiens Ord, som Ørsted her har gjort, har virkelig naaet den fuldkomne Klarhed, hvor Videnskaben bliver Kunst. Men Ørsted kunde ikke med Rette vente, at hans Ven nogensinde skulde kunne mødes med ham i dette hvide Lys, naar han ad den modsatte Vej var naaet til det Punkt paa sin Bane, hvor Kunsten smelter sammen med Videnskaben. Hvilket Møde vilde det have været — som Kongesønnens og den fattige Drengs i Eventyret i Naturens og Poesiens store Kirke! Men Oehlenschläger hørte hjemme i den Verden, hvor Lyset bryder sig i Natur-Temperamentets Farver. Han læste Ørsteds Brev saa det flimrede for hans Øjne:

»Kære Ven! Du tror, at du er bleven billig; jeg tror det endnu ikke. Du har opdaget, at du har troet meget paa Autoritet og deriblandt meget urimelige Ting. Du har den guddommelige Kækhed rentud at tilstaa det og at afkaste det gamle Aag for at blive en fri og selvstændig Mand, og det har du udført; men jeg besværger dig nu at vogte dig for ikke at

bortkaste alt for meget, men at veje og prøve med Fornuften, hvad der maaske turde findes stort og herligt hos Schelling og Steffens og Schleglerne og Tieck. Behandl dine gamle Venner med halv den Skaansomhed og Billighed, hvormed du nu behandler Rahbek, og de ville sikkert ikke staa i noget slet Lys.«

Han vidste ikke, at naar de Farver var slukkede, hvori Livet brød sig i hans Digterøje, skulde disse lyse Ord blive staaende som Historiens Dom over en af *hans* Livs vigtigste Afgørelser.

Medens Oehlenschläger saaledes søgte at overbevise sine Venner i Danmark om sin mandige Selvstændighed, fik Kammeraterne i Paris den at føle som barnagtig. Naar en af dem fremkom med et Forslag om Aftenens Anvendelse, kunde han altid være vis paa, at Oehlenschläger opponerede. Det var af Lyst til Frihed og Uafhængighed, sagde Brøndsted. Men Oehlenschläger tilstod naivt, at det kom af Frygt for atter at blive behersket.

Og medens *Palnatoke* var under Vejs til Danmark, var Fichte i København. Han gik lange Ture med Anders Ørsted og spaserede i Søndermarken med Sophie. Han vederkvægede sig i den sjællandske Natur og roste Havens Kunst, men ærgrede sig over det norske Hus og kaldte det et Børneværk. Dog, her brød han en Kvist af et Grantræ og bad Sophie Ørsted, at hun skulde flette den i en Krans til sin Broder. Hvilken sindrig Hilsen fra den mandige Aand til den barnligt store: en blomstrende Natur, en skøn Kunst og et Børneværk.

Med Brevet til Ørsted fulgte nogle polemiske Digte paa Tysk: *Til Novalis, Den moderne Verdensanskuelse* og *Til de naturfilosofiske Maler-Poeter*, »som jeg har digtet i Anledning af Steffens«, og paa et særligt Blad

Digtet *I Foraaret,* der ogsaa »hører paa en Maade dertil, som indignerende sig over alle slette Poeter«. Hertil hører ogsaa Epigrammerne over Brødrene Schlegel, der er trykte i *Erindringerne* (II, 125, hvor dog den karakteristiske Overskrift *Seltne Reime*, der sigter til Schleglernes upoetiske Behandling af Rimet er udeladt, og Linierne: *Man liebte alles gute weiland — Jetzt lieben sie allein den Heiland* ere forandrede til: *Man liebte alles Schöne weiland — Jetzt ruft man affectirt den Heiland*).

Men hertil hører endnu tydeligere den tyske *Oversættelse af Aladdin,* som han i dette Efteraar, ikke, som det opgives i *Erindringerne* (II, 100), straks efter Ankomsten til Paris, endelig fik færdig til Trykken. I Sommeren havde han faaet sit Manuskript tilbage fra Frommann med et Brev fra *Dr.* Riemer, at det var Goethes Ønske, at han for at give Digtet den sproglige Fuldendthed, det fortjente, omarbejdede det fra først til sidst.

Omarbejdelsen blev gennemgribende. Det var Oehlenschlägers Hensigt, som han skriver i et Brev til Goethe, hvori han beder ham recensere *Aladdin*, at forbedre det Digt, han ansaa for det bedste i sin første Maner, i sin anden Maner, det er: ikke digte det om, hvilket vilde være umuligt, men overmale det, give det en dunklere Baggrund og saaledes gøre det ædlere og ærværdigere.

Den tyske *Aladdin* er fra Begyndelsen til Enden gennemtrængt af en fuldt bevidst Polemik imod den litterære Teori, hvorudaf det danske Digt oprindelig er skrevet. Det skjulte Undergravningsarbejde, der allerede i det danske Digt rokkede ved Eventyrslottets romantiske Grundvold, er her naaet op i Dagslyset.

Tydeligst er Angrebet paa Steffens og Naturfilosofien. Ikke blot den oprindelige Nureddin, Naturforskeren, der leder Geniet til Lampen, er Steffens. Nureddin, der sidder i sit Kammer, berøvet Lampen, men med alle sine Tanker afmægtigt kresende om

Lampen, »Brændpunktet«, »Centret«, og haaber i sin »flade Forfængelighed«, at »Skyer skulle ham til Solen rykke, og ærer som en Gud sin egen Skygge«, er den Steffens, der i Halle irriterede Oehlenschläger i det nære Samliv ved sine Studerekammerdunster (*Stubenstinkereien*) og Røgen af sin udbrændte Lygte. Naar Nureddin vil kalde Aanderne, har han kun een, Vandaanden, en svag Aand, som han selv tilstaar, til sin Tjeneste:

Jeg kan ej mine Lemmer
Ret længe sammen holde,
Maa tumle mig og flyde,
I Draaber mig udgyde,
I hvidligt Skum henstrømme.
I mine dunkle Drømme,
Og alle mine Dage,
Betvungen haardt af Storm,
I vilde Hvirvler jage
Og evigt skifte Form.

Denne skikkelseskyende Loke er Steffens' Aand. Saaledes havde Steffens i Halle, medens Oehlenschläger komponerede *Hakon Jarl*, alene formaaet *at udgyde sig*, destruere sit aandelige Indhold i Draaber i de naturfilosofiske *Aforismer*, hvori da ogsaa Vandet efter den neptunistiske Geologi spiller en Hovedrolle. Men over for denne Vandaand følte Oehlenschläger sig længst paa det tørre.

Ikke mindre bestemt er Satiren imod Schleglernes teoretiske Stormægtighed og kunstneriske Afmagt. I Begyndelsen af anden Del er tildigtet en Scene, hvor en Bygmester er i Færd med at lade det ufuldendte Vindve fuldføre. Haandværkere bringe Bygningsemne, Ædelstene, men lutter imiterede, »ikke saa brogede, men mere smagfulde« og ikke større end Ærter; en Kunstner bringer Billeder af Gulnare til Nicherne, rene Karikaturer af deres Genstand, men i den nye, inderlige Stil, hvis Teori han med Paaberaabelse af et Skrift, der hedder *Asia* (Fr. Schlegels *Europa)*, udvikler med en overordentlig Kæbestyrke.

Med den sidste sigtes naturligvis til Fr. Schlegel selv. Imitationshaandværket, som Adam iøvrigt paa denne Tid saa sig gal paa i Triumfbuen, hvor vel »hvert enkelt Stykke var græsk, men det hele — ja, hjælp os, kære Herre Gud! thi Ensemblet er Øjeblikkets Værk, Produkt af Geniet« — er hans og især Broderens, Aug. Wilhelms, Kunst. Pæne Smaastykker fandt han, men intet Spor af stort, plastisk Digtertalent eller vældig Produktivitet.

Saaledes har Adam med en ganske frisk Harme kunnet digte paa ny om den »forfængelige tomme Drift, der blegner misundelig for Kraftens kække Mand«, der er den ene af Lampens Fjender. Ogsaa den anden, »denne Sletlıed, der i Pølen segner o. s. v.«, fornyede sig paa en naturlig Maade for hans farverige Betragtning.

Ligesom Nureddin i den tyske *Aladdin* er bleven en Smule forfransket — han harcellerer paa Fransk over Shakespeare — har Hindbads Materialisme faaet et Anstrøg af Parisersmagen: han begærer Lampen, fordi den kan tillade ham at tilfredsstille sine Lyster med Kommoditet.

Dog har nok Oehlenschlägers Tanker, da han omarbejdede sin Hindbad, været andre Steder henne. Medens han i Udlandet glædede sig over Brugen af sin Lampe, var der hjemme i Danmark een, som gerne gad lirke den fra ham.

Han tænkte ikke mere paa den overvundne Staffeldt. Straks efter, at han var kommen til Halle, havde Hans Christian sendt ham et Brev, der var indleveret hos Schubothe: »rimeligvis fra Schack Staffeldt og altsaa ikke Postpengene værd«. Saaledes sagde de jo næsten alle om hans ulykkelige Medbejler. Men fra de gamles Lejr var Sander optraadt imod ham, fordum hans Ven og Lærer, der i hans Ungdom havde rost alt, hvad han havde skrevet, men — ha! nu forstod han ham — fraraadet ham at trykke noget. I Foraaret 1806 var hans Lystspil *Hospitalet*, der var rettet imod Oehlen-

schläger og Steffens, men først var udkommet efter de *Poetiske Skrifter*, blevet opført paa det kongelige Teater og blev i akademiske Krese, af Prof. Sverdrup f. Eks., anset for den bedste danske Komedie.

Samtidig fortalte Brevene fra Hjemmet om Sanders Drillerier. Paa Institutet var han en Dag ved at læse *Aladdin* som det formentlig taaleligste af den nyere Skoles Produkter, men afbrød pludselig Læsningen med de Ord, at nu kunde han ikke holde det ud mere, og bad sin Kone læse videre. Da ogsaa hun vilde holde op, bad de unge Piger hende endelig blive ved. Herre Gud! svarede Oehlenschläger, den lille Sander er bleven endnu mindre, siden jeg rejste, mærker jeg, han kryber svært ind i Misundelsens og Gnavenhedens Øleddike, det lille Skidt. En ungdommelig hidsig Recension af *Hospitalet*, som Brøndsted viste ham i Dresden, misbilligede han som overflødig: »Professor Sander er en Æsel. Naa, Herre Gud! det ved vi alt.« Han lo, da han hørte Sanders Beskyldninger, at Hakon var lavet efter Grev Gert, Palnatoke efter Niels Ebbesen og Thors Rejse en Udvanding af Dødens Vuggevise — men han tænkte dog: Bi du kun, go' Karl, til jeg kommer hjem, jeg skal recensere dig! Da Baggesen havde fortalt ham, at Sander i nogle Epigrammer imod ham, han havde ladet trykke for Venner *(Piketspil med Baggesen)*, havde omtalt Sophie Ørsted paa en uhøvisk Maade, skrev han, i en Sammenligning mellem Rahbek og Sander: »Rahbek er meget bedre end Sander, fordi han vil det gode. Sander har sat sig med sin bare Maas i Nederdrægtighedens Moras. — — Han er en Rækel, fordi han ikke har Kraft nok til at være en Slyngel. Dog jo, det er han jo ogsaa. Hvad er det for Epigrammer, han har ladet trykke for Venner, hvori selv Sophie skal være antydet; kommer jeg hjem og finder det ringeste til hendes Forklejnelse, drukner jeg Karlen i den laveste Rendesten.«

Det er da maaske ikke tilfældigt, at den onde Aand i den tyske *Aladdin* aabenbarer sig i Filantrop-

kostyme som en ærbar, gammel Mand i sort Frakke med en Tobakspibe, hvorpaa han damper stærkt, eller at Hindbads Hovede denne Gang for hans Fantasi har faaet Trykket paa en anden Led: »den *indknebne* Hjerneskal« er forandret til: »den *fladtrykte* Hjerneskal«. Sander var plathovedet.

Saaledes bevarede Adam sig kristeligt imod sine Fjender. Men der var en Ven, som selv ikke Vorherre kunde bevare ham imod — Adam selv. Hvad ingen Steffens eller Sander mere formaaede, gjorde han selv. Aanden fra Tragedierne, Palnatokes Skygge, overvældede den sorgløse Aladdin og berøvede ham Lampen.

Ogsaa Oehlenschlägers ungdommelige Jesus overmandes paa denne Tid af den kraftige Adam. Samtidig med Oversættelsen af *Aladdin* fuldendte Oehlenschläger en tysk Omarbejdelse af *Jesu Christi gentagne Liv i den aarlige Natur,* med flere nye Stykker, og kaldte den *Aarets Evangelium.*

Grundsynet paa Kristus synes uforandret. Fra Halle havde han skrevet til Rahbek:

»Jeg betragter Kristus som alle mærkværdige Optrin i Historien [som] et Værk af Guds Finger. Jo vigtigere et saadant Værk er, jo betydeligere og skønnere og ædlere det er, desto guddommeligere er det. Nu er uden Tvivl Kristi Aabenbaring, saaledes som vi finde den hos Evangelisterne (og andet kommer os ikke ved) den skønneste Aabenbaring af det guddommelige i den menneskelige Stil. Denne Aabenbaring har virket vidt og bredt paa Jorden, og Menneskekraft og Entusiasme, Kunst og Fromhed har i mange Sekler forenet sig for at fuldende Aabenbaringen og give den sin Storhed og Betydelighed. Om Misbrugen ville vi ikke tale; den har været i al Ting, Præster har til alle Tider brugt Religionen til et Skalkeskjul for deres Egennytte. De sande Præster: Kunstnerne og Filosofferne, skulle vide at fil-

trere det hellige Vievand. Saaledes betragter jeg det. Jeg tror ikke paa noget *udvortes* Mirakkel, men paa lutter *indvortes;* mere behøver jeg vist ikke at sige dig i denne Anledning«.

Kristus er da endnu Guds Aabenbaring paa Jorden. Men paa denne Aabenbaring er Naturen *kun* et Billede. I et af de nye Digte viger den endog for en virkelig Kirke, som Billedet for Tingen. Naturfilosofien og Mystikken er uddreven. Af *Jesus i Naturen,* en Salmebog for de indviede, søgte han at gøre en moralsk Billedbog for Folket, en Lærebog i naturlig Fromhed, *Aarets Evangelium.*

Og af den skønne Yngling en moden Mand, en guddommelig Adam, ærlig og kraftig, *wahr und bieder:*

I denne Skikkelse mit Digt dig fatter,
Der, langt fra Pave- som fra Hedenskabet,
Om Kristi rene Lære synger atter.

Og om »Misbrugene« kan Digteren nu vanskeligt holde sig fra at tale. Det nye Digt, *Johannes i Stormen,* er et mægtigt fremfarende Vejr af hans Mund imod den schlegelske Katolicisme.

Saaledes ligger nu ogsaa i den tyske *Aladdin* Betoningen paa den *modne* Aladdin. Hvis man ikke vidste bedre, skulde man tro, Oehlenschläger havde digtet *Aladdin* om som Svar paa Baggesens Rimbrev for at vise, hvorledes Aladdin slipper ud af Hulen. I al Fald er den Replik, som nu er lagt Aladdin i Munden:

Det er mere svært at komme ud end ind —

Temaet i det tyske Digt.

Overgangen betegnes allerede udvortes, ved at Digtet er delt i to Stykker, *Thalia* og *Melpomene.* Det er jo Overgangen i Digterens Udvikling i disse Aar. I anden Del hersker en værdig Tone. Aladdin maa, før han gør Løjer med Apotekeren, gøre Undskyldning for, at han atter nedlader sig til sit »gamle

Drengelune«, som unægtelig ogsaa klæder ham mindre godt her end paa Dansk. Derfor belaver ogsaa Narren sig paa at nedlægge sit Embede, thi naar alt bliver virksom Kraft og Glæde, hvem trænger saa til Narren? Og en gammel, vis Hofmand giver ham Ret:

En Tid lang kan Geniet
Behage sig som Gøgler i det lave.
Men Ørnen ækles snart ved et Moras;
Den føler Vingens Kraft og gaar til Vejrs.

Aladdin er nu saa mandig — han har endogsaa Skæg, som Oehlenschläger paa Rejsen — at det anses for upassende, at Hindbad kalder ham *Raske Dreng!* Han siger: *Grusomme Fjende!*

I endnu højere Grad end paa Dansk er Eventyrfiguren Aladdin ved at blive en moralsk Skikkelse, et sædeligt Forbillede. Nu er det kun Nureddin, som fordum Steffens, der siger: »Hvad har Moral og Sædelighed i Naturfilosofien at gøre?« Aladdin føler Anger over for sin Moder: hun har spaaet rigtig, hun — forhen Mad. Møller paa Vestergade — var »en lidende Profetinde«. Hun havde Ret: han *var* for overmodig. Adam begynder i den tyske *Aladdin* at føle Anger over den danske. For Drabet paa Nureddin fører Aladdin omhyggeligt Selvforsvar. Tvært imod Eventyrets Lykke-Moral, der priser Naturens Gaver, sætter han sin Ære i, hvad der kan tilregnes.

Lampen er endogsaa ved at vige for Ringens Aand. Lampen er naturligvis stadig Geniets Naturkraft, kun at Tonen ligger endnu en Grad stærkere paa det naturlige, saa at det nærmer sig det normale; men Ringen er et Symbol paa den kunstneriske Begrænsning. Kun den, der har Ringen, kan have Gavn af Lampen, hedder det; aldrig omvendt. Og det er især Ringen, der begrunder den afgørende Forskel mellem Nureddin og Aladdin:

AANDEN: Den lille gyldne Slange,
Hen ad hvis Ryg en Sene
Sig strækker, grøn og rød,
Og med Demanters Glød,

Den lille gyldne Slange,
Den er for Vandet bange,
Er ingen Vandets Slange.

NUREDDIN: Er ingen Vandets Slange?

AANDEN: Der er for køligt der,
For vildt de Vover strømme,
Den flyr de tomme Drømme;
Thi den har Formen kær.

NUREDDIN: Thi den har Formen kær!?

AANDEN: Og findes fjern og nær,
Hvor ej den tomme Trængsel,
Den indholdsløse Længsel,
Gør kummerlig Figur.
Den holder af Natur.

NUREDDIN: Den holder af Natur?

AANDEN: Og bryder Bolt og Bur
Og lader helst sig møde,
Hvor tusend Blomster gløde
Med Kraft, som aldrig døde,
I ubetvungen Grøde.
Den holder af Natur.

NUREDDIN: Og har jeg ej Natur?

AANDEN: Den er ej ren og pur,
Den kender ikke Skranken,
Den er en vildsom Vanken,
En Skummen uden Med
I Havets Formløshed.
Den lille gyldne Slange,
Den er for Vandet bange — —

Det er da denne Begrænsningens Genius, den kunstneriske Formevne, hvorom der tales i Indledningsdigtet til Goethe:

Du lagde mig i Skranke,
Du løste mig den Gaade for min Tanke,
At først i Lænker
Er Kunstens Skønhed fri
Og evig Harmoni
Til Værket skænker —

og hvis Symbol, Ringen, han havde sat i sit Vaaben i *Den vandrende Ridder*.

Men Hovedscenen i alt, hvad Oehlenschläger levede og digtede i disse Aar, er den Slutning, han nu har givet sin *Aladdin*. Efter Hindbads Død staar Aladdin, denne Gang *med* Gulnare, atter i den vidunderlige Hule. Men det er ikke mere Ædelstenene, der skinne ham i Øjnene. Han ser kun de store Stammers stille Styrke, de dybe, uforkrænkelige Rødder til Overfladens blomstrende Liv. Grotten forvandler sig for den modne Mands Blik til en uhyre Kirke, Stammerne tone som Orgelpiber og forkynde — alvorlige, stille, trofaste og brave *(ehrenfest und bieder)* som Fichte og Goethe, der i Indledningsdigtet kaldes saaledes — Hengivelsen i den evige Villie, der giver alle, Ormen og Helten, deres beskikkede Plads i det store Hele:

Jeg er en Orm! jeg føler her det klart.
Jeg er en evig Aand, jeg ogsaa føler.

Her gik jeg som en Dreng, da mig endnu
Selv af det indre ikkun Ydersiden
I Øjet faldt. En venlig Aand har kronet
Mit Liv med Lykke, givet mig et Middel
Til gennem denne Jordiskhed at stræbe
Til Evighedens Top. Der staar jeg nu.
Velan, saa vil jeg ene og alene
Fra nu af slaa min Lid til Evigheden.
Ud af det Hele falder intet Sandskorn,
Hvortil da mere denne Egenhjælp?

Han hæver Lampen i sin Haand, gaar hen og hænger den, som Kong Knud hænger Kronen paa Korset, tilbage paa dens gamle Plads:

Hvad jeg har faaet, giver jeg tilbage.
Fra nu skal Gud alene mig beskærme.

Lampen flammer lyst og venligt op. Det fjerne Aandekor synger:

Gud ser dit Offer med
Faderligt Velbehag,
Venlig dig hilser det
Evige Lys!

Lampen skinner stadig lysere. Pludselig forvandler Stengrotten sig til en blomstrende Have. Granitten

og Porfyren blive Træer, Ædelstenene modne, saftige Frugter; Guld- og Sølvblomsterne dufte og bevæge sig i Vinden. Fuglene synge i Træernes Toppe; Zefyr og Lymfa lege sammen i Skyggen; Lampen luer som Morgensol fra Horisonten og kaster sine Straaler hen paa Vidunderslottet, der staar blendende hvidt i Baggrunden.

ALADDIN OG GULNARE: O Salighed! (De omfavne hinanden.)

KORET:

Herligt til Live vakt
Er nu det døde Værk!
Sangen forstummer med
Guddommens Pris.

Fra Aladdins Hule er Oehlenschlägers Poesi vendt tilbage til sit Udgangspunkt, Frederiksberg Have med Slottet i Baggrunden. Lampen er bleven den kære Sol — anden »Morgenrøde« gives der ikke — og Aladdin er Solens Søn og vil gøre Dagens Gerning.

Dette er den tyske Romantiks fuldkomne Tilintetgørelse. Dens Hovedværk, Novalis' *Heinrich von Ofterdingen*, var endt med at indsmelte alle den reelle Verdens Elementer i Hjertets Mysterium:

Grundlagt er Evighedens Herredom,
Til Fred og Elskov veksler Striden om,
Endt er de lange Smerters bitre Minde.
Hil dig, Sophie! Hjerternes Præstinde.

Novalis opløser Virkeligheden i Poesi. I den tyske *Aladdin* opløser Poesien sig i Virkelighed. Eventyrhulen, Genskinnet af hans Fantasi, aabner sig ud i den virkelige Verden, Opgaven for hans Pligt. Her vil han, afført den overnaturlige Bistand, som en af de andre, følende sit Ansvar og klar paa sit Maal, fuldmyndig over sine Midler, virke som en Mand og kæmpe som en Helt for det gode. Saa kæmped de Helte af anden April!

Ve os, for anden April det var! Var det saa underligt, at han midt i Lykkens Komedie tabte Troen paa

sin Lykke? Sejrsskjorten, han havde baaret siden den Dag, »Danmarks og hans Lyksaligheds Dag«, vover han ikke mere at bære.

Den 13. September var han og de andre Nordboer til Middag hos den danske Minister. Man talte om Krigen mellem Danmark og England. Det ordentlig rystede Oehlenschläger, da han hørte, at Kronprinsen og Kongen havde maattet rejse i Forklædning fra Kiel til København, liste sig over det sortladne Hav, som de burde beherske.

Det blev foreslaaet at synge en Vise, han nylig havde digtet. »Ja, ja,« sagde den gamle Ekscellence, der nok kunde være noget fornem, »efter Bordet!« Adam blev fornærmet og lod falde nogle Ord til sin Sidemand, Legationssekretæren Guillaumo, om aristokratisk Hovmod, som ikke passede til Tiden. Ministeren bad ham da selv godmodig at synge Sangen:

Jeg frygter ej for Fjendens Magt,
Vil ej for Danmark græde!

Da man var kommen til Verset:

Da kommer Fredrik, stærk og brav,
I blanken Panserplade,
En Moses gennem røden Hav
Af Britters Blod at vade.
Med draget Sværd han stævner frem.
Da hjælper ej *God dam! God dam!*
Da finder Røveren sin Grav
Paa Danmarks brede Flade —

havde Guillaumo det gode Indfald at lade skænke engelsk Øl rundt. Man sang saa det sidste Vers:

Forløst skal i sin sølvblaa Favn
Snart atter Havet bære
Vort Sjælland og vort København
Til hele Nordens Ære.
Og Fredriksberg! din grønne Glans
Skal række Fredrik Fredens Krans,
Og overalt det danske Navn
Et Hædersmærke være —

og drak i det brune Britteblod Britternes Gravøl.

Om Aftenen disputerede Oehlenschläger som ofte i denne Tid med Brøndsted og Koes om sit Brud med den romantiske Skole, som de ikke helt kunde billige.

Nogle Dage efter — det var d. 18. September — sad han hjemme og afskrev til Brøndsteds store Fornøjelse *Bøddelens Sang* af den tyske *Aladdin* »for min Ven Klinger, at synge paa de store Helligdage«:

Al Verden raver i en Rus,
Vildt stormer Livets Flod,
Der vælter sig med Sus og Brus
Det gale Mandeblod.

Der kives de, der kriges de,
Det er en evig Strid,
Og intetsteds forliges de,
Skønt Verden er saa vid.

Om Morgnen sprøjter Blodet rødt
Ned ad Skafottets Trin,
Om Aftnen siver, sort og dødt,
En Pøl i Maaneskin.

O Menneske! forvar dit Liv,
Tænk, hvad du har forbrudt!
Thi kommer Bødlen med sin Kniv,
Da er du rent kaput.

Da kom Koes uformodentlig ind, ganske bleg i Ansigtet: København er taget! Flaaden er i Englændernes Hænder!! Efter et Bombardement i tre Dage og Nætter!!!

Der blev ganske stille i Stuen. Ingen talte, ingen græd, heller ikke Adam. En Vogn holdt for Døren. Dumpe og ligegyldige tog de Plads og lod sig rulle ud til *Jardin des Plantes*, hvorhen Klinger havde indbudt dem.

Det øsregnede. Oehlenschläger blev galgenlystig. Det var Rakkerens Vise i Virkeligheden. Klinger fornøjede sig over at træffe ham i saa godt Lune. »Er det et Under, jeg er overgiven? København er indtaget, min Familie dræbt, kvæstet eller ødelagt, det halve af Staden brændt og Danmark ad Helvede

til!« Han skoggerlo — som Christiane, naar hun var ved at faa Krampe.

Inde i Naturaliesamlingen blev han rolig. Han saa de vældige Skeletter og kæmpemæssige Forsteninger og følte under Indtrykket af Naturens store Omvæltninger sin egen og Danmarks Skæbne som Bevægelsen af et Fnug i det umaadelige Rum. Og imellem de uhyre Skikkelser saa han Menneskefostre i Spiritus, hvis Hjerter aldrig havde banket hverken af Sorg eller Glæde. Han takkede Gud, at han havde følt begge Dele og derigennem fattet den evige selv. Han følte sig udødelig.

Inde i Stensamlingen havde han et Syn. Det religiøse Haab stod for ham som et grønt, uforgængeligt, gigantisk Smaragdanker.

Nogen Tid efter kom han hjem fra en Spaseretur i smukt Efteraarsvejr. Han var let om Hjertet og anede noget godt. Der laa Brev fra Hans Christian: de levede alle. Saa digtede han Slutningen af *Aladdin*.

Nu forstaar man, hvorfor Vidunderhulen her er forvandlet til en vældig Natur-Kirke, hvori Mennesket føler sig som et Støv og som en udødelig Aand tillige, og hvorfra Udsigten aabner sig til en nyskabt Jord, der smiler i Morgensolen.

Men til en heroisk Skueplads var der ikke længere Udsigt. Hvad skal du nu besynge for Fremtiden? skrev Christiane. Amagerland og de bombefaste Kældere! — Mit arme Fædreland! min stakkels Oehlenschläger! sagde Brøndsted.— Stakkels Oehlenschläger!

»O, hvor Nornerne spille Bold med det stakkels Menneskehjerte! Snart synker, snart stiger det. — — At jeg skulde just skrive *Palnatoke!* Netop vælge den nordiske politiske Vælde til Stof for mit Digt faa Minutter før dette Øjeblik! Gjorde Skæbnen det af Haan?«

Medens Fædrelandet gik til Grunde, legede dets to største Digtere med hinanden i Paris. Men det

var farlige Lege. Saaledes kunde Thor og Loke have nappedes under Ragnarokstiden.

I Juli 1807 var Baggesen kommen til Paris. Oehlenschläger havde foresat sig at modtage ham med Kulde. Han var forbitret over Baggesens Forhold til Sophie Ørsted; hjemme fra advarede ikke blot Veninderne ham imod at lade sig indtage af Baggesen, men alvorligst den besindige Hans Christian: »Baggesen er nederdrægtig — — Jeg tvivler ikke paa, at han nu kysser dig i Røven, om du vilde ytre dig lidt fordelagtigt om ham paa Prent, kort, at han har i Sinde paa en eller anden Maade at besnære dig, hvilket alt jeg haaber vil mislykkes ham.«

Ved det første Møde, 4. August, overrumplede Baggesen Sophies Broder ved et fuldkommen oprigtigt Følelsesudbrud. De omfavnede hinanden og blev straks Du og Du. To Dage efter var der vældigt Drikkelag paa Jomsborg. Oehlenschläger havde sendt en Billet efter Baggesen; han kom, var lystig og sang Skærslipperviser og hjalp Oehlenschläger og Brøndsted med at drikke Tyskerne og den eneste tilstedeværende Franskmand under Bordet, saa godt, at Franskmanden — det var Historikeren Depping, Oehlenschlägers Sproglærer — den næste Dag til deres store Tilfredsstillelse var ganske grøn i Ansigtet. Fra da af saas de jævnligt, skønt Baggesen boede et Stykke uden for Byen. Oehlenschläger var flyttet hen i et Hotel lige overfor Tuilerierne, i syvende Stokværk, med Udsigt ned paa Karusselpladsen, hvor Napoleon undertiden saas i Færd med at eksercere sine Gardere.

Her gjorde Baggesen sine lunefulde Besøg til alle Døgnets Tider. Snart saa tidlig paa Dagen, at han kunde blive Tilskuer ved Adams Formiddagstoilette, en hel Forestilling: op og ned ad Gulvet i Underbenklæder som en fuld Matros og »gøre Vers med hver en Finger« (deklamerende med Fingerknækning); saa paa Knæ foran Kaminen og puste, til han blev ildrød i Hovedet; saa Vinduet op for at faa Røgen

ud; saa ved Bordet med Hovedet paa skraa, som Thomas Thaarup, mens han hørte Baggesens Bemærkninger, eller gnidende sig i Haanden med den ene Finger som Rahbek; saa igen midt paa Gulvet, hoppende paa eet Ben for at faa de lange Bukser paa. Snart — som en Nikodemus, sagde Oehlenschläger — saa sent om Aftenen, at han maatte krybe i Sengen hos ham om Natten.

I de Rimbreve, Baggesen i denne Tid sendte Oehlenschläger, gør han jævnlig en Spas af Modsætningen mellem deres Opholdssted: Oehlenschlägers høje, himmelske Logis, hans poetiske Lidskjalv, og hans egen landlige Bolig i det lave Marly »paa Hulbyvejen ned til Hel«. Og Oehlenschläger gik denne Gang villigt ind paa Spasen.

Han følte sig nu Baggesen fuldkommen overlegen. Han kunde ligesom maale sin Modenhed ved nu at sammenligne sig med Baggesen, som han var begyndt med at beundre. Jo mere han selv havde formaaet at give store Værker Holdning og Fasthed, des mere foragtede han den Blanding af Spøg og Alvor, af Smil og Taarer, der var Baggesens Aandsform, som Tegn paa et umodent, umandigt, ja opløst Sind. Det var jo bare hans eget Begynderstandpunkt, syntes han, som han for længe siden havde forladt — Gemyttet A. Øhlenslæger, som Geniet Adam Oehlenschläger havde rystet af sig. Samtidig med, at han i Svaret paa Baggesens Rimbrev *Nureddin til Aladdin* viste ham sit mandigste Ansigt, betegnede han ham privat i et Brev til Kamma Rahbek som den evige Umodenhed, den fuldkomne Opløsthed. »Han er den i Menneskegestalt personificerede Rumfordske Suppe, der rigtignok skal være meget nærende, men som jeg sku dog ikke gider ædt.« En Dag, da han stod inde hos Brøndsted og lavede Punch, og Blandingen mislykkedes, fordi Vandet ikke var helt kogende, sammenlignede han Resultatet med Jens Baggesens poetiske Genius. Rimeligvis har han be-

nyttet disse Indfald i nogle tabte Epigrammer, han paa denne Tid, i Maj 1807, skrev over Baggesen.

Under den fælles Frygt for Fædrelandets Skæbne satte Baggesen Oehlenschlägers Fasthed paa en haard Prøve. Han var meget mere ængstelig end de andre og troede straks efter Krigserklæringen alt tabt. Brøndsted besøgte i denne Tid daglig Oehlenschläger, opbyggende, siger han, saa godt han formaaede, hvad Baggesen nedrev med sin Kyllingefrygt. Visen, Adam sang hos Ministeren, er en Opmandelse efter et baggesensk Attentat. Ordene

En Niding frygte Fjendens Magt,
En fejg for Danmark græde!

sigte tydeligt til ham. Efter Bombardementet var Baggesen ude af sig selv af Fortvivlelse. Nu var det ude med Danmark. En søfarende Nation uden Flaade! Oehlenschläger indvendte, Matroserne kunde jo blive Bønder. Ja vist! sagde Baggesen; det var, som om man vilde sige til Frøerne, naar de beklagede sig over, at deres Kær var blevet udtørret: Kære Venner! hvorfor saa sørgmodige? Der er jo Plads nok i Skoven, flyv op og bliv Fugle. I vil da meget godt kunne ernære jer. — Selv Brøndsted ængstede han i denne Tid stadig med sine sorte Udsigter. Jens Baggesen var afgjort ingen Jomsborger.

I denne Tid faldt de første Smæk. En Dag var de kommet til at tale om Poesien. Baggesen havde en Inddeling i Genipoeter og Formpoeter, som han gjorde meget af. Først blandt de første satte han Goethe, blandt de sidste Voss, og han fortav ikke, trods sin nye, offentlig udtalte Beundring for Goethe, at han foretrak den sidste Slags. Saaledes, sagde han, havde han for Oehlenschlägers senere Formværker ganske glemt de tidligere, f. Eks. *St. Hansaftenspil,* hvori der ingen Form eller en daarlig Form var. Man skulde tro, at dette ikke var den omvendte Romantiker saa ukært at høre. Men Adam blev Fyr og Flamme: Hvad han der sagde, var simpelt hen en

Dumhed. Der var uendelig sandere og skønnere Form i St. Hansaftenspillet end i noget Digt af Baggesen. Og nu skulde han faa at vide, hvad han forstod ved Form, og hvad han mente om Baggesens. Udtrykkene faldt saa kraftige — der var vist baade Punchen og den rumfordske Suppe — at Baggesen fandt det raadeligt at fjerne sig, foregivende et nødvendigt Besøg hos en Bankier. Og saa var han endda kommen ind til Oehlenschläger for at bringe ham den glædelige Efterretning, at hans, Baggesens, Ven, Boghandler Brockhaus i Amsterdam, havde erklæret sig villig til at forlægge hans, Oehlenschlägers, *Aladdin*.

Men nu begyndte Fjernkampen.

I et Rimbrev, hvori Baggesen sendte Oehlenschläger en med en næsten utrolig Behændighed versificeret Afskrift af et Brev fra hans Fader med Efterretning om Bombardementet, bad han ham til Svar om en Epistel. Oehlenschläger var frygtløs nok til indlade sig paa Legen og sendte ham et baggesensk Rimbrev paa ikke baggesenske Vers. Baggesen svarede med det fuldkommen overlegne Rimbrev *Væddeløbet i det lave*, hvori han ikke uden Spydighed noterer sin Sejr.

Ja, her var han Mesteren. Han havde ladet sig drive ud af sin Bane. Han havde begyndt at ville skrive en *Odin*. Han havde i København skrevet *Gengangeren* for, som han sagde, at skaffe Oehlenschläger et større Publikum; han havde i Fortalen til sin sidste Digtsamling skrevet, at med dette Værk var den skæmtsomme Rolle, han »til Dels maaske mod min oprindelige Lyst, til Dels ogsaa maaske mod min egentlige Naturevne« hidtil havde spillet, til Ende. Han skulde være bleven ved, hvad han i Foraaret havde skrevet til sin Ven Reinhold, at hans Ry som *poetarum Danicorum princeps* nu var fast begrundet uden for det dramatiske Fag, men at der her var en Stjerne i Opgang — *ein schillernder, vielleicht mehr als schillerscher Stern* — der maaske nok var ham underlegen i Kunst, men maaske ogsaa langt overlegen i Geni. Han skulde

være bleven staaende paa sit, ved Siden af Oehlenschläger. Han kunde derfor godt, som han virkelig gjorde i Paris, have gjort Knæfald for *Palnatoke* — den fortjente det. Men han skulde ikke have paadraget sig Oehlenschlägers Latter ved at meddele ham sin Plan til »tre nye Tragedier af Fædrelandets Historie«, som han vilde skrive. Skulde han intet andet have at gøre end at staa uden for Jomsborg og lugte?

Ja, hvad var nu deres Jomsborg? Oehlenschläger kunde med Rette klage over Skæbnens Haan, at der efter denne Poesi var kommet saa ussel en Virkelighed. Men betydede det ikke, at der i det lave, som han foragtede, var en Kraft, der skulde overleve det høje? Da Baggesen svarede Oehlenschlägers Fader paa hans Brev, kunde han ikke dy sig for at tage det for et lystigt Varsel paa mange Ting, ikke blot paa Forholdet mellem England og Danmark, at medens Frue Kirketaarn faldt, blev »den gamle paa Bakken« roligt staaende:

Saa — hav den Tanke tit for Øje! —
Saa gaar det ofte med de høje.
De trodse Himlen, Jordens Dom
Og falde, før man ser sig om,
Imens den lave tit staar sikkert
Og ser dem dratte, med sin Kikkert.

Baggesen kaldte dette Rimbrev *Den vakte Knud.* Det er det første i Rækken af de *Knud Vidfadme-Digte,* han i denne Tid sendte hjem til Danmark. Nu havde han fundet sig igen. I denne Blanding af Svaghed og Styrke, af Smil og Taarer kendte han noget af det mest nationalkarakteristiske, vi ejer. Dette uopslidelige Sjælland var Overlevelseskraften i Nationen.

Oehlenschläger kunde ikke se dette. For *St. Hansaftenspil's* Forfatter var *dette* Sjælland, denne Blanding af højt og lavt, ikke mere at se i Horisonten. Han holdt ikke af Lystigheden i disse Vers og sik-

kert endnu mindre af Taaren og allermindst af Blandingen. Han har vedblivende fundet, den vilde ikke lykkes. Han kunde nok lide Matrostonen, men ikke den baggesenske Tone deri. Han sagde ham det og fik ham til at forandre et og andet. Baggesen, som nu atter, med Foden paa sin egen Jord, følte sig paa Oehlenschlägers Højde, har ikke altid fundet sig lige vel i denne ejendommelige Undervisning. Hvordan var det? Efter Programmet i *Nureddin til Aladdin* var det nok egentlig *ham,* der skulde lære den anden at gnide Kobberrusten af Lampen.

Han blev ved at besøge Oehlenschläger. Han kunde i denne Tid ikke godt undvære at se Sophies Broder. Oehlenschläger kunde vist ogsaa daarlig undvære ham: hvad var Valhal uden Loke? Han bliver helt vrippen, skriver Baggesen til gamle Oehlenschläger, naar jeg besøger nogen anden end ham. Men Oehlenschläger havde kun een Gang været i Marly og kom der ikke mere. Og det var en Fejltagelse, naar Baggesen mente, at den blodige Krisis, der nær havde adskilt dem for bestandig, havde været nødvendig for at forene dem. Til sidst blev hans Besøg paa Lidskjalv sjældnere. Oehlenschläger mente, han var bange for ham, fordi han altid tog ham i Skole.

I Knud Vidfadmes Digte spores denne blandede Stemning. I et af dem knæler Baggesen med Taarer for Oehlenschlägers nordiske Genius, som han havde knælet for ham selv, da han havde hørt *Palnatoke:*

O, stød bam ej fra Bifrost ned,
Fordi ham Knæet bæver,
Fordi hans Fod med matte Fjed
Sig til din Hvælving hæver.

Oehlenschläger foragtede disse Fagter.

I et andet smiler han paa sjællandsk Vis med sit sammenknebne, venstre Øje — saaledes, siger han i et Brev fra denne Tid, var hans Udtryk næsten altid — ad hans himmelhøje Ringeagt for de jordiske Omskiftelser:

Saa Fætter Paars vist gerne saa
Vor hele Jord en Gang forgaa
Med alle Væsner, onde, gode,
For nye Billeder at faa
Til en alvorlig, ewaldsk Ode.

Det var den fuldkomne Opløsning.

I sit *Svar paa Abrahamsons Recension af de Nordiske Digte* ryster Oehlenschläger med stor Tydelighed Baggesen af sig. Den hædrende Omtale paa Prent, som Ørsted havde frygtet for, blev der intet af.

Samtidig havde han endnu eftertrykkeligere skilt sig af med en Skygge af Jens Baggesen eller rettere af hans »Genganger«, som havde generet ham en Del i Paris. En vis Kammerjunker Neergaard — et Fæbæst kalder Brøndsted ham i sit Kraftsprog, den dummeste Hund af alle de Hunde (d. e. ligegyldige Mennesker), som er her i Paris, skriver Adam — havde længe irriteret Jomsborg. »Den Gemenhed og Oplysthed, det Verdenssind, hvormed han sladrer i eet væk, er i højeste Grad væmmeligt. — Den *bonhommie*, den Selvtilfredshed og Rolighed, hvormed han henslænger sine triviale, for al ædel og skøn Lisvsanskuelse aldeles blottede Ræsonnementer — saa ganske i det rene med sig selv, saa tilfreds og flink (d. e. selvtillidsfuld) og uanfægtet er ret ordentlig ængstligt og tragisk.« En Aften, da Kammerjunkeren, der omgikkes med Planer om at oversætte et dansk Skuespil i den ædle Stil paa Fransk, udlod sig med Haan om Goethes *Impertinens*, huskede Oehlenschläger ikke andet, end at han var Adam i sin Faders Have og Kammerjunkeren Pagen, og smækkede ham, til de tilstedeværende Herrers, Carl Moltkes og den tyske Digter Overbecks Forfærdelse, et forsmædeligt Snudedrag, som Velbaarenheden med Høflighed modtog! Denne Lussing, som Baggesen maa have følt Smækket af paa det modsatte Sted af sit Legeme, er det nye Aarhundredes Salut til det gamle, som Oehlenschläger ønskede at leve i Fred med!

Men det var jo ikke blot en ny Tid, der skilte sig med Eftertryk fra en gammel, da Oehlenschläger i Paris skilte sig fra Baggesen. Det var Nationens første Digter, der skilte sig af med den nationaleste Poesi. Fordi Oehlenschläger, Jarl af Norden, ikke mere forstod Styrken i den *puissance faible* — som den franske Kejsertidende, man sagde: Kejseren selv, i disse Dage kaldte Danmark — som er det evige Sjælland i Baggesens Poesi, maatte Hevnens Time komme.

I Rimbrevet til Oehlenschlägers Fader skæmter Baggesen i Matrosstil med den mulige Følge af Bombardementet, at man i patriotisk Iver skynder sig at forøge Danmarks Mandtal. Stedet, der giver den rørige Enkemand Anvisning paa en ung Pige eller en Enke, forargede flere og iblandt dem sikkert nok Adam. Nej, saaledes kunde han virkelig ikke digte.

Men da han i Begyndelsen af 1808 sad og læste i sjette Del af Suhms Danmarkshistorie, noterede han:

En dejlig Romance kunde gøres over Asger Rygs Hustrus Barselseng.

Den 27. Februar læste han Romancen *De tvende Kirketaarne* for Brøndsted, der fandt, paa sin Jydsk, at det var da ret et inderligt velsignet Stykke. Den 19. Maj læste man i København Oehlenschlägers Digt om Danmarks Oprejsning:

Faldet er nu det ene Taarn,
Og Krattet vokser af Grus.
Axel og Esbern Snare,
De taarne det danske Hus.

Der var vel dem, der forstod, at der ogsaa nu var ved at vokse et Heltekuld, som skulde sætte Taarn paa den lave Længe. Kunst og Videnskab, Ørstederne og Oehlenschläger, skulde rejse Danmarks Rige.

Og hjemme i sin Faders lille Stue — den store

Gaard paa Nørregade var brændt under Bombardementet — sad Christiane og læste med sød Beklemmelse de løfterige Linier:

Hil være den Kæmpe, som sejrrig
Hjemvender med stolten Skare,
Og finder i Vuggen Tvillinger to
Som Axel og Esbern Snare.

Hvad hun nu sad og tænkte, kunde hun ikke betro nogen. Sophie Ørsted vilde le ad hende, som hun altid gjorde, naar hun talte om den Tid, da hun skulde blive hans Hustru; hun mente, hun vilde vel forbyde Vognene at køre i Gaden, naar han skulde digte. Hun holdt af at gaa til Nicoline Hammeleff og tale om ham eller sidde ganske stille og se hende ind i hendes kloge, kærlige, genifulde Øjne, fordi de lignede hans, men Nicoline havde opdaget det og sagde, at nu vilde hun virkelig ikke længer være »Kandelaber«. Og Reinholdine, der var en »Kanalje«, vilde vel drille hende og snakke wesselsk om de »mange smaa, men kække Ehrenpreiser« eller holbergsk, at det første, hun fik, det blev nok Tvillinger, og saadan noget. Og til ham selv kunde hun da ikke skrive det.

Og dog blev hun saa bevæget ved det Digt. En saadan Hustru vilde hun være ham, den store, stolte, herlige Mand, taalmodig bære hans Heltesønner under sit Hjerte og — skønt hun vidste, det vilde blive det tungeste — aldrig glemme, at

Ridderen knejser saa strunk og stolt;
Men Kvinden er Ydmyghed Sir.

Ak, det var ikke længe siden, hun havde glemt det. I Fjor Efteraar, da hun til Trods for Bombardementet ikke havde hørt fra ham i otte Maaneder, havde hun for første Gang tabt Taalmodigheden og skrevet til ham i en opbragt Tone, som Thora taler til Hakon: Man maatte antage, at han ikke vilde have mere med sine danske Venner at gøre efter Ulykken. Derfor havde han kun sendt Forretningsbreve hjem. Skinsyg havde hun aldrig været, men nu kunde det

vel hænde sig, hun blev det. Hvor besynderligt, at han netop nu, da han saa længe ikke havde skrevet hjem, skulde faa Smag paa Paris og paa Baggesen — det Snustobakssvin! kalder hun ham i et andet Brev — og bestemme sig til at udsætte sin Rejse en god Stund endnu. Det var allerede svært nok at begribe, hvad der havde holdt ham over et Aar paa et Sted, hvor han selv sagde hverken Staden eller Menneskene bandt ham, uden det skulde være »Honden« eller »Kadden« — hvad hun vilde sige: nogle faa udvalgte, men hvem kunde det være?

Straks hun havde sendt dette Brev af Sted, havde hun fortrudt dette. Otte Dage efter havde han sendt Rahbek Digtet *Bøn til Guderne,* denne prægtige Bøn: en oprejst Pande og et roligt Tillidsblik, helt anderledes end Baggesens smaa Plireøjne. Han havde ikke glemt dem i Ulykken, og han havde ogsaa tænkt paa hende:

Kom saa ned til Geflons Ø,
Skønne Freja, Nordens Glæde!
Bring til Hytten mig min Mø,
Slyng os i din gyldne Kæde!
Slyng os i din Lok saa boldt,
Som ej Heltens Glavind krænker!
Habor sprængte Signes Lænker,
Signes Haar ham fangen holdt.

Herregud! hun huskede, hvor han havde famlet i det. Til Julen havde hun faaet hans Svar: Han havde ment, hun troede paa ham. Han fordrede det, han var en ærlig Karl, der elskede hende med mandig Kærlighed.

Jeg er et Menneske med heftige Lidenskaber, skrev han. Uden dette var jeg ikke den, jeg er. Jeg trænger til et Væsen, som ser sin hele Glæde i mig, som *tror paa mig,* som vil det, jeg gerne vil. En saadan elskende Ledsagerinde i Livet troede jeg ganske vist at have i dig. Christiane kender dig nu, tænkte jeg, hun retter sig efter dine Smaasvagheder, fordi hun erkender Fortjenester, som ere større end Svaghe-

derne. En Mand har et stormende, vildt Væsen undertiden, naar han er kraftig. Kvinden er den milde Foraarsregn, som mildner Tordenvejret, det grønne Træs Skygge, som svaler Solheden. Denne Tanke, at du skulde være mig en saadan Mildnerske, gjorde mig dig kærere, end alle en forlibt Ynglings Drømme kunde gøre dig.

Dit Svar har revet mig ud af en tre Aars daglige Illusion. — —

Hvilken Jul hun havde haft efter dette! Hun var som vanvittig af Sorg, havde først bedt Kamma skrive til ham og derefter selv skrevet:

»Alt længe har jeg følt, at jeg ikke er den Pige, som kunde siges at være dig værd, men min inderlige Hengivenhed for dig, min Underdanighed, som Gud jo selv har tilsagt Kvinden at bære for sin Mand, den haabede jeg vilde gøre dig lykkelig og bringe dig til at glemme Savnet af Aands-Fortrin. Men tvivler du endog om min Agtelse for dig, tror du, det var mig muligt forsætlig at krænke dig, at gøre dig Bebrejdelser, nu da Tiden har hævet dig saa højt, at jeg intet Herredom kunde være daarlig nok til at ønske mig over dig, da først forsvinder mit Haab, og jeg er lige saa ulykkelig, som jeg før var lykkelig. Men du kender mig desværre ikke mere. Du har hidtil ingen Illusion været i. Nu først er du det. Du tror, jeg er en god Pige, som elsker dig højt, men finder en lille Glæde i at pine dig alt imellem. Saaledes var jeg — tilgiv det! Jeg var ung og elsket, men du er ikke den, du var, og min Kærlighed er og anderledes.«

Dog — Thora er bestandig Thora. Han elsker hende endnu, hun har af hans Breve set, at han lever mere for det tilkommende end i det nærværende. Og hvorledes kunde den store og stolte Oehlenschläger elske en Usling?

»Din Kærlighed ydmyger dig ikke, thi aldrig har nogen Pige elsket inderligere og bedre end din, men endnu har heller ingen haft saadan en Elsker.

Kom da til mig, min Elskede! og du skal se, at

jeg ser min hele Glæde i dig, at jeg tror paa dig, at jeg kun vil, hvad du vil, at jeg skal bære over med alle dine smaa Svagheder og ønske dem større, for at føle, hvor sødt det maa være at være din Mildnerske og at opofre sig for dit Livs Lykke.

Din evig elskende Pige«.

Endnu før Adam havde faaet dette, sendte han hende uden at omtale, hvad der var foregaaet, en Hundepost, for at hun kunde se, han var god igen. Det er en snild Maade, skrev hun da til Kamma, for en lille, stolt Engel at slippe ud af sin Stik paa ved at afgøre Sagen *sans un seul mot de bon sens*. Paa den Maade, mente hun, kunde hun have sparet sit Klynkebrev.

Det var dog nok godt, hun skrev det. Han havde allerede den Gang begyndt paa *Axel og Valborg* og trængte til Tilførsel.

Efter *Palnatoke* synes han en kort Tid at have tænkt paa en *Absalon*. I *Palnatoke* havde han været i den sørgelige Nødvendighed at maatte nedstemme Fædrelandets Forherligelse af Hensyn til de forandrede Tidsforhold. Efter Heltens Lovprisning af de Danskes Sømagt kommer i den trykte Udgave den aftvungne Replik:

Brænde kan en Røver
Stundom hans Snekker eller stjæle dem —
Hvad siger det? I Skoven vokser Egen,
I Bjerget blinker Malmet. Han har Arm
Og Økse til at bygge andre nye;
Og vore Øer har den Eviges Haand
I Havet kastet, saa at Kølen let
Sin stolte Tumleplads igen kan finde.
Den er en Træl og vel sin Tilstand værd,
Som vilde fejg i Nøden nu forsage.

I en *Absalon* kunde han skildre Danmarks Oprejsning og det attererhvervede Herredømme paa Havet — en rungende Genlyd af Kanonbaadenes smaa Kanoner! i Esbern Snare Fiskeren, der blev

Bonde. Forenede vilde de to Heltebrødre vel kunne magte den umandige Selvopgivelse, som i Baggesens *Knud Vidfadme* gik nedenom og hjem med Taarer i Øjet og en Matrosvittighed paa Læben. Til dette Oprejsningsskuespil vilde Romancen *De tvende Kirketaarne* kunne være en værdig Ouverture som *Hakon Jarls Død* til Tragedien.

I Begyndelsen af 1807 læste han Absalonspartiet i Suhms Danmarkshistorie. Da han afskrev Linien:

»Axel betyder i det gamle danske Sprog, hvad der er stort og herligt«,

troede han maaske allerede at have Tag paa en Helt, der ganske skulde knuse den usle Knud Sjællandsfar.

Men har han for Alvor tænkt paa noget saadant, er den store Axel snart bleven fortrængt af en mindre. Han kendte ham fra Visen hos Peder Syv om *Axel Thordsen og Valborg Immersdotter*, hvis Sprogform han med tydelige Reminiscenser brugte i *De tvende Kirketaarne.* Ved at forbinde denne Vise med hvad han læste hos Suhm, kunde han vel faa en *Axel,* som han, dramatisk, poetisk, personligt, kunde faa mere ud af end af den store.

Axel, hedder det i hans noget forvirrede Optegnelse i det historiske Ekscerpt, er rejst hjemme fra af Misfornøjelse over den indvortes Krig og for at fly sin Kærlighed. I Danmark redder han ved et Tilfælde Absalons Liv. I Tyskland tjener han en Tid Henrik Løve og drager saa til Italien for at faa Tilladelse af Paven til at ægte sin Frænke. Han er trofast: det oprører hans Følelse, at Henrik Løve vil skilles fra sin Hustru under Paaskud af, at de er for nær beslægtede. Han er Nordbo i Tyskland: det forarger ham — ligesom det forargede Oehlenschläger i Paris, at Schleglerne ikke vilde indrømme de Danske en særegen Nationalitet — at Kejseren vilde lokke den danske Konge til at tage Riget til Len af ham. Han rejser saa tilbage til Norden for at tjene Hakon mod indenlandske Fjender, i det Haab, at det skal

lykkes dem at bringe samme Enighed og Ro i Norge, som Valdemar og Absalon har skaffet Danmark.

Saaledes kæmper allerede Palnatoke for at ende den indvortes Strid: Kraften, der sværmede vildt som en Flok Bier i fremmede Haver, skal samles ved et Forbund paa Landets egen Grund til Forsvar for dets Selvstændighed. Saaledes bekender Oehlenschläger i Svaret til Baggesen, at han har »sværmet som en Bi«, men nu vil vende hjem og samle sig. Saaledes skrev han samtidig til Kamma, at han »nu, efter Bi-Sværmningen« holdt meget mere af Thaarup, Ordenens, Fasthedens, den nationale Samdrægtigheds Mand, end af den hjemløse, uordentlige Jens Baggesen. I disse Tanker vilde han da først have digtet det Skuespil, som Romancen skulde forberede, om Helten, der vender hjem til Fædrelandets Oprejsning.

Men *Axel* blev intet politisk Sørgespil som *Palnatoke*. Helten, der skulde redde Land og Rige, blev blød om Hjertet. Oehlenschläger blev altid, ligesom Frederik den Sjette, blød om Hjertet, naar han skulde redde Land og Rige.

Hans *Nordiske Digte*, med *Thor*, *Baldur* og *Hakon*, kom ud i dette Efteraar efter Bombardementet. Det var et usselt Øjeblik for dem, tænkte han. Han turde ikke fortsætte dem og efter *Palnatoke* digte en *Axel*, som han først havde tænkt sig den. Hvor vilde der nu i det stakkels Land være Ørenlyd for den store Harpe. Man lukkede Teatret, sagdes der. Du gode Gud! lukke Skuepladsen! Nationens eneste Tempel, den eneste Aftenstraale, som opklarer øjeblikkelig den taagede, melankolske Dag! Det vilde være det samme som at lukke Boden hos en Købmand: det bebudede total Bankerot og haabløs Fortvivlelse.

Og hvor skulde han selv kunne faa Mod og Kraft til at slaa Rigsharpen. Han skulde digte en *Axel og Valdemar*, naar Tiden bød ham Peymann og Kronprins Frederik! Og havde han Kærlighed til et saadant Arbejde, den store Fædrelandskærlighed, Høvdingens,

hvis Daad er Folkevillie, Folkeskjaldens, hvis Ord giver Tusenders Tanker Mæle. Ak nej! han havde nylig tilstaaet det, han havde kun den lille: hans Landsmænd, havde han skrevet, var ikke »den ukendte Skok«, men »den lille Flok«, hans Fædreland Frederiksberg Have og omliggende Huse.

Derfor blev *Absalon* til *Axel* og *Axel* til *Axel og Valborg*. Den store Harpe, der slog Tilværelsens Grundakkorder, spillede atter, som i hans Ungdom, paa den personlige Medlidenheds Strenge.

Boccaccios Fortællinger blev skrevne under den sorte Pest, skrev han straks efter Bombardementet til Kamma. Tænkte han atter paa *Guiscardo og Ghismonda?* Det var ham mindre muligt at digte den nu end for et Aar siden.

Brøndsted fortalte ham en Dag, vel ikke uden Hensigt, at han paa *Place Victoire* havde fulgt efter en smuk Pige og nær havde ladet sig bedaare: *Sed tandem melior vicit genius!* Endelig sejrede mit bedre Jeg! Som det den Dag gik Brøndsted paa Sejrspladsen, var det gaaet ham selv paa hele Rejsen.

Han havde ladet sig bedaare, i Berlin og især her i Paris. Han havde ikke, som Brøndsted, følt sig bunden af Elskov til sin Pige. Han havde en Aften, de spaserede i Palais Royal, fortalt ham sin Forlovelses Historie. Han ønskede, at dette Skridt ikke var sket, han elskede hende ikke mere som før; men han havde givet hende sit Løfte, og det vilde han holde. Han havde stridt med hende, om hvem der skulde have Magten. Nu var Striden afgjort. *Han* skulde herske. — Du handler ædelt, sagde Brøndsted.

Man mærker i Adams Pariserpoesi Christianes Fraværelse — i *Palnatoke* er ingen Kvinder; og mindes undertiden om helt andre Kvinders Nærværelse — i den tyske *Aladdin* er Gulnares Skønhed vellystigere end i den danske, hendes Barm er ukysk blottet, og hun lugter af Moskus. I Romancen *Ægirs Gave*, digtet i Juni 1807, hvor Ægir, som en anden Paris, giver den mægtigste Gudinde Skønhedsprisen,

er Freja, som allerede i *Thors Rejse* boler med Thor og i *Baldur* lover Hermod sin Elskov, kælen som en Pariserkat og lige ved at bedaare Dommeren:

At kæledægge
Begyndte hun paa Gudens Skød,
Fra trinde Lægge
Bort Klædebonnet flød,
Trykte om hans Ryg sin Arms
Alebaster ned,
Lod ham skue nær sin Barms
Delte Fyldighed.

Fast elskovsfangen
Alt Ægir efter Hornet tog —

Sed tandem melior vicit genius!

Ham vakte Klangen,
Thi Bragi Harpen slog.
Og som nu hans Øjnes Ild
Faldt paa Guders Rad,
Blev han Ydun var, som mild
Hos sin Husbond sad,

Saa tavs blyfærdig,
Indhyllet i det kyske Flor,
Sad hun, elskværdig,
Om ranke Liv en Gjord.
Brun var Haarets rene Glans,
Som en Knude bandt,
Gennem Lokken sig en Krans
Af Kærminder vandt.

Kort før Oehlenschläger skrev dette Digt, havde han faaet et Par Breve fra sin Kæreste, som maa have bevæget ham. En Dag i Foraaret 1807, medens han arbejdede paa *Palnatoke*, havde han i et rigtigt Solskinshumør sendt hende et langt Brev, hvori han omtalte deres Forhold helt anderledes, end han plejede:

»Giftes maa vi lige straks, jeg kommer hjem. De skal give mig, hvad jeg omtrent kan leve af, saa skrive vi Komødier og leve herlig og i Glæde af Pengene. Hver Tragødie vil blive mig et sandt Lystspil. For den første Akt købe vi Lys og Brænde, for den anden Logis, for den tredie Klæder, for den fjerde Mad, og

for den femte gøre vi Traktement og købe Hunde med sorte Snuder, som kan lege med vore Børn.«

Christiane følte sig saa varm og let om Hjertet, da hun læste dette Brev. Hun havde været saa bange for disse Tragedier. Han maatte jo være helt forandret, siden han kunde digte saaledes.

»Jeg ved jo ikke mer, hvorledes du tænker — skrev hun — ligesom jeg heller ikke kan vide, hvorledes du ser ud. Det er nu saa længe siden jeg saa dig. Jeg kan ikke vide, om du ikke bliver fortrydelig over mit Hjertes Udbrud og kalder det flov Sentimentalitet. Det er saa forfærdelig længe siden, jeg talte et Ord i Fortrolighed med dig.« Baade Kamma og Sophie trykkede sig jo ved at skrive til ham; det var, som om de ikke ret kunde finde den gamle Tone igen. Men hun da? Med Angst og Bæven satte hun sig til Papiret; hun mente, han brød sig ikke om at læse hendes Breve; det var Forfatteren af *Hakon Jarl*, hun skrev til. Jeg er en lille blaa, beskeden Blomst — hvad hun jo slet ikke var — i Skyggen af din Egerod, sagde hun, som Thora til Hakon. Der var et Hav imellem dem.

Og nu kom han, hendes egen Adagio, hendes gode, glade Dreng til hende over Havet — saa nær, syntes hun, at hun kunde stryge ham i Haaret.

Hun vidste slet ikke, hvordan hun skulde takke ham, skrev hun. Ikke fordi han, naar han kom hjem, vilde gifte sig med hende, men fordi han tænkte paa den Tid, da de skulde leve sammen, med Fornøjelse:

»Jeg vilde blive evig ulykkelig, selv under de allergunstigste Omstændigheder, dersom jeg havde den fjerneste Anelse om, at du *kun* fordi jeg i mange Aar havde været din Kæreste, tog mig til din Kone. Gud være lovet, at du elsker mig endnu; naar jeg har din Kærlighed, har jeg alt, hvad der udfordres til min Lyksalighed; thi da vil min Kærlighed sikkert kunne gøre dig lyksalig, og i din Lyksalighed er det jo, min bestaar.

O, min kære Oehlenschläger! jeg ængster mig ofte over, at jeg i mit Hjerte driver Afguderi med dig; men jeg bliver snart rolig igen ved den Overbevisning, at jeg er meget religiøs, naar jeg tilbeder dig; dit hellige Væsen kan gerne være min Gud. Adskilt fra dig kan Sanseligheden ikke have Herredømmet over mig, og jeg føler saa vel, at min Ild aldrig kunde slukkes, om jeg end havde set dig for sidste Gang.«

Omtrent paa den Tid, hun skrev dette, var hun en Dag paa Besøg hos en klog og myndig gammel Dame, Peder Hjorts Bedstemoder.

Hun stod midt paa Gulvet og talte med en saadan Henrykkelse om Adams Poesi, at den gamle Frue mente at maatte indskyde et advarende: »Nu, nu, min gode! Han er dog ingen Gud«. Da sank Christiane paa sit Knæ som en Præstinde og udbrød: »Jo, sandt for Gud! han *er* en Gud!« Det gav et Ryk i Lænestolen; men før Bedstemoder kunde svare, var Christiane ude af Døren.

Den 28. Juli 1807 fejrede Oehlenschläger og den trofaste Brøndsted Christianes Fødselsdag. Om Efteraaret kom Brevet om Bombardementet. Christiane havde maattet flygte til Amager over Hals og Hoved — uden at faa *Den vandrende Ridder* og Brevene med. En Dag gik hun ind og hentede dem. I Haven, der var opfyldt af Bohave, stod hun længe og saa paa den sorte Mur bag Kastanietræerne, hvor han saa ofte havde skrevet hendes Navn. Var det et Forvarsel, skrev hun, paa at alle deres Haab skulde styrte sammen som den?

Ud af det stærke Indtryk af disse Elskovsbreve dannede Oehlenschläger den Heltinde, for hvis Skyld han opgav sin *Axel.* Valborg er Christianes heroiske Billede som Thora, men i Længselens Frastand.

Valborgs mørke Forudanelser, der straks fra Begyndelsen kaster Skygge i Axels raske Glæde, er Christianes. *Hun* var den »lidende Profetinde«, som endogsaa Morgiane i denne Tid sagdes at være. Som Valborg uden Tøven opofrer den sikre Udsigt til et

roligt Samliv med sin Elsker, fordi hans Ære fordrer det, saaledes og slet ikke mindre havde Christiane ofret. Som Valborg elsker Axel, tager sin Sjæl af ham og en Næring for Livet af at se Axel i hans skønne Helteøje, saaledes følte Christiane, at hendes Ild aldrig kunde slukkes, naar hun een Gang havde set Adam Oehlenschläger. Og som Valborg dør ved et Krampeslag, saaledes troede Oehlenschläger for vist, at Christiane i hendes Sted vilde være død. Da han senere lod sig aftvinge en ny Slutning, at Valborg som en dannet, romantisk Heltinde bare skulde være besvimet og senere med fuldkommen kvindelig Resignation gaa i Kloster, havde han glemt, hvorledes hans Ungdomsbrud havde elsket.

Nu følte han det saa varmt, at han i Digtningens Hede elskede hende paa ny, ja blev forelsket i hende, som da han var en Yngling. I det store Brev fra i Foraaret havde hun skrevet, at hun nyligt havde spillet Komedie paa Borups Teater, Elskerinden i *Huskøbet*, i landlig Dragt med Blomster. Det var dette Syn, der som en Ydun havde besejret de letfærdige Gudinder. Han huskede et andet Træk, hun havde fortalt ham i Fjor. Christiane og hendes Veninde fejrede hans Fødselsdag og havde lavet et lille Ornament af kulørt Papir med hans Navnetræk, som de bekransede med Roser og hængte paa Væggen bag ved et Bord, hvorpaa der var Lys, som skinnede hen paa det. Han tænkte paa sine egne Ornamenter i *Den vandrende Ridder*, der havde optaget ham saa meget — som da han var Dreng og malede Fødselsdagsbilleder til sine Forældre — at han nær havde glemt *Palnatoke* derover, og hængte med bævende Hjerte Idyllens hellige Tegn paa Tragediens Kirkevægge:

Jeg hilser dig, min Kærlighed! god Morgen!

Adam drømte atter, højt over den historiske Skueplads, hvor Verdenserobreren mønstrede sine Hære, sin Kærligheds Morgendrømme. Nu, da Solen gik

ned, hedder det i *Mit Livs anden Periode* om Forholdet til Steffens og Christiane, stod den klare Luna igen der i sin hele Glans og vinkede mig til mine Barndomsegne. Denne Maane skinner i *Axel og Valborg*. Ikke Sydens Nat, siger han, som i *Romeo og Julie* — og i *Guiscardo og Ghismonda* — men det milde Maaneskin i en nordisk Bøgeskov.

I dette Maaneskin sværmer de elskende endnu, som de for ti Aar siden sværmede i Ungdomsbrevene, naar de ofrede Livets Lykke for at hygge sig sammen i Graven:

Hvor her er godsligt her i denne Kirke!
Her skal vi leve ret fornøjet sammen.
Naar Klokken da slaar tolv, og Droslen synger
I Birken uden for vort Kirkevindve,
Da revner Mur og hviden Marmelsten,
Da mødes vi ved Harald Gilles Grav,
Da gaa vi Haand i Haand opad mod Altret
Og sætte os i Koret der i Maanskin
Og lade Maanen skinne sølverbleg
Paa vore blege Kinder, mens vi høre
Paa Droslens Foraarssang og mindes grant
Vor Kærlighed og Trofasthed i Livet.

Hvor det var skønt! Og hvor det er tungt at mindes, hvad der har været og aldrig mere vender saaledes tilbage!

Han maatte græde af Længsel og Sorg over sin Ungdoms Kærlighed, som han aldrig mere fik tilbage!

Og se! hvad han havde maattet opgive at virke ved de stærke Ord, det virkede de milde Taarer. I Graaden over *Axel og Valborg* udgræd det stakkels København sin Sorg og Skam over den tabte Lykke og aandede befriet op.

Oehlenschläger maatte smile, da han læste Christianes jublende Brev om *Axel og Valborg*: »Nu sidder Reinholdine lige overfor mig og læser i Bogen; hun er gaaet herhen i et gyseligt Vejr, da jeg ikke gerne vil lade den komme af mine Hænder. Nys

hørte jeg en salig Lyd fra hende; jeg spurgte hende: *Har Rygtet pralet?* og hun svarte som Vilhelm.« Han forstod, han havde sendt dem en stærk Aftenstraale efter en gyselig Dag. *Axel og Valborg* skulde redde *Hakon* og *Palnatoke*, og Teatret skulde ikke blive lukket.

Hvor her er *godsligt* her i denne Kirke!

Saaledes vilde Christiane ikke have udtrykt sig. Paa Bakkehuset sagde man saaledes for Spøg efter de norske Venner. Men her er det blevet Alvor. Ja, i det Ord ligger hele Stykkets Poesi.

»Især fornøjede det os Danske at leve en tre Ugers Tid sammen med den elskværdige norske Familie Knudtzon, som kom til Paris. Jeg glemmer aldrig disse kære Mennesker: den brave Johansen og hans trofaste Sara [den store trondhjemske Købmand, Etatsraad Hans Knudtzons Svigersøn og Datter]; den elskværdige Fru Labouchere [Hans Knudtzons Datter Catharina, gift med den franske Købmand Labouchere, til hvem Digtet *Til en norsk Veninde i Frankrig* er skrevet] og hendes Søster [skal være: Kusine], den hulde Benedikte [Datter af Hans Knudtzons Broder, Nicolai Heinrich Knudtzon, Købmand i Kristiansund, men ligesom Broderen født Sønderjyde]. Min Omgang med dem [Hans Knudtzons Sønner, Broder og Christian, var med] bidrog meget til at give *Axel og Valborg*, som jeg just den Gang skrev, den friske, nordiske Kolorit, hvilken ellers det lange Ophold i Udlandet let kunde have svækket.

Ganske saaledes er det nu ikke gaaet til. Oehlenschläger skrev sidste Akt af *Axel og Valborg* allerede i Februar 1808, og den knudtzonske Familie kom først til Paris i Midten af Maj. Væsentlig omarbejdet kan Stykket ikke være blevet. Den norske Indflydelse kan i det højeste være kommen Fuldendelsen til gode — Stykket blev først hjemsendt ud paa Efteraaret — og er vel ikke gaaet langt ud over

Topografien af Throndhjems Kirke og den berømte Glose.

Men det er sikkert nok, at Adam efter det norske Besøg har læst sin Troskabstragedie i en ny Stemning. Da de tre Ugers næsten daglige Samliv var forbi, havde det Vers af Kæmpevisen, han satte paa Titelbladet:

Gud dennem forlade, som Aarsag er,
De maa ej tilsammen være,
Som have hinanden af Hjertet kær
Og elske i Tugt og Ære —

faaet en dobbelt Mening. Han havde i Tugt og Ære faaet den hulde Benedikte kær af Hjertet.

En lille Flok Digte, som han for største Delen først langt senere lod trykke, er Efterspillet til *Axel og Valborg*.

Her er et Par Selskabssange, som han vist har sunget alene for de norske Venner: en *Nordmandssang* af sværeste Kaliber, der af lutter Kraft-Patriotisme næppe giver sig Tid til en »Skaal for alle norske Piger«, og en meget lettere paa Mozartsk Melodi:

Venus smiler, Bakkus ler,
Bort med Sorg og Klage!
Inden Vintren dig besner,
Nyd de fagre Dage!

Der er dernæst en hel lille Gruppe af *Oversættelser efter Goethe*, til hvem Oehlenschläger oftere tyede, naar han havde noget paa Hjertet, som han ikke selv kunde eller vilde digte fra sig. De blev vistnok alle sendte Rahbek til *Tilskueren* i Løbet af Aaret. Her er baade Smil og Taarer. — Der er *Den nye Pausias* og *Lilis Park*, hvor Bjørnen brummende og imod sin Villie — som en Jomsborger — lader sig betvinge af den skønne, og Galanteriet *Med en Guldhalskæde*.

Men paa den anden Side *Første Forlis:*

Ak, hvo bringer hine Dage,
Salig Elskovs første Dage!
Ak, hvo kun en Time skænker
Af den hulde, søde Lyst!

Ensomt sig mit Hjerte krænker,
Og med steds fornyet Klage
Sukker Længsel i mit Bryst.
Ak, hvo bringer, hulde Dage!
Eders søde Tid tilbage!

og de ganske dybe Toner i *Erindring:*

Hvortil disse Vandrings-Gange?
Se, det gode er saa nær!
Lær din Lykke kun at fange!
Lykken er bestandig der.

og *Fortrøstning:*

Eet sig sømmer ej for alle,
Hver se til sin Dont at drive,
Paa sin Plads enhver forblive,
Den, som staar, han ikke falde!

Det er vel usikre Dokumenter; nogle *kunne* være fra en tidligere Tid. Men her er tillige nogle originale Digte i samme Stil, som vitterligt er fra denne Tid: det kælent brummende Galanteri *Med et Spejl*, hvis sidste Linier

Og har du sødt i Spejlet let,
Da har du grant det Billed set,
Som staar i mangen Ynglings Hjerte.

vistnok i Originalen har haft en bestemtere Adresse og især Digtet *Længsel i Paris,* oprindelig skrevet paa Tysk:

Jeg arme Fyr! omkring paa Seinestranden
Jeg ubekendt og sprogberøvet gaar
Og morer mig saa længe med Forstanden,
Til mig Forstanden stille staar.

Og uden Elskovs søde Hjerte-Smerte
Er Ungdom kun en vissen Krans,
En Dukkeskueplads foruden Kerte,
En frostig Morgen uden Solens Glans —

der burde hedde *Opfyldelsen,* da en ny Yduns levende Nærværelse besejrer Kunstens og Kærlighedens døde Rokokofigurer:

Lev vel, Apol! Du mistet har din Bue,
Du truer som en stakkels Gud af Sten.
Farvel, Fru Venus i din Sminkelue!
Mig vinker Freja med sin Bøgegren.

Læser man saa, hvad man næsten nødes til, sammen med dette de to aldrig oversatte tyske Digte *Lykkelig Elskov* og *Trubadurens Svanesang*, trykte i *Gedichte* 1817, der røbe søde Hemmeligheder, ser man, hvor heftigt han i disse tre Uger har gennemlevet den samme Tragedie, han nylig havde skrevet, fra det unge Blods fremstormende Begæringer til Resignationens Klostergivelse.

Imellem de berømte Mænds og Kvinders Haandskrifter i Oehlenschlägers Stambog findes, med en Barnehaand, denne Tilskrift:

Gid Held og Lykke følge Dem overalt og glem ej den norske Familie, De fandt her,

ønskes af
Benedicta Knudtzon
fra Christiansund.

Paris, den 11. Juni 1808.

Benedikte Knudtzon var sekten Aar gammel. Hun var granvoksen som Valborg, men mørkladen med brunt Haar og brune Øjne som Ydun i *Ægirs Gave.* Hendes Ansigt var ædelt og fornemt. Paa et Billede fra hendes ældre Alder ligner hun paafaldende Christian den Ottende. Hun var den Gang meget livlig.

Adam, der i tre Aar ikke havde talt Dansk med en ung Pige, var henrykt. De var meget forelskede i hinanden; Benediktes Kusiner ventede hver Dag, at han vilde fri. Hendes Fætter Christian frygtede det.

Før hun skulde rejse, forærede han hende sit Billede, malet i Paris af den norske Maler Jakob Munch, og et Eksemplar af *Nordiske Digte,* hvori han havde skrevet:

Tag denne Bog til venligt Minde
Om den, som for dig sang med nordisk Røst.
Til Gengæld fordres intet her, Veninde.
Dit hulde Minde
Har trængt for dybt sig i hans Bryst
Til at forsvinde.

Den Dag, de skulde skilles — efter en anden Beretning nogle Dage før — spurgte hun, om hun ikke skulde tage en Hilsen med til København — det var oprindelig deres Bestemmelse at tage hjem over Danmark — til hans Forlovede. Adam blev blussende rød.

Han havde ikke sagt hende, han havde nogen Kæreste at hilse. Brøndsted havde, uden at han vidste af det, maaske med Fætteren som Mellemmand, ladet hende det vide. Jomsborgeren led ikke dette Brud paa de brave Drenges Love. Jyden fandt ikke mere, at hans kære Digter handlede ædelt.

Fem Aar efter blev Benedikte Knudtzon gift med sin Fætter. Med Aarene blev hun mere og mere trøndsk, en streng og alvorlig Frue. Hun havde født elleve Børn og haft mange Sorger. Naar hendes Mand drillede hende med Oehlenschläger, rødmede hun under Kappen som en ung Pige. Hun saa ham ikke siden. Da hun som en halvtredsindstyveaarig Frue var i København for at besøge sin Broder P. C. Knudtzon, mødte denne en Aften Oehlenschläger i Teatret og spurgte ham, om han ikke havde Lyst til at se Benedikte Knudtzon igen. Oehlenschläger takkede: det skulde være ham en Glæde; men han kom ikke.

Bogen og Billedet gemte hun; hendes Datter har, efter hendes Brodersøns Opfordring, foræret dem til Nationalmuseet.

Imellem Digtene fra Tiden før *Axel og Valborg* er der endnu to smaa, *Vinterangst:*

Hvad du vil og hvad du skal,
Er alt her et sluttet Tal.
Hvad du lever, Aar for Aar,
Paa din Pande skrevet staar.

og *Sommertrøst:*

> Ængst dig ej ved Nornens Sang.
> Gak med frejdigt Mod din Gang,
> From i Hjerte, kæk i Aand,
> Det staar i din egen Haand.

De er sikkert skrevne før dette Tidspunkt — Rahbek maa have haft dem senest i Juni. Det er Elementarstemningerne i Oehlenschlägers Lyrik, Erik og Roller, Vaulundur og Aladdin, som i Paris brød frem paa en egen Maade. Nornen, der skræmmede ham i hans Ungdom, var en, iøvrigt højst naiv og munter, Nureddin, der kunde læse Folks Sind og Skæbne paa deres Hovedskaller. Det var Gall, hvem han i denne Tid omgikkes meget, og som æggede og ængstede den nyligt omvendte Aladdin ved sin Kranioskopi. I København havde han paa det formentlige Absalons-Hovede paa Kunstkammeret paavist en usædvanlig Udvikling af Hersker- og Kønsevnen. Det er ikke godt at vide, med hvilke sælsomme Kombinationer han kan have forskrækket Oehlenschläger.

Men Meningen af de to Vers er ganske rigtigt Resultatet af den sidste Oplevelse. Han maatte gaa sin Gang med frejdigt Mod. Rejse, fare, friste Eventyr! som den taalmodige Odysseus. Verden var stor endnu. Hans Sjæl var aaben til at tage imod den:

> Som en homerisk Hal den ud maa vende
> Sin aabne Væg mod Dalen, stor og fri,
> Og der maa mange, stolte, kaade Svende
> Til Borgens Frue gaa paa Frieri.
> Den rette Husbond, tro og stærk, min Broder!
> Maa længe tumle sig paa Verdens Hav.
> Han kommer hjem, naar man det mindst formoder,
> Og sender plumpe Lidenskab i Grav,
> Han fælder Ungdomsfrækhed med sin Bue,
> Hans Huset er og hans den skønne Frue.

Endnu før den norske Familie var kommen til Paris, havde han besluttet at rejse til Schweiz, før

han vendte tilbage til Danmark. Det skulde være en Germanerkur. Den dygtige Bondekraft, han elskede i *Wilhelm Tell*, skulde som en sund Snaps styrke hans Mave efter de parisiske Sukkerpleskener. I Maj skrev han til Rahbek:

En Mand maa virke, maa driftig stræbe,
Ej som en Baggesen stønne, flæbe,
Ej slaa paa Daasen med Snusen i
Og sige fortvivlet Plaisanteri. —
Alt kan de røve, alt kan de tage,
Den kække Ærlighed bliver tilbage,
Dem selv vil Fanden en Gang dog tage.
I slig en gyselig Hurlumhej
Vil jeg fortsætte min Vandringsvej.
Hvad skal jeg gøre just nu derhjemme,
Hvor alt er presset i ængstlig Klemme,
Og ingen hører min Digterstemme?
Hvis jeg skal virke, maa man fornemme.
Nu rejser jeg til det tyske Land
Og klyver op paa de Schweizer Bjerge
Og synger og digter som en Mand,
Imens i Dalen de Bødler hærge!

Men hvor blev Pengene af for *Palnatoke?* Uden Penge kunde han ingen Vegne komme:

Det var dog jammerligt, hvis man alt
Saa rent sig følte fortabt og kvalt,
At ej man vilde et Værk betale,
Hvori de nordiske Haner gale! —
Hvis du har Penge, send dem i Tide!
Hvis du har ingen, lad mig det vide!
Saa maa jeg finde paa andre Raad.
Jeg brister dog ej i Skrig og Graad.
Min Livstraad brister ej nu, det ved jeg,
Hvad jeg i Verden har lidt, det led jeg
Med Letsind og med et hævet Bryst,
Saa vel fortrolig med Kval som Lyst.

For *Palnatoke* fik han kort efter halvniende Hundrede Rigsdaler. I Begyndelsen af August rejste han fra Paris. Da Brøndsted og de andre Venner fulgte ham til Strasburgerdiligencen og de kom forbi *Théatre Français*, maatte de le, da de saa ham springe hen for at se paa Plakaten, hvilket Stykke der skulde

gives den Aften, han var rejst. I sin Vadsæk havde han i *Axel og Valborg* et levende Minde om det franske Teater.

Fra Tübingen, hvor han traf Cotta, der betalte ham godt for de Tragedier, han allerede havde oversat paa Tysk, skrev han d. 4. September 1808 et stort Brev til Goethe. Hans Hoved vrimlede af nye Planer: Efter *Aladdin* (Lykken), *Hakon* (Religionen), *Palnatoke* (Staten), *Axel og Valborg* (Kærligheden) skulde nu følge *Correggio* (Kunsten); saa maaske *Sokrates* (Filosofien eller egentlig Livsvisdommen), saa *Albert Julius* (romantisk) og *Tordenskjold* (et Heltelystspil). Ogsaa en *Thors anden Rejse til Jotunheim*, en *Yduns Bortførelse* og en *Stærkodder* tænkte han paa, men det fortalte han jo ikke Goethe.

Her besluttede han at rejse fra Schweiz til Italien og først til Foraaret vende hjem til Danmark. I et Brev til Christiane, som ikke blev afsendt, meddelte han sine Grunde.

Men det skulde vare endnu længere, før han atter saa Røgen stige fra sin Moders Skorsten.

I Schweiz stod han en Aften i Tells Kapel. Han troede at se hans Aand med Buen paa Skulderen skride hen over Klipperne. O, mit Fædreland! O, hvor det er skønt at kunne redde sit Fædreland! tænkte han og blev vemodig, fordi han følte, han havde ikke Styrke til en saadan Heltedaad. Da saa han Schiller, der rakte ham Harpen: Syng! Kan du ikke være en Tell, saa kan du besynge ham. Ja, tænkte han, stolt og rørt, følende sit Kald, det kan jeg.

Fra Lausanne, hvortil han, Pamfiliussen, havde rejst ganske frit med et Par tyske Købmænd, tog han med Returvogn til Coppet for at besøge Mme Staël Holstein.

Kort efter Nytaar 1807 havde han sammen med Klinger besøgt hende fra Paris i *Auberge en Ville*. Han fandt hende, som han kort efter skrev til Goethe, behagelig og levende (*angenehm und lebendig*), og

havde moret sig meget ved at tale med hende. Hun havde lagt sit Velbehag ved den smukke unge Mand saa tydeligt for Dagen, at A. W. Schlegel, der i disse Aar var hendes stadige Ledsager, var bleven ganske skinsyg. Til Klinger sagde hun forbeholdent: Han har Talent, den unge Dansker, men han er et forkælet Barn. Ham selv bad hun ivrigt besøge sig paa Coppet.

Da han var kommen der, blev han der næsten et halvt Aar. Her udviklede sig, saa vidt man kan se, et ejendommeligt Forhold.

Paa denne Tid havde Benjamin Constant forsøgt en afgørende Skilsmisse fra Mme Staël. Jeg er træt af denne Mandfolke-Kvinde (*homme-femme*), skrev han, hvis Jernhaand har holdt mig fast i ti Aar. I Sommeren 1808 havde han ægtet Charlotte von Hardenberg, en blond og lidenskabsløs Tyskerinde, et velgørende Vindstille efter den »Storm i Skørter«, hvorfra han var undsluppen. Ved sin Hjemkomst til Schweiz overraskede Mme Staël det intetanende Hvedebrød i en lille Landsby ved Genève. Constant maatte tage med til Coppet og Charlotte blive ene tilbage. I Vinterens Løb kom Madame dog lidt efter lidt til den Erkendelse, at det vel kunde lade sig gøre at leve uden Constant, og ønskede, at han skulde forstaa det. I disse Bestræbelser synes Oehlenschläger at have spillet en Rolle.

Hun viste ham et udmærkende Venskab. Hvor meget eller lidet af den mandige Kvindes udpræget kvindelige Lidenskab der var med heri, er det næppe muligt at afgøre. Hun var over fyrretyve Aar, han ikke tredive. Det var i al Fald ikke hans litterære Navnkundighed, hun dyrkede; hun havde endnu intet læst af ham, og hvad A. W. Schlegel fortalte om hans Poesi gav hende ingen store Forventninger. Hun holdt af ham for hans egen Skyld. Da hun en Gang havde gjort ham vred ved at afgøre en Strid imellem ham og Zakarias Werner, der ligeledes var hendes Gæst, med den schlegelske Bemærkning, at

Oehlenschläger endnu var ung og trængte til »at danne sig«, tilstod hun ham denne Følelse for hans Person med saa megen Varme, at han hurtigt blev god igen og glemte at rejse for den Gang. Det er ikke ganske usandsynligt, at her er blevet spillet et Spil, hvori den nordiske Digter, uden selv at vide det, har maattet gøre Modtrækket imod Constants germanske Charlotte.

Adam var svært nordisk ved dette litterære Elskovshof paa Coppet. Da den gamle Bonstetten, der havde haft Brev fra Fru Brun, en Dag fortalte ham, at den unge Brun gjorde Kur til hans Kæreste, svarede han: Det er meget godt! hvorover Mme Staël lo hjerteligt. Han var i det hele, for visse Aarsagers Skyld, faamælt som en Islænder. Ved Bordet, hvor Fruen med den lille Løvkvist, der altid laa ved hendes Tallerken, som med et Scepter styrede Mændenes Tale, passede han sin Mad og lod dem snakke. Det er et Træ, hvorpaa der vokser Tragedíer, sagde Sismondi om ham. Men var han alene med hende, kunde han tale. En Dag gik han ved Siden af hendes Hest paa en Spaseretur. Hesten vadede gennem en Bæk og Adam med, i Sko og Silkestrømper — de lange Benklæder, han brugte i Paris, var forviste fra Madame Staëls Tafler. Hun gjorde ham smilende opmærksom paa hans Distraktion. Det var ingen Distraktion, sagde han; han havde blot ikke villet afbryde Samtalen.

Han tænkte paa Oswald, der imponerer Corinna ved sin mandige Forvovenhed. I Virkeligheden kunde han i den unge Englænders Følelse for den italienske Digterinde finde noget af sin egen Følelse for Mme Staël. Og det er ikke umuligt, at Mme Staël har tænkt paa det samme,

I hende lærte han første Gang Kvinden at kende som Aand. Hun tiltrak og frastødte. Han beundrede hendes Vid, hendes Klarhed, hendes Begejstring, Glansen over denne fremmede Skikkelse. Intet af dette var saaledes hos hans Veninder, hos Christiane

eller Benedikte, hos Kamma eller Sophie. Og han frastødtes, fordi det ikke var saaledes. Allerede i Paris havde han med Tanken paa hende skrevet:

Og slanke Stammer ser jeg sig at rejse,
Men Solen staar deri for middagshed.
Jeg ser dem alt for mandig dristigt knejse,
Dem mangler skyggefuld Beskedenhed.

Han længtes paa Coppet svært efter Skygge.

Forelsket kunde han da ikke blive, som Oswald i Corinna, i denne sortladne Frue med Herskerinde-turbanen over det mandigt skaarne Ansigt og de glinsende brune Øjne, men hun fortryllede ham, som en mægtig Fe en dødelig Mand. Om at rejse kunde der stadig ikke være Tale. Han maatte følge med til Genève, da Mme Staël tog derind med sit Hof om Vinteren. Her længtes han til sidst efter at slippe bort, som Odysseus fra Kalypso. Han ventede, som han hele Tiden havde gjort, at hans Ven skulde komme fra Paris som en Hermes for at befri ham. Ved Nytaar 1809 skrev han til Brøndsted: Jeg gaar hver Dag ned til Genfersøens Bredder som Odysseus fordum til Havets, for at se, om ingen Skibslejlighed skulde findes herfra til Rom.

Da Foraaret kom, brød han endelig op og rejste fra Coppet, saa meget klogere, end han var kommen.

Hjemme i Danmark havde man ved Nytaarstid 1809, da *Axel og Valborg* endelig ankom, været bekymret over hans Tavshed. Rundt omkring i Evropa fortalte Rygtet om Mme Staïls sidste Galskab, at hun vilde giftes med en ung Dansker. Saa kom Brevet om hans Opbrud, og Christianes nye Veninde, Grevinde Schimmelman, kunde trøste hende med, at »hendes Odysseus« var sluppet saa vel fra »den farlige Sirene«.

En Maaned efter at han var rejst fra Coppet, fik han et Brev, uden Underskrift, fra Mme Staël, hvori hun lovede ham den venligste Modtagelse paa ny, hvis han vilde vende tilbage over Coppet eller møde

hende ved de borromeiske Øer. »Skriv nu paa Prosa om Italien — skrev *Corinna*'s Digterinde — Vers fortoner, som Musik. Men da De ville have megen Aand foruden Indbildningskraft, vil De faa Ideer, og Ideer ere frugtbare. De lære andre at tænke — Farvel, min kære Dansker! Vær lykkelig og glem ikke at beklage Deres Venner!«

Hun skulde faa at se, at han »vilde have« Aand foruden Indbildningskraft, selv om han ikke kunde brænde den af i *Corinna*'s Prosafyrværkerier. Til at begynde med skrev han paa Rejsen paa Tysk en, endnu bevaret, *Valfart fra Genf til Rom,* en Dagbog, som til Forskel fra hans lyriske Breve er stoppet fuld af frugtbare Betragtninger, især over Kunsten.

»Kære Gud! gør mit Hjerte aabent og blødt og rent til at erkende din Storhed og Godhed og Skønhed, som aabenbarer sig i dine Billeder, Menneskenes Gerninger. Giv mig Kraft til at gaa ærlig og brav gennem denne Verden, Kraft til at aabenbare mine Brødre mine Tanker og Følelser, som alle ville hen til dig. Bevar mit Fædreland, min Konge, mine kære. Lad mig ikke dø mellem fremmede! Lad mine Ben ikke gemmes i en fremmed Jord! Lad mig se min Aandsudvikling og Modenhed bevaret af dig, saa at en Vennehaand kan lukke mine Øjne. Giv mig Munterhed og Mod til at gaa min Vej gennem denne skønne Jord uden sygeligt at hade og foragte mine Brødre, uden ynkeligt at underkaste mig Verdens Forvirrelse og dens Fordomme. Giv mig en ren Samvittighed, at jeg ikke frygter for Døden, og Sundhed og Lyst, at jeg ikke ønsker den, men virker rask og kraftigt i Livet. Lad mig blive en god Digter, kære Gud! Du har skabt mit Hjerte for Kunsten, og den er det eneste Fjernrør, som lader mig se dig. Gør, at jeg i mine Værker lever mangt et Aar efter Døden som denne gode, elskelige Correggio, saa at jeg, naar jeg er Støv, endnu kan henrykke og begejstre mangt

ungdommeligt Hjerte. Det er saa skønt, kære Gud! Men din Villie ske! Amen.«

Adam stod i en Krog i San Giovanni Kirken i Parma. Rundt om ham knælede Menigheden. For ikke at volde de ærlige Folk unødig Forargelse ved at staa der ganske alene midt i Kirken og se i Vejret med Briller paa Næsen efter Freskomalerierne under Hvælvingerne, havde han, ærbødigt, som en fremmed Pilgrim, trukket sig tilbage til en Krog foran en Kristus af Correggios Skole og holdt der sin Andagt.

Af denne Andagt udsprang *Correggio*. Ingen profan Kunstteori med Briller paa Næsen, men en naiv Medfølelse, en from Begejstring og frugtbare Ideer.

Han havde længe tænkt paa at digte om Correggio. I Dresden havde han første Gang set en stor Malerisamling. Det var, som om Vorherre havde ladet Historien gaa tilbage og vise sig for ham i en Aabenbaring: »O, hvor takkede jeg Gud, at ogsaa jeg var en Kunstner, og at ogsaa jeg havde dannet og skulde danne Billeder, som skulde indgyde Glæde og Beundring og Andagt i kommende Generationers Bryst, naar længst mit havde ydet sin sidste Saft til en lille, snart forvisnelig Gravblomst, og mit Støv havde blandet sig i min Moder Jordens Støv.«

Her havde han ogsaa første Gang set Malerier af Correggio. Han stirrede. Disse Børn, der lege, disse yppige Mænd og sødt svulmende Kvinder, denne jublende Smægten, denne Stigen af Livsfølelsen fra Kødets hedenske Lyst til den himmelske Salighed, denne Sprudlen af Livssaften fra Jorden imod Himlen, denne hellige Begejstrings dunkelrøde Druer, denne Kristus-Dionysos, det var hans Sjæl i Farver.

I Paris havde han, da han forberedte sig til at rejse til Italien, i Vasaris Kunstnerbiografi læst Legenden om Correggios Levned. Den interesserede ham særdeles. Antonio, stod der, havde et udmærket og overmaade skønt Geni, megen Hjertensgodhed, et frygtsomt Sind og nogen Tilbøjelighed til Tungsin-

dighed. — Oehlenschläger tænkte, han maatte have lignet Mozart, om hvem han i Paris hørte meget fortælle af en af de tyske Venner, Kalkbrenner, hvis Fader havde levet fortroligt sammen med ham. Mozart var ogsaa hjertensgod og meget barnlig; gamle Folk gad han ikke gerne snakke med, men han holdt meget af Børn, Hunde og lignende gemytlige Skabninger. Med dem legede han ofte under Bordet, naar det kedede ham at høre de forstandige Folks ærbare Samtaler. Flere af sine allerbedste Ting skrev han i en Kælder i Wien med en halv Rus paa Panden. Da han havde faaet Ideen til Ouverturen til *Tryllefløjten*, maatte han slaas med Kældersvenden om hans Blækhorn for at skrive den ned! Saaledes gik det nok ofte de overordentlige Genier: den Smule, de behøvede for at frembringe deres helligste Værker, maatte de fravriste Gemenheden.

Der stod ogsaa hos Vasari, at Correggio havde været en Del trykket af det daglige Slid for at skaffe sin Familie Brødet. Oehlenschläger blev især greben af det Træk i Correggiolegenden, at den fattige Maler, der nok i Virkeligheden var nærmere ved at være en rig Mand, skulde være død af at forslæbe sig paa en Pengepung. Det forekom ham rørende symbolsk.

Allerede i Maj 1807 meddelte han Goethe Planen til en *Correggio*. Den skulde den Gang have fremstillet ikke blot den tragiske Kontrast mellem Kunsten og det almene Liv, men Modsætningen mellem Lavs- og Skoleaandens ufrugtbare Frase og den praktiske, godmodige og produktive Kunstnerkarakter. Man mærker heri Schleglernes Nærhed. I Sommerens Løb inddigtede Oehlenschläger denne sidste Modsætning i den tyske *Aladdin*. Om Efteraaret kom Bombardementet og derefter *Axel og Valborg*.

Paa Coppet, hvor han atter levende maatte mindes Modsætningen mellem Selskabet og den ensomme, naive Kunstner, arbejdede Planen sig videre i hans Hoved, sikkert dog, under Indtrykket af Begivenhe-

derne i Hjemmet, med hele den tragiske Vægt paa Kunstnerens Stilling i Samfundet.

Da han var kommen over Italiens Grænse, digtede Tragedien sig saa at sige af sig selv. Alt, hvad han saa og følte og oplevede, gav ham den levende Model til hans Digt.

I Modena saa han det lille Freskomaleri af Correggio, hvor Jesusbarnet paa sin Moders Skød mellem Myrter og Kaniner, som lege, spiser Kirsebær af en Skaal, en Engel rækker ham. Under »de stille Myrter« i Goethes Vers, som han satte som Motto foran sin Dagbog, begyndte Idyllen at lege. Sandelig, siger han, havde Correggio end intet andet malet af dette Slags, saa var det allerede nok til at give hans Forhold i mit Sørgespil til Kone og Barn historisk Sandhed.

Aftenen før, han kom til Rom, saa han uformodentlig det samme Billede i Kød og Blod. Det havde regnet hele Dagen, nu var Himlen klaret op. Fuld af Forventning om hvad den næste Dag skulde bringe ham, tog han ind i det sidste Værtshus paa Vejen. Paa Trappen saa han et Glimt af et Romerindeansigt, »som ikke behøvede at idealiseres for at gøre Virkning i et Maleri af Correggio«. Men det var Kød og Blod, og Adam blussede. Som han nu stod i sin Stue og tænkte over, hvorledes han bedst skulde komme i Lag med denne dejlige Pige, hørte han en gaa forbi paa Gangen. Han gik efter, som for at bestille noget, og aabnede en Dør. Der sad hun, med en yndig lille Dreng paa Skødet og hjalp ham af Klæderne, mens han halvt sovende gentog Stumperne af Aftenbønnen til Guds Moder, som hun lærte ham. Adam blev sky for Barnet. Han begyndte en høflig Samtale med Pigen, da hendes Moder kom til og med et skævt Blik afbrød hans Tilnærmelse.

I denne bratte Overgang i hans Stemning fra Attraa til Andagt, fra den favnede Leda til den unærme-

lige Jomfrumoder gennemlevede han paa ny i et Øjeblik, som i poetisk Forkortning, den langsomme Forandring i sit Sind fra *Guiscardo og Ghismonda* til *Axel og Valborg*. Det er Overgangen fra Ottavios til Antonios Forhold til Maria i *Correggio*. Havde Oehlenschläger først tænkt sig, at den sydlige Eros, han havde lukket ude af *Palnatokes* Jomsborg og *Axel og Valborgs* Kirke, skulde slaa med de farvede Vinger under Correggios Myrter, saa flygtede han tredje Gang for et Jomfrusmil og et rent Hjerte.

Dagen efter han var kommen til Rom, stod han i Thorvaldsens Værksted foran Jason. En Mand med et regelmæssigt, aandfuldt Ansigt og smukke, blaa Øjne, i Arbejdsdragt med lerstænkede Støvler, betragtede ham opmærksomt.

Thorvaldsen!

Oehlenschläger!

De omfavnede og kyssede hinanden. Adam var helt betagen af Øjeblikket. Her stod Barbarerne igen i Rom, men for at oprette Skaden af deres blonde Fædres Hærværk: en Mester uden Mage siden Grækernes Tid og — naa ja! og en Lærling, som i al Fald ikke manglede Ild og Begejstring for Kunsten. Og hjemme i Norden forsmægtede den nylig vakte Skønhedssans af Mangel paa Næring. Han var bleven rørt ved at læse i Sophies Breve om hendes Længsel efter at se Kunstværker og hendes Glæde over det lidt, hun kunde faa at se — Maler Hansens Kopi af den formentlige Correggios Magdalene — som Finnernes over deres Grantræer, skrev hun. Han skulde, som han havde plantet dem en Rose i deres Kirke, ved Ordets Kunst og de frugtbare Ideer, saa vidt saadant lod sig gøre, bringe dem det grønne Træ i deres Stuer.

Men under disse Forhold følte han ingen Drift til at udvikle den Modsætning mellem den golde Teori og det frugtbare Geni, som fra først af i Schleglernes Selskab havde ligget ham saa stærkt paa Sinde. Thor

valdsen var en Mester og hans Teori ikke ufrugtbar. Han, der i Abildgaards Skole havde lært at tegne, følte slet ingen Lyst til at foragte Skolen. Han og Oehlenschläger havde i denne Tid for at være sammen tinget sig i Kost hos de to tyske Malere Riepenhausen. De kunde ikke tegne. I deres Kopier af gamle italienske Malere — de elskede som Giulio Romano i *Correggio* Perioden før Rafael — var Ansigtsudtrykket, ligesom i deres Sortkridtsbillede af Oehlenschläger, altid meget poetisk gengivet, men Kroppen som Regel fortegnet. En Gang før Middagen viste de Thorvaldsen en ny Tegning. Hvordan synes du om det? spurgte den yngste, talentfuldeste Broder beskedent. — Det er meget pænt, sagde Thorvaldsen. — Finder du ingen Fejl deri? — Hm! sagde Thorvaldsen med en Fingerbevægelse. Christel rakte ham da Sortkridtet, og inden Suppen stod paa Bordet, havde han med et Par Strøg forvandlet Tyskerens oldkatolske Helgenlemmer til dygtigt protestantiske Arme og Ben. Saaledes retter i *Correggio* Mikel Angelo med et Par Antydninger med Penselskaftet Fortegnelserne i Antonios Maleri.

Og saaledes fremtræder i det hele i *Correggio* Modsætningen mellem den strengt øvede Mester og det ufuldkomment skolede Geni. Dette er nu *Correggios* Kunstnerpsykologi.

Skulde Oehlenschläger ikke have følt sig personligt interesseret i dette Mellemværende?

Thorvaldsens Mesterskab, har han sagt, mindede ham om Goethes. Oehlenschlägers Mikel Angelo har Træk af dem begge. Forholdet mellem Mikel Angelo og Correggio i Tragedien er i det væsentlige digtet ud af Goethes Forhold til Oehlenschläger. Netop saaledes havde Goethe dømt om Oehlenschlägers Kunst: beundret hans Kolorit og spottet Kompositionen i hans Værker. Hvad Antonio føler, da Mikel Angelo i vredt Lune har vraget hans Billede, havde Oehlenschläger følt, da han, efter at Goethe havde forkastet *Hakon Jarl*, gik fortvivlet om i Weimar

Slotspark og stod stille foran den antike Søjle, hvor Slangen fortærer Offerbrødet, og troede, det var hans Hjerte, den bed i. Og som Antonio føler sig trøstet, da Buonarotti sender ham sin Seglring, Dryadernes Vinhøst, havde Adam trøstet sig, da han tæt derved over en Kilde havde læst Digteren Goethes dejlige Vers til Stedets Nymfer, at de vilde virke, hvad Guderne havde nægtet Mennesket (Gehejmeraaden) at virke: »gerne berede enhver, hvad han i Løndom begær, skaffe den sørgende Trøst, den tvivlbespændte Belæring«, og forstaaet, at den, der kunde digte saaledes, kunde ikke miskende hans Stræben.

Dog, da han digtede disse Scener om det varme Kunstnerhjertes Miskendelse af Tidens største Aand, den eneste, for hvem han vil bøje Knæ og sige: Elsk mig! Lær mig! — blødte Saaret endnu. Paa sine Breve til Goethe og Dedikationen af *Aladdin* havde han intet Svar faaet; af *Aladdin,* som Goethe »jo dog paa en Maade var Skyld i«, var der ingen Recension kommet. Correggios Ydmygelse er ganske friskt følt. Det Spørgsmaal: Er jeg en Fusker? kunde endnu røre sig som en Angst i hans Sjæl. Correggios Selverkendelse, at han har Forkærlighed for *det blidt afrundede* paa Bekostning af *det strengt bestemte,* er hans egen Selverkendelse, en Følge af Goethes Kritik. Da han lader Correggio skildre sit første Indtryk af Marmorbillederne i Gravhvælvingen i *San Lorenzo:*

Det forekom mig
Saa sælsomt: stort og skønt, dog strengt og sorgfuldt
(*todt und traurig*).
Det glædte mig, da jeg igen derude
Stod under Himlens Blaa blandt røde Blomster —

saa han sin egen Kunst dybere i Sjælen end nogensinde før eller siden.

Det var hans største Sorg paa Rejsen, at Goethe havde glemt ham. Troede han, han havde onde Fortalere, der æggede Mesterens Vrede imod ham — han var jo kaad og overmodig og hidsig som Antonio. Han vidste, Reichardt havde været en saadan. Han

kunde ikke døje ham: den Tilsmiler! den Øretuder! Senere fik han at vide, at Goethes Sekretær, *Dr*. Riemer, som han ansaa for sin Ven, havde sat Goethe op imod ham. Og allerede nu troede han vistnok, at Gehejmeraadens Konfident, som ikke undte ham Gehejmeraadens Venskab, var Skyld i, at der ingen Breve kom. I et af sine havde han været uforsigtig nok til at forlange, at Goethe selv skulde skrive til ham, uden Mettes Mellemkomst.

Eller havde hans Harme andet Ærinde, da han atter skulde skildre denne Misundelse, som blegner o. s. v., og denne Slethed, som i Pølen segner o. s. v., den sleske og trælske Battista, Slangen — som han til unødvendig Tydelighed selv kalder sig — i Paradiset? Tænkte han maaske ved dette »Uglebillede« atter paa »det lille Skidt« derhjemme, der syntes ham at indbefatte alt smaat Skidt der og alle Steder. Sanders *Knud Lavard* rostes af Rahbek ved Siden af hans *Palnatoke* og var blevet foretrukket for denne som Feststykke til Kongens Fødselsdag. Oehlenschläger mistænkte ham tillige for at have skrevet en Anmeldelse af *Aladdin* i den tyske *Tidende for den elegante Verden* — der meget snarere skriver sig fra goetheske Krese — hvori han beskyldtes for at have paatrængt sig Goethes Venskab.

Fra Hjemmet kom i al Fald den kolde Vind, der tog Farven af Correggios Kinder. Man mærker paa dette Digt, der er blevet til i Sydens Sommer, at Vejen atter gaar hjem til Vinteren i den lille nordiske Hovedstad. Han, der havde siddet og digtet paa et poetisk Lidskjalv, oven over Livet, stiger nu, som han nærmer sig Hjemmet, ned paa Gaden mellem de andre og spørger som en af dem: Hvoraf skal jeg leve? Paa Hakon Jarls Sokkel staar, som ved en Synsforvirring, Kunstneren, der har frembragt ham, og vrider sine Hænder. Den tragiske Kontrast i Correggiolegenden mellem Kunst og Penge følte Adam

nu massivt, nærgaaende personligt. Nu blev den, hvad den saa ogsaa fra først af skulde været, Hovedsagen.

Paa Rejsen havde han ikke tænkt meget paa Pengene. De kom, rigtignok noget sent, men de kom dog, og han kunde laane hos Vennerne saa længe. Han kunde ikke lide at høre Baggesen klage. I det Rimbrev, hvormed Baggesen atter havde besvaret Oehlenschlägers Svar paa *Nureddin til Aladdin*, havde han næsten *bedet* for ham, at han maatte blive forskaanet for Næringssorger. I et tysk Epigram til ham paa samme Tid havde han skrevet:

O Digter! vid, at for den Lavrbærkrans,
Som Efterslægten fletter til din Ære,
Maa du ej ene Livets Leg og Dans,
Men Livets Brød og Vand undvære.

Udsigten var ikke lokkende — især ikke fra Mme Staëls Spisebord. Men Adam mente, det havde ingen Nød: »de« maatte gøre noget for ham.

Kort før *Correggio* blev digtet, havde han hjemsendt en Ansøgning om at blive Professor ved Kunstakademiet: han studerede Kunsthistorie, fik af Thorvaldsen Vejledning i Teknik, var selv ikke uden Øvelse i at tegne og digtede *Correggio*. Pladsen som Lærer i Mytologi og Kunsthistorie blev just ledig ved Abraham Kalls Fratræden, men den almægtige Abildgaard vilde have den for sig selv. Jeg tænker, skrev Hans Christian, at han med det første indgiver en Ansøgning om at blive Malerakademi i Stedet for Bestyrer deraf. Prins Christian, til hvem der blev talt om Oehlenschlägers Ansøgning, svarede undvigende.

Skulde Jens Baggesen faa Ret? Under disse Forhold fik Adam i al Fald en tydelig Fornemmelse af, at det ikke vilde blive slet saa muntert et Lystspil, som han havde tænkt sig, at digte Tragedier i Danmark. Han maatte som Antonio regne med den Mulighed, at han maatte købe Musens Søndagsbesøg ved til Hverdag at male Potter. Han kunde, som i Tra-

gedien, af et oprigtigt Hjerte klage over, hvor lidet fyrsteligt den fyrstelige Naade som Regel virker. Ved den tiltrædende Konges første Fødselsdag var der uddelt over hundrede Guldkors til Ridderne af det gamle Rige, men intet til dem, der skulde rejse det nye: Thorvaldsen, Ørstederne, Oehlenschläger. I hans Fædreland syntes Æren at hinke saa sent, at den først naaede sin Helt efter hans Død.

Efter hans Død! Om han nu døde som denne gode Correggio. Tanken var ham jo ikke fremmed. Tværtimod. Den havde fulgt ham, da han drog hjemmefra, og havde paa hele Rejsen bevæget sig uroligt i Dybet af hans Sind og farvet hans Fantasi. Sine Helte, fra Hakon til Axel, havde han fulgt i Døden med en Gysen. Da han rejste over Italiens Grænse, troede han, han rejste sin Skæbne i Møde. I Florens plejede han hver Eftermiddag at gaa ud i Lunden til Kilden med Billedet af Narkissos, der, som Indskriften lød, »blev fortæret af forelsket Vanvid«. Her sad han i den florentinske Marts, siger han, der ikke som vor er blot martialsk, men allerede holder den blomstrende Venus i sine Arme, i kølige Skygger, og sagde for sig selv Versene af Petrarcas Kanzone: *Sølvbæk, du klare, milde!* og tænkte paa Petrarca og Tasso, som ogsaa fortæredes af det forelskede Vanvid. Og naar Martsaftenen faldt paa, og han rejste sig for at gaa hjem, hørte han Nattergalen slaa — for første Gang siden han forlod Frederiksberg. Da smeltede han af nordisk Vemod. Var det en Hilsen fra Haven derhjemme eller — fra Kirkegaarden? Betydede det, at han skulde dø, at »sig hans Rejse skyndte, en Ring, at endes kun, hvor den begyndte«.

Ud paa Sommeren blev han syg. I Solen svedte han, som han skulde smelte, i Skyggen frøs han. Han vilde intet nyde, han troede, der var Skarntyder i Grøntsagerne. Endogsaa Lavrbærrene (Kirsebærlavren) var jo giftige! Han var meget frygtsom og higede efter at komme bort. Om Natten ventede han Jord-

skælv, om Dagen lurede Skorpioner og Slanger i Grotterne.

Han var meget ilde oplagt til at nyde Italiens Skønhed; han havde Sne i Øjnene, sagde Vennerne. Han vilde hjem og Pokker ikke til Neapel, som de alle bad ham om. Ordsproget kunde let blive Alvor. Han skulde ikke have noget af at se Neapel og dø af det. I den hedeste Aarstid var han i Bjergene og digtede paa *Correggio*. Om Dagen gispede han af Hede, som en Fisk paa Landjorden, men nød Aftenernes Køling med en Fugleførelse, som om der randt Luft i hans Aarer. Det var som at dø og at opstande.

Nu vel! skulde han faa Feberen som Correggio og dø som han, saa havde han dog levet. Hans Liv havde været som St. Hansormens, han havde digtet om: kort, brændende, begejstret. Han ønskede nu ikke, som da han var ganske ung, at blive gammel. Han vilde ikke, som *Oldingen ved Werthers Grav,* føle sit Hjerte dø langsomt. Døde han, vilde han ikke mere se sit Fædreland og sine kære. Men paa hans tidlige Grav vilde Hæderen flette Kranse.

Da han digtede det Sted, hvor Correggio har drukket af Kilden og føler sig syg til Døden, tænkte han paa, hvad han selv havde følt. Det var en Dag for tre Aar siden. Han havde paa Vejen til Jena drukket iskoldt Kildevand, var bleven syg og overfalden af Dødsangsten. Da havde han paa Himlen set en straalende Regnbue, hvori især det grønne luede lyst, og al hans Frygt var da forsvunden.

Ja, ja, om han nu døde, vilde hans Kunst ikke dø med ham. Det skønne Farveskær, han havde elsket mere end det rene Lys, vilde ikke slukkes med ham, men endnu i mange Aar spænde sig over Graven som en Regnbue, til Glæde for alle dem, for hvem Livet som for ham var

en graalig Dunst,
hvori det evige Lys sig farvet bryder.

Det vilde gaa ham, som han en Gang havde skrevet om sine elskede Malere: »Kun den allerskønneste

Pige kunde betale dem. Derfor hævede Udødeligheden, den skønneste af alle Piger, dem i sine Arme og kransede dem med evige Lavrbær«. — Da han en Aften spaserede i Villa Borgheses Have og tænkte paa, hvorledes han skulde hæve sin Correggio over Ottavios Fornærmelse, holdt en Lavrbærgren ham »venlig« tilbage ved Knaphullet og gav ham Ideen: En dejlig Pige skal bekranse ham!

Oehlenschläger var i denne Tid atter sammen med en meget dejlig Pige. Han havde i Rom truffet Fru Friderike Brun og hendes Datter Ida og været sammen med dem i Albano. Var denne Pige, der var lystig som Lauretta, himmelsk skøn som Cælestina og vandkold som en Undine, ligesom Nattergalen — og som Benedikte! — en Hilsen fra Hjemmet — nu vel! saa vidste han nu, at hun var ikke blot den Havfru, der varslede ham Døden, men Musen, der kransede ham til Udødeligheden.

En Dag — det var endnu, før den sidste Akt af *Correggio* var skreven — var Oehlenschläger med Riepenhausenerne og Koës og nogle flere i Tivoli. Han havde allerede een Gang gaaet frem og tilbage over den smalle Fodsti med Fossen paa den ene Side og det stillestaaende Vand paa den anden, da han fik Lyst til at vise Christel Riepenhausen, der havde holdt sig tilbage, at han kunde danse derover. Virkelig dansede han ogsaa lykkelig derover, men da han skulde tilbage, snublede han og vilde være gledet i Vandfaldet, hvis han ikke i samme Nu havde væltet sig ud i Dammen paa den modsatte Side. Inden de andre var kommet sig af deres Forfærdelse, stod han atter imellem dem, drivende vaad, og deklamerede af Schillers *Dykkeren:*

Hil Kongen, hil! Held ham og hvem
Der aander i Rosenlys;
Men nedenfor er Rædselens Hjem,
Og Mennesket trodse ej Gudernes Gys!

Og begære aldrig at kende den Gaade,
Som med Nat og Gru de har skjult i Naade.

Saa stak han i at løbe for ikke at faa Feberen. I et afsides Værtshusværelse, hvorfra han kunde høre det forfærdelige Vandfald suse ned i Dybet, lagde han sig paa Sengen, medens de andre holdt Maaltid, foldede sine Hænder og takkede Gud for sin Frelse. Paa Hjemvejen var en af de andre ved at ride ham i Afgrunden. Lad mig komme hjem! raabte han; det er en farlig Dag for mig.

Om Aftenen, da han stod i Villa d'Estes Have og saa Solen gaa ned bag Cypresser, følte han sig dybt bevæget. Hel havde sluppet sit Bytte.

Paa Hjemvejen gjorde han hende en kaad Gebærde. Da man paa Simplon viste ham Grænsen mellem Schweiz og Italien, tog han et langt Spring over den, vendte sig saa imod Syden, pegede Fingre og raabte: Fikst du Pæren, Zacharias?

Nej, han skulde endnu længe aande i det rosenfarvede Lys! I Livorno havde han grædt af Glæde, da han saa Havet igen. Det var en Hilsen fra Hjemmet, til Livet. Til Mme Staël havde han skrevet, at han maaske vilde besøge hende paa Hjemvejen:

Der hvor Fjeld og Sø og Slette
Til et Paradis sig flette
Om din Dronningstol,
Skal jeg vist igen dig møde
Naar de søde Druer gløde
Under Føbos' Sol.

Nu vilde han hjem.

I en splinterny, mørkegrøn Kjole, som han havde vundet Pengene til paa et Spillehus i Milano, i Selskab med en ung velhavende Landsmand, som udbad sig at maatte afholde alle Omkostningerne, rullede Dødens hjemsendte Kandidat hjemad gennem Tyskland.

I Weimar standsede han et Par Dage. Goethe indbød ham med kold Høflighed til Bords hos sig. Jo,

han var virkelig vred. Ved Bordet var Adam, da han ikke kunde være sønlig og hjertelig, kæk og satirisk; men Goethe lo ikke mere.

Om Aftenen læste Oehlenschläger *Correggio* op for Arveprinsessen og Fru Schiller. Damerne var henrykte. Der var ikke Tvivl om, at Tragedien straks skulde spilles; de havde allerede fordelt Rollerne.

Goethe havde han ved Riemer ladet vide, at han havde skrevet en ny Tragedie og ønskede at forelæse den. Men Goethe ønskede ikke oftere at høre Oehlenschläger læse Tragedier og udbad sig selv at læse den; Oehlenschläger afgav nødtvungen sin slet skrevne Kladde og fik den tilbage med den Besked, at Goethe rigtigt nok ikke kunde læse den, men glædede sig til at se Stykket trykt.

Saa blev Adam vred og gik til Riemer. Her gik det løs, medens Riemer var ved at falde ned af Stolen af Forargelse, i en Times Tid eller mere med Fingersmæk og rullende Øjne om den store Goethe og den lille Goethe, Geniet og Mennesket, Digteren og Gehejmeraaden. Til sidst sætter han sig ved Riemers Skrivebord og nedkradser paa et Brevomslag, der laa der, nogle Strofer, hvori *Ismene* fra Sofokles' *Antigone*, der vel har forekommet ham at forholde sig til Antigone som Gehejmeraaden til Digteren, flere Gange rimer paa *Hyæne*, bliver saa roligere og skriver flere Gange *Gehejmeraad Goethe* med harmfulde Sving og, som en ulykkelig skriver den elskedes Navn: *Goethe, Goethe* . . .

Om Aftenen kom han igen og var temmelig fattet. Hjemme i Værtshuset havde han siddet med Haand under Kind og Taarer i Øjet. Den næste Morgen skulde han rejse og med Goethes Vrede.

Er han endnu oppe? spurgte han. Da Riemer saa, hvordan det var fat, skaffede han ham virkelig Adgang til Goethes Soveværelse.

Nu, min bedste! sagde Goethe, i Nattrøje, medens han trak sit Ur op; De kommer jo som Nikodemus.

O Nemesis! med disse Ord havde Oehlenschläger i Paris modtaget Baggesens Aftenbesøg.

Tillad mig, Hr. Gehejmeraad! at sige Digteren Goethe for evig Levvel, sagde han og omfavnede ham.

Nu lev ret vel, mit kære Barn! sagde Goethe godmodigt.

Intet mer, intet mer? raabte Oehlenschläger og styrtede ud, og Goethe puttede sig roligt under Dynen.

Den næste Morgen spurgte Goethe Riemer: Er han forrykt? Riemer refererede Gaarsdagens Begivenheder og har vel ikke glemt Versene paa Omslaget. Goethe anbragte med filosofisk Oversigt Adam Oehlenschläger under Kategorien *unge, uopdragne Digtere, der voldte ham baade Ærgrelser og Morskab.* Der er han bleven staaende for ham og den tyske Litteratur, som han, efter hvad han for to Aar siden havde skrevet, »under saa heldige Omstændigheder« havde villet erobre.

Den 24. November 1809 landede Oehlenschläger i Korsør, »den By, hvori Jens Baggesen fødtes«.

Det var ikke med lutter Lykkevarsler, Helge endte sit Eventyr:

Paa alle Kyster
Slaar Bølgen op,
Og Sivet ryster
Sin Blomstertop.

I København ventedes han med Længsel og Bæven. Christiane, der i den sidste Tid i mere end halvt Alvor havde sammenlignet sig med den taalmodige Griseldis og om Foraaret gennem Grevinde Schimmelmann ladet forespørge hos Perthes i Hamborg om Efterretninger om ham, skælvede for at træde for »hans Falke-Øjne«. Hvorledes vilde han finde hende? I den sidste Tid drak hun hele Dagen Kildevand for at være let om Hjertet, saa at hendes Glædestaarer kunde faa Udbrud, at de ikke skulde kvæle hende i det Øjeblik, hendes Liv først ret skulde begynde. Carl Heger havde mest Lyst til at krybe i Kakkelovnskrogen, naar han hørte det banke paa

Døren. Kamma derimod vilde gaa Adam i Møde, som om der ingen Ting var i Vejen: »Jeg kryber ikke i Kakkelovnskrogen for en Adagio med sorte Lokker, et Syn, jeg nu i saa lang Tid har maattet undvære. Har jeg ikke Ret, gode Adagio? Jeg kan jo ikke til, at jeg ikke selv er en *Adam Oehlenschläger.*«

Og oppe paa Slottet svulmede den gamle af naiv Poesi: »Bedste, gode Dreng! — — Du med dine Ørne-Vinger gør dit Familie-Navn uforglemmeligt. O, hvor skønt skinner min Aften-Sol! O Gud! hvormed har jeg fortjent saa megen Lyksalighed?«

Inden Udgangen af dette Aar

HUNDREDAARET
FOR OEHLENSCHLÄGERS
FØRSTE FREMTRÆDEN I
LITTERATUREN

vil der af

ADAM OEHLENSCHLÄGER
ET LIVS POESI

udkomme endnu to Bind,
et større

MANDDOM OG ALDERDOM

og et mindre

EFTERMÆLE

S. 45 L. 13 f. n. Sporene l. *Sporen*. — S. 96 L. 10 f. n. Romanen l. *Romancen*. — S. 112 L. 1 f. o. ej l. *dog*. — S. 125 L. 1 f. n. og S. 126 L. 1 f. o. paa Bregentved som Huslærer l. *efter at have været Huslærer paa Bregentved Præst i Spjellerup*. — S. 142 L. 1 f. n. varer l. *arver*. — S. 176 L. 11 f. n. *Ødipos* l. *Ødipus*. — S. 247 L. 8 f. o. 1807 l. *1808*.

